

*The eleventh-century Cathedral of St. Sophia in Kyiv,
the heart of Ukraine (Ukraine).*

ПЕРША ЛЕКЦІЯ — FIRST LESSON

ДІЯЛОГ — DIALOGUE

МАКСИМ: Добридень, Богдáne!	Good day, Bohdan!
БОГДАН: Добридень, Максíme!	Good day, Maksym!
М.: Куди ти йдеш?	Where are you going?
Б.: Я йду до школи.	I am going to school.
М.: Справді?	Really?
Б.: Так. Я вчуся там.	Yes. I study (learn Ukrainian dialogues) there.
М.: Ти вже добре говориш по-українському?	Do you already speak Ukrainian well?
Б.: Ще ні. Але Тарас говорить уже добре.	Not yet. But Taras already speaks well.
М.: Гарáзд. Українська школа дуже далеко?	Very well. Is the Ukrainian school very far away?
Б.: Ні, близько. Школа там, де церква.	No. It's near. The school is where the church is.
М.: Я йду також.	I am going, too.
Б.: Добре. Тепер ми йдемо разом.	Good. Now we are going together.

ЧИТАННЯ — READING

Куди ви йдете? Ми йдемо до школи. Куди йде Тарас? Тарас іде до школи також. Куди йдуть Максим і Богдан? Також до школи. Українська школа там, де церква. Ви вчитесь? Так, ми вчимося там. Гарáзд. Ми вже говоримо по-українському. Я говорю також. Богдан учиться також? Так. Максим і Тарас учаться вже разом. Тарас і Максим говорять по-українському. Ви говорите також? Так. Де церква? Церква там, де школа. Школа дуже далеко? Ні, школа близько. Тепер я йду. Куди? До школи.

ГРАМАТИКА — GRAMMAR

There are no articles (a, the) in Ukrainian.

Gender of Nouns. The majority of Ukrainian nouns which end in **-a** belong to the feminine gender: шкóла, цéрква. Nouns which end in a consonant usually belong to the masculine gender: діялóг, Богдán. The exceptions will be pointed out. In this textbook, genders of all nouns are indicated in the vocabularies.

Plural of Nouns. Both masculine and feminine nouns of hard stem receive the ending **-и** in plural: діялóг-и, цéркв-и, шкóл-и.

Infinitive. All Ukrainian infinitives end in **-ти**: йти, вч́ити, говор́ити.

Adjectives. In Ukrainian, all adjectives agree in gender and number with the nouns they modify. Hard stem adjectives have the following endings in the nominative case:

masculine singular:	-ий	украї́нський (діялóг)
feminine singular:	-а	украї́нська (шкóла)
neuter singular	-е	украї́нське (сло́во — word)
plural of all genders:	-і	украї́нські (діялóги, шкóли)

Preposition до. The preposition **до** is followed by the genitive case of the noun: Я йду до шкóли.

Genitive Singular of Feminine Nouns. Feminine nouns which end in **-a** drop it and receive the ending **-и** in the genitive singular.

<i>Nom. Sing.</i>	<i>Gen. Sing.</i>
шкóла	шкóли
цéрква	цéркви

Accusative of Masculine Nouns. Masculine inanimate nouns and their modifiers do not change in the accusative singular and plural.

<i>Nom.</i>	<i>Acc.</i>
украї́нський діялóг	
украї́нські діялóги	

Vocative of Nouns. Masculine nouns of hard stem, especially names of people, which end in a consonant, receive the ending **-e** in the vocative singular.

Nom.: Тарáс Богдán	Voc.: Тарáсе Богдáne
-----------------------	-------------------------

Adverbs. Кудí (to where) indicates destination and is always used with a verb of motion: Кудí ви йдетé? (Where are you going?) Де (where) indicates location: Де шкóла? (Where is the school?) Analogically: тудí — там, сюдí — тут...

Euphony Rules. In certain words, there are observed the so called "euphony rules." The initial **i** changes to **й**, and the initial **y** changes to **в** after a vowel for smoother pronunciation.

Тарáс іде.	Я йду такóж.
Максі́м у́же йде.	Ми вже йдемо́.
Богдán уч́иться.	Я вчу́ся.

Both **y** and **i** are used preferably: a) at the beginning of the sentence, b) before the word which begins with a bilabial or with two consonants. Euphony rules are also applied to conjunctions (**i**—**й**) and prepositions (**y**—**в**).

The Verb уч́итися (вч́итися). This verb means "to study", "to learn" and often requires genitive partitive. See grammar in 2nd lesson.

ДОМАШНЯ РОБОТА — HOMEWORK

I. Translate into Ukrainian:

Where are you going?* I am going to church. We are going to school together. We learn (Ukrainian dialogues) there. Do you speak Ukrainian?* We speak Ukrainian very well. Where is the church? The Ukrainian church is near. Really? Yes.

*) Give both familiar form (*mu*), and polite (*ou*).

II. Rewrite and apply proper endings:

Ви вже говор... по-українському? Так, я говор...
 Куди ви йд...? Тепер я йд... до церкв... Максим ід...
 також. Богдан і Максим ід... разом. Куди ви йд... те-
 пер? Тепер ми йд... до шкіл... Ви вч... там?
 Так, ми вч... Ми вже говор... по-українському.

СЛОВНИК — VOCABULARY

алé, <i>conj.</i>	but, however
Богдán, <i>m.</i>	Bohdan
блізько, <i>adv.</i>	near
вже (ужé), <i>adv.</i>	already
ви, <i>pl.</i>	you, <i>pl.</i>
вчі́тися (учі́тися)	to learn, to study
вчу́ся	
вчій́ся	
вчій́ться	
вчимо́ся	
вчите́ся	
вча́ться	
гарáзд, <i>adv.</i>	all right, very well, good
говорі́ти — поговорі́ти	to speak, to talk
говорю́	поговорю́
говóриш	поговóриш
говóрить	поговóрить
говóримо	поговóримо
говóрите	поговóрите
говóрять	поговóрять
грамáтика, <i>f.</i>	grammar
грамáтики	
далéко, <i>adv.</i>	far, far away, afar
де, <i>adv.</i>	where
діялóг, <i>m.</i>	dialogue
діялóги	
до, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	to, till, before

дóбре, <i>adv.</i>	well, good
добрі́день	Good day! Hello!
домáшня робóта	homework
дúже, <i>adv.</i>	very
і(й), <i>conj.</i>	and
іти (йти)	to go, to walk, to come
іду́ (йду)	
іде́ш (йде́ш)	
іде́ (йде́)	
ідемо́ (йдемо́)	
ідетé (йдетé)	
іду́ть (йду́ть)	
куди́, <i>adv.</i>	where, whither
лéкція, <i>f.</i>	lesson
лéкції	
Максі́м, <i>m.</i>	Maksym, Max
ми	we
ні, <i>part.</i>	no
по-українському, <i>adv.</i>	in Ukrainian
ра́зом, <i>adv.</i>	together
словні́к, <i>m.</i>	dictionary, vocabulary
словни́ки	
спра́вді, <i>adv.</i>	really
так	yes, so
такóж, <i>adv.</i>	also
там, <i>adv.</i>	there
Тарáс, <i>m.</i>	Taras
тепе́р, <i>adv.</i>	now
ти	thou, you, <i>sing.</i>
ужé (вже), <i>adv.</i>	already
украї́нський, -а, -е, -і	Ukrainian
це́рква, <i>f.</i>	church
церкві́	
чита́ння, <i>n.</i>	reading
шко́ла, <i>f.</i>	school
шко́ли	
ще, <i>adv.</i>	still, yet
я	I

ДРУГА ЛЕКЦІЯ — SECOND LESSON

Д І Я Л О Г

- ОКСАНА: Доброго ранку, Галіно! Good morning, Ann!
- ГАЛИНА: Доброго ранку, Оксано! Good morning, Oksana!
- О.: Чи ти знаєш, де школа? Do you know where the school is?
- Г.: Так, знаю. Школа біля української церкви. Yes, I know. The school is near the Ukrainian church.
- О.: Хто там навчає української мови? Who teaches Ukrainian there?
- Г.: Професор Павленко. Він емігрант з України. Professor Pavlenko. He is an emigrant from Ukraine.
- О.: Чи він довго живе в Канаді? Has he lived in Canada for a long time?
- Г.: Ні, не довго. Він дуже добрий учитель. No, not long. He is a very good teacher.
- О.: Чи він добре говорить по-англійському? Does he speak English well?
- Г.: Не зовсім добре. Але він добре навчає української мови. Not too well. But he teaches Ukrainian well.
- О.: Де він зараз? Where is he right now?
- Г.: Звичайно він у школі кожного ранку. Usually (at this time) he is in the school every morning.
- О.: Зараз я йду туди. I am going there right now.
- Г.: Я йду також туди. I am going there also.

Ч И Т А Н Н Я

Галіна й Оксана йдуть до української школи. Професор Павленко навчає там української мови. Галіна знає, що він емігрант з України. Вона знає, де він живе. Тарас і Богдан знають також. Професор Павленко — дуже добрий учитель (викладач). Він добре говорить по-українському. Він знає кожне українське слово. Але він

7

не знає кожного англійського слова, бо живе в Канаді не довго. Тепер він живе в місті Едмонтоні. Галіна й Оксана живуть також в Едмонтоні. А де живе Максим? Ми не знаємо. Чи Богдан і Тарас знають? Ні, вони не знають. Може ви знаєте, пане професоре? Звичайно, професор знає. Максим живедесь у селі біля Едмонтону. Чи воно дуже далеко? Ні, близько. А де живе Тарас? Тарас живе біля Богдана.

Г Р А М А Т И К А

Vocative of Nouns. The feminine nouns of hard stem drop the ending **-a** and receive the ending **-o** in the vocative singular.

<i>Nom.:</i> Галіна	<i>Voc.:</i> Галіно
Оксана	Оксано

Locative Singular. The majority of nouns receive the ending **-i** in the locative singular.

<i>Nom.:</i> Едмонтон, <i>m.</i>	<i>Loc.:</i> (в) Едмонтоні
Канада, <i>f.</i>	(в) Канаді
місто, <i>n.</i>	(в) місті

Prepositions + Genitive. The prepositions **біля, до, з** are followed by the genitive case of the noun or pronoun.

Ми йдемо з церкви.	We are walking from the church.
--------------------	---------------------------------

Genitive Singular of Hard Stem Nouns. Hard stem nouns receive different endings in the genitive singular, depending on their genders.

<i>Nom.</i>	<i>Ending</i>	<i>Gen.</i>
<i>m.</i> Тарас, пан	-a	Тараса, пана
<i>m.</i> Едмонтон, ранок	-y	Едмонтону, ранку
	(if noun is of indefinite shape or abstract meaning)	
<i>f.</i> школа, Україна	-и	школи, України
<i>n.</i> слово, місто	-a	слова, міста

Genitive Singular of Adjectives. Adjectives of hard stem receive different endings in the genitive singular, depending on the gender of the nouns they modify.

<i>Nom.</i>	<i>End. Gen.</i>
<i>m.</i> український, ко́жний	-ого українського, ко́жного
<i>f.</i> українська, ко́жна	-ої української, ко́жної
<i>n.</i> українське, ко́жне	-ого українського, ко́жного

Genitive after Negation. When a verb is negated, the genitive case of noun (indirect object) and its modifier is mandatory.

Я не знаю́ Богда́на.	I do not know Bohdan.
Він не зна́є українського слова́.	He does not know a Ukrainian word.
Вони́ не зна́ють української мо́ви.	They do not know the Ukrainian language.

Genitive Partitive. Certain verbs require the genitive partitive:

Учи́тель навча́є української мо́ви.	The teacher teaches the Ukrainian language.
Ми вчи́мося грама́тики.	We study grammar.
Вони́ вча́ться української мо́ви.	They study Ukrainian.

Accusative of Neuter Nouns. The accusative forms of neuter nouns and their modifiers, in both singular and plural, are the same as the nominative.

<i>Nom.</i>	<i>Acc.</i>
украї́нське сло́во	(Ми зна́ємо) украї́нське сло́во.
украї́нські слова́	(Він зна́є) украї́нські слова́.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

Professor Pavlenko lives in the city of Edmonton. Every morning he is usually in the school. Oksana and Ann learn (Ukrainian dialogues) there. They already speak Ukrainian. Professor Pavlenko teaches the Ukrainian language. Does he speak Ukrainian well? Of course, he does (speaks). He knows every Ukrainian word. Ann knows (them) also. She speaks Ukrainian quite well.

II. Rewrite and translate the words in parentheses, using the proper forms:

Ми (know) українські діалоги. Я вже (know) українські слова. Оксана (knows) також. Вона (speaks) уже добре (in Ukrainian). Галина й Оксана (know) діалоги (Together). Чи до школи (far)? Ні, (near). (To where) ви йдете? Я йду (to there), де школа. Чи Максим (speaks) по-англійському? (Of course), він говорить. Він (lives) в Канаді. Де він (right now)? (In the school). Куди ви йдете (every morning)? Звичайно, (to the Ukrainian school). (Who) навчає (Ukrainian language)? Професор Павленко. Він дуже (good instructor).

СЛОВНИК

біля, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	beside, at, near
бо, <i>conj.</i>	because
в (у), <i>prep.</i> + <i>gen., acc., loc.</i>	in, into, at, to, on
виклада́ч, <i>m.</i>	instructor, teacher
виклада́чі	
він	he
вона́	she
вони́	they
воно́	it
вчи́тель, <i>m.</i>	teacher
вчителі́	
Га́лина, <i>f.</i>	Halyna, Ann
де́сь, <i>adv.</i>	somewhere
до́вго, <i>adv.</i>	long
до́брий, -а, -е, -і	good
Едмо́нтон, <i>m.</i>	Edmonton
еми́грант, <i>m.</i>	emigrant
еми́гранти	
жи́ти	to live
живу́	
живе́ш	
живе́	
живемо́	
живе́те	
живу́ть	
з, <i>prep.</i> + <i>gen., instr.</i>	from, out; with
за́раз, <i>adv.</i>	right now
звича́йно, <i>adv.</i>	certainly, naturally, of course usually, ordinarily

знáти	to know
знáю	
знáєш	
знáє	
знáємо	
знáєте	
знáють	
зóвсім, <i>adv.</i>	quite, completely, entirely
Кана́да, <i>f.</i>	Canada
ко́жний, -а, -е, -і	every, each, everybody
мі́сто, <i>n.</i>	city, town
міста́	
мо́ва, <i>f.</i>	language
мо́ви	
навча́ти — навчи́ти	to teach
навча́ю	навчу́
навча́єш	навчи́ш
навча́є	навчи́ть
навча́ємо	навчимó
навча́єте	навчитé
навча́ють	навча́ть
не, <i>part.</i>	not
Окса́на, <i>f.</i>	Oksana
Павле́нко	Pavlenko
пан, <i>m.</i>	Mr.
пані́, панóве	
по-англі́йському, <i>adv.</i>	in English
профе́сор, <i>m.</i>	professor
професори́	
ра́нок, <i>m.</i>	morning
ра́нки	
селó, <i>n.</i>	village
се́ла	
сло́во, <i>n.</i>	word
сло́ва	
туди́, <i>adv.</i>	there, thither
Украї́на, <i>f.</i>	Ukraine, Ukrainia
учи́тель, <i>m.</i>	teacher
учите́лі	
хто	who
чи, <i>conj.</i>	whether
що, <i>conj.</i>	that
що, <i>pron.</i>	what

Д І Я Л О Г

МАРІ́Я: Що це?	What's this?
НАДІ́Я: Це кни́га.	This is a book.
М.: Що тут?	What's here?
Н.: Тут сті́л.	Here is the table.
М.: Що там?	What's there?
Н.: Там словни́к.	There is a dictionary.
М.: Що ви ба́чите тут?	What do you see here?
Н.: Тут я ба́чу перо́.	Here I see a pen.
М.: Що ми ба́чимо там?	What do we see there?
Н.: Там ба́чимо газе́ту.	There we see a newspaper.
М.: Чи ти ба́чиш автору́чку?	Do you see a fountain pen?
Н.: Ні, не ба́чу.	No, I don't.
М.: Де вона́?	Where is it?
Н.: Вона́, ма́буть, у кишéні.	It is probably in the pocket.
М.: Де словни́к?	Where is the dictionary?
Н.: Словни́к на столі́.	The dictionary is on the table.
М.: Де тепéр словни́к?	Where is the dictionary now?
Н.: Тепéр словни́к на сті́льці.	Now the dictionary is on the chair.
М.: Де перо́?	Where is the pen?
Н.: Перо́ на ві́кні.	The pen is on the window-sill.
М.: Де оліве́ць?	Where is the pencil?
Н.: Оліве́ць на газе́ті.	The pencil is on the newspaper.
М.: Де тепéр оліве́ць?	Where is the pencil now?
Н.: Тепéр оліве́ць у журна́лі.	Now the pencil is inside the magazine.
М.: Хто ти?	Who are you?
Н.: Я студéнтка (уче́нця).	I am a girl-student (pupil)
М.: Хто він?	Who is he?
Н.: Він студéнт (у́чень).	He is a student (pupil).
М.: Хто ми всі?	Who are all of us?
Н.: Ми всі студéнти (у́чні).	All of us are students (pupils).
М.: Що ви ма́єте?	What do you have?
Н.: Я ма́ю підру́чники, словни́ки, зши́тки, олівці́, ручкі́, пе́ра й чорни́ло.	I have textbooks, dictionaries, copybooks, pencils, penholders, pens, and ink

M.: Що ми робимо весь день?	What do we do all day long?
H.: Ми вчимося в школі.	We study in school.
M.: Так. Ми вчимося вдень. А що ми робимо вночі?	Yes. We study in the day-time. But what do we do at night?
H.: Вночі ми спимо.	We sleep at night.

ЧИТАННЯ

Я вчуся вдень. Уночі я сплю. Я знаю майже всі українські слова. Іван не знає. Чому? Бо він спить удень у школі. Ми всі говоримо по-українському. Іван не говорить. Він — поганий учень (студент). Марія — дуже добра учениця (студентка). Надія вчиться також не погано. Звичайно, ми всі вчимося добре. Ми маємо добрі підручники. Професор Павленко має дуже добру авторучку. Марія має добрий словник. Іван має погане перо. Він має також поганий олівець. Ми всі говоримо, що Іван учиться погано. Чому? Бо він спить увесь день. А що він робить уночі? Він спить також усю ніч.

ВИСЛОВИ

Ми всі знаємо це.	All of us know this.
Ви всі знаєте це.	All of you know this.
Вони всі знають це.	All of them know this.
Я вчуся української мови.	I study Ukrainian.
Я знаю українські діалоги.	I know Ukrainian dialogues.

ГРАМАТИКА

Plural of Nouns. Masculine and feminine soft stem nouns receive the ending *-i* in the nominative plural.

<i>Nom. Sing.</i>	<i>Nom. Pl.</i>
учитель	учителі
учень	учні
стілець	стілці
учениця	учениці
кишеня	кишені

Note that *-e-* is dropped in certain words.

Neuter nouns receive the ending *-a* in the nominative plural.

<i>Nom. Sing.</i>	<i>Nom. Pl.</i>
перо	пера
слово	слова

Accusative of Masculine Inanimate Nouns. Masculine inanimate nouns do not change in the accusative singular and plural.

<i>Nom.</i>	<i>Acc.</i>
<i>Sing.</i> олівець, словник	(Я маю) олівець і словник.
<i>Pl.</i> олівці, словники	(Я маю) олівці й словники.

Accusative of Feminine Nouns. Hard stem feminine nouns receive the ending *-y* while soft stem feminine nouns receive the ending *-ю* in the accusative singular (see also 7th L.).

<i>Nom.</i>	<i>Acc.</i>
ручка, книга	(Він має) ручку й книгу.
учениця, Марія	(Я бачу) ученицю Марію.

The feminine inanimate nouns in the nominative plural and accusative plural have identical forms:

<i>Nom. Pl.</i>	<i>Acc. Pl.</i>
ручки, книги	(Він має) ручки й книги.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

All of us learn (Ukrainian dialogues). All of them study well. The pencils are on the chair. The fountain pen is in the pocket. Where is the newspaper? Right there! Where are the dictionaries? The dictionaries are on the table. What is on the window-sill? Pens. Almost all of the pens are there. Is Ivan a good student? No. He is a bad one. Do (can) you see well at night? No, I see well in the daytime. What do you see here? Here I see dictionaries, a pen, and a fountain pen. All right.

II. Rewrite and fill in the blanks:

Я бач... тут газету. Чи ви бач... словники? Іван не бач... Чи ви всі говор... по-англійському? Так. Ви спит... вночі чи вдень? А хто сп... удень? Поганий учні сп... удень. Чому Оксана не сп... удень? Бо

вона добр... учениця. Де українськ... підручник? На стол... Що ви ма...? Я ма... підручник, авторучку й чорнило. Ми бач... церкв... Я бач... Наді... Богдан ма... олів... і книг... Студенти ма... добр... українськ... словник. Авторучка в кишен... Зшиток на стол... Іван сп... у школ... Перо в чорнил... Учениці в церкв...

III. Write five sentences, using the following words:

близько, далеко, зовсім, де, куди.

С Л О В Н И К

авторучка, <i>f.</i> авторучки	fountain pen
бачити — побачити	to see
бачу	побачу
бачиш	побачиш
бачить	побачить
бачимо	побачимо
бачите	побачите
бачать	побачать
ввесь, вся, все, всі	all, everything
вдень (удень), <i>adv.</i>	in the daytime
вйслів, <i>m.</i> вйслови	expression
вікно́, <i>n.</i> вікна	window
вночі (уночі), <i>adv.</i>	at night
вчїтис̑я (учїтис̑я)	to study, to learn
вчўся	
вчїшся	
вчїтьс̑я	
вчимос̑я	
вчитес̑я	
вчат̑ьс̑я	
газета́, <i>f.</i> газети́	newspaper

день, <i>m.</i> дні	day
журна́л, <i>m.</i> журна́ли	magazine, journal
зші́ток, <i>m.</i> зші́тки	copybook, notebook
Іва́н, <i>m.</i>	John
кише́ня, <i>f.</i> кише́ні	pocket
кни́га, <i>f.</i> кни́ги	book
ма́буть, <i>adv.</i>	maybe, probably
ма́йже, <i>adv.</i>	almost
Ма́рія, <i>f.</i>	Mary
ма́ти	to have
ма́ю	
ма́єш	
ма́є	
ма́ємо	
ма́єте	
ма́ють	
на, <i>prep.</i> + <i>loc., acc.</i>	on, at, by, in, upon
Наді́я, <i>f.</i>	Nadiya
ні́ч, <i>f.</i> но́чі	night
оліве́ць, <i>m.</i> олівці́	pencil
перо́, <i>n.</i> пе́ра	pen
підру́чник, <i>m.</i> підру́чники	textbook
пога́ний, -а, -е, -і	bad
пога́но, <i>adv.</i>	badly, bad
ро́бити — зро́бити	to do, to make
ро́блю	зро́блю
ро́биш	зро́биш
ро́бить	зро́бить
ро́бимо	зро́бимо
ро́бите	зро́бите
ро́блять	зро́блять

ручка, <i>f.</i> ручки	penholder
спати сплю спиш спить спимó спитé сплять	to sleep
стіл, <i>m.</i> столи	table, desk
стілець, <i>m.</i> стілці	chair
студент, <i>m.</i> студенти	student
студентка, <i>f.</i> студентки	girl-student
тут, <i>adv.</i> увесь, уся, усе, усі	here all, everything
удень (вдень), <i>adv.</i>	in the daytime
уночі (вночі), <i>adv.</i>	at night
ученія, <i>f.</i> ученці	pupil
учень, <i>m.</i> учні	pupil, disciple
учитися (вчитися) учуся учишся учиться учимося учитесь учаться	to study, to learn
це (a pointing word)	this, that, it
чому	why
чорніло, <i>n.</i>	ink

ДІЯЛОГ

МИХАЙЛО: Чий це підруч- ник?	Whose textbook is this?
ПЕТРО: Це мій підручник. М.: Який це словник?	This is my textbook. What kind of dictionary is this?
П.: Це дуже добрий україн- ський словник. М.: Чия це ручка? П.: Це моя ручка. М.: Яка гарна ручка! А чиє це перо?	This is a very good Ukrainian dictionary. Whose penholder is this? This is my penholder. What a pretty penholder! And whose pen is this?
П.: Звичайно, це моє перо. А де твоє? М.: Моє перо вдома. Чи твої зшитки тут? П.: Мої зшитки ось тут.	Naturally, it's my pen. And where is yours? My pen is at home. Are your copybooks here? My copybooks are right here.
М.: Чи там є наша домашня робота? П.: Так, є. Але тут тільки моя домашня робота. М.: Чи ти знаєш, де наша крамниця? П.: Наша крамниця недалеко звідси, он там біля кан- целярії.	Is our homework there (in them)? Yes, it is. But only my home- work is here. Do you know where our store is? Our store is not far from here. It is right there near the office.
М.: Я хочу мати ручку й пе- ро. Чи їхні ручки й пера добрі? П.: Чому ні? Звичайно, до- брі. М.: Я йду до крамниці. П.: Ти хочеш купити нову ручку? М.: Що робити... Моя руч- ка вже старá. Треба ку- пити нову.	I want to have a penholder and pen. Are their penholders and pens good? Why not? Naturally, they are good. I am going to the store. Do you want to buy a new penholder? What am I to do... My penholder is already old. It is necessary to buy a new one.
П.: Раджу купити американ- ську авторучку й канад- ський олівець.	I advise you to buy an American fountain pen and a Canadian pencil.

М.: Дякую за добру пораду. Thank you for the good advice.
П.: Ще раджу купити ан- Also I advise you to buy an
глійський словник. English dictionary.
М.: Дякую ще раз. Thank you again.

ЧИТАННЯ

Ручки й пера — в крамниці. Чи ви хочете мати ручку й перо? Так, дуже хочу. Ваша ручка й ваше перо там. Ідїть тудї. Там є також добрі зшитки, підручники й словники. Наш професор має англійський словник. Ми маємо українські підручники. Звичайно, всі студенти хочуть мати словник. Але Іван не хоче. Чи це добре? Звичайно, не добре. Ми всі говоримо, що це дуже погано. Треба вчитися добре. Треба знати українську мову. Кожного ранку треба йти до школи. Як-що ви вчитесь добре, ви добрий студент.

ВИСЛОВИ ТА ІДІОМИ

Який гарний олівець!	What a pretty pencil!
Яка гарна ручка!	What a pretty penholder!
Яке гарне перо!	What a beautiful pen!
Які гарні книги!	What beautiful books!
Ось тут.	Right here.
Он там.	Right there.
Ще ні.	Not yet.
Ще раз.	Once more.
Ще що?	What else?

ГРАМАТИКА

The Omission of the Predicate *є*. The predicate *є* is usually omitted, if the sentence does not question the presence or existence of the subject, but establishes its characteristics or location.

Олівець на столі.	The pencil is on the table.
Це добра книга.	That's a good book.

The predicate *є* must be used, if we question the existence of the subject:

Чи тут є олівець?	Is there a pencil here?
Чи в селі є школа?	Is there a school in the village?
Так, є.	Yes, there is.

The Preposition *за*. The preposition *за* is translated by "for" if the idea of exchange is expressed in the sentence. In such a sentence, *за* is followed by the accusative case.

Дякую за пораду.	Thank you for the advice.
Accusative of Feminine Adjectives. Feminine adjectives of hard stem receive the ending <i>-у</i> in the accusative singular:	
Я маю нову книгу.	I have a new book.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

I have an old penholder. It is necessary to buy a new one. Peter advises (me) to buy an American fountain pen. This is good advice. He already has a Canadian pencil. What a pretty pencil! I want to buy a textbook at the store. Our store is not far from here. It is right here, near the office. There are good pens, pencils, and copybooks in the store. All of us want to have new American fountain pens.

II. Rewrite and translate the words in parentheses:

(Not far from here) є крамниця. Там є (beautiful) олівці. Я (want to buy) канадський олівець. (Do you want to buy) англійський словник? Так, (want). Там є (very good) англійські словники. (There are also) українські підручники. Чиї це (homework)? (Whose) це старі зшиток? Це (mine). А (whose) це канцелярія? (Our) канцелярія. (Whose) це словник? (Yours). (What beautiful) олівці! Що ви робите (in the daytime)? (I study).
Що ти робиш (at night)? Я (sleep). Ми вчимося (Ukrainian language). (My) газета ось тут. (My pen) он там (My) словник на столі. (Where) ваші журнали? (Our) журнали в крамниці.

III. Write five sentences, using the following words:
який, новий, тільки, треба, англійський.

С Л О В Н И К

американський, -а, -е, -і	American
англійський, -а, -е, -і	English
ваш, -а, -е, -і	your, yours
вдома (удома), <i>adv.</i>	at home
гарний, -а, -е, -і	pretty, handsome, beautiful
домашній, -я, -е, -і	home, home-made, domestic
дякувати — подякувати	to thank
дякую подякую	
дякуєш подякуєш	
дякує подякує	
дякуємо подякуємо	
дякуєте подякуєте	
дякують подякують	
е	there is ..., there are
за, <i>prep.</i> + <i>gen., acc., instr.</i>	for, over, in, at, behind
звідси, <i>adv.</i>	from here
ідіома, <i>f.</i>	idiom
ідіоми	
їхній, -я, -е, -і	their, theirs
канадський, -а, -е, -і	Canadian
канцелярія, <i>f.</i>	office
канцелярії	
крамниця, <i>f.</i>	store
крамниці	
купувати — купити	to buy
купую куплю	
купуєш купиш	
купує купить	
купуємо купимо	
купуєте купите	
купують куплять	

Михайло, <i>m.</i>	Michael
мій, моя, моє, мої	my, mine
може, <i>adv.</i>	possibly, perhaps, maybe
наш, -а, -е, -і	our, ours
недалеко, <i>adv.</i>	not far
новий, -а, -е, -і	new
он	there (<i>used as a pointing word</i>)
ось	here (<i>used as a pointing word</i>)
Петро, <i>m.</i>	Peter
порада, <i>f.</i>	advice
поради	
радити — порадити	to advise
раджу пораджу	
радиш порадити	
радить порадить	
радімо порадимо	
радите порадите	
радять порадять	
раз, <i>m.</i>	once, one time
разі	
робота, <i>f.</i>	work
роботи	
старий, -а, -е, -і	old
та(=й, і), <i>conj.</i>	and (<i>it is used mostly between vowels</i>)
твій, твоя, твоє, твої	your, yours, <i>sing.</i>
тільки, <i>adv.</i>	only
треба, <i>adv.</i>	it is necessary, one must (<i>should</i>)
удома (вдома), <i>adv.</i>	at home
хотіти — схотіти	to want, to wish, to desire
хочу схочу	
хочеш схочеш	
хоче схоче	
хочемо схочемо	
хочете схочете	
хочуть схочуть	
чий, -я, -е, -і	whose
який, -а, -е, -і	what
якщо, <i>conj.</i>	if, in case

П'ЯТА ЛЕКЦІЯ — FIFTH LESSON

Д І Я Л О Г

- A.: З ким ви ходите до шко-
ли? With whom do you go to
school?
- B.: Дуже часто я ходжу з
Богданом. Іноді (інколи)
з Марією. I go with Bohdan very often.
Sometimes I go with
Mary.
- A.: Що ви робите в класі? What do you do in class?
- B.: У класі ми вчимося. Ми
читаємо й пишемо. We study in class. We read
and write there.
- A.: Чим ви пишете? With what do you write?
- B.: Я пишу олівцем. I write with a pencil.
- A.: Чим пише той студент? With what does that student
write?
- B.: Він пише авторучкою. He writes with a fountain
pen.
- A.: Чим пише та студентка? With what does that girl
(student) write?
- B.: Вона пише пером. She writes with a pen.
- A.: Що ви зараз пишете? What are you writing right
now?
- B.: Диктант. Dictation.
- A.: Чи ви вже добре читаете
по-українському? Do you already read Ukrain-
ian well?
- B.: Непогано. Ось цей сту-
дент читає досконало. Not badly. The student right
here (next to me) reads
perfectly.
- A.: А як читають інші учні? How do the other students
read?
- B.: Переважно добре. In the main, well.
- A.: Чи вони добре пишуть
по-українському? Do they write well in
Ukrainian?
- B.: Вони ще роблять помил-
ки в диктанті. Але взага-
лі вони пишуть, можна
сказати, добре. They still make mistakes in
their dictation. But in
general, they write, one
may say, well.
- A.: Скажіть, будь ласка, чи
трудно писати й читати
по-українському? Tell me, please, is it difficult
to read and write in
Ukrainian?
- B.: Зовсім не трудно. Легко. Not at all. It's easy.
- A.: Значить, українська мо-
ва не трудна? Does it mean that Ukrainian
is not difficult?
- B.: Так, легка. Звичайно, ко-
ли ви добре вчитесь. Yes, it's easy. Of course,
when you study hard.

FIFTH LESSON

Ч И Т А Н Н Я

Ми ходимо до школи кожного дня (щодня), крім су-
боти й неділі. Інші студенти ходять також. Кожного
тижня (щотижня) ми читаємо й пишемо в класі. Дуже
часто ми пишемо диктанти. Щотижня ми маємо іспит.
Удома ми робимо домашні роботи. Іван робить домаш-
ні роботи в класі. Він має погану "домашню" роботу.
Це недобре. У класі ми переважно читаємо. По-англій-
ському? Ні, по-українському. Як ви читаете? Голосно.
Як читає он та студентка? Вона читає тихо. Вчитель ка-
же, що треба читати голосно й виразно. Чи всі студенти
так роблять? Ще не всі. Але треба так робити. Що це
значить, коли ви читаете в класі? Це значить, ми вчи-
мося. Добре. Чи навчання в класі трудне? Ні, легке.
Звичайно, коли студенти добре вчаться. Чи ваші домаш-
ні роботи дуже трудні? Іноді (інколи) трудні, іноді (ін-
коли) ні.

ВИСЛОВИ ТА ІДІОМИ

Можна сказати.	One may say.
Можна читати.	One may read.
Тут усі, крім Максима (Галіни).	Everybody is here but Max (Ann).

Г Р А М А Т И К А

Instrumental of Nouns. Depending on their genders, nouns
receive different endings in the instrumental singular.

Nom.		Ending	Instr.
словник	(m., hard stem)	-ом	словником
олівець	(m., soft stem)	-ем	олівцем
ручка	(f., hard stem)	-ою	ручкою
Марія	(f., soft stem)	-єю	(з) Марією
учениця	(f., soft stem)	-єю	(з) ученицею
перо	(n., hard stem)	-ом	пером
місце-place	(n., soft stem)	-ем	місцем

The Preposition 3. The preposition 3 must be used if the idea "along with" or of accompaniment is expressed in the sentence. Note that 3 is followed by the instrumental case of the noun or pronoun.

Я ходжу́ з Макси́мом. I go with Maksym.
Він х́дить з Окса́ною. He goes with Oksana.

The preposition 3 is omitted if the noun denotes an actual instrument of use:

Я пишу́ олівце́м. I write with a pencil.
Вона́ пи́ше автору́чкою. She writes with a fountain pen.

Imperatives. Imperatives are formed as follows:

<i>Infinitive</i>	<i>Familiar form</i>	<i>Polite form</i>	<i>"Let us..."</i>
	<i>(second person singular)</i>	<i>(second person plural)</i>	<i>form (first person plural)</i>
I. йти	йди	йдіть	йдімо
іти	іди	ідіть	ідімо
(с)казати	(с)кажи	(с)кажіть	(с)кажімо
писати	пиши	пишіть	пишімо
(з)робити	(з)роби	(з)робіть	(з)робімо
купити	купи	купіть	купімо
навчити	навчи	навчіть	навчімо
говорити	говори	говоріть	говорімо
II. читати	читай	читайте	читаймо
навчати	навчай	навчайте	навчаймо
знати	знай	знайте	знаймо
III. купувати	купуй	купуйте	купуймо
дякувати	дякуй	дякуйте	дякуймо
IV. учитися	учись	учіться	учімося

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into English:

Скажіть, будь ласка, де пан професор? У класі. Газд. Я йду туди. Я хочу говорити з паном професором. Чи ви знаєте, де зараз учениця Оксана? Я хочу говорити також з ученицею Оксаною. Чи ви хочете говорити з учнем Петром? Ні, не хочу.

Ідіть сюди! Прочитайте це слово! Говоріть голосно й виразно! Купімо цей словник! Учимося добре!

II. Rewrite and translate the words in parentheses:

(With whom) ви хочете читати? Я хочу читати (with Ann). (With what) ви пишете тепер? Я пишу (with a pencil). Оксана пише разом (with Mary). Вони пишуть диктанти (quite well). Взагалі, вони читають (perfectly). А як ви? Я читаю (loudly and distinctly). Як читають (other students)? (One may say), не погано.

III. Write five sentences, using the following words:

іспит, легкий, трудний, помилка, тихо.

СЛОВНИК

будь ласка	please
виразно, <i>adv.</i>	distinctly, clearly; expressly
взагалі, <i>adv.</i>	generally, in general, at all
голосно, <i>adv.</i>	loudly
диктант, <i>m.</i>	dictation
диктанти	
досконало, <i>adv.</i>	perfectly, fluently
значити	to mean
значу	
значиш	
значить	
значимо	
значите	
значать	
іноді (інколи), <i>adv.</i>	sometimes
інший, -а, -е, -і	other, different
іспит, <i>m.</i>	examination
іспити	
казати — сказати	to say, to tell
кажу́	скажу́
кажеш	скажеш
каже	скаже
кажемо	скажемо
кажете	скажете
кажуть	скажуть
ким (<i>instr. of хто</i>)	by whom
клас, <i>m.</i> , кл́ся, <i>f.</i>	classroom, class
класи	
кл́ся	
колі, <i>adv.</i>	when
крім, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	except, but
легкий, -а́, -е́, -і́	easy

лє́гко, <i>adv.</i>	easily
мо́жна, <i>adv.</i>	one may, one can, it is possible
навча́ння, <i>n.</i>	teaching, learning
неді́ля, <i>f.</i>	Sunday
неді́лі	
недо́бре, <i>adv.</i>	not good, not well
непога́но, <i>adv.</i>	not bad, not badly
перева́жно, <i>adv.</i>	mainly, chiefly, mostly
писа́ти — написа́ти	to write
пи́шуть	напи́шуть
пи́шеш	напи́шеш
пи́ше	напи́ше
пи́шемо	напи́шемо
пи́шете	напи́шете
пи́шуть	напи́шуть
помі́лка, <i>f.</i>	mistake, error
помилкі́	
субо́та, <i>f.</i>	Saturday
субо́ти	
ти́ждень, <i>m.</i>	week
ти́жні	
ти́хо, <i>adv.</i>	quietly
той, та, те; ті	that; those
трудни́й, -а́, -е́, -і́	difficult
трудно́, <i>adv.</i>	difficult
це́й, ця, це; ці	this; these
ча́сто, <i>adv.</i>	often
чи́м (<i>instr. of що</i>)	with what
чита́ти — прочита́ти	to read
чита́ю	прочита́ю
чита́еш	прочита́еш
чита́є	прочита́є
чита́ємо	прочита́ємо
чита́єте	прочита́єте
чита́ють	прочита́ють
щодня́, <i>adv.</i>	daily, every day
щоти́жня, <i>adv.</i>	every week
ходи́ти	to walk, to go
ходжу́	
ходи́ш	
ходи́ть	
ходимо́	
ходите́	
ходять	
як, <i>adv., conj.</i>	how, as, like

Д І Я Л О Г

А.: Який день сьогодні?	What day is today?
Б.: Сьогодні понеділок.	Today is Monday.
А.: Який день був учора?	What (day) was yesterday?
Б.: Вчора була неділя.	Yesterday was Sunday.
А.: Який день буде завтра?	What day will it be tomorrow?
Б.: Завтра буде вівторок.	Tomorrow will be Tuesday.
А.: А післязавтра?	And the day after tomorrow?
Б.: Післязавтра — середа.	The day after tomorrow will be Wednesday.
А.: Гарзд. А потім?	Very well. And then?
Б.: Потім четвер, п'ятниця...	Then Thursday, Friday...
А.: Досить. Ми вже знаємо суботу й неділю. Що ви починаєте робити вранці в понеділок?	Enough. We already know Saturday and Sunday. What do you begin to do on Monday mornings?
Б.: Починаємо вчитися.	We begin to learn (dialogues).
А.: А в вівторок?	And on Tuesdays?
Б.: У вівторок продовжуємо вчитися. I так далі (і т. д.).	We continue to learn (dialogues) on Tuesdays. And so on.
А.: Коли ви пишете диктант?	When do you write dictation?
Б.: Переважно в четвер.	Mostly on Thursdays.
А.: Коли буває іспит?	When do you have examinations?
Б.: Наш іспит буває завжди в п'ятницю.	Our examination is always on Friday.
А.: Що ви робите в інші дні?	What do you do on other days?
Б.: В суботу й неділю ми відпочиваємо. Буває, що в ці дні ми ходимо до кінотеатру.	We rest on Saturday and Sunday. It happens that we go to movies on these days.
А.: Чи ви граєте в шахи?	Do you play chess?
Б.: Я не граю. Але Богдан дуже любить грати в шахи.	I don't play. But Bohdan likes to play chess very much.

- А.: Чи це правда, що Михайло грає на піаніні. Is it true that Michael plays the piano?
 Б.: Так, він грає, але ще не зовсім добре. Yes, he does, but still not too well.

Note. The names of days are not capitalized in Ukrainian.

ЧИТАННЯ

Позавчора ввечері ми були в кінотеатрі. Ми бачили фільм „Тарас Шевченко”. Це дуже добрий фільм. Я люблю ходити до кінотеатру. Богдан любить грати в шахи. Михайло любить грати на піаніні. Чи це правда, що всі ваші студенти грають на піаніні? Ні, не правда. Є такі студенти, що люблять тільки футбол. Футбол — добра річ також. Я не кажу, що це погана річ. Я не проти футболу. Але, сказати правду, я за шахи! Це дуже добра гра і добрий відпочинок. Я також за добру літературу. Наприклад, я люблю твори Тараса Шевченка. А ви любите? Завтра я буду читати твори Тараса Шевченка.

ВИСЛОВИ ТА ІДІОМИ

сьогодні ввечері	this evening
завтра вранці	tomorrow morning
вчора ввечері	yesterday evening
Вона грає на піаніні.	She plays the piano.
Він грає в шахи.	He plays chess.

ГРАМАТИКА

The Verb бувати. The verb бувати is translated “to happen”, “to frequent”, “to visit occasionally”:

1. Це буває часто.	It happens often.
2. Я буваю інколи в місті.	I go to the city sometimes.
3. Він буває тут увечері.	He comes here in the evening.

The Verb бути. The word бути means “to be”. The present tense of it is *є* for all persons. In the past tense *бути* is used as follows:

я	} (m.) був	я	} (f.) була
ти		ти	
він		вона	
вонó	(n.) було		
ми, ви, вони (all genders) були			

Future Tense of бути. See vocabulary of this lesson.

The verb *бути* is followed by an infinitive of the **imperfective** aspect.

Я буду читати.	I shall read.
Вони будуть читати завтра.	They will read tomorrow.

Perfective Future. It indicates rather an assertion that the action will be done.

Я напишу диктант.	I will (definitely) write a dictation.
Ми прочитаємо цю книгу.	We will (definitely) read this book.
Він почне читати завтра.	He shall (definitely) begin reading tomorrow.

Genitive Singular of Soft Stem Nouns. Soft stem nouns receive different endings in the genitive singular, depending on their genders.

Gender	Nom.	Ending	Gen.
m.	учитель, учень	-я	учителя, учня
f.	кишеня, річ	-і	кишені, річі
f.	Марія	-ї	Марії
n.	місце (place)	-я	місця

Possession. In Ukrainian, possession is expressed by the genitive case:

Твір Тараса Шевченка.	Taras Shevchenko's work.
Олівець Марії.	Mary's pencil.
Словник учителя.	The teacher's dictionary.

Another way to express possession is given in 22nd L.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Write the answers to the following questions:

Чи ви любите грати в шахи? Де ви були вчора? Де він був позавчора? Що ви будете робити завтра? Чи ви граєте на піаніно? Коли ви будете мати диктант? Чи ви любите грати в футбол? Коли ви звичайно граєте в футбол? Чи ви буваєте в кінотеатрі? Як часто ви ходите до церкви? Куди ви йдете кожного ранку?

II. Rewrite and fill in the blanks:

Увечері я почин... вчитися. Сьогодні я зн... діалог дуже добре. Завтра я бу... читати твір Шевченка. Я часто чита... твори Шевченка. Я люб... літературу. Чи ви люб... також? Де ви бу... вчора? Де ти бу... завтра ввечері? Я бу... в церкві післязавтра. Ми всі бу... там післязавтра.

III. Rewrite and fill in the blanks, using perfective future:

Ми продовж... читання завтра. Коли ви полюб... шахи? Вона поч... читати книгу в суботу. Ми поч... писати диктант уранці. Богдан побач... Оксану в неділю в церкві. Я зроб... це в понеділок. А коли він зроб...? Що ви куп... в крамниці? Я куп... там словник і ручку. А що куп... там Галина й Марія? Вони куп... там нові пера.

СЛОВНИК

бувати	to be, to happen, to visit, to occur
буваю	
буваєш	
буває	
буваємо	
буваєте	
бувають	

бути, <i>future tense</i>	to be
буду	
будеш	
буде	
будемо	
будете	
будуть	
ввечері (увечері), <i>adv.</i>	in the evening
вівторок, <i>m.</i>	Tuesday
вівтірки	
відпочивати—відпочити	to rest
відпочиваю	відпочину
відпочиваєш	відпочинеш
відпочиває	відпочине
відпочиваємо	відпочинемо
відпочиваєте	відпочинете
відпочивають	відпочинуть
відпочинок, <i>m.</i>	rest
вранці (уранці), <i>adv.</i>	in the morning
вчора (учора), <i>adv.</i>	yesterday
гра, <i>f.</i>	play
грати	to play
граю	
граєш	
грає	
граємо	
граєте	
грають	
далі, <i>adv.</i>	further, farther
досить, <i>adv.</i>	enough
завжди, <i>adv.</i>	always, ever
завтра, <i>adv.</i>	tomorrow
кінотеатр, <i>m.</i>	theater, movies
кінотеатри	
література, <i>f.</i>	literature
літератури	
любити —	to love, to like, to be fond of..
люблю	полюблю
любиш	полюбиш
любить	полюбить
любимо	полюбимо
любите	полюбите
люблять	полюблять
наприклад, <i>adv.</i>	for example

піяніно, <i>n.</i>	piano
піяніна	
післязавтра, <i>adv.</i>	the day after tomorrow
поёт, <i>m.</i>	
поёти	poet
позавчора, <i>adv.</i>	
понеділок, <i>m.</i>	the day before yesterday
понеділки	Monday
пóтім, <i>adv.</i>	afterwards, then, later
почина́ти — почáти	to begin, to start
почина́ю	почну́
почина́єш	почне́ш
почина́є	почне́
почина́ємо	почнемо́
почина́єте	почнете́
почина́ють	почну́ть
пра́вда, <i>f.</i>	truth
продóвжувати — продóвжити	to continue
продóвжую	продóвжу
продóвжуєш	продóвжиш
продóвжує	продóвжить
продóвжуємо	продóвжимо
продóвжуєте	продóвжите
продóвжують	продóвжать
прóти, <i>prep. + gen.</i>	against, opposite
п'ятниця, <i>f.</i>	Friday
п'ятниці	
рiч, <i>f.</i>	thing
речі	
середá, <i>f.</i>	Wednesday
сéреди	
сьогóдні, <i>adv.</i>	today
твiр, <i>m.</i>	work
твóри	
увечері (ввечері), <i>adv.</i>	in the evening
уранці (вранці), <i>adv.</i>	in the morning
учóра (вчóра), <i>adv.</i>	yesterday
фiльм, <i>m.</i>	film
фiльми	
футбóл, <i>m.</i>	football
четвёр, <i>m.</i>	Thursday
четвергi	
ша́хи, <i>plural only</i>	chess

ДІЯЛОГ

- A.: Кого́ ви ба́чите на ву́лиці? Whom do you see on the street?
- B.: Я ба́чу там чоло́віка. I see a man there.
- A.: Чи ви до́бре зна́єте його́? Do you know him well?
- B.: Ні, тiльки тро́хи. No, only slightly.
- A.: Кого́ ви ба́чите бі́ля буди́нку? Whom do you see near the building?
- B.: Де са́ме? Where exactly?
- A.: Он там на плóщі. Right there on the plaza.
- B.: Я ба́чу там жі́нку. I see a woman there.
- A.: Ви до́бре зна́єте її? Do you know her well?
- B.: Так. Вона́ пра́цює в магази́ні. Yes. She works at the department store.
- A.: Що там бі́ля аптéки? What's there near the drug-store?
- B.: Де са́ме? Where exactly?
- A.: Он там, де рівне мі́сце. Right there where the level ground is.
- B.: Там сто́ить áвто. A car is (stands) there.
- A.: Ви до́бре ба́чите його́? Do (can) you see it well?
- B.: Звичáйно, ба́чу. Я ще не слі́пий. Of course, I do. I am not blind yet!
- A.: Що ро́блять лю́ди он там на тротуáрі? What are those people doing there on the sidewalk?
- B.: Вони́ розмовля́ють і чека́ють на авто́бус. They are talking and waiting for a bus.
- A.: Чи ви зна́єте їх? Do you know them?
- B.: Так. Yes.
- A.: А вони́ зна́ють нас? And do they know us?
- B.: Мо́же зна́ють вас, але́ мене́ не зна́ють. Perhaps they know you, but they don't know me.
- A.: Я ду́маю, що на́ша розмо́ва йде́ тяжко́. I think our conversation is moving with difficulty.
- B.: Ма́єте ра́цію. You are right.
- A.: Ну, до́бре. До побáчен- Well. Good-bye!
- B.: До побáчення! Good-bye!

ЧИТАННЯ

I. На тротуарі стоять люди. Вони стоять і розмовляють. Вони чекають на автобус. Я бачу там чоловіка й жінку. Може ви знаєте їх? Не знаєте? Це дуже цікава пара. Коли чоловік хоче йти до кінотеатру, дружина каже: „Я не хочу!“ Коли дружина хоче йти до школи, чоловік кричить: „Я хочу бути вдома!“ Так вони ніколи не мають згоди. Вони часто сперечаються. Але живуть разом. Я думаю, що вони люблять одне одного. Зрештою, це їхня справа. Хай роблять, як знають.

II. На кого ви чекаєте? Я чекаю на вчителя. Де ви тепер стоїте? Я стою на площі біля школи. На кого чекає Богдан? Він чекає на мене. Де він стоїть? На вулиці. На кого чекає Тарас? Він чекає на Оксану. Де вона тепер? У магазині.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Чоловік і жінка — одна спілка.

Добра жінка доброго чоловіка робить.

Добре роби — добре й буде.

ВИСЛОВИ ТА ІДІОМИ

Я чекаю на автобус.	I am waiting for a bus.
Маєте рацію.	You are right.
Вони ніколи не мають...	They never have...*)
Вона ніколи не знає...	She never knows...*)
Вони люблять одне одного.	They love each other.
Ті чоловіки знають один одного.	Those husbands know each other.
Жінки навчають одна одну.	Women teach each other.
Він учи́ть (навча́є) нас української мови.	He teaches us Ukrainian.
Вона вчи́ть (навча́є) мене.	She teaches me.
Це моя справа.	That's my business.
Як справи?	How are you?
В чому справа?	What's the matter?
Хай роблять, як знають.	Let them do it in their own way.

*) Note that double negation is observed in the Ukrainian sentences.

ГРАМАТИКА

Direct Object. In Ukrainian, the direct object is expressed by the accusative case.

Subject	Predicate	Direct object
Богдан	має	олівець, книгу й перо.
Ми	бачимо	Богдана й Оксану.

Accusative Singular of Masculine Nouns. Masculine animate nouns receive the following endings in the accusative singular:

(Я знаю) чоловік-а.	(hard stem)
(Я знаю) вчител-я.	(soft stem)

Feminine nouns, both animate and inanimate, receive the ending **-у** (hard stem) or **-ю** (soft stem) in the accusative singular:

(Я бачу) дівчин-у Марі-ю.

Accusative Singular and Plural of Pronouns. See appendixes.

Change of Stress. After the prepositions **біля, в, до, за, на, проти** and some others, the stress in pronouns is moved backward:

Gen.	After the prepositions:
мене́	біля, в, до, за, на, проти мене́
тебе́	" " тебе́

The Verb учи́ти (вчи́ти). Used in the imperfective aspect, this verb means "to teach". See expressions in 7th lesson.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Rewrite and fill in the blanks:

Він дум..., що він добрий чоловік. Чи ви дума... також? Чому ж він спереча... з дружиною? Чи вона ма... рацію? Я не зна... Але ми дума..., що він і вона — добра пара. Вони завжди крич... одне на одного, але вони також люб... одне одного. Чи ма... я рацію?

II. Write ten sentences, translating the following expressions:

"you are right," "each other," "wait for," "never see," "what's the matter," "her business," "how is he," "how is she," "how are they," "blind."

III. Rewrite and fill in the blanks:

Я бач... учениц... Оксан... Він чита... книг...
Вони пиш... англійські диктант... Ми чита... українські
діалог... Надія купу... ручк... в магазин... Я зна...
добр... аптеск... Ми зна... гарн... площ... Вона
почин... читати книг... в неділ... Я зна... приказк...
Наше село ма... велик... школ... Ви ма... раці...

С Л О В Н И К

авто, <i>n.</i>	car
авто	
автобус, <i>m.</i>	bus
автобуси	
аптека, <i>f.</i>	drugstore
аптеки	
вас, <i>gen. of ви</i>	you
вулиця, <i>f.</i>	street
вулиці	
будінок, <i>m.</i>	house, building
будінки	
дружина, <i>f.</i>	wife
дружини	
думати — подумати	to think
думаю	подумаю
думаеш	подумаеш
думає	подумає
думаємо	подумаємо
думаєте	подумаєте
думають	подумають
жінка, <i>f.</i>	woman, wife
жінки	
згода, <i>f.</i>	consent, agreement, harmony
зрештою, <i>adv.</i>	after all
її, <i>gen. of вона</i>	her
їх, <i>gen. of вони</i>	them
його, <i>gen. of він and воно</i>	him, it
кого, <i>gen. of хто</i>	whom

кричати —	крикнути	to shout
кричу	крикну	
кричиш	крикнеш	
кричють	крикне	
кричимо	крикнемо	
кричите	крикнете	
кричать	крикнуть	
людина, <i>f.</i>		man
люди		
магазин, <i>m.</i>		department store
магазини		
мене, <i>gen. of я</i>		me
місце, <i>n.</i>		place
місця		
нас, <i>gen. of ми</i>		us
ну, <i>part.</i>		well
ніколи, <i>adv.</i>		never
один, одна, одне, одні		one, a certain
пара, <i>f.</i>		pair, couple; steam
пари		
площа, <i>f.</i>		square, area
плосі		
побачення, <i>n.</i>		meeting, date, rendezvous
побачення		
До побачення!		Good-bye!
працювати		to work
працюю		
працюєш		
працює		
працюємо		
працюєте		
працюють		
приказка, <i>f.</i>		saying
приказки		
прислів'я, <i>n.</i>		proverb
прислів'я		
рація, <i>f.</i>		
маєте рацію		you are right
рівний, -а, -е, -і		flat, equal, even, level
розмова, <i>f.</i>		conversation
розмови		

розмовляти	to converse, to talk, to speak
розмовляю	
розмовляєш	
розмовляє	
розмовляємо	
розмовляєте	
розмовляють	
сліпий, -а, -е, -і	blind
сперечатися	to dispute, to argue
сперечаюся	
сперечаєшся	
сперечається	
сперечаємося	
сперечаєтеся	
сперечаються	
спілка, <i>f.</i>	union
спілки	
справа, <i>f.</i>	matter, business, affair
справи	
стояти	to stand
стою	
стоїш	
стоїть	
стоїмо	
стоїте	
стоять	
та, <i>conj.</i>	and
тротуар, <i>m.</i>	sidewalk
тротуари	
трохи, <i>adv.</i>	a little
тяжко, <i>adv.</i>	hard, badly, difficult
цікавий, -а, -е, -і	interesting
чекати — зачекати	to wait, to expect
чекано	зачекано
чеканош	зачеканош
чекано	зачекано
чекано	зачекано
чекано	зачекано
чекано	зачекано
чекано	зачекано
чоловік, <i>m.</i>	husband
чоловіки	
хай, <i>interj.</i>	let ...

ДІЯЛОГ

А.: Чи ваше авто тут?	Is your car here?
Б.: Ні, мого авто тут немає.	No, my car isn't here.
А.: Де воно?	Where is it?
Б.: Воно вдома в гаражі.	It is at home in the garage.
А.: Де авто вашого батька?	Where is your father's car?
Б.: Мій батько в місті.	My father is in the city. His car is there also.
А.: Чи ваша мати вдома?	Is your mother at home?
Б.: Ні, моєї матері немає вдома. Сьогодні вона на праці.	No, my mother is out. She is at work today.
А.: Коли ви йдете додому?	When are you going home?
Б.: Дивне питання. Я їду додому сьогодні ввечері. А ви?	A strange question! I am going (riding) home this evening. What about you?
А.: Я їду до друга. У нього сьогодні вечірка. Його сестра кінчає школу і влаштовує велику вечірку.	I am going (riding) to my friend's. He is having a party today. His sister is graduating from school and is arranging a big party.
Б.: Не розумію. В кого буде вечірка? У нього чи в неї?	I don't understand. Who is having the party? He or she?
А.: Ви дивний хлопець. Сестра мого друга — гарна дівчина...	You are a strange boy. My friend's sister is a beautiful girl...
Б.: О, тепер легко зрозуміти. Значить, вечірка буде в них.	Oh, now it's easy to understand. That means they will have a party.
А.: Ясно, що не в нас.	Obviously, not at our place.
Б.: Ну, добре. А що буде в вас завтра ввечері?	Well, what are you doing tomorrow evening?
А.: Завтра ми будемо грати в теніс.	Tomorrow we shall play tennis.
Б.: Де саме? У вашого брата?	Where, exactly? At your brother's?
А.: Ні, в моєї сестри.	No, at my sister's.
Б.: Я буду там також!	I'll also be there!

ЧИТАННЯ

Коли в тебе була вечірка? Дуже давно. Чого так сумно відповідаєш? Я ж питаю без докору. Це була добра вечірка? О, так! Було дуже весело. Хлопці й дівчата були веселі. Була добра музика. Ми танцювали й співали. Мій брат танцював з Оксаною. Моя малі сестра Лєся танцювала з Максимом. Ми танцювали танго й фокстрот. Потім наша мати сказала: „Хлопці! Хто вміє танцювати гопак?” Іван танцював. О, він уміє! Він учить погано, але танцює добре. Чи ви вмієте танцювати? Ще ні? Це недобре. Треба вміти танцювати! Танці — непогана річ.

ВИСЛОВИ ТА ІДІОМИ

у ко́го бу́де	who is going to have
у ме́не	at my place
у бра́та	at my brother's place
у сестри́	at my sister's place
у ньо́го	at his place
у не́ї	at her place
у них	at their place
Танцюва́ти гопакá.	To dance the Hopak (a Ukrainian folk dance).
Треба вміти танцюва́ти.	One must know how to dance.
Треба зна́ти украї́нську мо́ву.	One must know the Ukrainian language.
Його́ (її) не́має вдо́ма.	He (she) is out.

ГРАМАТИКА

Accusative of Adjectives. The accusative forms of masculine (with inanimate nouns) and neuter adjectives are the same as the nominative.

<i>Nom.</i>	<i>Acc.</i>
Добрий олівець.	(Я маю) добрий олівець.
Добре авто.	(Я маю) добре авто.

Masculine animate adjectives in the accusative case are identical with those of the genitive case.

<i>Acc.</i>	<i>Gen.</i>
(Я ба́чу) англійського вчи́теля.	(Тут не́має) англійського вчи́теля.
Feminine adjectives receive -у (after hard stem) and -ю (after soft stem) in the accusative singular.	
<i>Nom.</i>	<i>Acc.</i>
Добра сіня рúчка.	(Я ма́ю) до́бру сіню*) рúчку.

НЕМАЄ. The word **немає** is accompanied by the genitive case of the noun or pronoun.

Нема́є а́вта в гаражі́.	The car is not in the garage.
Нема́є кні́ги на столі́.	The book is not on the table.
Його́ (її) не́має тут.	He (she) is not here.

Genitive of Possessives. See appendixes.

Past Tense of Verbs. Past tense of verbs is formed as follows:

я, ти, він	чита́в	ми	} чита́ли
я, ти, вона́	чита́ла	ви	
вонó	чита́ло	вони́	

Two Aspects of Verbs. Ukrainian verbs have two aspects: (1) imperfective, used in past, present and future tenses and (2) perfective, used in past and future tenses only. The imperfective aspect denotes an unfinished action, repetition, or continuity, while perfective aspect denotes an action which is already completed, or will be definitely completed.

(1) Imperfective

<i>Past</i>
я чита́в, -ла, робі́в, -ла, розумі́в, -ла
ти
ві́н чита́в, робі́в, розумі́в
вона́ чита́ла, робі́ла, розумі́ла
вонó чита́ло, робі́ло, розумі́ло

*) See 10th Lesson.

CONVERSATIONAL UKRAINIAN

ми	читали, робили, розуміли
ви	„ „ „
вони	„ „ „

Present (see vocabularies)

Future

я	буду	читати, робити, розуміти
ти	будеш	„ „ „
він	буде	„ „ „
вона	буде	„ „ „
вони	буде	„ „ „
ми	будемо	„ „ „
ви	будете	„ „ „
вони	будуть	„ „ „

(2) Perfective

Past

я	прочитав,-ла, зробив,-ла, зрозумів,-ла
ти	„ „ „
він	прочитав, зробив, зрозумів
вона	прочитала, зробила, зрозуміла
вони	прочитало, зробило, зрозуміло
ми	прочитали, зробили, зрозуміли
ви	„ „ „
вони	„ „ „

(no present tense)

Future

я	прочитаю, зроблю, зрозумію
ти	прочитаєш, зробиш, зрозумієш
він	прочитає, зробить, зрозуміє
вона	„ „ „
вони	„ „ „
ми	прочитаємо, зробимо, зрозуміємо
ви	прочитаєте, зробите, зрозумієте
вони	прочитають, зроблять, зрозуміють

The perfective aspect of verbs is usually formed by adding certain prefixes. In the vocabularies of this textbook the perfective future occupies the second row. Students are advised to pay attention to various consonantal changes which may occur, especially in first person singular and third person plural.

ВДОМА and ДОДОМУ. Compare:

Моя мати вдома. (location)
Я їду додому. (destination)

The word додому is always accompanied by a verb of motion.

The Word МАТИ (mother). The word мати has the following special declension in the singular:

Nom.	мати
Gen.	матері
Dat.	матері
Acc.	матір
Instr.	(з) матір'ю
Loc.	(на) матері
Voc.	мати

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

I bought a car. My brother begins (his) work in the morning. I have already finished my homework. She is a very strange girl. We often sing in the evening. Do you understand me well? I understand you. But I do not understand what she is saying. We danced all day long. May I ask you where you have been? There isn't any book. My little sister knows how to dance. She sings also. Does he play the piano? Yes, but he plays strange music. Good bye!

II. Write ten sentences, using the following words:

гопак, сумно, весело, мати, батько, сестра, брат, хлопець, дівчина.

III. Rewrite and supply proper endings:

Я бач... українськ... вчител... Я зна... англійськ... професор... Моєї мат... немає вдома. Оксан... нема вдома також. Я бач... мат... і батьк... Петро вже зроб... домашн... робот... Вона має добр... чорт... Мій батько ма... добр... авт... Я вже прочита... увесь діалог. Моя мати прочита... всю книгу. У мене немає словник... і зошитк... Позавчора вона ма... весел... вечірк... У мене не було вечірк... моєї сестр... буде завтра вечірк...

С Л О В Н И К

батько, <i>m.</i>	father; <i>pl.</i> : parents
батьки	
брат, <i>m.</i>	brother
брати	
великий, -а, -е, -і	big, large, great
веселий, -а, -е, -і	gay, merry, joyful
весело, <i>adv.</i>	gaily, joyfully
вечірка, <i>f.</i>	(evening) party
вечірки	
відповідати — відповіді	to answer, to reply; to be responsible
відповідаю	відповіді
відповідаєш	відповіси
відповідає	відповість
відповідаємо	відповімо
відповідаєте	відповісте
відповідають	відповідять
вміти (уміти)	to be able, to know how
вмію	
вмієш	
вміє	
вміємо	
вмієте	
вміють	
влаштувати(ся) — влаштувати(ся)	to arrange, to organize
влаштовую(ся)	влаштую(ся)
влаштовуєш(ся)	влаштуєш(ся)
влаштовує(ться)	влаштує(ться)
влаштовуємо(ся)	влаштуємо(ся)
влаштовуєте(ся)	влаштуєте(ся)
влаштовують(ся)	влаштують(ся)
гараж, <i>m.</i>	garage
гаражі	
гопак, <i>m.</i>	Гопак, a Ukrainian dance
давно, <i>adv.</i>	long ago
дівний, -а, -е, -і	strange
дівчина, <i>f.</i>	girl
дівчата	
додому, <i>adv.</i>	home, homeward
докір, <i>m.</i> , докір	reproach, blame
докори	
докори	
друг, <i>m.</i>	friend
друзі	

ж, *part.*

an emphatic particle

кінчати —

кінчити

to finish, to end; to graduate

(скінчити, закінчити)

кінчаю
кінчаєш
кінчає
кінчаємо
кінчаєте
кінчаютькінчу
кінчиш
кінчить
кінчимо
кінчите
кінчатьЛєся, *f.*

Lesya (dim. of Oleksandra)

малий, -а, -е, -і

small, little

мати, *f.*

mother

матері

музика, *f.*

music

немає (нема)

no, not, there is (are) no..

непоганий, -а, -е, -і

not bad, good

питання, *n.*

question

питання

питати — спитати (запитати) to ask, to inquire

питаю

спитаю

питаєш

спитаєш

питає

спитає

питаємо

спитаємо

питаєте

спитаєте

питають

спитають

праця, *f.*

work

праці

розуміти —

зрозуміти

to understand

розумію

зрозумію

розумієш

зрозумієш

розуміє

зрозуміє

розуміємо

зрозуміємо

розумієте

зрозумієте

розуміють

зрозуміють

саме, *adv.*

exactly

сестра, *f.*

sister

сестри

співа́ти	to sing
співа́ю	
співа́єш	
співа́є	
співа́ємо	
співа́єте	
співа́ють	
сумно, <i>adv.</i>	sadly
та́нець, <i>m.</i>	dance
та́нці	
танцюва́ти — потанцюва́ти	to dance
танцю́ю	потанцю́ю
танцю́єш	потанцю́єш
танцю́є	потанцю́є
танцю́ємо	потанцю́ємо
танцю́єте	потанцю́єте
танцю́ють	потанцю́ють
та́нго, <i>n.</i>	tango
те́ніс, <i>m.</i>	tennis
у́міти (вмі́ти) — зу́міти	to be able, to know how
у́мію	зу́мію
у́мієш	зу́мієш
у́міє	зу́міє
у́міємо	зу́міємо
у́мієте	зу́мієте
у́міють	зу́міють
фокстро́т, <i>m.</i>	fox-trot
хло́пець, <i>m.</i>	boy, youngster, lad, fellow
хло́пці	
чо́го, <i>gen. of що</i>	what for, why
я́сно, <i>adv.</i>	clearly, brightly

Д І Я Л О Г

- A.: Кому́ ви дали́ кни́гу? To whom did you give the book?
- B.: Я дав її́ Павло́ві. Тепе́р він ду́же задово́лений не́ю. I gave it to Paul. Now he is very well satisfied with it.
- A.: А кому́ Андрі́й дав альбо́м? And to whom did Andrew give the album?
- B.: Я не пе́вний, але́ гада́ю, що він дав його́ Ользі. I am not sure, but I suppose he gave it to Olga.
- A.: Хто подарува́в вам годі́нник? Who gave you (presented you with) the watch?
- B.: Мій дядько. My uncle.
- A.: А що ви подарува́ли ті́тці? And what did you give (present) your aunt?
- B.: Я подарува́в їй нові́й патефо́н. I gave (presented) her a new record player.
- A.: Чи вона́ задово́лена патефо́ном? Is she satisfied with the record player?
- B.: О, так. Ї́ син і дочка́ задово́лені ним тако́ж. Oh, yes! Her son and daughter are satisfied with it also.
- A.: Що ви подару́єте ї́ си́нові́ насту́пного ра́зу? What will you give (present) her son next time?
- B.: Я ду́маю подарува́ти його́му́ велоси́пед. I am thinking of giving (presenting) him a bicycle.
- A.: У вас є́ дід і ба́ба? Що ви подару́єте їм на насту́пне Різдво́? Do you have a grandfather and a grandmother? What will you give (present) them next Christmas?
- B.: Я подару́ю ба́бі те́плі панто́флі, а ді́дові за́пальни́чку. I shall give my grandmother a pair of warm slippers, and my grandfather a cigarette lighter.
- A.: Хи́ба він ку́рить? Does he really smoke?
- B.: Він ку́рить лю́льку. He smokes a pipe.
- A.: Чому́ не сига́рки? Why not cigarettes?
- B.: Йому́ не подоба́ються ні сига́рки, ні сига́ри. He doesn't like cigarettes or cigars.
- A.: Це зна́чить, він лю́бить про́стий тютю́н? Does that mean he likes a simple (loose) tobacco?

Б.: Звичайно. Минулого року я подарував йому на Великдень пачку тютюну. Certainly. Last year I gave him (presented him with) a package of tobacco at Eastertime.

ЧИТАННЯ

I. Коли буває Різдво або Великдень, люди дарують один одному добрі речі. Минулого року матері й батько подарували мені великий альбом. Я подарував матері нову книгу одного українського поета, а батькові українську ляльку. Вони були дуже задоволені. Я був задоволений також. Я думаю, що наступного року батько подарує мені гарний годинник. Мати вже казала, що це може бути саме так. Звичайно, я ще не певний. Батько казав, що мені треба добре вчитися. Коли я буду добре говорити й писати по-українському, вони подарують мені добру річ.

II. Я подарував їм новий годинник, але я не знаю, чи вони задоволені ним. Моя сестра каже, що вона незадоволена словником, який я дав їй. Хто вам подарував патефон? Чи ви задоволені ним? Дуже задоволений. Але я незадоволений альбомом. Чи ви задоволені книгою? Я ще не знаю, бо не читав її.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Дядько — не батько, тітка — не матері.
Не навчив батько — не навчить і дядько.

ВИСЛОВИ ТА ІДІОМИ

минулого року (місяця, тижня) last year (month, week)
цього року (місяця, тижня) this year (month, week)
наступного року (місяця, тижня) next year (month, week)

на Різдво
на Великдень
мені треба*
їй треба
йому треба
вам треба
нам треба
їм треба
дарувати один одному

at Christmas
at Eastertime, at Easter
I need, I must
she needs, she must
he needs, he must
you need, you must
we need, we must
they need, they must
to present each other

ГРАМАТИКА

Dative Singular of Nouns. Depending on their genders, nouns receive different endings in the dative singular.

Gender Case	Hard stem	Soft stem	Mixed Stem
m. Nom.:	чоловік	хлопець, Андрій	викладач
Dat.:	чоловік-ові	хлопц-еві, Андрі-еві	викладач-еві
f. Nom.:	дівчина, жінка	учениць-я, Марі-я	площа
Dat.:	дівчин-і, жінц-і	учениць-і, Марі-ї	площ-і
n. Nom.:	місто, село	місце	прізвище
Dat.:	міст-у, сел-у	міст-ю	прізвищ-у

Change of Consonants. Before the (frontal vowel) **-i**, the following change of consonants must be observed in the dative case:

г — з Ольга — Ользі
к — ц дочка — дочці
х — с мұха — мұсі

The adverb ТРЕБА. This adverb used with nouns and pronouns requires the dative case of them:

Мені треба йти додому. I have to go home.

Dative and Instrumental Cases of Pronouns. See appendixes.

ЗАДОВОЛЕНИЙ, -а, -е, -і. In Ukrainian, this word is often followed by the instrumental case. Unlike English, the preposition **з** is never used.

*) Note that the dative case is observed: "To me it's necessary," etc.

сіній, -я, -е, -і	blue, azure
сірий, -а, -е, -і	gray
смак, <i>m.</i>	taste
собі	(see grammar of this lesson)
справжній, -я, -е, -і	real
сукня, <i>f.</i>	dress
сукні	
хвала, <i>f.</i>	praise
шити — пошити	to sew, to tailor
шюю	пошюю
шиєш	пошиєш
шиє	пошиє
шиємо	пошиємо
шиєте	пошиєте
шиють	пошиють
червоний, -а, -е, -і	red
череv'як, <i>m.</i>	shoe
череv'яки	
честь, <i>f.</i>	honesty
чи, <i>conj.</i>	or
чоловічий, -а, -е, -і	man, masculine, male
чорний, -а, -е, -і	black

Д І Я Л О Г

(Сніданки, обіди й вечери)

- A.: Чим ви ріжете хліб? With what do you cut bread?
- Б.: Я ріжу хліб гострим ножем. I cut bread with a sharp knife.
- A.: А чим ви ріжете масло? And with what do you cut butter?
- Б.: Масло можна різати тупим ножем. One may cut butter with a blunt knife.
- A.: Що ви снідаєте? What do you have for breakfast?
- Б.: На сніданок я маю хліб, варені яйця й каву зі сметанкою і цукром. For breakfast I have bread, boiled eggs, and coffee with cream and sugar.
- A.: І так завжди? And is it always like that?
- Б.: Ні. Іноді я їм хліб зі свіжим маслом і п'ю чай із цукром. No. Sometimes I eat bread with fresh butter and drink tea with sugar.
- A.: Ви їсте бутерброди? Do you eat sandwiches?
- Б.: Так. Я дуже люблю бутерброди з полтавською ковбасою і бутерброди з голландським сиром. Yes. I like sandwiches with Poltava sausage and sandwiches with Dutch cheese very much.
- A.: Що ви обідаєте? What do you have for dinner?
- Б.: На обід я маю борщ і котлети з картоплею. На десерт — молочний кисіль. For dinner I have borshch and cutlets with potatoes. For dessert I have custard.
- A.: Ви завжди їсте борщ? Do you always eat borshch?
- Б.: Іноді мати варить суп. Sometimes my mother cooks soup.
- A.: А як щодо морозива? And what about ice cream?
- Б.: Якщо немає киселю, я їм морозиво. If there is no custard, I eat ice cream.
- A.: Ну, гаразд. Тепер скажіть, що ви вечеряєте? Well. Now tell me, what do you have for supper?
- Б.: На вечерю я маю яєшню із салом і какао. Іноді я п'ю молоко. For supper I have an omelette with pork fat, and cocoa. Sometimes I drink milk.

ЧИТАННЯ

Я знаю одного чоловіка, що дуже любить бутерброди. Коли він снідає, він їсть бутерброд із полтавською ковбасою. Потім він їсть бутерброд зі свіжим маслом і голландським сиром. Звичайно він п'є каву з молоком і цукром. Він працює в канцелярії в місті Едмонтоні. Його родина живе десь далеко в селі. Раз на тиждень, у суботу й неділю, він буває вдома. Коли чоловік уже вдома, його дружина варить йому борщ або суп. Але цей чоловік каже дружині: „Дружину, зроби мені бутерброд”. Дружина відповідає: „Я маю сьогодні свіжий борщ і добрі котлети зі свіжою картоплею. Це ж прекрасний обід!” Звичайно, чоловік робить те, що каже дружина. Вони обідають. Усі задоволені добрим обідом. Коли ввечері дружина варить вечерю, чоловік питає її: „Можеш ти зробиш мені бутерброд із голландським сиром і свіжим маслом?” Дружина думає й відповідає: „Ну, гаразд! Я зроблю тобі два”. Чоловік дякує. Вони вечеряють. І чоловік, і жінка задоволені.

ВИСЛОВИ

щодо мене	as for me, as far as I am concerned
на сніданок (обід, вечерю)	for breakfast (dinner, supper)

ГРАМАТИКА

Instrumental of Adjectives. According to their genders, the adjectives receive endings in the instrumental case singular as follows:

<i>Nom.</i> : великий, синій	велика, сіння	велике, сінє
<i>Instr.</i> : велик-им, син-ім	велик-ою, сін-ьою	велик-им, сін-ім

Я пишу великим олівцем.	I write with a big pencil.
Вона пише американською авторучкою.	She writes with an American fountain pen.
Ми пишемо синім чорнилом.	We write with blue ink.

Past Tense of їсти. Note that the verb їсти has an irregular conjugation (see the vocabulary). Past tense of this verb is formed as follows.

я	їв (їла)	ми	} їли
ти	їв (їла)	ви	
він	їв —	вони	
вона	— їла		
воно	— їло		

For the perfective aspect, the prefix з + apostrophe is added.

Я з'їв сьогодні вранці два бутерброди.	I ate two sandwiches this morning.
--	------------------------------------

Вона вчора з'їла тільки один бутерброд і випила тільки трохи молока.	She ate only one sandwich and drank only a little milk yesterday.
--	---

The Preposition з. The preposition з must receive і for euphony purposes, if the following word begins with two consonants, especially with a sibilant.

Хліб зі свіжим маслом.	Bread and (with) fresh butter.
------------------------	--------------------------------

The і may be used before з.

Я був там із сестрою.	I was there with my sister.
-----------------------	-----------------------------

The preposition ЩОДО. This preposition requires the genitive case of a noun or pronoun:

Щодо брата — я певний.	As for my brother, I am sure.
------------------------	-------------------------------

АБО... АБО. This expression corresponds to “either... or”:

Або він, або вона знає це.	Either he or she knows this.
----------------------------	------------------------------

І... І... Construction. The construction with і... і... is translated “both... and”:

І він, і вона задоволені.	Both he and she are satisfied.
---------------------------	--------------------------------

Note that the adjective takes plural ending.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

Yesterday I had a good dinner. I ate borshch and Ukrainian cutlets. Afterwards I ate an omelette and custard. My mother asked me, "Do you want some ice cream?" I was satisfied. I answered, "No, thank you, my dear mother."

II. Rewrite and fill in the blanks:

Мій малий брат любить хліб зі свіж... масл... Він завжди питає матір: „Чи є у нас свіж... масл...?“ Іноді мати відповідає: „Є тільки полтавськ... ковбаса“. Брат каже: „Гаразд. Зробіть мені бутерброд із полт... ковбас...“. Мати робить, і мій брат задоволений велик... бутерброд... Я люблю молоко... зі свіж... хліб... Учитель задоволений добр... домашн... робот...

III. Decline in the singular:

борщ, суп, картопля, ковбаса, молоко, яйце, сир.

С Л О В Н И К

абó, <i>conj.</i>	or
борщ, <i>m.</i>	borshch
борщі	
бутербрóд, <i>m.</i>	sandwich
бутербрóди	
варéний, -а, -е, -і	boiled, cooked
вáрений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	boiled, cooked
варіти — зваріти	to cook, to boil
варю	зварю
вариш	зváриш
варить	зváрить
варимо	зváримо
варите	зváрите
варять	зváрять
вечéря, <i>f.</i>	supper
вечéрі	

вечéряти —	повечéряти	to have supper
вечéряю	повечéряю	
вечéряєш	повечéряєш	
вечéряє	повечéряє	
вечéряємо	повечéряємо	
вечéряєте	повечéряєте	
вечéряють	повечéряють	

голлáндський, -а, -е, -і	of Holland, Dutch
гóстрый, -а, -е, -і	sharp
два, <i>m.</i>	two
дві, <i>f.</i>	two
десéрт, <i>m.</i>	dessert
десéрти	

їсти —	з'їсти	to eat
їм	з'їм	
їси	з'їси	
їсть	з'їсть	
їмó	з'їмó	
їстé	з'їстé	
їдять	з'їдять	

ка́ва, <i>f.</i>	coffee
кака́о, <i>n., indecl.</i>	cocoa
карто́пля, <i>f.</i>	potatoes
кисі́ль, <i>m.</i>	custard, jelly, pudding
киселі	
ковбаса́, <i>f.</i>	sausage
ковба́си	
котлéта, <i>f.</i>	cutlet
котлéти	
ма́сло, <i>n.</i>	butter
молоко́, <i>n.</i>	milk
моло́чний, -а, -е, -і	of milk, milky
морóзиво, <i>n.</i>	ice cream
ніж, <i>m.</i>	knife
ножі	
обі́д, <i>m.</i>	dinner, lunch
обіди	

обі́дати —	пообі́дати	to have dinner (lunch), to dine
обі́даю	пообі́даю	
обі́даєш	пообі́даєш	
обі́дає	пообі́дає	
обі́даємо	пообі́даємо	
обі́даєте	пообі́даєте	
обі́дають	пообі́дають	

п'їти — випити	to drink
п'ю	вип'ю
п'єш	вип'єш
п'є	вип'є
п'ємó	вип'ємо
п'єтє	вип'єте
п'ють	вип'ють
полтавський, -а, -є, -ї	of Poltava
різати — порізати	to cut
ріжу	поріжу
ріжеш	поріжеш
ріже	поріже
ріжемо	поріжемо
ріжете	поріжете
ріжуть	поріжуть
сáло, <i>n.</i>	pork fat, salted pork
свіжий, -а, -є, -ї	fresh
сир, <i>m.</i>	cheese
сирй	
сметáнка, <i>f.</i>	(sweet) cream
снїдáнок, <i>m.</i>	breakfast
снїдáнки	
снїдати — поснїдати	to have breakfast
снїдаю	поснїдаю
снїдаєш	поснїдаєш
снїдає	поснїдає
снїдаємо	поснїдаємо
снїдаєте	поснїдаєте
снїдають	поснїдають
суп, <i>m.</i>	soup
супй	
тупйй, -á, -є, -ї	blunt
хлїб, <i>m.</i>	bread
цўкор, <i>m.</i>	sugar
чай, <i>m.</i>	tea
щóдо, <i>prep. + gen.</i>	as far as, in relation to, as regards, concerning
яєшня, <i>f.</i>	fried eggs, omelette,
яєшні	scrambled eggs
яйцє, <i>n.</i>	egg
яйця	

ДВАНАДЦЯТА ЛЄКЦІЯ — TWELFTH LESSON

Д І Я Л Ю Г

(У ресторáні)

- A.: Офіціáнте! Прощу дáти меню. Waiter! Please give us a menu.
- O.: Будь лáска, ось меню! За хвилїну я бóду біля вáшого стóлу. Here it is. In a minute, I'll be at your table.
- A.: Гарáзд. Сподівáюся, не за годїну. Цікаво, які тут стрáви. All right. I hope it will not take long (not an hour). I wonder what kind of dishes they have here.
- B.: Кáжуть, що тут дўже смачні стрáви. It's said that they have very tasty dishes here.
- A.: Побáчимо. Щó ви замовляете? We'll see. What are you ordering?
- B.: Я хóчу замóвити смáжене м'ясо з пюре й зелєним горóхом. I would like to order roast meat with purée sauce and green peas.
- A.: А на десєрт? And for dessert?
- B.: На десєрт — чáшку компóту. For dessert, a cup of compote.
- A.: Я замовляю собї суп і смáжену рїбу. На "десєрт" — склянку пїва. I am going to order soup and fried fish. For "dessert", a glass of beer.
- B.: Гм! Не погáно. Мóже, хóчете замóвити склянку винá або чáрку горїлки? Hm! That's not bad. Maybe you want to order a glass of wine or a small glass of whiskey?
- A.: О, нї. Я п'ю тїльки пїво. Рїба солóна; мáбуть, трєба випити пїва. Oh, no. I drink only beer. The fish is salty; perhaps it's necessary to drink some beer.
- O.: Щó для вас, панóве? What can I do for you, gentlemen?
- B.: Ми хóчемо дóбре пообїдати. We would like to have a good dinner.
- O.: У нас є щó з'їсти й випити! Нáшї гóстї зáвжди задовóлені швидкóю й дóброю обслўгою. We have something to eat and drink! Our guests are always satisfied with our prompt and good service.
- A.: Сподівáюся, ми не бóдемо дóвго чекáти. I hope we'll not wait long.

О.: Що ви? Зараз я кладу What do you mean? Right
серветки, ложки й ви- now I am placing the nap-
делки. Незабаром прине- kins, spoons, and forks.
су миски й тарілки з Soon I'll bring bowls and
їжею. plates of food.

ЧИТАННЯ

Позавчора ми були в ресторані „Одеса”. Ми добре повечеряли там. На перше ми мали смачний борщ, на друге смажену рибу з пюре. Потім я пив пиво. Звичайно, я не п'ю піва. Але вчора випив дві склянки і мав великий апетит. Я з'їв дві порції смаженої риби. Мій друг їв котлети. Він не любить риби. А я люблю! Мій друг також не п'є піва, бо вонό, він каже, гірке. Він пив солов'ячий компот.

„Одеса” — добрий ресторан. Коли ви хочете добре пообідати або повечеряти, — ідіть туди. Будете задоволені! Там дуже смачні страви. Я думаю, що там працює першокласний кухар. Там також добра обслуга. Вам не треба довго чекати, бо офіціанти працюють швидко.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Який кухар — такий борщ.

Хто не працює, той не їсть.

Хто вино любить, той себе губить.

ВИСЛОВИ

за хвилину	in a minute
за годину	in an hour
за тиждень	in a week
за місяць (see 13th L.)	in a month
за рік (see 13th L.)	in a year

ЧИСЛІВНИКИ — NUMERALS

Кількісні числівники
Cardinals

Порядкові числівники
Ordinals

1. один (одна, одне)	перший, -а, -е, -і
2. два (дві)	другий, -а, -е, -і

3. три	третій, -я, -е, -і
4. чотири	четвертий, -а, -е, -і
5. п'ять	п'ятий, -а, -е, -і
6. шість	шостий, -а, -е, -і
7. сім	сьомий, -а, -е, -і
8. вісім	восьмий, -а, -е, -і
9. дев'ять	дев'ятий, -а, -е, -і
10. десять	десятий, -а, -е, -і
11. одинадцять	одинадцятий, -а, -е, -і
12. дванадцять	дванадцятий, -а, -е, -і
13. тринадцять	тринадцятий, -а, -е, -і
14. чотирнадцять	чотирнадцятий, -а, -е, -і
15. п'ятнадцять	п'ятнадцятий, -а, -е, -і
16. шістнадцять	шістнадцятий, -а, -е, -і
17. сімнадцять	сімнадцятий, -а, -е, -і
18. вісімнадцять	вісімнадцятий, -а, -е, -і
19. дев'ятнадцять	дев'ятнадцятий, -а, -е, -і
20. двадцять	двадцятий, -а, -е, -і
21. двадцять один (одна, одне)	двадцять перший, -а, -е, -і
22. двадцять два (дві)	двадцять другий, -а, -е, -і
23. двадцять три	двадцять третій, -я, -е, -і
30. тридцять	тридцятий, -а, -е, -і
31. тридцять один (одна, одне)	тридцять перший, -а, -е, -і
40. сорок	сороковий, -а, -е, -і
50. п'ятдесят	п'ятдесятий, -а, -е, -і
60. шістдесят	шістдесятий, -а, -е, -і
70. сімдесят	сімдесятий, -а, -е, -і
80. вісімдесят	вісімдесятий, -а, -е, -і
90. дев'яносто	дев'яностий, -а, -е, -і
100. сто	сотий, -а, -е, -і
200. двісті	двосотий, -а, -е, -і
300. триста	трисотий, -а, -е, -і
400. чотириста	чотирисотий, -а, -е, -і
500. п'ятсот	п'ятсотий, -а, -е, -і
600. шістсот	шістсотий, -а, -е, -і
700. сімсот	сімсотий, -а, -е, -і
800. вісімсот	вісімсотий, -а, -е, -і
900. дев'ятсот	дев'ятсотий, -а, -е, -і
1000. тисяча	тисячний, -а, -е, -і
1.000.000. мільйон	мільйонний, -а, -е, -і

Г Р А М А Т И К А

Genitive Partitive. If there is the idea of "some + noun," genitive partitive is always used.

Хочу випити пива.	I want to drink some beer.
Хочемо з'їсти риби.	We want to eat some fish.
Він хоче молока.	He wants some milk.
Вона хоче борщу.	She wants some borshch.

Omission of the Subject. In Ukrainian, the subject is often omitted in the "impersonal" type of sentences.

Кажуть, що там завжди смачні страви.	It is said that there are always tasty dishes.
Там роблять смачні обіди.	They prepare tasty dinners there.

Vocative Plural. Certain masculine animate nouns receive the ending **-ове** in the vocative plural.

<i>Nom. pl.:</i> пані	<i>Voc. pl.:</i> панове
-----------------------	-------------------------

Instead of **пані, панове** is used in the nominative case:

Куді йдуть ті панове?	Where are those gentlemen walking?
Ті панове йдуть до клубу.	Those gentlemen are walking to the club.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Rewrite and put in correct endings:

Чи ви зн... ресторан "Одеса"? Ні? Вам треба зна... цей ресторан. Там можна замов... добр... обід. Наприклад, там роб... смачн... котлет... Там завжди є смачн... смажен... риба з пюре й зелен... горох... На десерт там дають солодк... компот. Ви буд... задоволен... обід... На вечер... ви мож... замов... яєшн... й какао. Ви не п'є... какао? Там є свіж... молоко. Я певний, що ви буд... задоволен... обслуг... Офіціанти прац... там швидк... Вам не треба довг... чека...

II. Answer in written form the following questions:

Де ви обідаєте? Що ви маєте на перше? На друге? На третє? Що ви любите їсти? Що ви любите пити? Що ви вечеряєте? Що ви снідаєте? Де ви снідали позавчора? Де обідав ваш батько вчора? Що п'є ваш малий брат? Що їсть ваша мала сестра вранці?

III. Give the first and third person singular forms and the second and third person plural forms of the verbs: бачити, ходити, дякувати, говорити, іти(йти), учити(вчити), робити, танцювати, писати.

С Л О В Н И К

апетит, <i>m.</i>	appetite
апетити	
виделка, <i>f.</i>	fork
виделки	
вино, <i>n.</i>	wine
вина	
гіркий, <i>-а, -е, -і</i>	bitter
гість, <i>m.</i>	guest
гості	
година, <i>f.</i>	hour
години	
горілка, <i>f.</i>	whisky, vodka
горох, <i>m., coll.</i>	peas
губити — згубити	to lose; to destroy
гублю	згублю
губиш	згубиш
губить	згубить
губимо	згубимо
губите	згубите
гублять	згублять
для, <i>prep. + gen.</i>	for
за, <i>prep. + acc.</i>	in, within
їжа, <i>f.</i>	food

кла́сти —	покла́сти	to put, to lay down, to place
кладу́	покладу́	
кладеш	покладеш	
кладé	покладé	
кладемо́	покладемо́	
кладете́	покладете́	
кладу́ть	покладу́ть	
клуб, <i>m.</i>		club
клуби		
компот, <i>m.</i>		compote
компоти		
кухар, <i>m.</i>		cook
кухарі		
ложка, <i>f.</i>		spoon
ложки		
меню, <i>n., indecl.</i>		menu
міска, <i>f.</i>		bowl
миски		
м'ясо, <i>n.</i>		meat
незабаром, <i>adv.</i>		soon
обсл́уга, <i>f.</i>		service, care
офіці́янт, <i>m.</i>		waiter
офіці́янти		
пиво, <i>n.</i>		beer
порці́я, <i>f.</i>		portion, serving
порції		
принести́ —	принести́	to bring
прино́шу	принесу́	
прино́сиш	принесеш	
прино́сить	принесе́	
прино́симо	принесемо́	
прино́сите	принесете́	
прино́сять	принесу́ть	
проси́ти —	попроси́ти	to request, to ask, to beg
прошу́	попрошу́	
про́сиш	попро́сиш	
про́сить	попро́сять	
про́симо	попро́симо	
про́сите	попро́сите	
про́сять	попро́сять	

TWELFTH LESSON

пюре́, <i>n., indecl.</i>	purée
рестора́н, <i>m.</i>	restaurant
рестора́ни	
ри́ба, <i>f.</i>	fish
ри́би	
серве́тка, <i>f.</i>	serviette, napkin
серве́тки	
скля́нка, <i>f.</i>	glass
скля́нки	
сма́жений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	roasted, fried
сма́чний, -а́, -е́, -і́	tasty
солони́й, -а, -е, -і	salty
сподіва́тися	to expect, to hope
сподіва́юся	
сподіва́єшся	
сподіва́ється	
сподіва́ємося	
сподіва́єтеся	
сподіва́ються	
стра́ва, <i>f.</i>	dish, course (of dinner)
стра́ви	
та́кий, -а́, -е́, -і́	such
тарі́лка, <i>f.</i>	plate
тарі́лки	
хви́лина, <i>f.</i>	minute
хви́лини	
ціка́во, <i>adv.</i>	interestingly, curiously
ча́рка, <i>f.</i>	small glass for vodka
ча́рки	
ча́шка, <i>f.</i>	cup
ча́шки	
числі́вник, <i>m.</i>	numeral
числі́вники	
швидки́й, -а́, -е́, -і́	rapid, fast, quick, prompt
шви́дко, <i>adv.</i>	quickly, rapidly

NOTE. For numerals, see grammar of this lesson.

Д І Я Л О Г

(У директoра школи)

- ДИРЕКТОР ШКОЛИ: Як ва-
ше ім'я та прізвище? Your first and last name?
- УЧЕНЬ: Моє ім'я — Ярослав,
моє прізвище — Ткачук. My first name is Yaroslav,
my last name is Tkachuk.
- Д.: Якá ваша точна адреса? Your exact address?
- У.: Вулиця Мазепи, будинок
ч. 3 (числo три). 3 Mazepa Street.
- Д.: Дáта народження? Date of birth?
- У.: 5-го сiчня 194...-го рoку. January 5th, 194...
- Д.: Де ви закінчили почат-
кóву школу? Where did you complete
elementary school?
- У.: У Торóнті. In Toronto.
- Д.: В якому році? In what year?
- У.: В 1954-му. In 1954.
- Д.: Де ви вчилися пóтим? Where did you attend school
later?
- У.: Пóтим я вчився в серед-
ній школі у Вінніпéзі. Later I attended high school
in Winnipeg.
- Д.: Який клас ви закінчили
минúлого рoку? What grade did you complete
last year?
- У.: Дев'ятий. Ninth.
- Д.: Маєте свiдóцтво про за-
кінчення школи? Do you have a school certi-
ficate?
- У.: Будь ласка. Тут зазна-
чені мої оцiнки. Yes, right here (if you
please). My grades are in-
dicated here.
- Д.: Гарáзд. Бáчу, що ви
вчилися дóбре. Нáшій
школі потрібні дóбрі уч-
ні. All right. I see that you
studied well. Our school
needs good pupils.
- У.: Я сказáв мо́му (сво́му)
бáтькові, що хóчу ходiти
до вáшої школи. I told my father that I want
to attend your school.
- Д.: Чому сáме до нáшої? Why exactly our school?
- У.: Бо в вáшій школі викла-
дають українську мóву. Because in your school the
Ukrainian language is
taught.

Ч И Т А Н Н Я

— Чи ви дали мо́му брáтовi свiй пiдрúчник? — Так,
дав. Я такóж подарува́в вáшiй гáрнiй сестрi цiка́ву кнi-

гу. — Якiй? Вели́кий чи малiй? — Звичáйно, вели́кий. —
Тепер i брат, i сестра́ дóже радi. Їхнiй радóстi нема́є межi.
Вони́ дóже люблять читáти кнiги, зокрéма оповiдáння.
Моя́ мáти любить читáти пóвiстi. Як ви дóмаєте, що
подарувáти мо́й мáтерi? — Подару́йте вáшiй дорогiй мá-
терi пóвiсть „Воли́нь” Улáса Самчука́. — Вона́ вже ма́є
цю кнiгу. — Ну, то подару́йте оповiдáння „По-лю́дсько-
му” Миха́йла Коцюбiнського. — А який подару́нок дáти
мо́му бáтьковi? — Дáйте вáшому дорогóму бáтьковi ра-
дiоапа́рат. — Дóбра думка! Рáдо зроблю́! — Чи ви зна-
єте, що подарува́в нáшому мiсту кана́дський у́ряд?
— Нi. — У́ряд подарува́в нáшому мiсту вели́ку бiблiо-
тéку.

ПРИСЛIВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Живi i вчись.

Дóбре робi, дóбре й бóде.

Хто почина́є й не кiнча́є, той нiчо́го не ма́є.

В И С Л О В И

Твiр Тарáса Шевчénка.	Taras Shevchenko's work.
Оповiдáння Миха́йла Коцюбiнського.	Mykhaylo Kotsyubynsky's story.
Пóвiсть Улáса Самчука́. середня школа	Ulas Samchuk's novel. high school

Мiсяцi	Months
сiчень	January
лютий	February
бéрезень	March
квiтень	April
травень	May
чёрвень	June
липень	July
сёрпень	August
вёресень	September
жóвтень	October
листопад	November
грудень	December

Note that the names of months and days are not capitalized
in Ukrainian.

Г Р А М А Т И К А

Dative of Adjectives and Possessives. According to their genders, the adjectives and possessives receive the following endings in the dative case singular.

	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
<i>Nom.</i>	вели́кий, середни́й	вели́ка, середня	вели́ке, середне
<i>Dat.</i>	вели́к-ому, середн-ьому	вели́к-ій, середн-ій	вели́к-ому, середн-ьому

Note that the soft sign appears in the soft stem masculine and neuter adjectives.

	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
<i>Nom.</i>	мій, ваш	мо́я, ва́ша	мо́є, ва́ше
<i>Dat.</i>	мо-́єму ва́ш-ому	мо-́їй, ва́ш-ій	мо-́єму, ва́ш-ому

чий and твій are declined like мій; який and наш are declined like ваш; їхній is declined like середній.

Locative of Adjectives and Possessives. Adjectives and possessives have the same form in the dative and locative singular. Note that a preposition must be used in the locative case to indicate location.

The Word свій. The word свій (сво́я, сво́є, сво́ї) is used to indicate possession of the object by the subject himself.

Declension of свій (сво́я, сво́є, сво́ї) is identical with that of мій (мо́я, мо́є, мо́ї).

Я ма́ю свій словни́к. I have my own dictionary.
Ми ма́ємо свої словни́ки. We have our own dictionaries.

Declension of ім'я and прізвище. See appendixes.

The adjective потрібний. This adjective is usually accompanied by the dative case of a noun or pronoun:

Мені потрібни́й словни́к. I need a dictionary.

ДОМА́ШНЯ РОБО́ТА

I. Rewrite and give the following information:

Мое ім'я та прізвище:
Дата народження:
Місце народження:
Я закінчив (-ла) початкову школу
(написати число, місяць і рік)
в селі (місті)
Тепер я вчуся в класі
(написати, в якому)
..... школи.
(написати назву школи)

II. Rewrite and fill in the blanks:

Моя сестра закінч... середню школу в тисяча дев'я-
сот п'ятдесят шост... р... Тепер вона живе в ве-
лик... міст... Вона працює в дуже велик... крамниц...,
де продають одяг. Моя сестра їздить на працю у св...
нов... авт... Вона ходить у добр... одя... В неділю
вона ходить у гарн... й дорог... пальт...

III. Give the dative case forms in singular for all genders:
малий, синій, гіркий, свіжий, білий, домашній, середній.

С Л О В Н И К

адреса, <i>f.</i>	address
адреси	
бібліотека, <i>f.</i>	library
бібліотеки	
Волинь, <i>f.</i>	Volhynia (a region of Ukraine)
виклада́ти — ви́класти	to teach, to instruct; to lay out
виклада́ю	ви́кладу
виклада́єш	ви́кладеш
виклада́є	ви́кладе
виклада́ємо	ви́кладемо
виклада́єте	ви́кладете
виклада́ють	ви́кладуть
Вінніпег, <i>m.</i>	Winnipeg

да́та, <i>f.</i> да́ти	date
ди́ре́ктор, <i>m.</i> ди́ре́ктори	director, principal
ду́мка, <i>f.</i> думки́	thought
зазна́чений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	indicated
закі́нчення, <i>n.</i> закі́нчення	graduation, finishing, ending-
закі́нчувати —закі́нчити	to finish, to graduate
закі́нчую	закі́нчу
закі́нчуєш	закі́нчиш
закі́нчує	закі́нчить
закі́нчуємо	закі́нчимо
закі́нчуєте	закі́нчите
закі́нчують	закі́нчать
зокре́ма, <i>adv.</i>	in particular
ім'я́, <i>n.</i> іме́нā	(first) name
Коцю́бінський, <i>M.</i>	Kotsyubynsky, Ukrainian writer
Ма́зєпа, Іва́н	Mazepa or Mazeppa, Ukrain- ian Hetman, fighter for Ukrainian independence
межа́, <i>f.</i> ме́жі	boundary, limit
мі́сяць, <i>m.</i> мі́сяці	month, moon
наро́дження, <i>n.</i> наро́дження	birth
нічо́го (<i>gen. of</i> ніщо́)	nothing
ну, то...	well, then...
опо́відання, <i>n.</i> опо́відання	story
оці́нка, <i>f.</i> оці́нки	appraisal, grade
по́вість, <i>f.</i> по́вісті	novel

пода́рунок, <i>m.</i> пода́рунки	gift
по-лю́дському, <i>adv.</i>	humanly
потрі́бний, -а, -е, -і	necessary, needed
початко́вий, -а, -е, -і	initial, primary, elementary
прі́звище, <i>n.</i> прі́звища	last name; surname
ра́дий, -а, -е, -і	glad
ра́до, <i>adv.</i>	willingly, readily
радіоапа́рат, <i>m.</i> радіоапа́рати	radio
раді́сть, <i>f.</i>	gladness, joy
рі́к, <i>m.</i> ро́ки	year
Самчу́к, <i>m.</i>	Samchuk, Ukrainian writr
свідо́цтво, <i>n.</i> свідо́цтва	certificate
свій, свої́, сво́є, свої́	my, his, her, its, our, you their; own
середні́й, -я, -е, -і	middle, average, high (schoc
Ткачу́к, <i>m.</i>	Tkachuk
Торо́нто, <i>n.</i>	Toronto
то́чний, -а, -е, -і	accurate, exact, precise
Ула́с, <i>m.</i>	Ulas
у́ряд, <i>m.</i> у́ряди	government
ча́рка, <i>f.</i> ча́рки	small glass
число́, <i>n.</i> чи́сла	number
Яросла́в, <i>m.</i>	Yaroslav

NOTE. For the names of months, see grammar of tl
lesson.

Д І Я Л О Г

(Географія)

- A.: Де знаходиться місто Ванкувер? Where is the city of Vancouver located?
- B.: На західному березі Канади. On the western coast of Canada.
- A.: А де знаходиться місто Монтреаль? And where is the city of Montreal located?
- B.: У східній частині Канади. In the eastern part of Canada.
- A.: Гарзд. Я думаю, що ви знаєте географію непогано. При якій річці розташоване це місто? All right. I think you know geography well. On what river is this city situated?
- B.: Місто Монтреаль розташоване на острові ріки Святого Лаврентія. The city of Montreal is situated on an island in the St. Lawrence River.
- A.: Правильно (вірно)! А де знаходиться український півострів? Як він називається? Right! And where is the Ukrainian peninsula located? What is it called?
- B.: Знаю. Цей півострів знаходиться на півдні України. Його називають коротко: Крим. I know. This peninsula is located in the south of Ukraine. Its name is short: Crimea.
- A.: Які гори ви знаєте в Україні? What mountains do you know in Ukraine?
- B.: На заході України знаходяться Карпатські гори. У Криму — невисокі Кримські гори. In the west of Ukraine there are the Carpathian Mountains. In the Crimea there are the low Crimean Mountains.
- A.: Як називається головна (центральна) ріка України? What is the main (central) river of Ukraine called?
- B.: Дніпро. The Dnieper.
- A.: Як називається столиця України? What is the capital of Ukraine called?
- B.: Київ. Kyiv.
- A.: Як називаються портівні міста України? What are the names of the seaport towns of Ukraine?

- B.: Одеса, Миколаїв, Херсон, Севастопіль, Ялта, Керч, Маріупіль. Odessa, Mykolayiv, Kherson, Sevastopil, Yalta, Kerch, Mariupil.
- A.: Як називаються інші головні міста України? What are the names of the other important cities of Ukraine?
- B.: Харків, Полтава, Січеслав (Дніпропетровське), Луганське, Кривий Ріг, Чернівці, Львів... Kharkiv, Poltava, Sicheslav (Dnipropetrovske), Luhanske, Kryvy Rih, Chernivtsi, Lviv...
- A.: Добре. Про Америку поговоримо іншим разом. Good. We'll speak about America some other time.

Ч И Т А Н Н Я

Ми всі знаємо географію Америки й Канади. Головні міста Канади називаються так: Монтреаль, Торонто, Вінніпег, Едмонтон і Ванкувер. Столиця Канади — Оттава. Головні міста північної Америки називаються так: Нью-Йорк, Лос-Анджелес, Чикаго, Філадельфія, Сан-Франциско. Столиця — Вашингтон. У південній Америці головне місто називається Буенос-Айрес.

Ми знаємо також географію України. Наприклад, кожен знає, що місто Чернігів знаходиться на півночі України. На заході України знаходяться міста Дрогобич, Львів і Луцьке. На сході України знаходиться Донецький край. Крім Дніпра, в Україні є ще дві інші великі ріки. Вони називаються Дністер і Бог. На півдні України знаходяться два моря: Чорне та Озівське.

NOTE. Show on the map all cities, rivers, and seas mentioned above. We suggest that **The Map of Ukraine** published by the League of Americans of Ukrainian Descent, Inc., foreword by Professor Lev E. Dobriansky (1954), be used.

В И С Л О В И

- Поговоримо про це іншим разом. We'll speak about this another time.
- іти (іхати) на захід (схід) to go west (east)
- " на південь to go south
- " на північ to go north
- на схід (захід) від east (west) of

Г Р А М М А Т И К А

“Dual” Stressing. Certain nouns, preceded by the numerals два (два), три, чотири differ in stressing from that of the regular plural.

Regular plural:

“Dual” stressing:

ріки	дві, три, чотири	ріки
сестри	„ „ „	сестри
міста	два „ „	міста
моря	„ „ „	моря
брати	„ „ „	брати
сини	„ „ „	сини

There are in use such old forms as *дві руці, дві нозі* (two hands, two legs), etc.

The Ending -y in the Locative Singular. Certain monosyllabic words receive the ending **-y** in the locative singular.

<i>Not.</i>	<i>Loc.</i>
Крим	у Крим-ý

Certain nouns with gutturals (к, г, х) at the end of their stems also receive -y in the locative singular.

<i>Not.</i>	<i>Loc.</i>
будінок	в будінку
Нью-Йорк	в Нью-Йорку
дах (roof)	на даху
біг (run)	в бігу

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

What's the name of Ukraine's capital? Where is it located? You don't know? I am sure you know it. That's correct. What is the Ukrainian peninsula called? It is located near the Black Sea. What is the main river of Ukraine called? What is the name of Canada's capital? Where is the city of Washington located? In what part of Canada is Vancouver located? In the northern part? No, in the western part. In what part of Ukraine is the Donets' land

located? In the southern part? No, in the eastern part. What are the names of the two Ukrainian seas? Where are the Ukrainian mountains located? What are they called?

II. Decline the following words:

канадський Едмонтон, українська Одеса, американська Філадельфія.

СЛОВНИК

Америка, <i>f.</i>	America
бе́рег, <i>m.</i>	shore, coast
берегі	
Бог, <i>m.</i>	the Boh, a river
Буэнос-Айрес, <i>m.</i>	Buenos Aires
Ванку́вер, <i>m.</i>	Vancouver
Вашінгт́он, <i>m.</i>	Washington
ві́рно, <i>adv.</i>	correctly, truly
геогра́фія, <i>f.</i>	geography
головни́й, -а́, -е́, -і́	chief, main
гора́, <i>f.</i>	mountain, hill
го́ри	
Дніпро́, <i>m.</i>	the Dnieper
Дніпропетро́вське, <i>n.</i>	Dnipropetrovske
Дністе́р, <i>m.</i>	the Dniester
Доне́цький, -а, -е, -і	Donets
Дрого́бич, <i>m.</i>	Drohobych
за́хід, <i>m.</i>	west
за́хідни́й, -я, -е, -і	western
знахо́дитися	to be located
знахо́джуся	
знахо́дишся	
знахо́диться	
знахо́димося	
знахо́дитесь	
знахо́дяться	

Карпатський, -а, -е, -і	Carpathian	
Керч, <i>т.</i>	Kerch	
Київ, <i>т.</i>	Kyiv (Kiev)	
короткий, -а, -е, -і	brief, short	
край, <i>т.</i> краї	region; motherland; side, end; land	
Кривий Ріг, <i>т.</i>	Kryvy Rih	
Крим, <i>т.</i>	Crimea	
Лаврентій, <i>т.</i>	Lawrence	
Лос Анджелес, <i>т.</i>	Los Angeles	
Луганське, <i>п.</i>	Luhanske	
Луцьке, <i>п.</i> (Луцьк, <i>т.</i>)	Lutske	
Львів, <i>т.</i>	Lviv	
Маріюпіль, <i>т.</i>	Mariupil	
Миколаїв, <i>т.</i>	Mykolayiv	
Монреаль, <i>т.</i>	Montreal	
море, <i>п.</i> моря	sea	
назва, <i>ф.</i> назви	name	
називати(ся)	— назва́ти(ся)	to call, to name, to be called
назива́ю(ся)	назв́у(ся)	
назива́еш(ся)	назв́еш(ся)	
назива́є(ться)	назв́е(ться)	
назива́ємо(ся)	назв́емо́(ся)	
назива́єте(ся)	назв́етé(ся)	
назива́ють(ся)	назв́у́ть(ся)	
невисо́кий, -а, -е, -і	not high, low	
Нью-Йорк, <i>т.</i>	New York	
Одеса, <i>ф.</i>	Odessa	
Озівське море, <i>п.</i>	Sea of Oziv	
о́стрів, <i>т.</i> о́строві	isle, island	
Отта́ва, <i>ф.</i>	Ottawa	
півде́нь, <i>т.</i>	south	

півдénний, -а, -е, -і	southern
північ, <i>ф.</i>	north; midnight
північний, -а, -е, -і	northern
півóстрів, <i>т.</i> півострові	peninsula
Полта́ва, <i>ф.</i>	Poltava
портóвий, -а, -е, -і	port
праві́льно, <i>adv.</i>	correctly
при, <i>prep.</i> + <i>loc.</i>	by, near, on, at
ріка́, <i>ф.</i> ріки	river
річка, <i>ф.</i> річки	(small) river, stream
розташо́ваний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	situated
Сан-Франці́ско, <i>п., indecl.</i>	San Francisco
святі́й, -а́, -é, -і	saint, holy
Севастопі́ль, <i>т.</i>	Sevastopol
Січесла́в, <i>т.</i>	Sicheslav (Dnipropetrovske)
сто́лиця, <i>ф.</i> сто́лиці	capital
схід, <i>т.</i>	east
східні́й, -я, -е, -і	eastern
Філяде́льфія, <i>ф.</i>	Philadelphia
Ха́рків, <i>т.</i>	Kharkiv
Херсо́н, <i>т.</i>	Kherson
це́нтра́льний, -а, -е, -і	central
ча́стина, <i>ф.</i> ча́стини	part
Черні́гів, <i>т.</i>	Chernihiv
Черні́вці, <i>plural</i>	Chernivtsi
Чи́каго, <i>п., indecl.</i>	Chicago
Чо́рне мо́ре, <i>п.</i>	Black Sea
Ялта́, <i>ф.</i>	Yalta

Note. The Ukrainian transliteration has been used in all Ukrainian geographical names.

Д І Я Л О Г

(У крамніці)

- ПОКУПЕЦЬ: Мені потрібні деякі речі. Я хочу послати посилку в Україну. I need some things. I want to send a parcel to Ukraine.
- ПРОДАВЕЦЬ: У нас крам високої якості. Ми продаємо недорого (дешево). We have goods (wares) of high quality. Our prices are reasonable. (We sell things cheaply).
- ПОК.: Дайте мені он ті чоботи. Give me those boots over there.
- ПР.: Будь ласка! Вони зроблені (пошиті) з доброї шкіри. As you please! They are made (sewn) of good leather.
- ПОК.: Гарзд. Прошу дати он ту верхню сорочку й той вовняний светер. All right. Please give me that shirt and that woollen sweater.
- ПР.: Гарзд. Може візьмете також ці робочі штани? Вони пошиті з міцного матеріалу. As you please! Maybe you would also like these work pants? They are made (sewn) of strong material.
- ПОК.: Хай буде так. Дайте ще три пари білизни. Very well! In addition, give me three pairs of underwear.
- ПР.: Ось ці спідні сорочки дуже добрі й дешеві. Раджу взяти також бавовняні підштанки. Це тепла білизна. Ніхто не буде нарікати на мене. These undershirts right here are good and not expensive. I also advise you to take some cotton drawers (underpants). This is warm underwear. No one will complain about it.
- ПОК.: Ще прошу показати мені галосі й пантофлі. In addition, please show me your galoshes and slippers.
- ПР.: Будь ласка, ось вони. Here they are.
- ПОК.: Гарзд. Прошу порахувати, скільки за все разом. All right. Please add up how much they all cost.
- ПР.: Ось рахунок. За хвилину все буде спаковане. Here is the bill. In a minute everything will be packed.
- ПОК.: Кому платити? Whom should I pay?

- ПР.: Будь ласка, ідіть до каси й заплатіть касірові. Дуже дякую. Заходьте ще до нас. Please go to the cashier and pay there. Thank you. Come again.
- ПОК.: Дякую. До побачення. Thank you. Good-bye!
- ПР.: До побачення. Good-bye!

Ч И Т А Н Н Я

Мій батько часто посилає посилки в Україну. В Україні живе наш дядько, що має одного сина й одну дочку. Їм потрібне різне взуття, наприклад, чоботи, черевіки, галосі й пантофлі. Їм також потрібний різний одяг, напр., пальта, костюми, сорочки, штани й білизна. В Україні не досить одягу. Українці дуже раді, коли їм посилають посилки з Канади або Америки. Чому в Україні не досить одягу і взуття? Бо комуністичний уряд України не дбає про це. Той уряд бере український хліб і посилає його до Росії, але не дає досить одягу і взуття.

У Канаді та Америці крам переважно високої якості. Тут можна дешево купити різні добрі речі. Моя мати, напр., купила мені за чотири долляри дуже добру вовняну сорочку. Минулого тижня я заплатив два долляри за робочі штани, пошиті з міцного матеріалу. Моя сестра купила собі нові галосі тільки за три долляри. Я думаю, що ми всі задоволені канадським і американським крамом.

ПРИСЛІВ'Я

Який пан, такий крам.

В И С Л О В И

зроблений зі шкіри	made of leather
платити за	to pay for
спідня сорочка	undershirt
верхня сорочка	shirt
Нам потрібні книги.	We need books.
Їй потрібна ручка.	She needs a penholder.
Йому потрібний крам.	He needs some goods (things).

Г Р А М А Т И К А

Destination and Location. In Ukrainian, destination is expressed by the preposition **в** followed by the accusative case of the noun, while location is expressed by the preposition **в** followed by the locative case of the noun. Note that destination is accompanied by a verb of motion.

Destination

Я поси́лаю поси́лки в Україну. I send packages to Ukraine.
Я йду в клас. I am walking into the classroom.

Location

Моя поси́лка вже в Україні. My parcel is already in Ukraine.
Я в класі. I am in the classroom.

ДОСИТЬ + Genitive. The word **досить** is frequently followed by the genitive case.

Я маю досить одягу. I have enough clothing.
Вони мають досить чорни́ла. They have enough ink.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Rewrite and put in proper endings:

Мати йде в кухн... Майже весь день вона працює в кухн... Я часто їжджу в міст... Мій батько працює в міст... Сестра кладе ложку в тарілк... У таріл... є досить борщ... На столі лежить досить хліб... і м'яс... Я ходжу в добр... взутт... й одя... Мій брат кладе лист у кишен... Тепер лист у кишен... Зараз моя сестра в кінотеатр... Вона щотижня ходить у кінотеатр. Я бачу, як одна жінка йде в аптек... Вона тепер в апте...

II. Decline the following words in the singular:

крам, чобіт, білизна, якість, галоша.

III. Rewrite and translate the words in parentheses:

Я йду в (church). Моя мати вже в (church). Ми їдемо в (village). Наша тітка живе в (village). Моя сестра працює в (library). Вона вже пішла в (library). Мій дядько живе в (America). Моя мати працює в (restaurant). Зараз вона заходить у (restaurant).

С Л О В Н И К

бавовняний, -а, -е, -і	cotton
білизна, f., coll.	underwear
бра́ти — взя́ти	to take
беру́	візьму́
береш	візьмеш
берé	візьме
беремо́	візьмемо
берете́	візьмете
беру́ть	візьмуть
ве́рхній, -я, -е, -і	upper
вовняний, -а, -е, -і	woollen
гало́ша, f.	galosh, (usually: galoshes)
гало́ші	
де́шево, adv.	cheap(ly)
де́який, -а, -е, -і	some, certain
до́ляр, m.	dollar
до́ляри	
захо́дити — зайти́	to go in, to come in, to drop in
захо́джу	зайду́
захо́диш	зайдеш
захо́дить	зайде
захо́димо	зайдемо
захо́дите	зайдете
захо́дять	зайдуть
зро́блений, -а, -е, -і, p.p.p.	made, done
ка́са, f.	cash-office, cash-box, safe
ка́си	
касі́р, m.	cashier
касі́ри	
кому́ністичний, -а, -е, -і	communistic

крам, <i>m.</i>	goods, wares
матеріал, <i>m.</i> матеріали	material
міцний, -а, -е, -і	strong, firm
нарікати нарікаю нарікаєш нарікає нарікаємо нарікаєте нарікають	to reproach, to blame, to complain
ніхто	nobody, none
недорого, <i>adv.</i>	inexpensively
підштанки, <i>plural only</i>	pants (underpants)
платити — заплатити плачу — заплачу платиш — заплатиш платить — заплатити платимо — заплатимо платите — заплатите платять — заплатять	to pay
показувати — показати показую — покажучу показуєш — покажеш показує — покаже показуємо — покажемо показуєте — покажете показують — покажуть	to show
посилати — послати посилаю — пошлю посилаєш — пошлеш посилає — пошле посилаємо — пошлемо посилаєте — пошлете посилають — пошлють	to send
посылка, <i>f.</i> посылки	parcel, package
пошитий, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	sewn

продавати — продати продаю — продám продаєш — продаси́ продає — продасть продаємо — продамо́ продаєте — продасте́ продають — продаду́ть	to sell
рахувати — порахувати рахую — порахую рахуєш — порахуєш рахує — порахує рахуємо — порахуємо рахуєте — порахуєте рахують — порахують	to count
рахунок, <i>m.</i> рахунки	bill, account
робочий, -а, -е, -і	work, working, labor
Росія, <i>f.</i>	Russia
світер, <i>m.</i> світри	sweater
скільки	how much, how many
сорочка, <i>f.</i> сорочки	shirt
спаківаний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	packed, packaged; wrapped
спідний, -я, -е, -і	under- (in compounds)
узяти, <i>perf.</i> візьму, <i>etc.</i>	to take (see взяти)
чобіт, <i>m.</i> чоботи	boot
шкіра, <i>f.</i>	leather, skin
штани, <i>m., plural only</i>	pants
якість, <i>f.</i> якості	quality

Д І Я Л О Г
(Вранці після сну)

- A.: Коли ви прокидаєтеся вранці? When do you wake up in the morning?
 B.: О сьомій годині. At 7:00.
 A.: Розкажіть, що ви робите? Tell me, what do you do?
 B.: Передусім я встаю з ліжка і йду вмиватися. First of all, I get out of bed and wash (my face).
 A.: Якою водою ви вмиваєтеся? With what kind of water do you wash?
 B.: Уранці я вмиваюся холодною водою. Це проганяє сон. Увечері я мийю теплою водою з милом. In the morning, I wash with cold water. It drives away sleep. In the evening I wash with warm water and soap.
 A.: Чим ви витираєтеся? With what do you dry (wipe) yourself?
 B.: Я витираюся рушником. I dry myself with a towel.
 A.: Чим ви чистите зуби? With what do you brush (clean) your teeth?
 B.: Зубною щіткою і пастою. Іноколи я вживаю зубний порошок. I use a tooth-brush and tooth-paste. Sometimes I use tooth-powder.
 A.: Ви вже голитесь? Have you started shaving?
 B.: Ще ні. Мій батько голиться бритвою щоранку. Not yet. My father shaves (with his razor) every morning.
 A.: Чи в нього є вуса й борода? Does he have a moustache and a beard?
 B.: Ні, немає. Але мій дід має бороду й вуса. No. But my grandfather has a beard and moustache.
 A.: Гарзд. Що ви робите після вмивання? Good. What do you do after washing?
 B.: Спочатку я знімаю піжаму та одягаю білизну. Потім одягаю верхню сорочку й штани. First I take off my pajamas and put on my underwear. After that I put on my shirt and pants.
 A.: І йдете босий? And go barefoot?
 B.: Що ви? Я надіваю* шкарпетки і взуваю черевіки. What do you mean? I put on my socks and shoes. After that I don my jacket.
 A.: Це все? Is that all?

- B.: Ні. Ще зав'язую краватку перед дзеркалом. Потім зачісую волосся гребінцем і йду снідати. No. In addition, I tie my necktie in front of the mirror. After that I comb my hair (with a comb) and go to breakfast.

* I put on.

Ч И Т А Н Н Я

Оповідання учня

Сьогодні я встав чверть на восьму. Передусім я швидко вмився, одягнувся й зачесався. Я з'їв трохи хліба з маслом і випив чашку кави. Потім я взяв підручники й пішов до школи. Коли я йшов біля кінотеатру, я зустрів іншого учня. Ми разом прийшли до школи за чверть восьма. О восьмій годині почалася наша перша лекція.

Оповідання учениці

Сьогодні я встала за чверть сьома. Я вмилася, одягнулася й зачесалася. Я мала досить часу. Я з'їла одне варене яйце з хлібом і випила чашку чаю з цукром. Потім я взяла підручники й пішла до школи. Коли я йшла біля театру, я зустріла іншу ученицю. Ми разом прийшли до школи пів на восьму. Потім ми ходили біля школи й розмовляли. За чверть восьма ми побачили нашого вчителя. О восьмій годині ми були вже в класі.

ПРИСЛІВ'Я

Хто рано встає, тому Бог дає.

В И С Л О В И

о першій годині ночі	at 1:00 A.M.
о шостій годині ранку	at 6:00 A.M.
об одинадцятій годині дня	at 11:00 A.M.
о другій годині дня	at 2:00 P.M.
о п'ятій годині вечора	at 5:00 P.M.
о десятій годині вечора	at 10:00 P.M.
чверть на п'яту	at 4:15
пів на восьму	at 7:30

за чверть дев'ята at 8:45
 котра година? what time is it?
 надівати шкарпетки to put on socks (hat)
 (капелюх)

Г Р А М А Т И К А

Reflexive Verbs. The reflexive verbs retain the particle *ся* (short form of *себе*) in all the tenses and all the persons in conjugation. No direct object is used after these verbs.

Я взуваюся. I am putting on my shoes.
 Вона мийється щовечора. She washes (herself) every evening.
 Він одягнувся. He dressed (himself).
 Вона вже помилася. She has already washed herself.
 Вони голяться щоранку. They shave (themselves) every morning.

If the particle *ся* is dropped, a direct object must be used.

Вона мие дочку. She is washing her daughter.
 Я голю брата. I am shaving my brother.
 Він одягає її. He dresses her.

The Verb піти. The perfective verb *піти* does not have a present tense. It is used only in the past and future tenses. For the present tense *йти* is used.

Past tense

я, ти, він пішов ми }
 я, ти, вона пішла ви } пішли
 вони пішли вони }

For the future tense of this verb, see vocabulary of this lesson.

The Preposition перед. The preposition *перед* (in front of, before) is accompanied by the instrumental case:

Він стоїть перед дзеркалом. He is standing in front of the mirror.

Past Tense of вітертися. Note that this verb has the following forms in the past tense:

я, ти, він вітерся ми }
 я, ти, вона вітерлася ви } вітерлися
 вони вітерлося вони }

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

I wake up at 6:45 A.M. My mother wakes up at 6:30. First of all, I get up and go to wash (my face). I brush my teeth also. After that I comb my hair in front of the big mirror. I put on my gray suit and tie my ash-gray necktie. At this time my mother cooks breakfast. I eat one boiled egg with bread and butter. I also drink one or two cups of warm milk. After that I go to school. I am in class before 8:00 A.M.

II. Rewrite and fill in the blanks:

Мій брат прокид... о шост... годин... ранк... Спочатку він уста... з ліжка, взув... пантофлі і йд... голит... Він голит... дуже гостр... бритв... перед дзеркал... Потім він умив... вод... з мил... і витир... біл... рушн... Він зачіс... волосся перед дзеркал... Потім він знім... піжам... та одяг... білизн..., верх... сорочк..., штани та шкарпетк... Потім він узув..., зав'язує краватк... та одяг... піджак.

Я роб... щоранку те, що роб... мій брат, але я ще не гол..., бо в мене немає бород... Я ще хоч... сказат..., що я прокид... не о шост..., а о сьом... годин... ранк... В субот... й неділ... я сп... довго, прокид... о дев'ят... годин... У неділ... о десят... годин... ми завжди їд... до церкв...

С Л О В Н И К

бородá, f. beard
 боро́ди
 бо́сий, -а, -е, -і barefoot
 бритва, f. razor
 бритви

вживати — вжити	to use
вживаю вживу	
вживаєш вживеш	
вживає вживе	
вживаємо вживемо	
вживаєте вживете	
вживають вживуть	
взувати(ся) — взути(ся)	to put on shoes (one's shoes)
взуваю(ся) взую(ся)	
взуваєш(ся) взуєш(ся)	
взуває(ться) взує(ться)	
взуваємо(ся) взуємо(ся)	
взуваєте(ся) взуєте(ся)	
взувають(ся) взують(ся)	
втирати(ся) — втерти(ся)	to wipe, to dry oneself
втираю(ся) втру(ся)	
втираєш(ся) втреш(ся)	
втирає(ться) втре(ться)	
втираємо(ся) втремо(ся)	
втираєте(ся) втрете(ся)	
втирають(ся) втруть(ся)	
вмивання (умивання), n.	washing
вмивати(ся) — вмити(ся)	to wash face, to wash
вмиваю(ся) вмйю(ся)	
вмиваєш(ся) вмйеш(ся)	
вмиває(ться) вмйє(ться)	
вмиваємо(ся) вмйємо(ся)	
вмиваєте(ся) вмйєте(ся)	
вмивають(ся) вмйють(ся)	
вода, f.	water
води	
волосся, n. coll.	hair
все (усе), adv.	everything
вставати — встати	to get up
встаю встану	
встаєш встанеш	
встає встане	
встаємо встанемо	
встаєте встанете	
встають встануть	

вус, m.	moustache
вуса	
голити(ся) — поголити(ся)	to shave, to shave oneself
голю(ся) поголю(ся)	
голиш(ся) поголиш(ся)	
голить(ся) поголить(ся)	
голимо(ся) поголимо(ся)	
голите(ся) поголите(ся)	
голять(ся) поголять(ся)	
гребінець, m.	comb
гребінці	
дзеркало, n.	mirror
дзеркала	
зав'язувати — зав'язати	to tie, to bind
зав'язую зав'яжу	
зав'язуєш зав'яжеш	
зав'язує зав'яже	
зав'язуємо зав'яжемо	
зав'язуєте зав'яжете	
зав'язують зав'яжуть	
зачісувати(ся) — зачесати(ся)	to comb
зачісую(ся) зачешу(ся)	
зачісуєш(ся) зачешеш(ся)	
зачісує(ться) зачеше(ться)	
зачісуємо(ся) зачешемо(ся)	
зачісуєте(ся) зачешете(ся)	
зачісують(ся) зачешуть(ся)	
знямати — зняти	to take away
знямаю зняму	
знямаєш знямеш	
знямає зняме	
знямаємо знямемо	
знямаєте знямете	
знямають знямуть	
зуб, m.	tooth
зуби	
зубний, -а, -е, -і	dental
котрий, -а, -е, -і	which, what; who
ліжка, n.	bed
ліжка	
мило, n.	soap
мйти(ся) — помити(ся)	to wash, to wash oneself
мйю(ся) помйю(ся)	
мйєш(ся) помйєш(ся)	
мйє(ться) помйє(ться)	
мйємо(ся) помйємо(ся)	

ми́єте(ся)	помі́єте(ся)	
ми́ють(ся)	помі́ють(ся)	
о (об) + loc.	at	
одяга́ти(ся)	— одягну́ти(ся)	to dress, to don
одяга́ю(ся)	одягну́(ся)	
одяга́єш(ся)	одягне́ш(ся)	
одяга́є(ть)ся	одягне́(ть)ся	
одяга́ємо(ся)	одягне́мо(ся)	
одяга́єте(ся)	одягне́те(ся)	
одяга́ють(ся)	одягну́ть(ся)	
па́ста, f.	paste	
пе́ред, prep. + instr.	in front of, before	
переду́сім, adv.	first of all	
пів	half	
піджа́к, m.	coat, jacket	
піджа́к		
піжа́ма, f.	pajamas	
піжа́ми		
пі́сля, prep. + gen.	after	
пі́ти, perf. future	to go (from here)	
піду́		
підеш		
підє		
підємо		
підєте		
підуть		
порошо́к, m.	powder	
порошкі́		
прихо́дити — прий́ти	to come (on foot)	
прихо́джу	прийду́	
прихо́диш	прийде́ш	
прихо́дить	прийде́	
прихо́димо	прийде́мо	
прихо́дите	прийде́те	
прихо́дять	прийду́ть	
проганя́ти — прогна́ти	to drive away, to turn away	
проганя́ю	прожену́	
проганя́єш	прожене́ш	
проганя́є	прожене́	
проганя́ємо	проженемо́	
проганя́єте	проженете́	
проганя́ють	прожену́ть	

прокида́тися — проки́нутися	to wake up, to awake
прокида́юся	проки́нуся
прокида́єшся	проки́нешся
прокида́ється	проки́неться
прокида́ємося	проки́немося
прокида́єтеся	проки́нетесь
прокида́ються	проки́нуться
ра́но, adv.	early
розка́зувати — розка́зати	to relate, to narrate, to tell
розка́зую	розкажу́
розка́зуєш	розка́жеш
розка́зує	розка́же
розка́зуємо	розка́жемо
розка́зуєте	розка́жете
розка́зують	розка́жуть
рушні́к, m.	towel
рушники́	
сон, m.	sleep, dream
сни	
споча́тку, adv.	at first, firstly
ужива́ти — ужи́ти,	see вжива́ти
умива́тися — уми́тися,	see вмива́тися
усе́ (все), adv.	everything
час, m.	time, tense
часі́	
чверть, f.	a (one) fourth
чве́рті	
чи́стити — почи́тити	to clean, to brush
чи́щу	почи́щу
чи́стиш	почи́стиш
чи́стить	почи́стить
чи́стимо	почи́стимо
чи́стите	почи́стите
чи́стять	почи́стять
шка́рпе́тка, f.	sock
шка́рпе́тки	
щі́тка, f.	brush
щі́ткі	

Д І Я Л О Г

(У лікаря)

- ХВОРИЙ: Добрийвечір, пане докторе!
 ЛіКАР: Добрийвечір! Як ся маєте!
 Х.: Погано. Вчора я захворів.
 Л.: Не турбуйтеся, пане. Зараз огляну. Що в вас болять?
 Х.: У мене болять голова. Також болять у вусі.
 Л.: Зараз я зміряю температуру.
 Х.: Я почувую себе дуже втомленим.
 Л.: Нічого серйозного. Термометр показує, що ви маєте гарячку. Ви застудилися.
 Х.: Мені здається, що в мене також болять зуби.
 Л.: Тут поруч є добрий дантист. Він пломбує й вибиває погані зуби. Але зараз не йдіть до нього. Підіть тоді, коли стане знову здоровим.
 Х.: Дякую, докторе.
 Л.: Я даю вам трішки аспірину. Приймайте одну пілюлю через кожні три години сьогодні й завтра. Пийте часто гарячий чай.
 Х.: Я думав, що маю серйозну хворобу. Боявся, що треба буде робити операцію вуха. Вона в мене завжди болять.
- Good evening, doctor!
 Good evening. How are you?
 Bad. Yesterday I got (became) sick.
 Don't worry, sir. I will examine you now. Where does it hurt?
 My head aches. My ear aches also.
 Now I'll take your temperature.
 I feel very tired.
 Nothing serious. The thermometer shows that you have a fever. You have caught cold.
 It seems to me that my teeth ache.
 There is a good dentist next door. He fills and extracts bad teeth. But don't go to him right now. Go when you are well.
 Thank you, doctor.
 I am giving you some aspirin. Take one pill every three hours today and tomorrow. Drink a great deal of hot tea.
 I thought I had a serious illness. I was afraid that I needed an ear operation. My ear always hurts.

- Л.: Ваше вуха дуже чутливе на холод. Вам не можна стояти на холодному вітрі.
 Х.: Дякую ще раз, докторе!
- Your ear is very sensitive to cold. You should not stand in the cold wind.
 Thank you again, doctor!

Ч И Т А Н Н Я

Моя тітка завжди хворіє. Одного дня вона каже: „В мене болять голова!“ Іншого дня вона каже: „В мене болять зуби“. На третій день: „У мене болять серце“. Так завжди в неї щось болять. Одного разу я сказала їй: „Тітко, ви зовсім здорові!“ Моя тітка — дуже чутлива жінка. Вона довго не хотіла зі мною говорити. Але на Різдво я подарувала їй теплі вовняні рукавички. Я сказала їй: „Дарую вам рукавички, бо ви хвора жінка“. Тітка була дуже рада. Тепер вона вже говорить зі мною. Минувшого тижня вона була в нас. Моя мати спитала її: „Як ся маєте?“ Тітка відповіла: „Я завжди трішки хворію, але сьогодні почувую себе добре“. Тепер ви бачите, що моя тітка — дуже цікава жінка.

ПРИСЛІВ'Я

Ті люди часто хворіють, що про себе дбати не вміють.

В И С Л О В И

Як ви почуваете себе?	How do you feel?
Як ся маєте?	How are you? How do you do?
У мене болять голова.	My head aches.
У неї болять зуби.	Her teeth ache.
Нічого серйозного.	Nothing serious.
Мені здається...	It seems (appears) to me...
Їй здається...	It seems (appears) to her...
Йому здається...	It seems (appears) to him...

Г Р А М А Т И К А

The Preposition ЧЕРЕЗ. This preposition requires the accusative case of a noun or pronoun:

Ми перейшли через вулицю.	We crossed the street.
Я зробив це через вас.	I did it because of you.

СТАВАТИ + Instrumental. The verb **ставати** (**стати**) is followed by the instrumental case of the noun and its modifier.
Він став лікарем. He became a doctor.
Моя сестра стала вчитель- My sister became a teacher.
кою.
Я стаю здоровим. I am becoming a healthy
man.

ПОЧУВАТИ. The verb **почувати** may also be followed by the instrumental case of the noun and its modifier.
Вона почуває себе втомле- She feels tired.
ною.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

Their teeth ache. Her tooth aches. It seems to me that his tooth always aches. She feels very tired. How are you? Very bad. My head aches. Don't worry! He has caught cold. She has also caught cold. Both he and she are sick. My son feels very tired. Where does it hurt? We worry about him a great deal. He is very sick. I feel healthy. Do you also feel healthy? He has to go to the dentist. He has to fill a tooth. Her ear aches. Don't stand in the cold wind! One must drink hot tea or hot milk.

II. Decline the following adjectives and nouns in the singular:
добрий чоловік, синій костюм, дороге пальто, сіра краватка.

С Л О В Н И К

аспірін, *т.* aspirin
боліти to ache, to have a pain, to hurt
боліть
болять
боятися to be afraid
боюся
боїшся
боїться
боїмось
боїтєся
бояться

вири́вати — ві́рвати to pull out, to extract (a
ви́риваю ві́рву tooth)
ви́риваєш ві́рвеш
ви́риває ві́рве
ви́риваємо ві́рвемо
ви́риваєте ві́рвете
ви́ривають ві́рвуть
ві́тер, *т.* wind
ві́три
втомлений, -а, -е, -і, *р.р.р.* tired
вухо, *п.* ear
вуха
гарячий, -а, -е, -і hot
гарячка, *ф.* fever
голова, *ф.* head
голови
данти́ст, *т.* dentist
данти́сти
добри́вечір good evening
до́ктор, *т.* doctor
до́ктори
здава́тися — зда́тися to seem, to appear; to
здаю́ся зда́мся surrender
здає́шся зда́сїся
здає́ться зда́сться
здаємо́ся здамо́ся
здає́тєся зда́стєся
здаю́ться здаду́ться
здоро́вий, -а, -е, -і healthy
зно́ву (знов), *adv.* again
ліка́р, *т.* doctor
ліка́рі
мі́ряти — змі́ряти to measure
мі́ряю змі́ряю
мі́ряєш змі́ряєш
мі́ряє змі́ряє
мі́ряємо змі́ряємо
мі́ряєте змі́ряєте
мі́ряють змі́ряють

огляда́ти — огля́нути	to examine, to survey,
огляда́ю огля́ну	to view
огляда́єш огля́неш	
огляда́є огля́не	
огляда́ємо огля́немо	
огляда́єте огля́нете	
огляда́ють огля́нуть	

опера́ція, <i>f.</i>	operation
опера́ції	

пересту́джуватися — пересту́дитися	to chill, to catch
пересту́джуюся пересту́джуся	cold
пересту́джуєшся пересту́дишся	
пересту́джується пересту́диться	
пересту́джуємося пересту́димосся	
пересту́джуєтеся пересту́дитесь	
пересту́джуються пересту́дяться	

пілю́ля, <i>f.</i>	pill
пілю́лі	

пломбува́ти — запломбува́ти	to fill (teeth); to plug with
пломбу́ю запломбу́ю	lead, to seal
пломбу́єш запломбу́єш	
пломбу́є запломбу́є	
пломбу́ємо запломбу́ємо	
пломбу́єте запломбу́єте	
пломбу́ють запломбу́ють	

по́руч, <i>adv.</i>	next-door, by, alongside
почува́ти	to feel

почува́ю	
почува́єш	
почува́є	
почува́ємо	
почува́єте	
почува́ють	

прийма́ти — прийня́ти	to accept, to receive, to take
прийма́ю прийму́	
прийма́єш приймеш	
прийма́є прийме	
прийма́ємо приймемо	
прийма́єте приймете	
прийма́ють приймуть	

серйо́зний, -а, -е, -і	serious
се́рце, <i>n.</i>	heart
серця́	

ставáти — ста́ти	to become; to stand, to step
стаю́ ста́ну	
ста́єш ста́неш	
ста́є ста́не	
стаемо́ ста́немо	
ста́єте ста́нете	
стаю́ть ста́нуть	

темпера́тура, <i>f.</i>	temperature
термо́метр, <i>m.</i>	thermometer

термо́метри	
турбува́тися	to worry

турбу́юся	
турбу́єшся	
турбу́ється	
турбу́ємося	
турбу́єтеся	
турбу́ються	

хво́рий, -а, -е, -і	sick, ill; patient
хворі́ти — захворі́ти	to be sick, to be ill

хворі́ю захворі́ю	
хворі́єш захворі́єш	
хворі́є захворі́є	
хворі́ємо захворі́ємо	
хворі́єте захворі́єте	
хворі́ють захворі́ють	

хворо́ба, <i>f.</i>	illness, sickness
хворо́би	

хо́лод, <i>m.</i>	cold, chill
холо́дний, -а, -е, -і	cold, chilly
че́рез, <i>prep. + acc.</i>	across, over, through
чутли́вий, -а, -е, -і	tender, sensitive, receptive
що́сь	something

засту́джуватися — застуді́тися	to chill, to catch cold
--------------------------------	-------------------------

Д І Я Л О Г

(В аптєці)

- ХВОРИЙ: Пáne аптєкарю, я хóчу купити (дистáти) ліки. (Mr. druggist), I want to buy (get) some medicine.
- АПТЄКАР: Чи маєте рецєпт від лікаря? Do you have a doctor's prescription?
- Х.: Будь ласка, ось він. Here it is.
- А.: Дóбре. Для вас приготують ліки згідно з рецєптом. Good. The medicine will be prepared for you according to the prescription.
- Х.: Я такóж хóчу купити крем для гóлення і пляшечку одеколóну. I would also like to buy shaving cream and a bottle of cologne.
- А.: Рáджу взяти одеколóн "Лилéя". Недáвно ми одérжали чудóві францúzькі парфúми. I advise you to take the cologne "Lily". We also recently received some wonderful French perfumes.
- Х.: Гарáзд. Прошú дáти одну пляшечку. All right. Please give me a small bottle.
- А.: Мóже потребúєте лéза для гóлення? Вони коштують небагáто. За три карбóванці — дві дýжини. Perhaps you need razor blades? They don't cost much. Two dozen for three karbovanetses.
- Х.: Я берú чотíри дýжини. А що це в вас там на тій полиці? I'll take four dozen. What do you have on that shelf over there?
- А.: Це — домáшня аптєчка. У цій корóбці є вáта, бинті, йод і аспірін. That is a first-aid kit. This box contains cotton, bandages, iodine, and aspirin.
- Х.: Прошú дáти мені одну корóбку. Чи маєте окуляри від сóнця? Please give me one box. Do you have sun glasses?
- А.: Рáджу взяти ось ці америкáнські окуляри дýже дóброго вíробу... Вáші ліки вже готóві. I advise you to take these American glasses of good quality (make). Your medicine is ready.
- Х.: Дóбре. Скільки за все рáзом? Good. How much altogether?
- А.: Двáдцять чотíри карбóванці й дев'яносто дві копійки. Twenty-four karbovanetses and ninety-two copecks.

Ч И Т Á Н Н Я

Мій друг недáвно розказáв мені одне оповідáння. Недалéко від ньóго живé старій лікар, що дýже дóбре лікує. Колí він дíвиться на людíну, він знáє, щó тій людíні трéба робити. Одного рáзу прийшóв до ньóго якийсь дíвний чоловiк середнього вiку. Цей чоловiк i кáже лікаревi: „Що менi робити? Я хворий. Я не мóжу спáти. Дáйте менi якiсь лiки.” Лiкар подивився на ньóго й питáє: „Де ви працюєте?” Чоловiк вiдповiдає: „Я взагалi не працюю. Я сиджу ввесь день удóма.” Лiкар знову питáє: „Що ж ви робите вночi?” „Нiчого. Я не мóжу спáти!” — кáже чоловiк. — „Як довго?” — „Всю нiч.” — Лiкар ще раз подивився й дає такú порáду: „Вам трéба ходити надворi двi годíни вранцi i три годíни пéред тим, як iти спáти.” Чоловiк так i зробив. Чéрез два днi він знову приходить до лiкаря й кáже: „Дякую, пáne докторе! Тепér я здоровий. Я сплю — як убíтий.”

ПРИСЛIВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Здоровий, як водá.
Весéлий смiх — здоров'я.
У здоровому тiлi — здоровий дух.
Здоров'я — всьому головá.
Прóти вiку немáє лiку.
Перейшóв на лiки — пропáв навiки.

В И С Л О В И

рецєпт від лікаря	doctor's prescription
окуляри від сóнця	sun glasses
згідно з	according to
зáхiд сóнця	sunset

Г Р А М Á Т И К А

ЗГІДНО З... The word **згiдно** is followed by the preposition **з** and the instrumental case of the noun.

Згiдно з рецєптом від лiкаря.	According to the doctor's prescription.
-------------------------------	---

The Preposition від. Like the prepositions *біля, для, крім, після, проти* and some others, *від* is always followed by the genitive case of the noun or pronoun.

біля школи (мене)	near the school (me)
від Богдана (нього, неї)	from Bohdan (him, her)
для матері (тебе)	for the mother (you)
крім батька (сестри)	except father (sister)
після обіду	after the dinner
проти мене (аптеки)	against me (opposite the drugstore)

Adjectives Used as Nouns. Some adjectives may be used as nouns. These, however, are declined as adjectives.

Він хворий (<i>adj.</i>).	He is sick.
Я бачу хворого (<i>noun</i>).	I see a sick man.
Хворий (<i>noun</i>) сказав.	The sick man said.

ДОКТОР and ЛІКАР. The noun *доктор* belongs to the hard stem declension while *лікар* belongs to the soft stem declension. See appendixes.

Vocative Case. The word *син* receives the ending *-y* in the vocative singular.

Nom.: син

Voc.: сін-у

Dative of Pronouns. See appendixes.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Rewrite and translate the words in parentheses:

У моєї матері (was aching) голова. Вона була (very sick) весь день. Мати (ate nothing — use double negation), тільки (drank warm milk). Вона (said to me): „Піди, сину, (to drugstore) і дістань (medicine)”. Я так і (did — use. perf. aspect). Я (got medicine) згідно (to the doctor's prescription). Мати (took — use perf. aspect) дві пілюлі і (ate them). На другий день вона (became healthy). Вона (was satisfied with the doctor's prescription). Я заплатив за ліки тільки \$3.04 (write in words).

II. Decline the following words in the singular:

доктор, лікар, хворий, хвора, аптека, лік, здоров'я.

С Л О В Н И К

аптека, <i>m.</i>	druggist
аптекарі	
аптечка, <i>f.</i>	first-aid kit
аптечки	
бінт, <i>m.</i>	bandage
бинті	
вата, <i>f.</i>	cotton
виріб, <i>m.</i>	production, make
вироби	
від, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	from, of
вік, <i>m.</i>	age, century
вік	
гоління, <i>n.</i>	shaving
гоління	
готувати — приготувати	to prepare, to make ready
готую	приготую
готуєш	приготуєш
готує	приготує
готуємо	приготуємо
готуєте	приготуєте
готують	приготують
готовий, -а, -е, -і	ready, prepared
діставати — дістати	to get
дістаю	дістану
дістаєш	дістанеш
дістає	дістане
дістаємо	дістанемо
дістаєте	дістанете
дістають	дістануть
дух, <i>m.</i>	spirit; ghost
дюжина, <i>f.</i>	dozen
дюжини	
згідно, <i>adv.</i>	according to, in accordance with
здоров'я, <i>n.</i>	health
йод, <i>m.</i>	iodine

карбóванець, <i>m.</i> карбóванці	karbovanets, ruble
копійка, <i>f.</i> копійки	copack
корóбка, <i>f.</i> коробки	box
крем, <i>m.</i> крéми	cream
лéзо, <i>n.</i> лéза	blade
лiк, <i>m.</i> лiки	medicine
лiкувати — вiлiкувати лiкую вiлiкую лiкуеш вiлiкуеш лiкує вiлiкує лiкуємо вiлiкуємо лiкуєте вiлiкуєте лiкують вiлiкують	to medicate, to treat
лiléя, <i>f.</i> лiléї	lily
надвóрі, <i>adv.</i>	outside
недáвно, <i>adv.</i>	recently
навiки, <i>adv.</i>	forever
одеколóн, <i>m.</i>	cologne
одérжувати — одérжати одérжую одérжу одérжуеш одérжиш одérжує одérжить одérжуємо одérжимо одérжуєте одérжите одérжують одérжать	to receive
окуляри, <i>plural only</i>	glasses
парфúма, <i>f.</i> парфуми	perfume

перехóдити — перейти перехóджу перейду перехóдиш перейдеш перехóдить перейде перехóдимо перейдемо перехóдите перейдете перехóдять перейдуть	to pass, to cross
пляшечка, <i>f.</i> пляшечки	small bottle
полиця, <i>f.</i> полиці	shelf
потребувати пóтребую пóтребуєш пóтребує пóтребуємо пóтребуєте пóтребують	to need
пропада́ти — пропа́сти пропада́ю пропа́ду пропада́єш пропа́деш пропада́є пропа́де пропада́ємо пропа́демо пропада́єте пропа́дете пропада́ють пропа́дуть	to be lost, to disappear
реце́пт, <i>m.</i> реце́пти	prescription
сидіти — посидіти сиджу́ посиджу сиди́ш посиди́ш сиди́ть посиди́ть сиди́мо посиди́мо сиди́те посиди́те сидя́ть посидя́ть	to sit, to be seated
сміх, <i>m.</i>	laugh
со́нце, <i>n.</i>	sun
тіло, <i>n.</i> тіла́	body
уби́тий, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	killed
фра́нцузький, -а, -е, -і	French
це́нт, <i>m.</i> це́нти	cent
чудо́вий, -а, -е, -і якийсь, яка́сь, яке́сь, які́сь	wonderful some, any, a

Д І Я Л О Г

(Купівля дому)

- ЧОЛОВІК:** Моя дорога дружино! Мені вже набридло жити в цій чужій квартирі. Вона малá й дорогá.
- Моя dear wife, I am tired of living in somebody else's apartment. It is small and expensive.**
- ДРУЖИНА:** Ну, то купімо собі новий дім. У нас же є гроші. Я думую, вистачить на купівлю дому.
- Well then, let's buy a new house. We have some money. I think it will be enough to buy a house.**
- Ч.:** Я також так думую. Купімо дім на три кімнати з лазнічкою.
- I also think so. Let's buy a house with three rooms and a bathroom.**
- Д.:** І з великою вітальнею.
- It must have a large living room.**
- Ч.:** Я думую, треба шукати дім із гаражем.
- I think we should look for a house with a garage.**
- Д.:** Я хочу мати в кухні електричну плиту.
- I would like to have an electric range in the kitchen.**
- Ч.:** Хіба тобі не подобається газова плита?
- Really, don't you like a gas range?**
- Д.:** Мені набридла газова плита.
- I am tired of the gas range.**
- Ч.:** Після того, як ми купимо новий дім, купимо також гарний диван і два крісла.
- After we buy a new house, we'll buy a beautiful sofa and two (soft) armchairs.**
- Д.:** Треба шукати дім із паркетною підлогою. Ми купимо також гарний килим.
- We should look for a house with parquet floors. We'll also buy a beautiful carpet.**
- Ч.:** Гм! Твоя думка добра, але...
- Hm! Your idea is good, but...**
- Д.:** Що „але“?
- What do you mean by "but"?**
- Ч.:** Це буде багато коштувати.
- It will cost a great deal.**

Ч И Т А Н Н Я

У нас дім на чотири кімнати. Це значить, ми маємо одну велику вітальню й три малі спальні. Я не рахую лазнічки й кухні. Біля дому стоїть гараж на два авта.

Спереду дому ми маємо невеликий садок, у якому є квітник і травник. Я доглядаю дерева, квіти й траву. Які гарні квіти ми маємо! У нашому квітнику ростуть також соняшники. Як гарно вони виглядають, коли цвітуть! Ззаду дому в нас є великий двір. Там мати зробила невеликий город, на якому ростуть буряки, картопля, морква, помідори та інша городина. Ми завжди маємо свіжу городину. Іноді мати каже: „Тут ростуть наші вітаміни“. Вона радить нам їсти багато моркви, а також городини взагалі.

В И С Л О В И

підлога з твердого дерева	hardwood floor
Мені набридло це.	I am tired of this.
Йому набрид цей дім (чоловік).	He is tired of this house (man).
Їй набридла ця кухня.	She is tired of this kitchen.
Моїй дружині набридла та квартира.	My wife is tired of that apartment.
Після того, як ми купимо (побачимо...)	After we buy (see...)

Г Р А М А Т И К А

Past Tense of набриднути. Past tense of **набриднути** has its stem ending in the masculine singular.

Петрові набрид цей олівець. Peter is tired of this pencil.

But: Йому набридла ця ручка. He is tired of this penholder.

Нам набридло це чорнило. We are tired of this ink.

Note that this verb is accompanied by the dative case of the noun or pronoun.

Use of the Particle же (ж). The emphatic particle **же** is used if the preceding word ends in a consonant while **ж** is used if the preceding word ends in a vowel.

Він же знає про це.

But he knows that.

Вона ж була там.

But she was there.

Якщо ж ви не хочете...

But if you'd rather not...

Ходімо ж!

Come along!

Note that the particle **же (ж)** is translated according to the meaning of the sentence.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

If you want to buy a good house, you have to look for it. I do not advise you to buy an old house. Buy a new one! One must repair (лагодити) an old house. It takes a lot of time. It costs very much. I am sure new houses are not expensive now. My brother recently bought a nice new house. He didn't pay much. He is very satisfied with his new house. His wife is satisfied also. She wanted to buy an old carpet, but my brother said: "No, let's buy a new one!" They bought a new carpet. They put it on the hard-wood floor. Now their living room looks very good. Next month they are going to buy a new sofa. A new sofa is very expensive. But they have money. He works in a drugstore. He is a druggist. She is a teacher. She works at school. I am sure they have money.

II. Decline the following words in the singular:

килим, купівля, плита, крісло.

С Л О В Н И К

багато, <i>adv.</i> + <i>gen.</i>	much, many, a lot, a great deal
буряк, <i>m.</i>	beet
буряк	
вистачати — вистачити	to suffice, to have enough
вистачає вистачить	
вітальня, <i>f.</i>	living room
вітальні	
вітамін, <i>m.</i>	vitamin
вітаміни	
газовий, -а, -е, -і	gas
город, <i>m.</i>	vegetable garden
города	
городина, <i>f.</i>	vegetables
гроші, <i>plural only</i>	money
дерево, <i>n.</i>	tree
дерев	
диван, <i>m.</i>	sofa
дивани	
дім, <i>m.</i>	house, home
дом	

доглядати — доглянути	to look after
доглядую догляну	
доглядает доглянеш	
доглядає догляне	
доглядаетмо доглянемо	
доглядаете доглянете	
доглядують доглянуть	
електричний, -а, -е, -і	electric
же, <i>part.</i> (see 8th L.)	an emphatic particle
ззаду, <i>adv.</i> + <i>gen.</i>	behind, at the rear
квартира, <i>f.</i>	apartment
квартири	
квіти, <i>plural</i>	flowers
квітник, <i>m.</i>	flower bed
квітники	
кілим, <i>m.</i>	carpet, rug
килим	
кімната, <i>f.</i>	room
кімнати	
коштувати	to cost
коштує	
кошують	
крісло, <i>n.</i>	armchair
крісла	
купівля, <i>f.</i>	buying, purchasing
купівлі	
кухня, <i>f.</i>	kitchen
кухні	
лагодити — полагодити	to repair
лагоджу полагоджу	
лагодиш полагодиш	
лагодить полагодить	
лагодимо полагодимо	
лагодите полагодите	
лагодять полагодять	
лазничка, <i>f.</i>	bathroom
лазнички	
морква, <i>f.</i>	carrot
набридати — набриднути	to bore, to bother, to tire
набридаю набридну	
набридаєш набриднеш	
набридає набридне	
набридаємо набриднемо	
набридаєте набриднете	
набридають набриднуть	

паркетний, -а, -е, -і	parquet
підлога, f.	floor
підлоги	
після, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	after
плита, f.	kitchen range; plate
пліти	
помідор, m.	tomato
помідори	
рости — вірости	to grow
росту	віросту
ростеш	віростеш
росте	віросте
ростемо	віростемо
ростете	віростете
ростуть	віростуть
сад (садок), m.	garden, orchard
сади (садки)	
соняшник, m.	sunflower
соняшники	
спальня, f.	bedroom
спальні	
спереду, <i>adv.</i> + <i>gen.</i>	in front
твердий, -а, -е, -і	hard
трава, f.	grass
трави	
травник, m.	lawn
травники	
цвісти — розцвісти	to blossom
цвіту	розцвіту
цвітеши	розцвітеши
цвіте	розцвіте
цвітемо	розцвітемо
цвітеєте	розцвітеєте
цвітуть	розцвітуть
чужий, -а, -е, -і	foreign
шукати	to seek, to search for, to look for
шукаю	
шукаєши	
шукає	
шукаємо	
шукаєте	
шукають	

Д І Я Л О Г
(Лáгодження хáти)

A.: Що це ви тут рóбите, сусіде?	What are you doing here, neighbor?
Б.: Як бáчите, лáгоджу хáту.	As you see, I am repairing my house.
A.: Чи́м це ви молотко́м за-бивáєте цв́яхи?	With whose hammer are you driving the nails in?
Б.: Вже ж не ва́шим, а сво́ім.	Evidently, not with yours, but my own.
A.: Де ж ви діста́ли такий зру́чний молотóк?	Where did you get such a useful hammer?
Б.: Купі́в у крамни́ці.	I bought it in the store.
A.: Тут не́дале́ко звідси ро-бітники́ будують хáту. У них найкращі́ інструме́нти. Тому́ я дума́в, що ви працю́єте їхньою пилко́ю.	Workers are building a house not far from here. They have the best tools. Therefore I thought that you might be using their hammer and saw.
Б.: Ні, я пи́ляю дошки́ своєю́ пилко́ю.	No, I am sawing my boards with my own saw.
A.: Де ви діста́ли цю го́стру пилку́?	Where did you get this sharp saw?
Б.: Вже ж не вкра́в, а купі́в.	Naturally, I didn't steal it; I bought it.
A.: Жарту́єте, сусі́де.	You are joking, neighbor.
Б.: Весéлий смі́х — здоро́в'я.	Good laughter is healthy.
A.: Ма́єте ра́цію. Здоро́в'я всьому́ голова́...	You're right. Health is above everything.
Б.: Так-так, сусі́де. Проті́кає дах. Тре́ба ла́годити.	Yes indeed, neighbor. My roof is leaking. I have to repair it.
A.: Мі́ж іншим, учо́ра йшов вели́кий дощ.	Besides, it was raining hard yesterday.
Б.: За́втра бу́де ще більши́й, бо сьогодні́ дуже́ хма́рно.	Tomorrow there will be even more, because it's very cloudy today.
A.: Так-так. Ба́чу й сам, що в не́бі збира́ються дощо-ві хма́ри.	Yes indeed. I see myself that rainclouds are gathering in the sky.

ЧИТАННЯ

I. Моя молодша сестра недавно розбила шибку в кúхні. Треба було поїхати áвтом до крамниці й купити нову́. Пóтим я встáвив її в ráму. Мій стáрший брат подивівся на роботу й сказáв: „Це найкраща робóта, яку я бóдь-коли бáчив”. Я був дóже задовóлений цiєю похвало́ю (хвало́ю).

II. У мене вóжчий зшиток, нiж у вас. У не́ї вáжчий словни́к, нiж у мене. В нас бiльша шкóла, нiж у них. У Петра́ краще чорни́ло, нiж у Богдána. В на́шому селi глiбша й шiрша рiчка, нiж у iхньому. Це пальтó дорóжче, нiж те. Мо́є авто нiжче, нiж вáше. У мо́єї сестри́ мiнший дiм, нiж у нас.

III. У мене новий костю́м, алé в ньóго новiший. На́ша цéрква висóка, алé iхня ви́ща. Мо́є áвто дорóгé, алé вáше дорóжче.

ПРИСЛIВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Хай небагáта, алé своя́ хáта.
Весéлий смiх — здорóв'я.

ВИСЛОВИ

мiж iншим	by the way, besides
дóсить дóбрый	rather good
трóхи кращий	rather better
щó бiльший, то кращий	the bigger, the better
такий вели́кий, як	as big as
такий малiй, як	as small as
лагодити взуття́ (óдяг)	to patch shoes (clothing)
я відремонтува́в áвто	I have repaired my car
в ремóнті	under repair

ГРАМАТИКА

The Comparison of Adjectives. The formation of the comparative and superlative degrees of adjectives is normally divided into the following main patterns.

<i>Positive</i>	<i>Comparative</i> (suffix -iш- is added to the stem)	<i>Superlative</i> (prefix най- is added to the comparative)
I.		
га́рний, -а, -е, -і	га́рніший, -а, -е, -і	найга́рніший, -а, -е, -і
до́брый, -а, -е, -і	до́бриший, -а, -е, -і	найдо́бриший, -а, -е, -і
но́вий, -á, -é, -í	но́віший, -а, -е, -і	найно́віший, -а, -е, -і
си́ний, -я, -е, -і	си́ніший, -а, -е, -і	найси́ніший, -а, -е, -і

II.		
(suffix -ш- is added to the stem)		
дешéвий, -а, -е, -і	дешéвший, -а, -е, -і	найдешéвший, -а, -е, -і
моло́дий, -á, -é, -í	моло́дший, -а, -е, -і	наймоло́дший, -а, -е, -і
ста́рий, -á, -é, -í	ста́рший, -а, -е, -і	найста́рший, -а, -е, -і
ста́рий, -á, -é, -í	ста́ріший, -а, -е, -і	найста́ріший, -а, -е, -і

III.		
(suffix -ок- is replaced by suffix -ш-)		
глибо́кий, -а, -е, -і	гли́бший, -а, -е, -і	найгли́бший, -а, -е, -і
широ́кий, -а, -е, -і	ши́рший, -а, -е, -і	найши́рший, -а, -е, -і

Note the consonantal change in **висóкий**:

висóкий, -а, -е, -і	ви́щий, -а, -е, -і	найви́щий, -а, -е, -і
---------------------	--------------------	-----------------------

IV.

(-жч- appears after
certain consonantal
changes)

важкий, -а́, -е́, -і́	ва́жчий, -а, -е, -і	найва́жчий,
		-а, -е, -і
вузький, -а́, -е́, -і́	ву́жчий, -а, -е, -і	найву́жчий,
		-а, -е, -і
дорогий, -а́, -е́, -і́	дорóжчий, -а, -е, -і	найдорóжчий,
		-а, -е, -і
низький, -а́, -е́, -і́	ні́жчий, -а, -е, -і	найні́жчий,
		-а, -е, -і

V.

(another word is
used)

великий, -а, -е, -і	бі́льший, -а, -е, -і	найбі́льший,
		-а, -е, -і
добрий, гáрний,	кра́щий, -а, -е, -і	найкра́щий,
-а, -е, -і		-а, -е, -і
малий, -а́, -е́, -і́	ме́нший, -а, -е, -і	найме́нший,
		-а, -е, -і

Declension of Comparative and Superlative Adjectives. All comparative and superlative adjectives are declined like "positive" adjectives of hard stem.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

My dictionary is bigger than yours. Your house is smaller than mine. His car is much longer than his garage. Their homework is better than ours. Her pencil is quite good, but her fountain pen is much better. Who has the newest suit? My grandfather has the oldest pipe ever made in Canada. Our library has the largest book I have ever seen. By the way, I have the smallest pen. But it is not the cheapest one. Who is the oldest in the class? Who is the youngest?

II. Decline in the singular:

небо, дощ, цвях, молоток, пилка.

СЛОВНИК

бі́льший, -а, -е, -і	bigger, larger, greater
будува́ти — збудува́ти	to build
буду́ю	збуду́ю
буду́єш	збуду́єш
буду́є	збуду́є
буду́ємо	збуду́ємо
буду́єте	збуду́єте
буду́ють	збуду́ють
бу́дь-коли	some time, ever, any time
важкий, -а́, -е́, -і́	heavy, hard, difficult
вставля́ти — вста́вити	to put in, to insert
вставля́ю	вста́влю
вставля́єш	вста́виш
вставля́є	вста́вить
вставля́ємо	вста́вимо
вставля́єте	вста́вите
вставля́ють	вста́влять
вузький, -а́, -е́, -і́	narrow
глибо́кий, -а, -е, -і	deep
дах, <i>т.</i>	roof
дахі́	
диві́тися — подиві́тися	to look at, to view, to eye
дивлю́ся	подивлю́ся
ді́вишся	поді́вишся
ді́виться	поді́виться
ді́вимося	поді́вимося
ді́витесь	поді́витесь
ді́вляться	поді́вляться
до́шка, <i>ф.</i>	board
дошкі́	
дощ, <i>т.</i>	rain
доші́	
дошови́й, -а́, -е́, -і́	rainy
жартува́ти — жарту́вати	to joke
жарту́ю	жарту́ю
жарту́єш	жарту́єш
жарту́є	жарту́є
жарту́ємо	жарту́ємо
жарту́єте	жарту́єте
жарту́ють	жарту́ють

забивати — забити	to drive in (nails); to kill
забиваю заб'ю	
забиваєш заб'єш	
забиває заб'є	
забиваємо заб'ємо	
забиваєте заб'єте	
забивають заб'ють	
збирати(ся)—зібрати(ся)	to gather, to collect, to pre-
збираю(ся) зберу(ся)	pare oneself
збираєш(ся) збереш(ся)	
збирає(ть) збере(ть)	
збираємо(ся) зберемо(ся)	
збираєте(ся) зберете(ся)	
збирають(ся) зберуть(ся)	
зручний, -а, -е, -і	handy, comfortable, con-
	venient
інструмент, <i>m.</i>	tool, instrument
інструменти	
їхати — поїхати	to drive, to ride, to go (by
їду поїду	vehicle)
їдеш поїдеш	
їде поїде	
їдемо поїдемо	
їдете поїдете	
їдуть поїдуть	
красти — вкрасти (украсти)	to steal
краду вкраду	
крадеш вкрадеш	
краде вкраде	
крадемо вкрадемо	
крадете вкрадете	
крадуть вкрадуть	
кращий, -а, -е, -і	better
лагодження, <i>n.</i>	repairing, mending
менший, -а, -е, -і	smaller, lesser
між. <i>prep.</i> + <i>instr. gen.</i>	between, among
молодший, -а, -е, -і	younger
молоток, <i>m.</i>	hammer
молотки	
найкращий, -а, -е, -і	the best
небагатий, -а, -е, -і	not rich, poor
небо, <i>n.</i>	sky, heaven
низький, -а, -е, -і	low

ніж, <i>conj.</i>	than
пилка, <i>f.</i>	saw
пилки	
пиляти — спиляти	to saw
пиляю спиляю	
пиляєш спиляєш	
пиляє спиляє	
пиляємо спиляємо	
пиляете спиляете	
пиляють спиляють	
протікати — протекти	to leak, to flow past
протікає протече	
протікають протечуть	
рама, <i>f.</i>	sash, frame
рами	
ремонтувати — відремонтувати	to repair
ремонтую відремонтую	
ремонтуєш відремонтуєш	
ремонтує відремонтує	
ремонтуємо відремонтуємо	
ремонтуйте відремонтуйте	
ремонтують відремонтують	
робітник, <i>m.</i>	worker
робітники	
розбивати — розбити	to smash, to break
розбиваю розіб'ю	
розбиваєш розіб'єш	
розбиває розіб'є	
розбиваємо розіб'ємо	
розбиваєте розіб'єте	
розбивають розіб'ють	
сам, -а, -о, -і	myself, ourselves...
старший, -а, -е, -і	older
сусід, <i>m.</i>	neighbor
сусіди	
тому	therefore
хата, <i>f.</i>	(village) house, hut
хати	
хмара, <i>f.</i>	cloud
хмари	
широкий, -а, -е, -і	wide, broad
хмарно, <i>adv.</i>	cloudy
цвях, <i>m.</i>	nail
цвяхи	
шійка, <i>f.</i>	window-pane
шибки	

Д І Я Л О Г

(Арифметика)

- А.: Чи ви вмієте розв'язувати арифметичні задачі? Do you know how to solve arithmetic problems?
 Б.: Думаю, що вмію не гірше від (за) вас. I think I am no worse at it than you are.
 А.: Гарзд. Скільки буде п'ять додати чотири? All right. How much is $5+4$?
 Б.: Дев'ять. 9.
 А.: Скільки буде двадцять один додати сімнадцять? How much is $21+17$?
 Б.: Тридцять вісім. 38.
 А.: Скільки буде сорок відняти чотирнадцять? How much is $40-14$?
 Б.: Двадцять шість. 26.
 А.: Скільки буде чотири помножити на дев'ять? How much is 4×9 ?
 Б.: Тридцять шість. 36.
 А.: Скільки буде одинадцять помножити на дванадцять? How much is 11×12 ?
 Б.: Сто тридцять два. 132.
 А.: Ви знаєте таблицю множення краще за мене. You know the multiplication tables better than I do.
 Б.: Мій двоюрідний брат знає ще краще від мене. Він першокласний математик. Він працює інженером на заводі. My cousin knows them even better than I do. He is an excellent (first-class) mathematician. He works as an engineer in the factory.
 А.: Гарзд. Скільки буде п'ятдесят сім поділити на три? All right. How much is $57\div 3$?
 Б.: Дев'ятнадцять. 19.
 А.: Я бачу, що ви дуже добре знаєте додавання, віднімання, множення й ділення. I see you know addition, subtraction, multiplication, and division very well.
 Б.: Такі речі кожен мусить знати. Everyone must know such things.

Ч И Т А Н Н Я

Васіль читає сьогодні добре, але Петро краще. Хто читає найкраще? Я думаю, Оксана. Вона завжди читає голосно й виразно — так, як вимагає вчитель. Мабуть, ніхто не читає голосніше й виразніше за (від) неї.

Хто добре розв'язує арифметичні задачі? Марія? Ні, вона розв'язує задачі гірше, ніж хтонебудь у класі. А як щодо Кирила? Він знає таблицю множення найгірше.

Як довго ви сиділи в бібліотечі вчора ввечері? Дві години. А я сидів там довше. Петро й Іван сиділи найдовше — до десятої години вечора. Тепер вони знають діалог найкраще.

Хто вміє дешево купувати добрі речі? Тарас? Ні, Васіль. Він заплатив менше за черевики, ніж я. Він купив собі штани значно дешевше, ніж хтонебудь із нас.

Скільки коштує це авто? Вісімсот дев'яносто чотири карбованці. А скільки коштує те авто? Вонó коштує значно дорожче. Яке авто найдорожче? „Каділак”.

Наші хлопці не вміють стрибати високо. Вони стрибають низько. Але Кирило стрибає вище. Тарас і Васіль стрибають найвище.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Нема краще, як удома.
 Що більше, то краще.

В И С Л О В И

помножити на	multiplied by
поділити на	divided by
якнайбільше	as much as possible
якнайшвидше	as fast as possible
якнайскоріше	as soon as possible
розв'язувати задачу	to solve arithmetic problem

Г Р А М А Т И К А

The Comparison of Adverbs. The formation of the comparative and superlative forms of adverbs is similar to that of adjectives.

<i>Positive</i>	<i>Comparative</i>	<i>Superlative</i>
багато	більше	найбільше
гарно	гарніше	найгарніше
глибоко	глибше	найглибше
дешево	дешевше	найдешевше
довго	довше	найдовше
мало	менше	найменше
погано	гірше	найгірше
низько	нижче	найнижче
дорого	дорожче	найдорожче
високо	вище	найвище
добре	краще	найкраще

The Preposition від and за. In comparison, the prepositions **від** and **за** are followed by the genitive case of the noun or pronoun.

Він кращий від (за) Петра.	He is better than Peter.
Він знає це краще від (за) мене.	He knows this better than I do.
Я менший від (за) нього.	I am smaller than he is.
Я працюю менше від (за) нього.	I work less than he does.

ДОМАШНЯ РОБОТА

Rewrite the following numbers in Ukrainian words and solve the arithmetic problems:

12 + 9 =	11 + 3 =	8 + 7 =	44 + 36 =	65 + 20 =
80 - 19 =	90 - 60 =	100 - 75 =	200 - 151 =	500 - 389 =
21 × 6 =	13 × 9 =	21 × 10 =	305 × 3 =	400 × 2 =
100 ÷ 5 =	87 ÷ 3 =	760 ÷ 4 =	912 ÷ 6 =	1000 ÷ 250 =

С Л О В Н И К

аритметика, <i>f.</i>	arithmetic
аритметичний, -а, -е, -і	arithmetical
більше, <i>adv.</i>	more
Василь, <i>m.</i>	Basil
вимагати	to demand
вимагаю	
вимагаєш	
вимагає	
вимагаємо	
вимагаєте	
вимагають	
виразніше, <i>adv.</i>	more distinctly
високо, <i>adv.</i>	high, highly; aloft
вище, <i>adv.</i>	more highly, higher
віднімання, <i>n.</i>	subtraction
віднімати — відняти	to subtract
віднімаю	віднімý
віднімаєш	віднімеш
віднімає	відніме
віднімаємо	відніmemo
віднімаєте	віднімете
віднімають	віднімуть
гірше, <i>adv.</i>	worse
голосніше, <i>adv.</i>	louder
двоюрідний брат (-а сестра)	cousin
дешевше, <i>adv.</i>	cheaper
ділення, <i>n.</i>	division
ділити — поділити	to divide
ділю	поділю
ділиш	поділиш
ділить	поділить
ділимо	поділиmo
ділите	поділите
ділять	поділять
довше, <i>adv.</i>	longer
додавання, <i>n.</i>	addition

додава́ти — дода́ти	to add
додаю́ додам	
дода́єш дода́си	
дода́є дода́сть	
дода́ємо додамо́	
дода́єть дода́стє	
дода́ють дода́дуть	
доро́жче, <i>adv.</i>	more expensive
заво́д, <i>m.</i>	factory, plant
заво́ди	
зада́ча, <i>f.</i>	arithmetic problem
зада́чі	
зна́чно, <i>adv.</i>	considerably
інжене́р, <i>m.</i>	engineer
інжене́ри	
Кири́ло, <i>m.</i>	Cyril
ко́жен	everyone
кра́ще, <i>adv.</i>	better
матема́тик, <i>m.</i>	mathematician
матема́тики	
ме́нше, <i>adv.</i>	less
мно́ження, <i>n.</i>	multiplication
мно́жити — помно́жити	to multiply
мно́жу помно́жу	
мно́жиш помно́жиш	
мно́жить помно́жить	
мно́жимо помно́жимо	
мно́жите помно́жите	
мно́жать помно́жать	
му́сити	must
му́шу	
му́сиш	
му́сить	
му́симо	
му́сите	
му́сять	
найви́ще, <i>adv.</i>	highest
найгі́рше, <i>adv.</i>	worst
найдоро́жче, <i>adv.</i>	most expensive, dearest

найдо́вше, <i>adv.</i>	longest
найкра́ще, <i>adv.</i>	best
ни́зько, <i>adv.</i>	low, lowly
розв'язува́ти — розв'язáти	to solve (arithmetic problems), to untie
розв'язую́ розв'яжу́	
розв'язу́єш розв'яжеш	
розв'язу́є розв'яже	
розв'язу́ємо розв'яжемо	
розв'язу́єте розв'яжете	
розв'язу́ють розв'яжуть	
стриба́ти — стрибну́ти	to jump, to leap
стриба́ю стрибну́	
стриба́єш стрибнеш	
стриба́є стрибне́	
стриба́ємо стрибнемо́	
стриба́єте стрибнетє́	
стриба́ють стрибну́ть	
таблíця, <i>f.</i>	scale, table
таблíці	
хто́небудь	somebody, someone, anybody
якнайско́ріше, <i>adv.</i>	as soon as possible

Д І Я Л О Г

(Дім і меблі)

- A.: Чи можна знати, яку власність ви маєте? Please tell me what property you own?
 B.: Будь ласка, питайте, а я буду відповідати на ваші питання. Please ask and I'll answer your questions.
 A.: Скільки у вас будинків? How many houses do you own?
 B.: Я ще не мільйонер. Наша родина має тільки один будинок. I am not yet a millionaire. Our family owns only one house.
 A.: Скільки у вас авт? How many cars do you have?
 B.: Два авта. Одні батькові, а другі материні. Батьки їздять ними на працю. Two cars. My father's and my mother's. My parents go to work in their cars.
 A.: Скільки кімнат у вашому будинку? How many rooms does your home have?
 B.: П'ять кімнат, дві лазні та одна велика кухня. Five rooms, two baths and a large kitchen.
 A.: Скільки письмових столів у вашому будинку? How many desks are in your home?
 B.: Два. Two.
 A.: Які меблі є у вашому будинку? What furniture is in your home?
 B.: Ми маємо два м'які дивани, п'ять м'яких крісел, шість ліжок, один кухонний стіл і шість металевих стільців, один холодильник. We have two (soft) sofas, five (soft) armchairs, six beds, one kitchen table, six metal chairs, and one refrigerator.
 A.: Я бачу, у вас велика родина. I see that you have a big family.
 B.: Сім осіб. Батько, мати, я і чотири брати. Seven of us. My father, my mother, my four brothers and I.
 A.: І жодної сестри? And no sisters?
 B.: Жодної. None.

Ч И Т А Н Н Я

Хто має найбільше книжок? Я думаю, наша бібліотека. Вона має багато різних великих і малих книжок.

Там є також багато журналів і газет. Ви можете прочитати там книгу не тільки українською мовою, а й англійською, німецькою і французькою. До бібліотеки ходить багато людей, чоловіків і жінок, студентів і студенток, учнів і учениць. Я знаю одного студента, який протягом минулого місяця прочитав декілька (кілька) романів, п'ять повістей і багато оповідань. Він вивчає історію української літератури. Він хоче до наступної весни скінчити свою працю та одержати звання бакалавра. Сами тепер осінь і довгі вечори. Отже він читає щовечора до одинадцятої години ночі. Він каже, що зима — найкраща пора року для нього, бо він має досить часу на читання. Але мені більше подобається літо. Для мене літо — найкраща пора року.

**

Наша дума, наша пісня
 Не вмере, не загине:
 От*) де, люди, наша слава,
 Слава України!**)

Тарас Шевченко (1814—1861)

В И С Л О В И

він помер	he is dead
вона померла	she is dead
книжки українською (англійською) мовою	books in Ukrainian (English)
більш як п'ять	more than five
не менш як десять	at least ten
досить багато	quite a few
відповідати на питання	to answer questions
цього літа	this summer
минулої осені	last fall
наступної весни	next spring
батьків костюм	(my) father's suit
братова книга	(my) brother's book
сестрині черевіки	(my) sister's shoes

*) от means "that's".

**) Вивчіть цей вірш напам'ять.

Г Р А М А Т И К А

Genitive Plural of Nouns. Depending on their genders, nouns receive different endings in the genitive plural.

1. *Hard stem nouns*

<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
<i>Nom. pl.</i> браті холодильники	кімнати, лазнічки	авта, крісла, слова
<i>Gen. pl.</i> брат-ів, холодильник-ів	кімнат, лазнічок	авт, крісел, слів

Note that feminine and neuter nouns have **stem endings** in the genitive plural. For smoother pronunciation, a vowel is inserted between two consonants, especially after sibilants:

лазніч-о-к, книж-о-к, студент-о-к, жін-о-к, кріс-е-л.

2. *Soft stem nouns*

<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
<i>Nom. pl.</i> учителі краї	ученіці, кўхні	місця, оповідання
<i>Gen. pl.</i> учител-ів кра-їв	ученіць, кўхонь	місць, оповідань

Note that **ь** appears to indicate soft stem of some nouns.

Feminine Nouns Ending in a Consonant. Feminine nouns ending in a consonant receive the ending **-ей** in the genitive plural.

<i>Nom. sing.</i>	<i>Nom. pl.</i>	<i>Gen. pl.</i>
річ	речі	реч-ей
ніч	ночі	ноч-ей
повість	повісті	повіст-ей
also:	люди	люд-ей
	гроші	грош-ей

Genitive Plural of Adjectives. Hard stem adjectives receive **-их** while soft stem adjectives receive **-их** in the genitive plural regardless of the gender of the nouns they modify.

Я маю багато добрих кни- I have a lot of good books,
жок, олівців і пер. pencils, and pens.
Моя сестра має декілька My sister has some blue
(кілька) синіх краваток і neckties and pencils.
олівців.

Genitive Case after Adverbs and Numerals. After certain adverbs and numerals such as **багато, мало, тріхи, кілька, п'ять, шість**, and others, genitive case must be used.

Він має багато (кілька) бу- He has many (several)
дінків. houses.
Вона має п'ять сестер. She has five sisters.

Definite and Indefinite Verbs. Definite verbs indicate a single action while indefinite verbs indicate a repeated or periodical action. These verbs usually express the idea of movement.

(1) *Definite*

Я їду до міста. I am going (driving, riding)
to the city.
Ми йдемо до школи. We are going to school.

(2) *Indefinite*

Щодня я їжджу до міста. Every day I go (ride) to the
city.
Ми ходимо до школи. We attend school.

Instrumental Plural of Pronouns. See appendixes.

Number of Predicate. The word **багато**, as well as many other words, requires the predicate in singular.

Багато людей ходить у Many people visit the
бібліотеку. library.

Possession (see 6th lesson).

Це батьків (братів, материн) This is my father's (broth-
олівець. er's, mother's) pencil.
Маріїн диктант. Mary's dictation.
Учителів словник. The teacher's dictionary.

ДОМАШНЯ РОБОТА

Translate into Ukrainian:

How many books do you have? I have fifty-nine books, but my father has many more. How much did you pay for this refrigerator? I paid nothing, but my mother paid 196 karbovanetses and 87 kopecks (write in words). How many neckties does your brother have? I am not sure, but

I think he has no fewer than eleven neckties. How many pens does your sister have? She has quite a few pens but only a few pencils. I suppose she has more than five fountain pens. How many stories and novels has your brother read? I don't know. Ask him, please. As far as I am concerned, I read fifteen stories and seven novels last summer. Next winter I am going to read at least ten novels and twenty stories. My mother reads a novel every week. She also likes to read something about the history of Ukraine. Last fall she read an interesting book about Ivan Mazepa, Hetman of Ukraine.

Give the genitive plural forms of the words:

добрі батьки, холодні зими, довгі романи, теплі осені, трудні задачі, гострі пилки, домашні роботи, зелені дерева, гарні приказки, українські слова, глибокі кишені, сині альбоми.

С Л О В Н И К

бакалáвр, <i>m.</i> бакалáври	Bachelor of Arts
бáтьків, -ова, -ове, -ові	father's
бiльш, <i>adv.</i>	more
брáтів, -ова, -ове, -ові	brother's
весна́, <i>f.</i> вéсни	spring
вéчiр, <i>m.</i> вечорiй	evening
вивчáти — вiвчити	to study (to master)
вивчáю	вiвчу
вивчáєш	вiвчиш
вивчáє	вiвчить
вивчáємо	вiвчимо
вивчáєте	вiвчите
вивчáють	вiвчать
вiрш, <i>m.</i> вiршi	poem
влáсність, <i>f.</i>	property

вмирáти — вмéрти	to die (see умира́ти)
де́кiлька	several, a few
до́вгий, -а, -е, -i	long
ду́ма, <i>f.</i> ду́ми	epic poem, ballad; thought
жо́дний (жо́ден), -а, -е, -i	none, not any
заги́нути, <i>perf.</i> заги́ну заги́неш заги́не заги́немо заги́нете заги́нуть	to perish, to be lost
званнiя, <i>n.</i> званнiя	rank, title
зимá, <i>f.</i> зiми	winter
iстóрiя, <i>f.</i>	history
iздити — з'iздити	to drive, to ride, to go (by car)
iжджу	з'iжджу
iздиш	з'iздиш
iздить	з'iздить
iздимо	з'iздимо
iздите	з'iздите
iздять	з'iздять
кiлька	several, a few
кни́жка, <i>f.</i> кни́жки	book
кухóнный, -а, -е, -i	kitchen
лiто, <i>n.</i> лiтá	summer
мáтерин, -а, -е, -i	mother's
ме́блi, <i>plural only</i>	furniture
менш, <i>adv.</i>	less
металéвий, -а, -е, -i	metal
мiльйонéр, <i>m.</i> мiльйонéри	millionaire
м'який, -á, -é, -i	soft
напа́м'ять, <i>adv.</i>	by heart (lit. tr.: "by memory")

німецький, -а, -е, -і	German
осінь, <i>f.</i> осені	autumn, fall
особа, <i>f.</i> особи	person
отже, <i>conj.</i>	thus
письмовий, -а, -е, -і	written
письмовий стіл	(writing) desk
пісня, <i>f.</i> пісні	song
пора, <i>f.</i> пори	season of the year; time
протягом, <i>adv.</i> + <i>gen.</i>	during, in the course of
різний, -а, -е, -і	various, different
родина, <i>f.</i> родини	family
роман, <i>m.</i> романи	novel
сестрин, -а, -е, -і	sister's
слава, <i>f.</i>	glory
умирати — умерти (помирати — померти)	to die
умираю умру	
умираєш умреш	
умирає умре	
умираємо умрем	
умираєте умрет	
умирають умруть	
холодильник, <i>m.</i> холодильники	refrigerator
Шевченко, Тарас	Taras Shevchenko, greatest Ukrainian poet
щовечора, <i>adv.</i>	every evening
щонайменше, <i>adv.</i>	at least
щоранку, <i>adv.</i>	every morning

Д І Я Л О Г

(Майно селянина)*

- A.: Хто ваш батько за фахом? What is your father's profession? (Who is your father by profession?)
- B.: Мій батько не має фаху. Він селянин. My father doesn't have a profession. He is a farmer.
- A.: Яка у вас власність? What property do you own?
- B.: У нас є велика хата на чотири кімнати, комора для зёрна, стайня для коней, корівник для корів, хлів для свиней і клуня для різних речей. We have a large four room house, a storehouse for grain, a stable for horses, a cowshed for cows, a sty for pigs, and a barn for various things.
- A.: Яке ще майно є у вашого батька? What other property does your father own?
- B.: Ми маємо плуги, борони, сівалку й жнивярку. We own plows, harrows, a seeder and a harvester.
- A.: Що ви робите ними? What do you do with them?
- B.: Навесні ми оремо поле плугом і волочимо бороною. Ми сіємо зерно сівалкою. In the springtime we plow our field and harrow it. We sow grain with our seeder.
- A.: А влітку? And in the summertime?
- B.: Влітку ми косимо жито, пшеницю, ячмінь та овес жнивяркою. In the summertime we harvest our rye, wheat, barley, and oats with the reaping machine (harvester).
- A.: У вас є трактор? Do you have a tractor?
- B.: Ні, коні тягають сівалку й жнивярку. No, our horses pull the seeder and harvester.
- A.: А як щодо врожаю? What about the crop (harvest)?
- B.: Ми завжди маємо добрий урожай. We always have a good harvest.
- A.: Який хліб вам більше подобається — житній чи пшеничний? Which do you like more — rye bread or white?
- B.: Я їм усякий хліб. I eat any kind of bread.
- A.: А як щодо каші? Do you like kasha (porridge) too?
- B.: Найбільше я люблю гречану кашу. I like buckwheat gruel best of all.

ЧИТАННЯ

В Україні сніг починає падати восени — в листопаді, іноді навіть у жовтні. Взімку всі поля покриті снігом. Тоді ніхто не працює на полі. Сніг лежить до березня, а потім починає танути. Коли розтане сніг, тоді росте трава й цвітуть квіти, а дерева одягаються в зелене листя. У небі співають веселі жайворонки, а в саду — солов'ї. Як гарно навесні в Україні!

Вивчіть цей вірш напам'ять:

Селó на на́шій Украї́ні —
Нена́че пи́санка селó,
Зелéним га́єм поросло́!
Цвітúть садí, біліють хáти,
А на горі сто́ять палáти,²
Нена́че дівó.³ А кругóм
Широко́листі⁴ топо́лі,
А там і ліс, і ліс, і по́ле,
І сині́ гóри за Дніпро́м.
Сам Бог витáє⁵ над селóм.

Тарас Шевченко

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Чим ба́гаті, тим і ра́ді.

Що хáта ма́є, тим і прийма́є.

Люди́ до́брі, те́пла хáта, є що їсти, є де спáти — хоч зиму́й!*)

ВИСЛОВИ

у вся́кому ра́зі anyhow, anyway
як щóдо (+ Gen.) what about

1. overgrown

2. mansions

3. wonder

4. broad-leaved

5. God wanders

*) Stay for the winter.

ГРАМАТИКА

The word селя́ни. Note that the word селя́нин drops the suffix **-ин-** and receives the ending **-и** in the nominative plural. It has its stem ending in the genitive plural:

У мі́сті нема́є селя́н. A city doesn't have farmers.

Genitive Plural of Possessives.

<i>Nom. pl.</i>	мої	ва́ші	їхні
<i>Gen. pl.</i>	мо-їх	ва́ш-их	їхн-їх

У ме́не нема́є ва́ших (їхні́х) I don't have your (their)
оли́вців. pencils.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Rewrite and fill in the blanks:

Мину́лого лі́т... ми мали вели́к... урожа́й. Ми ско-
сили жит... , пше́ниц..., овес і ячмі́нь жнива́рк... Пі́сля
цього ми зорали́ поле́ плуг... і заволо́чили боро́н...
Коли́ поле́ було́ вже́ гото́в..., ми посі́яли жит... По́ле
з зелен... жит... ле́жа... всю́ зим... під сні́г... Коли́
розта́н... сні́г, тоді́ жито́ поча... рости́. Тепе́р траве́нь
і жито́ вже́ висо́к... За міся́ць ми зно́ву будемо́ кос...
Так щоро́к... Така пра́ц... селя́н.

II. Decline in the singular:

селя́нин, кі́нь, коро́ва, топо́ля.

III. Give the genitive plural forms of the words:

кі́нь, свиня́, коро́ва, топо́ля, клу́ня, сіва́лка, жнива́рка.

СЛОВНИК

бага́тий, -а, -е, -і

білі́ти

білію́

білі́єш

білі́є

білі́ємо

білі́єте

білі́ють

rich, wealthy

to appear white; to become
white

Бог, <i>m.</i>	God
борона́, <i>f.</i>	harrow
брони́	
взімку (узімку), <i>adv.</i>	in winter, in the wintertime
влітку (улітку), <i>adv.</i>	in summer, in the summertime
волочіти — заволочіти	to harrow
волочу́ заволочу́	
волочи́ш заволочи́ш	
волочи́ть заволочи́ть	
волочимо́ заволочимо́	
волочите́ заволочите́	
волоча́ть заволоча́ть	
восе́нь, <i>adv.</i>	in autumn
врожа́й (урожа́й), <i>m.</i>	harvest, crop
врожа́ї	
вся́кий (уся́кий), -а, -е, -і	any, every
га́й, <i>m.</i>	grove
га́ї	
греча́ний, -а, -е, -і	buckwheat
жа́йворонок, <i>m.</i>	lark
жа́йворонки	
жи́то, <i>n.</i>	rye
жи́та	
житні́й, -я, -е, -і	rye
жнива́рка, <i>f.</i>	reaping machine, harvester
жнива́рки	
зе́рно, <i>n.</i>	grain
ка́ша, <i>f.</i>	porridge, gruel
кінь, <i>m.</i>	horse
ко́ні	
клу́ня, <i>f.</i>	barn
клу́ні	
комо́ра, <i>f.</i>	granary, storehouse
комо́ри	
кори́вник, <i>m.</i>	cowshed
кори́вники	
коро́ва, <i>f.</i>	cow
коро́ви	
коси́ти — ско́сити	to mow, to scythe, to harvest
кошу́ скошу́	
косо́иш ско́сиш	
косо́ить ско́сить	
косимо́ ско́симо	
косите́ ско́сите	
кося́ть ско́сять	
круго́м, <i>adv.</i>	around

лежа́ти	to lie
лежу́	
лежи́ш	
лежи́ть	
лежимо́	
лежите́	
лежа́ть	
лі́стя, <i>n., coll.</i>	leaves
ма́йно, <i>n.</i>	property
навесні́, <i>adv.</i>	in spring, in the springtime
на́віть, <i>adv.</i>	even
не́на́че, <i>conj.</i>	like, as if
ове́с, <i>m.</i>	oats
ві́вса	
ора́ти — зора́ти	to plow
ору́ зору́	
оре́ш зоре́ш	
оре́ зоре́	
оремо́ зоремо́	
орете́ зорете́	
орю́ть зорю́ть	
па́дати — впа́сти	to fall
падаю́ впадаю́	
падаєш впадаєш	
падає впадає	
падаємо́ впадаємо́	
падаєте́ впадаєте́	
падають впадають	
пи́санка, <i>f.</i>	Easter egg
писанки́	
плуг, <i>m.</i>	plow
плуги́	
по́ле, <i>n.</i>	field
поля́	
покри́тий, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	covered
пшени́ця, <i>f.</i>	wheat
пшени́ці	
пшени́чний, -а, -е, -і	wheat; white
сви́ня, <i>f.</i>	pig
сви́ні	
селя́нин, <i>m.</i>	farmer, peasant
селя́ни	

сівалка, <i>f.</i> сівалки	seeder
сіяти — посіяти	to sow
сію	посію
сієш	посієш
сіє	посіє
сіємо	посіємо
сієте	посієте
сіють	посіють
сніг, <i>m.</i> сніги	snow
соловей(ко), <i>m.</i> солов'ї (соловейки)	nightingale
стаїня, <i>f.</i> стаїні	stable
танути — розтанути	to thaw, to melt
тану	розтану
танеш	розтанеш
тане	розтане
танемо	розтанемо
танете	розтанете
тануть	розтануть
тополя, <i>f.</i> тополі	poplar
трактор, <i>m.</i> трактори	tractor
тягати	to pull
тягаю	
тягаєш	
тягає	
тягаємо	
тягаєте	
тягають	
узімку (взімку), <i>adv.</i>	in winter
улітку (влітку), <i>adv.</i>	in summer
упасти, <i>perf.</i>	see падати - впасти
урожай (врожай), <i>m.</i>	harvest, crop
усякий (всякий), -а, -е, -і	any, every
фах, <i>m.</i>	profession
хлів, <i>m.</i> хліви	sty
ячмін, <i>m.</i> ячмені	barley

ДВАДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТА ЛЕКЦІЯ — TWENTY-FOURTH LESSON

Д І Я Л О Г

(Частини тіла)

- A.: Ми вже знаємо назви ба- We already know the names
гатьох речей, але не зна- of many things, but we
ємо назов частин тіла. don't know the names of
the parts of our body.
- B.: Це правда. Скільки рук That's true. How many
ви маєте? hands do you have?
- A.: Дві руки. Праву й ліву. I have two hands, right and
left.
- B.: А ніг і вух? And how many legs and
ears?
- A.: Маю дві ноги й два вуха. I have two legs and two
ears.
- B.: Скільки пальців має лю- How many fingers and toes
дина? does man have?
- A.: Двадцять. Twenty.
- B.: Що треба мати вашим What do your cold hands and
холодним рукам і паль- fingers need in the winter
цям узімку? time?
- A.: Моїм синім пальцям по- My blue (cold) fingers need
трібні теплі рукавички. warm gloves.
- B.: А ногам і вухам? And your feet and ears?
- A.: Ногам — черевіки, а My feet need shoes, and my
голові й вухам — шапку. head and ears a fur cap.
- B.: Що є в роті? What does one have in his
mouth?
- A.: Зуби, язик і піднебіння. Teeth, a tongue and a palate.
- B.: Назвіть частини обличчя Name the parts of the face.
(лиця).
- A.: Очі, брови, ніс, губи Eyes, eyebrows, nose, lips,
(уста), щіки й чоло cheeks and forehead.
(лоб).
- B.: Що є всередині тіла? What do you have inside of
your body?
- A.: У голові є мозок, а все- In one's head there is a brain,
редині тіла — легені, сер- and inside of the body
це й печінка. there are lungs, a heart,
and a liver.

Б.: Що робить серце? What does the heart do?
 А.: Серце завжди б'ється й The heart always beats
 женє кров по тілу. (thumps) and pumps
 (drives) blood through
 the body.

ЧИТАННЯ

Кожна здорова людина має всі частини тіла. В здоровому тілі — здоровий дух. Людина думає мозком, говорить язиком і нюхає носом. Майже кожна людина пише правою рукою. Якщо хтось пише лівою рукою, того називають „шкульга“. Серце — найголовніша частина тіла. У здорової людини серце б'ється рівномірно. Коли ви хочете довго жити, дбайте передусім про своє серце.

Вивчіть ці вірші напам'ять:

Мово рідна, слово рідне,
 Хто вас забуває,
 Той у грудях¹ не серденько,²
 Тільки камінь має.

Сидір Воробкевич (1836—1903)

Роботящим умам,
 Роботящим рукам
 Перелюги³ орать.⁴
 Думать, сіять, не ждять
 І посіяне жать
 Роботящим рукам.

Тарас Шевченко

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Що посієш, те й пожнеш.
 Хто багато робив, той багато знає.
 Без роботи день роком стає.

1. in the breast, in the chest
 2. dim. of *серце*
 3. fallow (here it means "one's field", "one's sphere of activity")
 4. instead of the regular ending *-ти, ти* is used only in poetry and songs.

Язиком говори, а рукою роби.
 Скільки голів, стільки й умів!
 Хто хоче багато знати, тому треба мало спати.
 Навчай інших і сам навчися.
 Гарно того вчити, хто хоче все знати.
 Не перо пише, а розум.
 Що голова, то й розум.
 Людей питай, а свій розум май.
 Які роки — такий розум!
 Хто людей питає, той і розум має.

ВИСЛОВИ

рідна мова	mother tongue
мати на серці	to have at heart
від усього серця	whole-heartedly
у мене лежить серце до нього	I have a warm corner in my heart for him (her).
го (неї)	
скільки (+ <i>gen.</i>)	how many, how much

ГРАМАТИКА

Dative Plural of Nouns. Depending on their stems, nouns receive different endings in the dative plural.

(1) Hard stem nouns

	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
<i>Nom. pl.</i>	браті	руки	слова
<i>Dat. pl.</i>	брат-ам	рук-ам	слов-ам

(2) Soft stem nouns

	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
<i>Nom. pl.</i>	пальці, краї	учениці, легені	серця
<i>Dat. pl.</i>	пальц-ям, край-ам	учениц-ям, леген-ям	серц-ям

Dative Plural of Adjectives. Hard stem adjectives receive **-им** while soft stem adjectives receive **-ім** in the dative plural.

Батькі дають подарунки Parents give presents to
добрим синам і дочкам. their good sons and
daughters.

Останнім студентам не ви- We were short of books for
стачило книг. the last students.

Dative Plural of Possessives.

<i>Nom. pl.</i>	мої	ваши	їхні
<i>Dat. pl.</i>	мо-ім	ваш-им	їхн-ім

Дайте це вашим (їхнім) си- Give it to your (their) sons.
нам.

Declension of багáто.

<i>Nom.</i>	багáто
<i>Gen.</i>	багaтьóх
<i>Dat.</i>	багaтьóм
<i>Acc.</i>	багaтьóх, <i>an.</i> , багáто, <i>inan.</i>
<i>Instr.</i>	багaтьмá, багaтьомá
<i>Loc.</i> (на)	багaтьóх

The Preposition по. The preposition **по** is followed by the accusative and locative cases.

(1) *Accusative**

Вона пішла по хліб (воду). She went to fetch some
bread (water).
Він поїхав по лікаря. He went to get the doctor.

(2) *Locative*

Я ходжу по кімнаті. I am walking up and down
the room.
Ми ходимо по місту Києву. We are walking around the
city of Kyiv.
Серце женé кров по тілу. The heart pumps (drives)
blood through the body.

Note that the neuter and masculine inanimate nouns receive the ending **-у** in the locative case after the preposition **по**.

*) The idea: "to fetch something or somebody".

The Preposition БЕЗ. This preposition is followed by the genitive case of a noun or pronoun:

Я розумію без слів. I understand it without
saying.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Rewrite and translate the words in parentheses:

Чи людина нюхає (with the ear)? Ні, ми нюхаємо
(with the nose). Чи ми пишемо (with the foot)? Ні, кожен
пише (with the right hand). (With which hand) пише Кири-
ло? (With the left one). Чи можна писати (with the
foot)? Так, але тільки (in the snow). (With what) ми ду-
маємо? Кожна людина думає (with his brain). (With
what) люди говорять? (With the tongue). Я знаю одну
стару жінку, що говорить (with her long tongue).

II. Decline in the singular:

мозок, палець, рука, легеня, обличчя, лице, чоло.

С Л О В Н И К

б'їтися	to beat, to fight; to thump
б'юся	
б'єшся	
б'ється	
б'ємобся	
б'ється	
б'ються	
без, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	without
бровá, <i>f.</i>	eyebrow
брови	
всередині, <i>adv.</i>	inside
гнати(ся) — догнати	to chase, to drive
жену(ся)	дожену
женеш(ся)	доженеш
жене(ться)	дожене
женемо(ся)	доженемо
женете(ся)	доженете
женуть(ся)	доженуть
губá, <i>f.</i>	lip
губи	

жа́ти —	пожа́ти	to reap, to harvest
жну́	пожну́	
жнеш	пожнеш	
жне	пожне́	
жнемó	пожнемó	
жнетé	пожнетé	
жнуть	пожну́ть	
жда́ти —	пожда́ти	to wait
жду́	пожду́	
ждеш	пождеш	
жде	пожде́	
ждемó	пождемó	
ждетé	пождетé	
ждуть	пожду́ть	
забува́ти —	забу́ти	to forget
забува́ю	забу́ду	
забува́еш	забу́деш	
забува́є	забу́де	
забува́ємо	забу́демо	
забува́єте	забу́дете	
забува́ють	забу́дуть	
ка́мінь, <i>m.</i>		stone
ка́мені		
кров, <i>f.</i>		blood
легéня, <i>f.</i>		lung
легéні		
лицé, <i>n.</i>		face
лі́ця		
лі́вий, -а, -е, -і		left
лоб, <i>m.</i>		forehead, brow
лоб́і		
мóзок, <i>m.</i>		brain
мóзки		
ніс, <i>m.</i>		nose
но́сі		
нога́, <i>f.</i>		leg; foot
но́ги		

ню́хати —	поню́хати	to smell, to sniff
ню́хаю	поню́хаю	
ню́хаєш	поню́хаєш	
ню́хає	поню́хає	
ню́хаємо	поню́хаємо	
ню́хаєте	поню́хаєте	
ню́хають	поню́хають	
облі́ччя, <i>n.</i>		face
облі́ччя		
о́ко, <i>n.</i>		eye
о́чі		
па́лець, <i>m.</i>		finger, toe
па́льці		
печі́нка, <i>f.</i>		liver
печі́нки		
піднебі́ння, <i>n.</i>		palate
піднебі́ння		
по, <i>prep.</i> , + <i>acc.</i> , <i>loc.</i>		along
посі́яний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>		sown
пра́вий, -а, -е, -і		right
рівномі́рно, <i>adv.</i>		uniformly
рі́дний, -а, -е, -і		native
роботя́щий, -а, -е, -і		industrious
ро́зум (ум), <i>m.</i>		mind, intellect
ро́зуми		
рот, <i>m.</i>		mouth
ро́ті		
рука́, <i>f.</i>		hand
ру́ки		
сті́льки		so (as) much, so (as) many, thus much, this much
ум (ро́зум), <i>m.</i>		mind, intellect
уми́		
уста́, <i>plural only</i>		lips
чолó, <i>n.</i>		forehead, brow
чо́ла		
ша́пка, <i>f.</i>		fur cap
шапкí		
щокá, <i>f.</i>		cheek
щóки		
язи́к, <i>m.</i>		tongue
язикí		

Д І Я Л О Г
(Тварини та звірі)

- A.: Хто стереже ваш дім уночі? Who guards your house at night?
 Б.: Собака. Our dog.
 A.: Хто ловить мишей? Who catches the mice?
 Б.: Кіт або кішка. The cat.
 A.: Чи вовки й лисиці належать до свійських тварин? Do wolves and foxes belong to the domestic animal category?
 Б.: Ні, вони належать до диких звірів. No, they belong to the wild beast category.
 A.: Які ще звірі є в Україні? What other wild animals are there in Ukraine?
 Б.: В західній частині України є ведміді. Bears are found in the western part of Ukraine.
 A.: Чи є в Україні зайці? Are there hares in Ukraine?
 Б.: Багато зайців! Там є також дикі качки та інші птахи. A lot of hares! There are also wild ducks and other birds.

З КАЗКИ ПРО ЛИСИЦЮ

Недалеко від села жила в лісі лисиця. Довгий час вона була голодна, бо нічого не мала їсти. От вона й вирішила вкрасти курочку або півника, щоб добре повечеряти.

Але в дворі господаря жив собака Рябок. Як тільки лисиця зайшла в двір, Рябок — до неї. Лисиця — в ноги! От-от дожене її Рябок! Ні, такі втекла й сховалася в нору. Сидить лисиця в норі, а собака над норією — не може влізти. Почала лисиця питати свої частини тіла:

— Вуха мої любі, що ви робили, коли я втікала?

— Ми, лисичко-сестричко, слухали й гадали, щоб тебе собака не догнав.

— Спасибі ж вам, мої любі вуха, я вам золоті серіжки куплю.

Тоді до очей:

— Очі мої любі, що ви робили, коли я втікала?

— Ми, лисичко-сестричко, дивилися й гадали, щоб тебе собака не догнав.

— Спасибі ж вам, мої любі очі, я вам окуляри куплю.

Тоді до ніг:

— Нogi мої любі, що ви робили, коли я втікала?

— Ми, лисичко-сестричко, бігли й думали, як швидше втікати, щоб тебе собака не догнав.

— Спасибі ж вам, мої любі ноги, я вам гарні чобітки куплю.

Тоді до хвоста:

— А ти, хвостик, що робив, коли я втікала?

— Я ззаду плу́тався й гада́в, щоб тебе собака догнав і твою золоту́ ко́жущинку зняв.

Розсердилася лисиця на хвоста́ та й виставила його́ з норі:

— Собако, відкуси́ мого́ хвоста́, щоб мені́ більше не заважа́в!

Рябок вхо́пив та й ви́тягнув лиси́цю з норі. Приніс Рябок лиси́цю та й відда́в господа́реві — на ко́мір до пальта́.

Г Р А М А Т И К А

Diminutive Nouns. Diminutive nouns, which express smallness and endearment, are formed by adding a suffix to their stem. Note that consonantal changes and either omission or insertion of a vowel may be observed:

(1) *Masculine diminutive nouns with the suffixes:*

- ик- сто́лик, ко́ник, хло́пчик, па́льчик, пі́вник, хво́стик
- ок- садо́к, гайо́к, сино́к, сніжо́к, чо́біто́к
- ец- ві́терець, хліве́ць, гребіне́ць
- ус- ді́дусь
- еньк- ба́тько

(2) *Feminine diminutive nouns with the suffixes:*

-к-	хátка, рúчка, річка
-ичк-	сестричка, лисичка, водичка
-очк-	ку́рочка, ша́почка
-иц-	води́ця, сестри́ця
-інк-	ма́тінка

(3) *Neuter diminutive nouns with the suffixes:*

-ц-	віко́нце
-еньк-	се́рденько

There is a great variety in the formation of diminutive nouns in the Ukrainian language. We have mentioned only the most used patterns.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate into Ukrainian:

We were recently in the large zoo (зоопáрк) in San Diego. We saw various wild animals there. I saw a white bear and a gray wolf. My small sister saw a black cat there. She liked the rabbits (leverets) very much. When we saw a golden fox, she asked, "Is that our dog?" I told her, "No, that's a wild fox!" She was afraid of it. The fox was afraid of us.

II. Give the genitive and dative plural forms of the following nouns:

вовк, ведмідь, заєць, миша, півень, собака, тварина.

С Л О В Н И К

бігти, definite	бігати, indefinite	to run (both are im-perfective)
біжу́	бігаю́	
біжи́ш	бігає́ш	
біжи́ть	бігає́	
біжимо́	бігаємо́	
біжиті́	бігаєте́	
біжа́ть	бігають	

бі́льше, adv.	more
ведмі́дь, m.	bear
ведме́ді	
ви́рішувати — ви́рішити	to decide
ви́рішую	ви́рішу
ви́рішує́ш	ви́ріши́ш
ви́рішує́	ви́ріши́ть
ви́рішуємо́	ви́ріши́мо
ви́рішує́те	ви́ріши́те
ви́рішую́ть	ви́ріша́ть
ви́ставляти — ви́ставити	to put out, to display
ви́ставляю́	ви́ставлю́
ви́ставляє́ш	ви́стави́ш
ви́ставляє́	ви́стави́ть
ви́ставляємо́	ви́стави́мо
ви́ставляє́те	ви́стави́те
ви́ставляю́ть	ви́стави́ть
ви́ддавати — ви́ддати	to give back, to return, to give
ви́ддаю́	ви́ддам
ви́ддає́ш	ви́дда́си́
ви́ддає́	ви́дда́сть
ви́ддаємо́	ви́ддамо́
ви́ддає́те	ви́ддасте́
ви́ддаю́ть	ви́ддаду́ть
вля́зити — влі́зти	to climb into, to get in
вля́жу	влі́зу
вля́зи́ш	влі́зеш
вля́зять	влі́зе
вля́зимо́	влі́земо́
вля́зите́	влі́зете́
вля́зять	влі́зуть
вті́кати — вте́кти	to run away, to flee, to escape
(уті́кати — уте́кти)	
вті́каю́	втечу́
вті́кає́ш	втече́ш
вті́кає́	втече́
вті́каємо́	втечемо́
вті́кає́те	втечете́
вті́каю́ть	втечу́ть
вовк, m.	wolf
вовкі́	
голо́дний, -а, -е, -і	hungry
госпо́дар, m.	master of the house
госпо́дарі́	
дві́р, m.	yard
двори́	

дiкий, -а, -е, -і	wild
заважати — завадити	to hinder, to stop, to be in the way
заважаю заваджу	
заважаєш завадиш	
заважає завадить	
заважаємо завадимо	
заважаєте завадите	
заважають завадять	
заєць, <i>m.</i>	hare, leveret, rabbit
зайці	
звір, <i>m.</i>	beast, wild animal
звірі	
золотий, -а, -е, -і	golden
казка, <i>f.</i>	tale, fairy tale
казки	
качка, <i>f.</i>	duck
качки	
кіт, <i>m.</i>	male cat
коті	
кішка, <i>f.</i>	female cat
кішки	
кожушина, <i>f.</i>	sheepskin coat, pelt
кожушини	
комір, <i>m.</i>	collar
коміри	
курка, <i>f.</i>	hen; chicken
кури	
кусати — вку́сити (відкусити)	to bite, to bite off
кусаю вку́шу	
кусаєш вку́сиш	
кусає вку́сить	
кусаємо вку́симо	
кусаєте вку́сите	
кусають вку́сять	
лисиця, <i>f.</i>	fox
лисиці	
ловити — зловити	to catch, to hunt
ловлю зловлю	
ловиш зловиш	
ловить зловить	
ловимо зловимо	
ловите зловите	
ловлять зловлять	
любий, -а, -е, -і	nice, kind, dear, beloved
любий, -а (<i>noun</i>)	darling, sweetheart

миша, <i>f.</i>	mouse
миші	
належати	to belong
належу	
належиш	
належить	
належимо	
належите	
належать	
нора, <i>f.</i>	hole, burrow
нори	
півень, <i>m.</i>	cock, rooster
півні	
плутатися	to tangle, to confuse
плутаюся	
плутаєшся	
плутається	
плутаємося	
плутаєтесь	
плутаються	
птах, <i>m.</i>	bird
птахи	
Рябко, <i>m.</i>	Spot
свійський, -а, -е, -і	domestic (animal)
сердитися — розсердитися	to be angry
серджуся розсерджуся	
сердишся розсердишся	
сердиться розсердиться	
сердимося розсердимося	
сердитесь розсердитесь	
сердяться розсердяться	
серёжка, <i>f.</i>	earring
серёжки	
слухати — послухати	to listen
слухаю послухаю	
слухаєш послухаєш	
слухає послухає	
слухаємо послухаємо	
слухаєте послухаєте	
слухають послухають	
собака, <i>m.</i>	dog
собаки	

спасібі, <i>adv.</i>	thank you
стерегті стерезу стереш стереш стереш стереш стереш	to guard, to watch
такі, <i>adv.</i>	still, for all that
тварина, <i>f.</i> тварини	animal
тоді, <i>adv.</i>	then
укусіти, <i>see</i> кусати — вкусіти	
утікати — утекти, <i>see</i> втікати	
ухопіти, <i>see</i> вхопіти	
хапати — вхопіти	to snatch, to grab
хапаю	вхоплю
хапаєш	вхопиш
хапає	вхопить
хапаємо	вхопимо
хапаєте	вхопите
хапають	вхоплять
хвіст, <i>m.</i> хвості	tail
ховатися — сховатися	to hide
ховуюся	сховуюся
ховашся	сховашся
ховється	сховється
ховемося	сховемося
ховаетеся	сховаетеся
ховаются	сховаются
швидше, <i>adv.</i>	quicker, faster

Д І Я Л О Г

(На залізничній станції)

ПАСАЖИР: Коли приходить поїзд з Одеси?	When does the train arrive from Odessa?
ЗАЛІЗНИЧНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ: О першій (годині) тридцять п'ять (хвилин).	At 1:35.
П.: А коли відходить поїзд до Полтави?	And when does the train leave for Poltava?
С.: За розкладом поїздів, о другій (годині) сім (хвилин). Але сьогодні поїзд спізнюється на тридцять хвилин.	The train is scheduled to leave at 2:07. But it is 30 minutes late today.
П.: Де можна купити квиток на поїзд?	Where can I buy a train ticket?
С.: Праворуч у касі.	To your right at the cashier's office.
П.: А де вихід на перон?	And where is the door (exit) to the platform?
С.: Ліворуч від каси.	To the left of the cashier's office.
П.: Дякую за інформацію.	Thank you for the information.
С.: Немає за що.	Don't mention it.
П.: (біля каси): Прошу дати один квиток до Полтави на швидкий поїзд.	Please give me one ticket for the express train to Poltava.
КАСІР: Даю... Дісять карбованців сорок п'ять копійок.	Here it is. 10 karbovanetses, 45 kopecks.
П.: Чи треба платити за багаж?	Do I have to pay for my luggage (baggage)?
К.: Ні, якщо ви можете самі його нести.	No, if you can carry it yourself.
П.: Дуже дякую.	Thank you very much.
ДИКТОР (по радіо): Увага! Поїзд на Миколаїв відходить через дві хвилини.	Attention! The train to Mykolayiv leaves in two minutes.
КОНДУКТОР: Громадяни, прошу показувати квитки біля входу до вагона.	Citizens, please show your tickets at the entrance to the car (waggon).

ЧИТАННЯ

Наш дядько живе в Полтаві. Одного разу ми вирішили поїхати до нього в гості. Передусім батько дістає скриньку з різними подарунками, які він купив у крамниці. Потім ми переклали подарунки у валізу. Я був дуже радіий, що поїду разом із батьками. Я ще ніколи не був у Полтаві. Але я чув про це місто дуже багато. Я також бачив п'єсу „Наталка Полтавка”, яку написав український поет Іван Котляревський.

Ми сіли в поїзд і поїхали. Це була довга подорож. Коли поїзд проходив через поля, ми бачили навколо нас плугатарів із кіньми й плугами. Удалині ми бачили також польові агрегати (трактори, плуги й борони). Саме була весна і селяни сіяли яру пшеницю, ячмінь та овес. Ідучи поїздом, я любувався широкими полями. Це була подорож, що навіки (за)лишилася в моїй пам'яті.

**

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Сім'я вечеря¹ коло хати;
Вечірня зіронька² встає;
Дочка вечерять подає...
А мати хоче научати,
Та соловейко³ не дає.

Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх,
Самá заснула коло них,
Затіхло все... Тільки дівчата
Та соловейко не затіх.

Тарас Шевченко (1814—1861)

1. short form of *вечеряє*

2. starlet

3. dim. of *соловей*; “the nightingale doesn't allow,” i.e. hinders.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Хто в березні сіяти не починає, той про своє добро забуває.

Посій впо́ру, будеш ма́ти зёрна го́ру.

Хто ра́но посіє, ра́но й пожне́.

Лі́то на зи́му ро́бить.

Зима́ без снігу — лі́то без хлі́ба.

Бага́то снігу — бага́то хлі́ба.

На го́дину спізни́вся — за рік не дожене́ш.

ВИСЛОВИ

любуватися полями	to admire the fields
за розкладом	according to the schedule
їхати поїздом (залізницею)	to go by train
їхати автобусом	to go by bus
перекласти на	to translate into
сісти на поїзд	to get on the train
квиток на поїзд	train ticket
поїзд приходить (відходить)	the train arrives (leaves)
сідайте, будь ласка	sit down, please

ГРАМАТИКА

Instrumental Plural of Nouns.

(1) Hard stem nouns:

m.	f.	n.
<i>Nom.</i> чолові́ки	жі́нкі	міста́
<i>Instr.</i> чолові́к-а́ми	жі́нк-а́ми	міст-а́ми

(2) Soft stem nouns:

m.	f.	n.
<i>Nom.</i> учите́лі	уче́ніці	поля́
<i>Instr.</i> учите́л-я́ми	уче́ніц-я́ми	пол-я́ми

Note: *ко́ні* changes to *кіньми* in the instrumental plural.

Instrumental Plural of Adjectives. Hard stem adjectives receive the ending **-ими** while soft stem adjectives receive the ending **-іми** in the instrumental plural.

Він пи́ше тільки до́брими сині́ми олі́вцями (авторуч-ками, пе́рами). He writes only with good blue pencils (fountain pens, pens).

Дієприслівник. Дієприслівник corresponds to the English "adverbial" participle. The present дієприслівник is formed from the verbs of the imperfective aspect, i.e. -ть in the third person plural is dropped and -чи is added.

читаю-ть	читаючи	while reading
іду-ть	ідучи	while walking
стоя-ть	стоячи	while standing
знаю-ть	знаючи	while knowing

The past дієприслівник is formed mostly from the verbs of the perfective aspect, i.e. from the masculine form of the past tense by adding -ши.

прочитав	прочитавши	having read
написав	написавши	having written
взяв	взявши	having taken
зробив	зробивши	having done (made)

Both present and past дієприслівники may be used with all tenses:

Ідучи додому, я зустрів її біля аптеки.	While walking home, I met her near the drugstore.
Стоячи біля крамниці, він продає газети.	While standing near the store, he sells newspapers.
Ідучи до школи, я буду співати.	While going to school, I will sing.
Написавши домашню роботу, я пішов до школи.	Having written my homework, I went to school.
Прочитавши цю книгу, я починаю думати про неї.	Having read the book, I start to think about it.
Узявши цю валізу, я піду на залізничну станцію.	Having taken the valise, I will go to the railroad station.

Diminutive Adjectives. The suffix -еньк-, which indicates a small degree of diminutive, as well as tenderness, is usually used to form a diminutive adjective: малий — маленький.

The Preposition ко́ло. This preposition is followed by the genitive case of a noun or pronoun:
Сядь ко́ло (біля) вікна. Sit down at the window.

ДОМАШНЯ РОБОТА

Перекладіть з англійської мови на українську:

I was late for the train. When I came to the railroad station, the train had already left. What did I have to do? I asked a railroad station employee, "When is the next train to Poltava scheduled?" The employee answered me, "According to our schedule, the next train to Poltava will depart in exactly one hour." Having bought a ticket and a new magazine, I left the station. Near the station there was a small restaurant. I entered this restaurant and ordered a sandwich and a cup of coffee. I ate and read. In forty minutes I went to the station again. I was on time. I was twenty minutes earlier than necessary. I waited inside the station. Soon the train arrived. I got on the train very easily. While entering the car (waggon), I showed my ticket to the conductor. The conductor looked at my ticket and said, "All right. Your seat (place) is right there to the left." I must say this was a good journey.

Change proper verbs to "adverbial" participle (example: Вони йдуть і співають — Ідучи, вони співають):

Вони читають і розуміють цю книгу. Ми йдемо до школи й розмовляємо. Він написав домашню роботу й пішов до школи. Студенти оглянули бібліотеку й пішли додому. Вона вивчила вірш напам'ять і поїхала до клубу. Петро одержав звання бакалавра й поїхав на працю до школи.

СЛОВНИК

агрега́т, <i>m.</i> агрега́ти	aggregate
бага́ж, <i>m.</i>	baggage, luggage
ваго́н, <i>m.</i> ваго́ни	coach, car (waggon); freight car
валі́за, <i>f.</i> валі́зи	valise, suitcase
вдалині́, <i>adv.</i>	in the distance

вечірній, -я, -є, -і	evening
вихід, <i>m.</i> виходи	exit; solution
вишнєвий, -а, -е, -і	cherry
вишня, <i>f.</i> вишні	cherry tree, cherry
відходити — відійти	to leave, to depart
відходжу	відійду
відходиш	відійдеш
відходить	відійде
відходимо	відійдемо
відходите	відійдете
відходять	відійдуть
впору, <i>adv.</i>	at the right time, on time
вхід, <i>m.</i> входи	entrance
громадянин, <i>m.</i> громадяни	citizen
гудіти	to buzz, to drone, to honk
гуду	
гудеш	
гуде	
гудемо	
гудете	
гудуть	
дйктор, <i>m.</i> дйктори	announcer
добро, <i>n.</i>	good
(за)лишати(ся)	(за)лишити(ся)
(за)лишаю(ся)	(за)лишу(ся)
(за)лишаеш(ся)	(за)лишиш(ся)
(за)лишає(тьсЯ)	(за)лишить(ся)
(за)лишаємо(ся)	(за)лишимо(ся)
(за)лишаєте(ся)	(за)лишите(ся)
(за)лишають(ся)	(за)лишать(ся)
залізниця, <i>f.</i> залізниці	railroad
залізничний, -а, -е, -і	railroad

засипати — заснути	to fall asleep
засипаю	засну
засипаєш	заснеш
засипає	засне
засипаємо	заснемо
засипаєте	заснете
засипають	заснуть
затихати — затихнути	to become calm
затихаю	затихну
затихаєш	затихнеш
затихає	затихне
затихаємо	затихнемо
затихаєте	затихнете
затихають	затихнуть
інформація, <i>f.</i> інформації	information
квиток, <i>m.</i> квитки	ticket
коло, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	at, near, by
коло, <i>n.</i> кола	circle
кондуктор, <i>m.</i> кондуктори	conductor, trainman
Котлярєвський	I. Kotlyarevsky, Ukrainian poet and writer
ліворуч, <i>adv.</i>	on (to) the left
любуватися	to admire
любуюся	
любуется	
любуюсь	
любуетесь	
любуются	
навколо, <i>adv.</i> + <i>gen.</i>	around
Наталка, <i>f.</i>	Natalie
нести — понести	to carry, to bear
несу	понесу
несеш	понесеш
несе	понесе
несемо	понесемо
несете	понесете
несуть	понесуть

пам'ять, <i>f.</i>	memory
пасажир, <i>m.</i> пасажіри	passenger
перекладати — перекласти to put over; to translate	
перекладаю	перекладу
перекладаєш	перекладеш
перекладає	перекладє
перекладаємо	перекладемо
перекладаєте	перекладете
перекладають	перекладуть
п'єса, <i>f.</i> п'єси	play
перон, <i>m.</i> перони	platform
плугатар, <i>m.</i> плугатарі	plowman
подавати — подати to serve, to give	
подаю	подам
подаєш	подаси
подає	подасть
подаємо	подамо
подаєте	подасте
подають	подадуть
пóдорож, <i>f.</i> пóдорожі	journey
пóїзд, <i>m.</i> пóїзди	train
полта́вка, <i>f.</i> полта́вки	a girl from Poltava
польовий, -а, -є, -і	field
правóруч, <i>adv.</i>	on (to) the right
прохóдити — пройти to pass through... by	
прохóджу	пройду
прохóдиш	прóйдеш
прохóдить	прóйде
прохóдимо	прóйдемо
прохóдите	прóйдете
прохóдять	прóйдуть

радіо, <i>n.</i>	radio
рóзклад, <i>m.</i> рóзклади	time-table, schedule; decomposition
сідати — сісти to sit down	
сідая	сяду
сідаяш	сядеш
сідаяє	сяде
сідаяємо	сядемо
сідаяете	сядете
сідаяють	сядуть
сім'я, <i>f.</i> сім'ї	family
скрінька, <i>f.</i> скріньки	box
службóвець, <i>m.</i> службóвці	employee; clerk
спізнюватися — спізнитися to be late	
спізнююся	спізнюся
спізнюєшся	спізнишся
спізнюється	спізниться
спізнюємося	спізнаємося
спізнюєтесь	спізнитесь
спізнюються	спізняться
ста́нція, <i>f.</i> ста́нції	station
хрущ, <i>m.</i> хрущі	cockchafer, beetle
ярий, -а, -е, -і	vigorous, of spring

ДІЯЛОГ

(У трамваї)

- ПАСАЖИР: Який трамвай іде до бульвару Шевченка? What streetcar goes to Shevchenko Boulevard?
- БАГОНОВОД: У тому напрямку йде двійка. На Хрещатику вам треба пересісти на трійку. Streetcar No. 2 goes in that direction. You have to transfer to streetcar No. 3 at Khreshchatyk.
- П.: Будь ласка, дайте мені квиток із пересідкою. Коли ми доїдемо до Хрещатики, тоді скажіть мені, де треба зійти з трамвая. Give me a transfer, please. After we reach Khreshchatyk, tell me where I should get off.
- В.: (після довгої їзди): Наступна зупинка — Хрещатик. (After a long drive) Next stop is Khreshchatyk.
- П.: Дуже дякую. Thank you very much.

(У таксіві)

- П.: Я хочу поїздити по Києву годину або дві. I want to ride around Kyiv for an hour or two.
- ШОФЕР: Охоче покажу вам нашу столицю. I will gladly show you our capital.
- П.: Скільки буде коштувати година (їзди)? How much do you charge by the hour?
- Ш.: П'ять карбованців за дві години їзди. Five karbovanetses for two hours of driving.
- П.: Гарзд. Будь ласка, їдьте повільно, бо я хочу добре оглянути це гарне місто. All right. Please drive slowly, because I want to see this beautiful city.
- Ш.: Ми поїдемо на Володимирську гірку*. Звідти відкривається чудовий вид на Дніпро. We'll go to Volodymyr Hill. From there you will get a wonderful view of the Dnieper.
- П.: Я буду дуже вдячний вам за цю поїздку. I'll be very grateful to you for this tour.

* dim. of gorá.

ЧИТАННЯ

Недавно ми були в Києві й добре оглянули це місто. Який гарний Київ навесні! Ми ходили широкими бульварами й зеленими вулицями. Які гарні й великі будинки там! Ми довго дивилися на пам'ятник київському князеві Святославу Володимирові. Святий Володимир стоїть на горі з хрестом у руці і благословляє всю Україну.

У Києві багато церков. Напр., тут є Катедра Святої Софії, збудована князем Ярославом Мудрим в одинадцятому сторіччі (віці). Це, здається, найстарша й найбільша українська церква. Поруч на майдані стоїть пам'ятник Богданові Хмельницькому, великому українському гетьманові. Гетьман Богдан Хмельницький сидить на коні й показує булавою на північ, де знаходиться холодна Росія, ворог української самостійності.

Біля Київського університету стоїть пам'ятник Тарасові Шевченкові, зроблений з бронзи й каменю. Недалеко знаходяться Театр Опери й Балету та Українська Академія Наук.

Щоб добре оглянути Київ, треба ходити кілька днів. Моїй матері найбільше сподобалися київські каштани. Коли цвітуть каштани, тоді їхній цвіт подібний до свічок у церкві. Моя мати сказала, що в травні Київ схожий на великий храм Божий.

Київ

Ти — наша честь, і гордість, і краса,
Як голуб — ніжний, гострий — як коса.
Ти — наша слава, помста за руїни.
Ти — невмируще серце України.

Павло Тичіна

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

В українській столиці є на що подивіться.
Добре жити — Україні славу робити.
За рідний край усе віддай.
Хто ворога б'є, про того слава не вмере.

В И С Л О В И

сидіти поруч	to sit side by side
він живе поруч	he lives next door
сонце (місяць) сходить	the sun (moon) rises
сходити на гору	to go up the hill
сходити з гори	to go down the hill
ходити вулицями	to walk along the streets
подібний до + <i>gen.</i>	similar to
схожий на + <i>acc.</i>	" "

Г Р А М А Т И К А

Declension of Київ, Львів, and Луганське. Note the difference in declension of these geographical names.

Hard stem	Soft stem	Adjectival declension
<i>Nom.</i> Львів	Київ,	Канів
<i>Gen.</i> Львів	Києва,	Канева
<i>Dat.</i> Львіву	Києву,	Каневу
<i>Acc.</i> Львів	Київ,	Канів
<i>Instr.</i> Львівом	Києвом,	Каневом
<i>Loc.</i> (у) Львові	(у) Києві,	(у) Каневі
<i>Voc.</i> Львів	Києве	Каневе

Харків and Чернігів are declined like Львів.

Миколаїв is declined like Київ.

Дніпропетровське is declined like Луганське.

Одеса, Ялта and Полтава are declined like feminine nouns of hard stem.

Declension of Херсон and Севастопіль.

	Hard stem	Soft stem
<i>Nom.</i>	Херсон	Севастопіль
<i>Gen.</i>	Херсону	Севастополю
<i>Dat.</i>	Херсонові	Севастополеві
<i>Acc.</i>	Херсон	Севастопіль
<i>Instr.</i>	Херсоном	Севастополем
<i>Loc.</i>	(в) Херсоні	(в) Севастополі
<i>Voc.</i>	Херсоне	Севастополе

Симферопіль, Маріупіль, Нікопіль and Тернопіль are declined like Севастопіль.

Ужгород is declined like Херсон.

The Prefix ПО-. The prefix *по-* used with some verbs indicates the idea "to do for a certain period of time", "to do for a while":

Я поїздив (походів) по місту.	I rode (walked) around the city (for a while).
Він пописав тріхи.	He wrote for a while.

Note that *по-* may indicate the regular perfective aspect of the verb: *посідати, пообідати, повечеряти, порадити, посіяти*, etc.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

Where do I have to transfer? Where should I get off? You have to get off at the next stop. After that go to your left. Then go to your right. There you will see a taxicab. Ask the driver how much he will charge to drive you to Khreshchatyk. I don't think he charges much. Tell the driver that you want to see Volodymyr Hill. From there you get a beautiful view of the Dnieper.

II. Rewrite and fill in the blanks, using past tense and the instrumental case:

Чим ви любува...? Я любува... міст... Ки...
Моя мати любува... зелен... каштан... і їхні... цвіт...
Мій батько любув... багат... пам'яті... й церкв...
Мій старший брат любув... київськ... університ... і
академ... наук. Ми їха... до Хрещатика двійк..., а потім трійк... Потім ми їзд... таксіvk... Ми всі бу... задоволен... поїздк... по Ки...

III. Decline in the singular: Полтава, Маріупіль, Луцьке, Чернігів.

С Л О В Н И К

акаде́мія, <i>f.</i>	academy
акаде́мії	
балéт, <i>m.</i>	ballet
благословля́ти	to bless
благословля́ю	
благословля́еш	
благословля́є	
благословля́ємо	
благословля́єте	
благословля́ють	
Бо́жий, -а, -е, -і	God's, of God
бро́нза, <i>f.</i>	bronze
булава́, <i>f.</i>	bulava, mace
бульва́р, <i>m.</i>	boulevard
бульва́ри	
вагоново́д, <i>m.</i>	motorman, conductor
вагоново́ди	
вдя́чний, -а, -е, -і	grateful
ви́д, <i>m.</i>	view; sort, kind; aspect
ви́ди	
ви́дкрива́тися — ви́дкри́тися	to open, to uncover
ви́дкрива́ється	ви́дкри́ється
ви́дкрива́ються	ви́дкри́ються
Володи́мир, <i>m.</i>	Volodymyr, Ukrainian prince
Володи́мирський, -а, -е, -і	of Volodymyr
во́рог, <i>m.</i>	enemy
вороги́	
ге́тьман, <i>m.</i>	Hetman
ге́тьма́ни	
голуб, <i>m.</i>	dove, pigeon
голуби́	
го́рдість, <i>f.</i>	pride
дві́йка, <i>f.</i>	two, team of two
дві́йки	
дої́джати — дої́хати	to arrive, to reach
дої́джаю	дої́ду
дої́джа́еш	дої́деш
дої́джа́є	дої́де
дої́джа́ємо	дої́демо
дої́джа́єте	дої́дете
дої́джа́ють	дої́дуть

збудова́ний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	built
зупи́нка, <i>f.</i>	stop
зупи́нки	
їзда́, <i>f.</i>	drive, driving, ride
кате́дра, <i>f.</i>	cathedral
кате́дри	
кашта́н, <i>m.</i>	chestnut-tree
кашта́ни	
ки́ївський, -а, -е, -і	of Kyiv
князь, <i>m.</i>	prince
князі́	
коса́, <i>f.</i>	scythe; braid (of hair)
ко́си	
краса́, <i>f.</i>	beauty
майдáн, <i>m.</i>	square
майдáни	
му́дрий, -а, -е, -і	wise
на́прямок, <i>m.</i>	direction
на́прямки	
нау́ка, <i>f.</i>	science
нау́ки	
неви́миру́щий, -а, -е, -і	immortal, undying
о́пера, <i>f.</i>	opera
о́пери	
охо́че, <i>adv.</i>	willingly, gladly
па́м'ятник, <i>m.</i>	monument
па́м'ятники	
пересі́дка, <i>f.</i>	transfer
пересі́дки	
пересі́дати — пересі́сти	to transfer, to take another
пересі́даю	пересі́ду
пересі́да́еш	пересі́деш
пересі́да́є	пересі́де
пересі́да́ємо	пересі́демо
пересі́да́єте	пересі́дете
пересі́да́ють	пересі́дуть
пові́льно, <i>adv.</i>	slowly
поді́бний, -а, -е, -і	similar, like
пої́здка, <i>f.</i>	trip, ride, outing, tour
пої́здки	

пóмста, <i>f.</i>	revenge
пóруч, <i>adv., prep. + gen.</i>	close by, by the side
руїна, <i>f.</i>	ruin
руїни	
самостійність, <i>f.</i>	independence
свічка, <i>f.</i>	candle; spark plug (in the car)
свічки	
Софія, <i>f.</i>	Sophia
сторіччя, <i>n.</i>	century, age
сторіччя	
схóдити — зійти́	to go, to ascend, to descend, to rise
схóджу зійду́	
схóдиш зійдеш	
схóдить зійде	
схóдимо зійдемо	
схóдите зійдете	
схóдять зійдуть	
схóжий, -а, -е, -і	similar, like
таксі́вка, <i>f.</i>	taxicab
таксі́вки	
теáтр, <i>m.</i>	theater
теáтри	
Тичі́на, Пáвлó	P. Tychna, Ukrainian poet
трамва́й, <i>m.</i>	streetcar
трамва́ї	
трійка, <i>f.</i>	three, team of three
трійки	
уні́верситéт, <i>m.</i>	university
уні́верситéти	
хра́м, <i>m.</i>	temple
хра́ми	
хрест, <i>m.</i>	cross
хресті́	
Хрещáтик, <i>m.</i>	Khreshchatyk
цвіт, <i>m., coll.</i>	bloom, blossom, flowers
щоб, <i>conj.</i>	in order

ДВАДЦЯТЬ ВОСЬМА ЛЕКЦІЯ — TWENTY-EIGHTH LESSON

ДІЯЛОГ

(На бензінній станції)

ШОФЕР: Будь ласка, наповніть бак бензиною.	Please fill up the tank (with gas).
ОБСЛУГОВУВАЧ: Гарзд, пане. Я перевірю також мастило.	Yes, Sir. I'll check your oil, too.
Ш.: Перевірте батарею й повітря в шинах. Чи можете підтягнути гальма?	Check the battery and the air in the tires. Would you tighten the brakes?
О.: Поруч є майстерня. Як тільки я наллю бензину, я поклічу механіка.	The garage is next door. As soon as I fill up the tank, I'll call the mechanic.
Ш.: Дякую. Добра обслуга.	Thank you. Good service!
МЕХАНІК: Я охоче підтягну гальма у вашому авті. Думаю, що треба також почистити свічки й радіатор.	I will be glad to tighten the brakes in your car. I think it's necessary to clean the spark plugs and radiator.
Ш.: Гарзд. Чи можете помастити авто?	All right. Would you lubricate the car?
М.: Звичайно.	Certainly.
Ш.: У моєму запасному колесі камера пропускає повітря. Чи можете наклеїти латку на неї?	The tube leaks in my spare tire. Would you put (glue) a patch on it?
М.: Все зробимо добре. Це не візьме багато часу.	We'll do a good job. It won't take long.
Ш.: Мені треба їхати до Львова. Це не близька дорога. Тому треба мати авто в порядку.	I have to go to Lviv. It's a long way. Therefore the car has to be in (good) order.
М.: Це справді не близька дорога. Я раджу вам змінити задню ліву шину. Вона вже стара й небезпечна.	It's really a long way. I advise you to change the rear left tire. It's already old and dangerous.
Ш.: Добра порада. Дуже дякую.	Good advice. Thank you very much.

ЧИТАННЯ

Мій дядько розказав мені про те, що сталося з ним тиждень тому. Він їхав із Нью-Йорку до Чикаго. Це була довга подорож. На багатьох дорогах він бачив багато авт. Коли він був уже недалеко від Чикаго, раптом спустила права передня шина. Добре, що дядько вчасно загальмував авто і звернув убік. Інакше його авто могло перевернутися. Дядько вийшов з auta й відкрив багажник. Він дістав звідти запасне колесо й домкрат.

Змінівши колесо, дядько поїхав далі й приїхав до Чикаго пізно ввечері.

ВИСЛОВИ

Моя шина спустилася.	I had a flat tire.
Робота не клеїться.	The work drags.
Що з ним сталося?	What has happened to him?
Що з нею сталося?	What has happened to her?
два дні тому	two days ago
рік тому	one year ago
п'ять місяців тому	five months ago
бензинова станція	gas (filling) station
камера пропускає повітря	the tube leaks

ГРАМАТИКА

Locative of Nouns.

(1) Hard stem nouns

m.	f.	n.
Nom.pl. робітник	дорogi	міста
Loc.pl. (на) робіт- ник-ах	(на) дорoг-ах	(в) міст-ах

(2) Soft stem nouns

m.	f.	n.
Nom.pl. учителі	ученіці	місця
Loc.pl. (на) учи- тел-ях	(на) ученіц-ях	(на) місц-ях

Locative of Adjectives. Adjectives have the same endings in the genitive and locative cases plural. See appendixes.

The Verb мoгті. This verb has its stem ending in the past tense. Note the change of o to i in the masculine gender.

я	міг, моглá	ми
ти	міг, моглá	ви
він	міг	могли́
вона	моглá	вони́
вонó	моглó	

Він не міг цього зробити.
Вона могла це зробити, але
не хотіла.

He couldn't do it.
She could do it, but she
didn't want to.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

I want to fill up the tank (with gasoline). Please check the oil and tighten the brakes. Also lubricate the car. Do you have new spark plugs? You say they are in the bodyshop? Where is it located? Behind that tall building? It is not far from here. One of the tubes leaks. Would you put (glue) a patch on it? How much does it cost? All right. I'll pay for it. I want to replace this tire also. How long will it take? Only a few minutes? Good. Thank you for your good service. What about the highway to Lviv? Is it good? How far is the nearest village? What is the name of it? Are there gas stations along the road? Many (of them).

II. Give the locative plural forms of the following nouns and adjectives:

широкi дороги, добрі вчителі, сині пальта, далекі краї,
добрі обслуговувачі.

СЛОВНИК

багажник, m.	trunk
багажники	
бак, m.	tank
бакі	
батарея, f.	(storage) battery
батареї	
бензина, f.	gasoline

бензиновий, -а, -е, -і	of gasoline
близький, -а, -е, -і	near, close by
виходити — вийти	to go out
виходжу вийду	
виходиш вийдеш	
виходить вийде	
виходимо вийдемо	
виходите вийдете	
виходять вийдуть	
відкривати — відкрити	to open, to unlock
відкриваю відкрию	
відкриваєш відкриєш	
відкриває відкриє	
відкриваємо відкриємо	
відкриваєте відкриєте	
відкривають відкривають	
вчасно, <i>adv.</i>	in time, on time
гальмо, <i>n.</i>	brake
гальма	
гальмувати — загальмувати	to brake
гальмую загальмую	
гальмуєш загальмуєш	
гальмує загальмує	
гальмуємо загальмуємо	
гальмуєте загальмуєте	
гальмують загальмують	
домкрат, <i>m.</i>	jack; crane
домкрати	
дорога, <i>f.</i>	road
доріжки	
задній, -я, -е, -і	rear
запасний, -а, -е, -і	spare
звертати — звернути	to turn aside
звертаю зверну	
звертаєш звернеш	
звертає зверне	
звертаємо звернемо	
звертаєте звернете	
звертають звернуть	
змінювати(ся) — змінити(ся)	to change, to replace
змінюю(ся) зміню(ся)	
змінюєш(ся) змینیш(ся)	
змінює(ться) змінить(ся)	
змінюємо(ся) змінимо(ся)	
змінюєте(ся) зміните(ся)	
змінюють(ся) змінять(ся)	

інакше, <i>adv.</i>	otherwise
камера, <i>f.</i>	tube; cell; room
камери	
клеїти — наклеїти (склеїти)	to glue
клею наклею	
клеїш наклеїш	
клеїть наклеїть	
клеїмо наклеїмо	
клеїте наклеїте	
клеять наклеять	
кликати — покликати	to call, to summon
кличу покличу	
кличеш покличеш	
кличе покличе	
кличемо покличемо	
кличете покличете	
кличуть покличуть	
колесо, <i>n.</i>	wheel
колеса	
латка, <i>f.</i>	patch
латки	
мастило, <i>n.</i>	(lubricating) oil
мастити — помастити	to lubricate, to grease
мащу помащу	
мастиш помастиш	
мастить помастити	
мастимо помастимо	
мастите помастите	
мастять помастять	
майстерня, <i>f.</i>	bodyshop, workshop, garage
майстерні	
механік, <i>m.</i>	mechanic
механіки	
могти — змогти	can, to be able, may
можу зможу	
можеш зможеш	
може зможе	
можемо зможемо	
можете зможете	
можуть зможуть	

налива́ти — нали́ти	to pour in
налива́ю нали́ю	
налива́єш налі́єш	
налива́є налі́є	
налива́ємо налі́ємо	
налива́єте налі́єте	
налива́ють налі́ють	
наповня́ти — напов́нити	to fill up
наповня́ю напов́ню	
наповня́єш напов́ниш	
наповня́є напов́нить	
наповня́ємо напов́нимо	
наповня́єте напов́ните	
наповня́ють напов́нять	
небезпéчний, -а, -е, -і	dangerous
обслу́говувач, <i>m.</i>	attendant, service man
обслу́говувачі	
переверта́ти(ся) — переверну́ти(ся)	to upset, to fall
переверта́ю(ся) переверну́(ся)	head over heels,
переверта́єш(ся) переверне́ш(ся)	to overthrow
переверта́є(ть) переверне́(ть)	
переверта́ємо(ся) переверне́мо(ся)	
переверта́єте(ся) переверне́те(ся)	
переверта́ють(ся) переверну́ть(ся)	
переві́ряти — переві́рити	to check, to control, to
переві́ряю переві́рю	examine
переві́ряєш переві́риш	
переві́ряє переві́рить	
переві́ряємо переві́римо	
переві́ряєте переві́рите	
переві́ряють переві́рять	
перéдній, -я, -е, -і	frontal
підтяга́ти — підтягну́ти	to pull, to tighten, to take up
підтяга́ю підтягну́	
підтяга́єш підтягне́ш	
підтяга́є підтягне́	
підтяга́ємо підтягне́мо	
підтяга́єте підтягне́те	
підтяга́ють підтягну́ть	
пі́зно, <i>adv.</i>	late
пові́тря, <i>n.</i>	air
поря́док, <i>m.</i>	order
поря́дки	

приї́жджати — приї́хати	to arrive, to come
приї́жджаю приї́ду	
приї́жджаєш приї́деш	
приї́жджає приї́де	
приї́жджаємо приї́демо	
приї́жджаєте приї́дете	
приї́жджають приї́дуть	
пропуща́ти — пропусті́ти	to pass over, to omit; to leak
пропуща́ю пропу́щу	
пропуща́єш пропу́стиш	
пропуща́є пропу́стити	
пропуща́ємо пропу́стимо	
пропуща́єте пропу́стите	
пропуща́ють пропу́стять	
раді́атор, <i>m.</i>	radiator
раді́атори	
ра́птом, <i>adv.</i>	suddenly
спуска́ти — спусті́ти	to get down, to lower
спуска́ю спу́щу	
спуска́єш спу́стиш	
спуска́є спу́стити	
спуска́ємо спу́стимо	
спуска́єте спу́стите	
спуска́ють спу́стять	
ставáтися — ста́тися	to happen, to occur
стае́ться ста́неться	
ста́лося	it happened
то́му	ago
убі́к (вбі́к), <i>adv.</i>	aside
ші́на, <i>f.</i>	tire
шини	

Д І Я Л О Г

(Біля шахти)

- A.: Кого ви бачите там? Whom do you see there?
 B.: Я бачу шахтарів, що повертаються з праці додому. I see the miners returning home from their work.
 A.: Що вони роблять у шахтах? What do they do in the mines?
 B.: Вони добувають там кам'яне вугілля. They mine coal there.
 A.: І залізну руду? And iron ore?
 B.: Її добувають в інших шахтах. It is mined in other mines.
 A.: Чому їхній спецодяг у вугільному пилу? Why are their overalls covered with coal dust?
 B.: І твій одяг був би в пилу, якби (якщо б) ти попрацював у шахті вісім годин. Your clothing would also be covered with dust, if you worked eight hours in the mine.
 A.: Що ви бачите за шахтою? What do you see behind the mine?
 B.: Я бачу там відкриті вантажні вагони, повні кам'яного вугілля. I see flat cars full of coal there.
 A.: Куди його будуть везти? Where will the coal be sent?
 B.: До домен у Запоріжжі й Кривому Розі. З допомогою вугілля, у домнах топлять залізну руду на сталь, чавун і залізо. З них виробляють різні машини. To the blast furnaces in Zaporizhzhya and Kryvy Rih. With the help of coal, the iron ore is cast into steel, cast iron and iron. Various machines are produced from them.
 A.: Де саме добувають залізну руду й кам'яне вугілля? Where, exactly, are the iron ore and coal mined?
 B.: Руду добувають навколо Кривого Розу. Центр вугільної промисловості в Україні — Донецький басейн (Донбас). The (iron) ore is mined around Kryvy Rih. The center of the coal mining in Ukraine is Donets Basin.

Ч И Т А Н Н Я

Україна — не тільки аграрна, а й індустріальна країна. Зокрема земні надра України багаті на різні корисні копалини.

В Донецькому басейні, або Донбасі, добувають кам'яне вугілля. Річний видобуток вугілля в Україні сягає двох сот мільйонів тонн.

Кривий Ріг — центр добування залізної руди в Україні. Тут щороку добувають багато тисяч тонн залізної руди високої якості. Україна займає п'яте місце в світі щодо запасів залізної руди в своїх надрах.

Манганова руда лежить у земних надрах навколо міста Нікополя над Дніпром. Тут знаходяться найбільші в світі запаси цієї руди.

Україна була б дуже багатою, якби сама користувалася своїми копалинами.

**
*

Іде шахтар. У нього сяє
 Маленьке сонце¹ на чолі.
 І серце піснею вітає
 Атланта² рідної землі.

За день у ночі горобині³
 Він бився з тьмю не дарма.
 Це він, на радість Батьківщині,
 Всю землю на плечах тримає.⁴

Володимир Сосюра

В И С Л О В И

багатий на rich in
 півний воді full of water

1. small lantern
2. Atlantos, a giant in Greek mythology, held the earth on his head and hands.
3. stormy nights
4. holds.

Г Р А М А Т И К А

Accusative Plural of Nouns. Masculine and feminine animate nouns have identical forms in the **genitive** and **accusative** cases plural:

Gen. pl.

Acc. pl.

(Тут немає) чоловіків і жінок. (Я бачу) чоловіків і жінок.

Masculine and feminine inanimate nouns have identical forms in the **nominative** and **accusative** cases plural:

Nom. pl.

Acc. pl.

(Навколо стоять) шахти й вагони. (Я бачу) шахти й вагони.

Neuter nouns have identical forms in both **nominative** and **accusative** cases plural.

Nom. pl.

Acc. pl.

Авта (їдуть до школи). (Я бачу) авто.

Accusative Plural of Adjectives. Adjectives receive their endings in the accusative plural according to the nouns they modify.

(1) *With animate nouns:*

Gen. pl.

Acc. pl.

(Тут багато) добрих студентів і студенток. (Я бачу) добрих студентів і студенток.

(2) *With inanimate nouns:*

Nom. pl.

Acc. pl.

(Тут) добрі словники й ручки. (Я бачу) добрі словники й ручки.
(Тут) добрі авто. (Я бачу) добрі авто.

The Conditional Mood. The conditional is used after both perfective and imperfective verbs expressing a wish or request. It is formed by adding **би** (when the verb ends in a consonant) or **б** (when the verb ends in a vowel) to the past tense.

Я хотів би знати більше про це. I would like to know more about it.
Вона написала б домашню роботу, якби (якщо б) уміла. She would write her homework, if she knew how.
Якби я був мільйонером, я мав би багато грошей. If I were a millionaire, I would have a lot of money.
Ми були б дуже раді, якщо б (якби) ви зайшли до нас. We would be glad, if you would come to us.

Note that the conditional clause begins with the words **якщо б**, **якби**.

The Preposition над. This preposition is followed by the instrumental case of the noun or pronoun.

Київ стоїть над Дніпром. Kyiv is located on the Dnieper.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

If I knew the Ukrainian language well, I would not study it. I would like to go to the library. If she had time, she would go to the store. If you had told me yesterday, I would have come to you. If he had a good car, he would drive around every day. If I would study a little longer, I would be able to become a professor.

II. Перекладіть з української мови на англійську:

Якби я мав український словник, я дав би його тобі. Якби я знав, що ти маєш цю книжку, я зайшов би до тебе. Він жив би довго, якби мав добре здоров'я. Вона дала б мені своє авто, якби вона мала два. Ми знали б українську мову краще, якби вчилися щодня трохи довше.

III. Decline in the singular:

український шахтар (soft stem), залізна руда, кам'яне вугілля.

С Л О В Н И К

агрáрний, -а, -е, -і	agricultural
басéйн, <i>m.</i>	basin; swimming pool
басéйни	
бáтьківщина, <i>f.</i>	fatherland
би (б)	a particle used to form conditional
везти — повезти	to carry, to cart
везу́	повезу́
везéш	повезéш
везé	повезé
веземо́	повеземо́
везетé	повезетé
везу́ть	повезу́ть
вiдобуток, <i>m.</i>	output
виробляти — виробити	to produce, to make
виробляю́	вiроблю́
виробляеш	вiробиш
виробляе	вiробить
виробляемо́	вiробимо́
виробляете	вiробите
виробляють	вiроблять
висóкий, -а, -е, -і	tall, high
вiдкрiтий, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	open, unlocked
вiтати — привiтати	to greet
вiтаю́	привiтаю́
вiтаеш	привiтаеш
вiтае	привiтае
вiтаемо́	привiтаемо́
вiтаете	привiтаете
вiтають	привiтають
вугiлля, <i>n., coll.</i>	coal
вугiльний, -а, -е, -і	coal
добувáння, <i>n.</i>	mining; obtaining
добувáти — добuти	to mine; to obtain, to gain
	(здобути)
добува́ю	добу́ду
добува́еш	добу́деш
добува́е	добу́де
добува́емо́	добу́демо́
добува́ете	добу́дете
добува́ють	добу́дуть

до́мна, <i>f.</i>	blast furnace
до́мни	
Донба́с, <i>m.</i>	Donets Basin
допомо́га, <i>f.</i>	help
займа́ти — зайняти	to occupy; to entertain
займаю́	займу́
займа́еш	займеш
займа́е	займе
займа́емо́	займемо́
займа́ете	займете
займа́ють	займуть
залі́зний, -а, -е, -і	iron
залі́зо, <i>n.</i>	iron
запа́с, <i>m.</i>	stock; reserve
запа́си	
Запорі́жжя, <i>n.</i>	Zaporizhya
земля́, <i>f.</i>	earth, ground, land
зе́млі	
земні́й, -а́, -е́, -і́	earthly
iнду́стрія́льний, -а, -е, -і	industrial
кам'яни́й, -а́, -е́, -і́	stone
копа́лини, <i>f., pl.</i>	minerals
кори́сний, -а, -е, -і	useful
користува́тися — скористува́тися	to make use, to profit
користу́юся	скористу́юся
користу́єшся	скористу́єшся
користу́ється	скористу́ється
користу́ємося	скористу́ємося
користу́єтеся	скористу́єтеся
користу́ються	скористу́ються
краї́на, <i>f.</i>	country, land
краї́ни	
манга́новий, -а, -е, -і	manganese
маші́на, <i>f.</i>	machine
маші́ни	

над, <i>prep.</i> + <i>instr.</i>	above, over, on
на́дра, <i>n., pl.</i>	entrails of the earth
недарма́, <i>adv.</i>	not in vain
пил, <i>m.</i>	dust
пітьма (тьма, те́мрява), <i>f.</i>	darkness
плече́, <i>n.</i> плéчі	shoulder
поверта́ти(ся) — поверну́ти(ся)	to return, to turn
поверта́ю(ся)	поверну́(ся)
поверта́єш(ся)	поверне́ш(ся)
поверта́є(ться)	поверне́(ться)
поверта́ємо(ся)	повернемо́(ся)
поверта́єте(ся)	повернете́(ся)
поверта́ють(ся)	повернуть(ся)
по́вний, -а, -е, -і	full
промисло́вість, <i>f.</i>	industry, mining
рі́чний, -а́, -е́, -і́	yearly
руда́, <i>f.</i>	ore
руді́й, -а́, -е́, -і́	reddish; sorrel
сві́т, <i>m.</i> сві́ти	world
спецо́дяг, <i>m.</i>	overalls
ста́ль, <i>f.</i>	steel
сяга́ти — сягну́ти	to reach
сяга́ю	сягну́
сяга́єш	сягне́ш
сяга́є	сягне́
сяга́ємо	сягнемо́
сяга́єте	сягнете́
сяга́ють	сягнуть
ся́яти	to shine
ся́ю	
ся́єш	
ся́є	
ся́ємо	
ся́єте	
ся́ють	

то́нна, <i>f.</i> то́нни	ton
то́пити	to melt, to cast
то́плю	
то́пиш	
то́пить	
то́пимо	
то́пите	
то́плять	
трима́ти	to hold, to keep
трима́ю	
трима́єш	
трима́є	
трима́ємо	
трима́єте	
трима́ють	
тьма (пітьма), <i>f.</i>	darkness
це́нтр, <i>m.</i> це́нтри	center
ча́вун, <i>m.</i>	cast iron
ша́хта, <i>f.</i> ша́хти	mine
шахта́р, <i>m.</i> шахтарі́	miner
шо́року, <i>adv.</i>	every year
якби́, <i>conj.</i>	if

ДІЯЛОГ

(Розмова з листонішею)

- ЛИСТОНІША: Добридень, Софіє Степанівно! Маю для вас лист. Good day, Sophia Stepanivna! I have a letter for you.
- С.: Дякую, Денісе Павловичу! Цікаво знати, від кого це лист? Thank you, Dennis Pavlovych. I wonder whom the letter is from?
- Л.: Вгадайте! Ну, від кого б ви думали? Guess! Well, from whom do you think?
- С.: Мабуть, від сина. Perhaps from my son.
- Л.: Так і є! Цей лист рекомендований. Прошу розписатися ось тут на папірці. So it is! This letter is registered. Please sign right here on the slip.
- С.: Нарешті написав мій дорогенький синочок. Він тепер служить в армії — далеко від рідного дому. At last my dear son wrote to me! He is serving in the army — very far from his native home (land).
- Л.: Не журіться, Софіє Степанівно. Він уже не маленький. Don't grieve, Sophia Stepanivna. He is no longer a child!
- С.: Знаєте, кожна мати — як мати. Моєму синові тільки дев'ятнадцять років. Недавно я послала йому грошовий переказ — на конверти й поштові марки. You know, every mother acts as a mother. My son is only 19. Recently I sent him a money order for envelopes and stamps.
- Л.: А може й на цукерки? And probably for candies too?
- С.: І на те! Він любить шоколад і горіхи. Well, for that also. He loves chocolates and nuts.
- Л.: Моя дочка прислала мені телеграму. Незабаром вона приїде до мене в гості зі своїм чоловіком. My daughter sent me a telegram. Soon she and her husband will be my guests.
- С.: Хіба вона вже одружена? Is she already married?
- Л.: Кілька тижнів тому вона одружилася... Ну, будьте здорові! She was married a few weeks ago... Well, good-bye (lit. translation: "be healthy")!
- С.: До побачення! Good-bye.

ЧИТАННЯ

I. Чи ви передплатите дитячий журнал „Веселка”, що друкється в Нью-Йорку? Так, я передплатую цей журнал для мого меншого брата. Для себе я передплатив місячники „Ми і світ” і „Нові дні”, що друкуються в Торонті. Що ви передплатили для вашої матері? Жіночий журнал „Наше життя”. А для батька? Щоденник „Свобода” і тижневик „Український голос”.

II. Ви йдете в місто? Будь ласка, вкиньте мій лист у поштову скриньку. Я посилаю цей лист повітряною поштою, бо звичайний лист іде довго. Сподіваюся, за два дні він буде у Вашингтоні.

Десять робітників

Зайшов я колись до однієї жінки в хату — Одаркою звали жінку. Дивлюсь,*) а в неї в хаті так чисто, гарно так: діти умиті, чисто одягнені, обід зварений.

— Як ви встигаєте все поробити? — питаю я в Одарки.

А вона каже:

— Як же мені не встигнути! У мене служать аж десять робітників. Вони мені слухають, що не скажу — зроблять, один одному допомагають!...

— Які ж то у вас робітники?

— А ось вони! — засміялась Одарка і поклала на стіл своїх десять пальців.

Михайло Коцюбинський (1864—1913)

ВИСЛОВИ

Будайте здорові!

Він одружився з нею.
Вона одружилася з ним.
Йому двадцять років.
Їй тільки п'ятнадцять років.
Я передплатую цей журнал.
Як вас звати (як ваше ім'я)?
Як його (її) звати?
повітряна пошта
поштова скринька

Good-bye (lit. tr.: "be healthy")!

He married her.
She married him.
He is twenty years old.
She is only fifteen years old.
I subscribe to this journal.
What's your name?
What's his (her) name?
air mail
mail box

*) -сь is short form of -ся

Г Р А М А Т И К А

Patronymics. There is an old Ukrainian custom to use patronymics (по батькові) among acquaintances. It is considered very polite if patronymic is used when speaking of an elder.

(1) *Masculine patronymics:*

Петро́вич	of	Петро́
Па́влович	of	Па́влó
Богда́нович	of	Богда́н
Володи́мирович	of	Володи́мир

(2) *Feminine patronymics:*

Степа́нівна	of	Степа́н
Петри́вна	of	Петро́
Миха́йлівна	of	Миха́йло
Володи́мирівна	of	Володи́мир

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перепишіть і перекладіть слова в дужках:

Я написав (a long letter) моїй матері. Але я (did not have any envelope). Що я (had to do)? Я пішов (to the store). Я купив там (a few envelopes). Я вклав (the letter into the envelope) і заклеїв. Але я не мав (any postage stamp). Я зайшов у (the drugstore) і запитав: ("Do you have stamps?") Аптекарь відповів: ("We don't have stamps".) (What did I have to do)? Я пішов на пошту й купив там (a lot of stamps). Я (glued the stamp) на конверт і вкинув лист у (the mail box). Тепер я маю великий запас (of stamps), що лежать у мене (in the pocket).

II. Decline in both singular and plural the following words:

довгий останній лист, коротка домашня робота, мале сине авто.

С Л О В Н И К

а́рмія, <i>f.</i> а́рмії	army
вга́дувати — вгада́ти	to guess
вга́дую	вгада́ю
вга́дуєш	вгада́єш
вга́дує	вгада́є
вга́дуємо	вгада́ємо
вга́дуєте	вгада́єте
вга́дують	вгада́ють
весе́лка, <i>f.</i> весе́лки	rainbow
вкида́ти — вки́нути	to throw in
вкида́ю	вки́ну
вкида́єш	вки́неш
вкида́є	вки́не
вкида́ємо	вки́немо
вкида́єте	вки́нете
вкида́ють	вки́нуть
вми́тий (уми́тий), -а, -е, -і	washed
встига́ти — всти́гнути	to be in time, to succeed
встига́ю	всти́гну
встига́єш	всти́гнеш
встига́є	всти́гне
встига́ємо	всти́гнемо
встига́єте	всти́гнете
встига́ють	всти́гнуть
го́лос, <i>m.</i> го́лосі	voice
гори́х, <i>m.</i> гори́хи	nut
грошови́й, -а́, -е́, -і́	money
Дени́с, <i>m.</i>	Dennis
дитя́чий, -а, -е, -і	children's

допомагáти	— допомагті	to help
допомагáю	допоможу́	
допомагáеш	допомо́жеш	
допомагáє	допомо́же	
допомагáємо	допомо́жемо	
допомагáєте	допомо́жете	
допомагáють	допомо́жуть	
друкува́тися		to be published (printed)
друку́ється		
друку́ються		
дужка, <i>f.</i>		pl.: parentheses
дужки́		
життя́, <i>n.</i>		life
жури́тися	— зажури́тися	to grieve, to worry,
жури́юся	зажури́юся	to sorrow
жу́ришся	зажу́ришся	
жу́риться	зажу́риться	
жу́римося	зажу́римося	
жу́ритесь	зажу́ритесь	
жу́ряться	зажу́ряться	
зваре́ний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>		cooked, boiled
зва́ти		to name, to call
зву́		
звеш		
зве		
звемо́		
звече́		
звуть		
звичайний, -а, -е, -і		usual, ordinary
ко́лись, <i>adv.</i>		formerly, sometime
конве́рт, <i>m.</i>		envelope
конве́рти		
ли́ст, <i>m.</i>		letter
ли́сті		
листоно́ша, <i>m.</i>		mailman
листоно́ші		
ма́рка, <i>f.</i>		(postage) stamp
ма́рки		
міся́чник, <i>m.</i>		monthly
міся́чники		
на́решті, <i>adv.</i>		at last, finally
Ода́рка, <i>f.</i>		Odarka, Dariya
одя́гнений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>		dressed
одру́жений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>		married

одру́жувати(ся)	— одру́жити(ся)	to marry, to wed
одру́жую(ся)	одружу́(ся)	
одру́жуєш(ся)	одру́жиш(ся)	
одру́жує(ть)ся	одру́жить(ся)	
одру́жуємо(ся)	одру́жимо(ся)	
одру́жуєте(ся)	одру́жите(ся)	
одру́жують(ся)	одру́жать(ся)	
останній, -я, -е, -і		last
папіре́ць, <i>m.</i>		slip, piece of paper
папі́рці		
передпла́чувати	— передпла́тити	to subscribe
передпла́чую	передплачу́	
передпла́чуєш	передпла́тиш	
передпла́чує	передпла́тити	
передпла́чуємо	передпла́тимо	
передпла́чуєте	передпла́тите	
передпла́чують	передпла́тять	
пере́каз, <i>m.</i>		(money) order; retelling,
пере́кази		legend
перепи́сувати	— перепи́сати	to rewrite
перепи́сую	перепи́шу	
перепи́суєш	перепи́шиш	
перепи́сує	перепи́ше	
перепи́суємо	перепи́шемо	
перепи́суєте	перепи́шите	
перепи́сують	перепи́шуть	
повітря́ний, -а, -е, -і		air
по́шта, <i>f.</i>		post office, mail
пошто́вий, -а, -е, -і		postal, postage
присла́ти	— присла́ти	to send
присла́ю	пришлю́	
присла́єш	пришле́ш	
присла́є	пришле́	
присла́ємо	пришлемо́	
присла́єте	пришлете́	
присла́ють	пришлю́ть	
рекоме́ндований, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>		registered, recommended

розписуватися — розписатися to sign
 розписуюся розпишуся
 розписуєшся розпишешся
 розписується розпишеться
 розписуємося розпишемося
 розписуєтеся розпишетесь
 розписуються розпишуться

свобода, *f.* liberty, freedom
 служити to serve
 служу
 служиш
 служить
 служимо
 служите
 служать

сміятися — засміятися to laugh
 сміюся засміюся
 смієшся засмієшся
 сміється засміється
 сміємося засміємося
 смієтесь засмієтесь
 сміються засміються

Степан, *m.* Stepan, Steve

телеграма, *f.* telegram
 телеграми

тижнівик, *m.* weekly
 тижнівики

угадувати — угадати, *see* вгадувати

укидати — укинути, *see* вкидати

умитий, -а, -е, -і, *p.p.p.* washed

устигати — устигнути, *see* встигати

цукерка, *f.* candy
 цукерки

чисто, *adv.* clean

шоколяд, *m.* chocolate

щоденник, *m.* daily (newspaper); diary
 щоденники

Д І Я Л О Г

(Розмова телефоном)

A.: Галло! Станція Цен- Hello! Central exchange
 тральна? Прошу з'єднати мені з аеродромом. (station)? Please connect me with the airport.

ТЕЛЕФОНІСТКА: Даю аеро- I am getting you the airport.
 дром.

A.: Я хотів би знати, коли I would like to know when
 відлітає пасажирський the passenger airplane
 літак до Ялти. leaves for Yalta.

СЛУЖБОВЕЦЬ: Пасажир- The (passenger) airplane
 ський літак відлітає з leaves Kharkiv at 2:40
 Харкова о другій (годі- and arrives at Yalta at
 ні) сірок (хвилин) і при- 5:15.
 літає до Ялти о п'ятій
 (годіні) п'ятнадцять
 (хвилин).

A.: Отже літак летить усьо- That means that the airplane
 го дві з половиною го- flies only two hours and
 дини? a half?

C.: Так, неповні три го- Yes, not quite three hours.
 дини.

A.: Скільки коштує квиток How much does a ticket cost
 від Харкова до Ялти? from Kharkiv to Yalta?

C.: Туди й назад — сто п'ят- There and back — 156 kar-
 десят шість карбованців. bovanetses.

A.: Чи можна замовити на- May I reserve a round trip
 перёд одін квиток в ticket?
 обидва кінці?

C.: Так. На коли? Yes. For when?

A.: На післязавтра... Скіль- For the day after tomorrow.
 ки багажу можна мати з How much baggage may I
 собою? have with me?

C.: Найбільше десять кіло- A maximum of ten kilo-
 грамів. grams.

A.: Дякую за інформації. Thank you for the infor-
 мation.

C.: Немає за що. Don't mention it.

ЧИТАННЯ

Мій старший брат слугить моряком у Чорноморсько-му флоті. Військові кораблі цього флоту плавають уздовж берегів Чорного моря.

Одного разу я написав братові, що ми збираємося поїхати в Крим на екскурсію, а також відвідати його в Севастополі. Але ні я, ні батьки не знали, коли саме ми приїдемо в Крим. У листі я написав, що в певний час я потелефоную братові прямо з вокзалу.

Ми, себто батьки і я, приїхали швидким поїздом до Севастополя рано вранці. Я відразу ж пішов до телефонної будки й потелефонував братові, що ми вже в Криму. Брат дуже зрадів і через кілька хвилин був на станції. Його командир дав йому відпустку на дванадцять годин. Брат возив нас цілий день по місту. Ми оглянули велику гавань, де бачили пароплави багатьох держав. Ходячи вздовж берега, ми любовалися морем і високими хвилями. Пізно ввечері ми зайшли в готель і там переночували. На другий день ми поїхали автобусом до Ялти. По дорозі я бачив гарні краєвиди, курорти й санаторії. У Ялті я пішов на берег, де довго купався в Чорному морі й засмагав на піску під гарячим південним сонцем.

Матроси

Загартовані сонцем, вітрами,
Перепливши незнані світи,
Ми не маємо стіжки і брами, —
До якої прийти.

Серце кинувши в шторми і штілі,¹⁾
Ми в обличчя плюєм сатані,
І незрушно²⁾ на тонни, на милі
Розраховуєм³⁾ дні.

1. storms and calms
2. firmly
3. we calculate

Наша зброя — гартований кортик,⁴⁾
Наші думи — морський бурець,⁵⁾
Наше серце — у чорному порті,
Де цвіте антрацит.

Олесь Влизько (1908—1934)⁶⁾

ВИСЛОВИ

квиток в обидва кінці	round trip ticket
рано вранці	early in the morning
швидкий поїзд	express (fast) train

ГРАМАТИКА

Adding Prefixes to the Verbs. The prefixes added to the verbs change their meaning, or at least the shade of their meaning:

(1) Ходити

в-ходити	to go into
ви-ходити	to go out (of the building)
від-ходити	to go away from
до-ходити	to go as far as, to come to, to reach
за-ходити	to go into, to drop in, to go behind
пере-ходити	to cross
при-ходити	to come to, to arrive
про-ходити	to walk through, to walk by (past)

(2) Літати

в-літати	to fly into
ви-літати	to fly out
від-літати	to fly away, to leave
до-літати	to fly to, to reach
за-літати	to fly into, to fly behind
пере-літати	to fly over
при-літати	to fly to, to arrive
про-літати	to fly through, to fly by

4. cutlass

5. sea storm bloom (poetic)

6. O. Vlyzko was killed by the communists. For his biography, see *The Muse in Prison* by Yar Slavutych.

Definite and Indefinite Verbs. In addition to such verbs as given before (see 22nd lesson), we point out the following:

Indefinite verbs

бігати
возити
плавати
літати

Definite verbs

бігти
везти
пливти
летіти

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Чи ви літали літаком? Чи ви їздили в Крим? Чи ваш батько їздив до міста Вашингтону? Скільки коштує залізничний квиток в обидва кінці від Едмонтону до Вінніпегу? Що роблять моряки на Чорному морі? Де знаходиться український півострів Крим? Чим загартовані матроси (моряки)? Скільки годин треба летіти з Ялти до Харкова? Скільки багажу можна мати з собою? Де ви купаетесь влітку? Чи ви вмієте плавати? Які порти в Україні ви знаєте? Чи це добре, коли діти плюють на підлогу?

II. Decline in both singular and plural:

український матрос, синій корабель.

СЛОВНИК

аеродром, <i>m.</i>	airport
аеродроми	
антрацит, <i>m.</i>	anthracite, hard coal
брама, <i>f.</i>	gate
брами	
будка, <i>f.</i>	(telephone) booth
будки	
відвідувати — відвідати	to visit
відвідаю	відвідаю
відвідаєш	відвідаєш
відвідає	відвідає
відвідаємо	відвідаємо
відвідаєте	відвідаєте
відвідають	відвідають
вздовж (уздовж), <i>prep.</i>	along, by

відлітати — відлетіти	to fly away
відлітаю	відлічу
відлітаєш	відлетиш
відлітає	відлетить
відлітаємо	відлетимо
відлітаєте	відлетите
відлітають	відлетять
відпустка, <i>f.</i>	leave, furlough
відпустки	
відразу, <i>adv.</i>	at once
відповідь, <i>f.</i>	answer
відповіді	
військовий, -а, -е, -і	military
Влизько, <i>O.</i>	O. Vlyzko, Ukrainian poet
возити, <i>indef.</i>	to convey, to drive, to cart
вожу	
возиш	
возить	
возимо	
возите	
возять	
вокзал, <i>m.</i>	railway station
вокзали	
гавань, <i>f.</i>	harbor
гавані	
готель, <i>m.</i>	hotel
готелі	
держава, <i>f.</i>	state
держави	
екскурсія, <i>f.</i>	excursion, trip
екскурсії	
(за)гартований, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	hardened, strengthened
засмагати	to tan
засмагаю	
засмагаєш	
засмагає	
засмагаємо	
засмагаєте	
засмагають	
зброя, <i>f.</i>	weapons

з'єднувати — з'єднати	to connect
з'єдную	з'єднаю
з'єднуєш	з'єднаєш
з'єднує	з'єднає
з'єднуємо	з'єднаємо
з'єднуєте	з'єднаєте
з'єднують	з'єднують
кидати — кинути	to throw
кидаю	кину
кидаєш	кинеш
кидає	кине
кидаємо	кинемо
кидаєте	кинете
кидають	кинуть
кінєць, <i>m.</i>	end
кінці	
командир, <i>m.</i>	commanding officer
командіри	
корабель, <i>m.</i>	(battle) ship
кораблі	
краєвид, <i>m.</i>	landscape
краєвиди	
купатися — скупатися	to bathe
купаюся	скупаюся
купаєшся	скупаєшся
купається	скупається
купаємося	скупаємося
купаєтеся	скупаєтеся
купаються	скупаються
курорт, <i>m.</i>	health resort
курорти	
летіти, <i>def.</i>	to fly
лечу	
летіш	
летить	
летимо	
летите	
летят	
літак, <i>m.</i>	airplane
літаки	

літати, <i>indef.</i>	to fly
літаю	
літаєш	
літає	
літаємо	
літаєте	
літають	
матрос, <i>m.</i>	sailor
матроси	
міля, <i>f.</i>	mile
мілі	
морський, -а, -е, -і	sea
моряк, <i>m.</i>	seaman
моряки	
назад, <i>adv.</i>	back
наперед, <i>adv.</i>	in advance, forward, on
незнаний, -а, -е, -і	unknown
неповний, -а, -е, -і	not full, incomplete
ночувати — переночувати	to spend the night
ночую	переночую
ночуєш	переночуєш
ночує	переночує
ночуємо	переночуємо
ночуєте	переночуєте
ночують	переночують
обидва, <i>m., n.</i> , обидві, <i>f.</i>	both
пароплав, <i>m.</i>	ship
пароплави	
пасажирський, -а, -е, -і	passenger
пісок, <i>m.</i>	sand
піски	
плавати, <i>indef.</i>	to swim, to float, to sail
плаваю	
плаваєш	
плаває	
плаваємо	
плаваєте	
плавають	

пливти́, <i>def.</i> — попливти́	to swim, to float, to sail
пливу́	попливу́
пливеш	попливеш
пливе́	попливе́
пливемо́	попливемо́
пливете́	попливете́
пливуть	попливуть
плюва́ти — плю́нути	to spit
плюю́	плю́ну
плюєш	плю́неш
плюе́	плю́не
плюємо́	плю́немо
плюєте́	плю́нете
плюють	плю́нуть
полови́на, <i>f.</i>	half
полови́ни	
порт, <i>m.</i>	port
порти́	
приліта́ти — прилеті́ти	to fly to, to arrive by airplane
прилітаю́	прилетчу́
прилітаєш	прилетіш
прилітає́	прилетіть
прилітаємо́	прилетимо́
прилітаєте́	прилетите́
прилітають	прилетять
пря́мо, <i>adv.</i>	directly
раді́ти — зраді́ти	to rejoice
радію́	зрадію́
радієш	зрадієш
радіє́	зрадіє́
радіємо́	зрадіємо́
радієте́	зрадієте́
радіють	зрадіють
санато́рія, <i>f.</i>	sanatorium, health resort
санато́рії	
сатана́, <i>m.</i>	satan
се́бто	that is, i.e.
сте́жка, <i>f.</i>	path, track
стежки́	
телефо́н, <i>m.</i>	telephone
телефо́ни	

телефо́ністка, <i>f.</i>	telephone operator
телефо́ністки	
телефо́нний, -а, -е, -і	telephone
телефонува́ти — потелефонува́ти	to phone
телефону́ю	потелефону́ю
телефону́єш	потелефону́єш
телефону́є	потелефону́є
телефону́ємо	потелефону́ємо
телефону́єте	потелефону́єте
телефону́ють	потелефону́ють
уздо́вж (вздо́вж), <i>prep.</i>	along
+ <i>gen.</i>	
флот, <i>m.</i>	fleet
хви́ля, <i>f.</i>	wave
хви́лі	
ці́лий, -а, -е, -і	the whole, entire; unbroken
чорномо́рський, -а, -е, -і	of the Black Sea

Д І Я Л О Г

(Зустріч на вулиці)

- Г.: Доброго здоров'я, Семене Дмитровичу! Good day (lit. tr.: "I wish you good health"), Semen Dmytrovych!
- С.: Доброго здоров'я, Галіно Яківно! Як ся маєте? Good day, Halyna Yakivna! How are you?
- Г.: Дякувати Богові, живемо помаленьку. А як ви? Thank God, we live (little by little). How about you?
- С.: Взагалі кажучи, справи на роботі йдуть добре. Але я почуваю себе погано. Тут вологий клімат. Generally speaking, my business matters are good. But I, myself, feel bad. The climate is humid here.
- Г.: Хіба цей клімат шкодить вашому здоров'ю? Does this climate really harm your health?
- С.: На жаль, так. Маю ревматизм у ногах. Unfortunately, yes. I have rheumatism in my feet.
- Г.: Мені теж недобре. Ці тумани мені дуже набридають. Мої діти часто застуджуються й кашляють. Мій найменший син має тепер сильний кашель. I also feel unwell. I am tired of these fogs. My children often catch cold and cough. My smallest son now has a bad (strong) cough.
- С.: Чи не думаєте переїхати на Флориду? Там, кажуть, немає туманів. Would you consider moving to Florida? They say that there is no fog there.
- Г.: Але ж там висока вологість. But there is high humidity.
- С.: Це правда. That's true.
- Г.: Мабуть, нема ніде краще, як у рідному краю! Probably there is no better place than the native land.
- С.: Це тому, що ми там народилися. Кожному найрідніше те місце, де він народився. That's because we were born there. Everybody considers his birthplace as his most beloved (native) place.

- Г.: Маєте рацію. Мій син народився тут у Канаді. Такий великий канадський патріот! You are right. My son was born here, in Canada. He is such a great Canadian patriot!
- С.: Любити рідний край — обов'язок кожного громадянина. To love the native country is the duty of every citizen.
- Г.: Добрі слова, Семене Дмитровичу. Good words, Semen Dmytrovych!
- С.: Ну, гаразд. До побачення! Well. Good-bye!
- Г.: До побачення! Передайте привіт Тетяні Павлівні. Good-bye! Please give my regards to Tetyana Pavlivna.
- С.: Дякую. Прошу також привітати від мене Сидора Васильовича. Thank you. Please give my regards to Sydir Vasylovych.

Ч И Т А Н Н Я

Клімат на земній кулі дуже різноманітний. Напр., на північному й південному полюсах стоїть вічна зима. Під глибоким снігом спить мерзлота, а над снігом — сильний мороз.

В Сагарі навпаки — вічна спека. Тут на гарячому піску можна пекти яйця.

В Україні, як також у Канаді та Америці, клімат поміркований. Це значить, що тут регулярно чергуються пори року. Як відомо, порі року триває три місяці.

Кожна людина любить свій рідний край, не дивлячись (не зважаючи) на те, який там клімат. Канадці люблять Канаду, американці — Америку, а українці — Україну.

Любіть Україну

Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води,
в годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди!...

Любіть Україну у сні й наяву,
вишнєву свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

Любіть у коханні, в труді, у бою,
любіть усією душею...
Всім серцем любіть Україну свою, —
і вічні ми будемо з нею!

Володимир Сосюра

ПРИМІТКА. Український композитор Микола Фоменко написав музику до цієї пісні. Український Народний Союз видав цей твір під назвою Love Ukraine у 1954-му році. Там є також англійський переклад.

В И С Л О В И

Як почуваете себе?	How do you feel?
взагалі кажучи	generally speaking
не дивлячись (не зважаючи)	in spite of, nevertheless
на + <i>Acc.</i>	
на жаль	unfortunately
падаючи шкереберть	falling head over heels

Г Р А М А Т И К А

The Particle -сь with дієприслівник. The particle -ся changes to -сь in forming дієприслівник. Дієприслівник is formed from the verb in the 3rd person plural.

3rd person pl.	Дієприслівник	Translation
дівляться	дівлячись	while looking (while regarding)
б'ються	б'ючись	while struggling
вмиваються	вмиваючись	while washing one's face

Vocative Case. Masculine nouns, which end in -ць, change ц to ч and receive -е in the vocative singular.

Nom.	Voc.
українець	українче
хлопець	хлопче

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перепишіть і перекладіть слова в дужках:

(While bathing in the river), я побачив пароплав. Я піду в кінотеатр (in spite of the rain). (While admiring the

Black Sea), він голосно сказав: „Які високі хвилі!” (Remaining at home), вона багато читала. (Falling head over heels), він думав: „Я вмираю!” (While making use of this room), ми були задоволені. (Returning home), вони голосно співали. (While marrying), він думав, що буде вічно щасливий. (While signing), треба дивитися, за що ви розписуєтеся. Він умирав, (while laughing).

II. Decline in both singular and plural:

українець, куля, бій, канадець, українка.

С Л О В Н И К

американець, <i>m.</i>	American
американці	
бій, <i>m.</i>	battle, fight
бої	
видавати — відати	to give out, to issue, to publish
видаю	відам
видаєш	відаси
видає	відасть
видаємо	відамо
видаєтє	відасте
видають	відадуть
відомо, <i>adv.</i>	known
вічний, -а, -е, -і	eternal, everlasting
вічно, <i>adv.</i>	eternally
вологій, -а, -е, -і	humid, damp
вологість, <i>f.</i>	humidity
дитина, <i>f.</i>	child
діти	
Дмитро, <i>m.</i>	Dmytro
душа, <i>f.</i>	soul
дुші	
жаль, <i>m.</i>	sorrow, grief, regret
жалі	
зустріч, <i>f.</i>	meeting
зустрічі	
канадець, <i>m.</i>	Canadian
канадці	
кашель, <i>m.</i>	cough

ка́шляти	to cough
ка́шляю	
ка́шляєш	
ка́шляє	
ка́шляємо	
ка́шляєте	
ка́шляють	
клі́мат, <i>m.</i>	climate
композі́тор, <i>m.</i>	composer
композі́тори	
коха́ння, <i>n.</i>	love, fondness
ку́ля, <i>f.</i>	ball; bullet; globe
ку́лі	
мерзло́та, <i>f.</i>	frozen ground
ми́ть, <i>f.</i>	moment
морóз, <i>m.</i>	frost
морóзи	
навпа́кі, <i>adv.</i>	on the contrary
найме́нший, -а, -е, -і	the smallest
наро́дний, -а, -е, -і	of people, national
наяв́у, <i>adv.</i>	in reality
него́да, <i>f.</i>	bad (rainy) weather
ніде́, <i>adv.</i>	nowhere
обо́в'язок, <i>m.</i>	duty, obligation
обо́в'язки	
патріо́т, <i>m.</i>	patriot
патріо́ти	
пекти́ — спекти́	to bake; to burn
печу́	спечу́
печеш	спечеш
пече́	спече́
печемо́	спечемо́
печете́	спечете́
печу́ть	спечу́ть
переда́вати — переда́ти	to give over, to pass, to transfer; to broadcast
передаю́	переда́м
переда́єш	переда́си
переда́є	переда́сть
передаємо́	передамо́
переда́єте	переда́сте
переда́ють	переда́дуть

переї́жджати	— переї́хати	to move, to cross
переї́жджаю́	переї́ду	
переї́жджа́єш	переї́деш	
переї́жджа́є	переї́де	
переї́жджаємо́	переї́демо	
переї́жджа́єте	переї́дете	
переї́жджа́ють	переї́дуть	
перекла́д, <i>m.</i>		translation
перекла́ди		
полю́с, <i>m.</i>		pole
полю́си		
помале́ньку, <i>adv.</i>		little by little (colloquial)
помі́ркований, -а, -е, -і		reasonable, moderate
приві́т, <i>m.</i>		greeting, regards
приві́ти		
примі́тка, <i>f.</i>		note, footnote
примі́тки		
ревматі́зм, <i>m.</i>		rheumatism
регуля́рно, <i>adv.</i>		regularly
різнома́нітний, -а, -е, -і		various
Сага́ра, <i>f.</i>		Sahara
Семе́н, <i>m.</i>		Simon
Сиді́р, <i>m.</i>		Isadore
сі́льний, -а, -е, -і		strong
солов'і́ний, -а, -е, -і		nightingale
сою́з, <i>m.</i>		union
сою́зи		
спе́ка, <i>f.</i>		heat
теж, <i>adv.</i>		also
трива́ти		to last
трива́є		
трива́ють		
труд, <i>m.</i>		labor

туман, <i>m.</i> тумани	fog
українець, <i>m.</i> українці	Ukrainian
українка, <i>f.</i> українки	Ukrainian
Флоріда, <i>f.</i>	Florida
чергуватися чергуюся чергуєшся чергується чергуємося чергуєтесь чергуються	to alternate
шкереберть, <i>adv.</i>	head over heels, upside-down
шкідити — пошкодити	to harm, to injure
шкоджу пошкоджу	
шкодиш пошкодиш	
шкодить пошкодить	
шкодимо пошкодимо	
шкодите пошкодите	
шкодять пошкодять	
щасливий, -а, -е, -і	happy
яків, <i>m.</i>	Jacob

Д І Я Л О Г

(В театрі)

- A.: Що ставлять сьогодні в театрі? What is on the bill at the theater today?
- B.: Оперу „Запорожець за Дунаєм”. The opera “Zaporozhetz Beyond the Danube”.
- A.: Коли починається вистава? When does the performance begin?
- B.: Рівно о пів на восьму. Exactly at 7:30.
- A.: Чи ви вже маєте квитки? Do you already have tickets?
- B.: Маю два квитки на сьогоднішню виставу. I have two tickets for tonight's performance.
- A.: Місця в партері чи на балконі? Are your seats in the orchestra or the balcony?
- B.: У партері, в п'ятому ряду. Якщо моя мати не піде, я дам вам один квиток. In the orchestra, in the fifth row. If my mother doesn't go, I'll give you one ticket.
- A.: Дуже дякую. Я піду з вами. Thank you very much. I'll go with you.
- B. (в театрі): Дивіться, підіймається завіса. Look, the curtain is rising.
- A.: Бачу, бачу... Які гарні декорації! I see. What beautiful scenery!
- B.: Який чудовий голос у Оксани! What a beautiful voice Oksana has!
- A.: Хто виконує цю роллю? Who plays that part?
- B.: Співачка Чавдар. (Singer) Chavdar.
- A.: Справжній мистець! Як гарно вона співає! A real artist! How beautifully she sings.
- B.: Чекай, не захоплюйся так скоро. Андрій співатиме ще краще. Wait, don't get excited so soon. Andrew will sing even better.
- A.: Чи вам подобається диригент? Do you like the orchestra conductor?
- B.: Він диригує дуже добре. У нього в оркестрі прекрасні скрипалі. He conducts well. He has excellent violinists in his orchestra.
- A.: Я дуже вдячний вам за запросяни до театру. I am grateful to you for the invitation to the theater.

ЧИТАННЯ

Мій товариш — актор Львівського драматичного театру імени Івана Франка. Одного разу він запросив мене на виставу п'єси „Гамлет” Вільяма Шекспіра.

Я прийшов до театру трохи раніше, ніж звичайно. Мій товариш уже чекав на мене біля входу в театр. Він провів мене в найкращу ложу, а сам пішов на сцену.

Незабаром почалася вистава. Я побачив перед собою давню Англію в усій її красі. Королі, вояки й прості люди, — все це проходило на сцені перед моїми очима. Я був захоплений цією майстерною виставою. Найбільше сподобався мені монолог Гамлета. Актор, що грав роллю Гамлета, стояв на сцені й деклямував — говорив неначе в сні:

Бути чи не бути — ось питання.

З великим захопленням я повертався ввечері додому та увесь час думав про принца Гамлета.

Пісня Оксани

(З опери „Запоріжець за Дунаєм”)

Тихий Дунаю,
Зелений гаю,
Хвилі кипучі,
Вітри могуті,
Вас я благаю:
Грудь об'легчіть,¹
Вість принесіть²
З рідного краю!

Хор

Там, за тихим за Дунаєм,
На землі є Божий рай,
Ми туди, туди бажаєм,³ —
Там наш милий рідний край!

Семён Гулак-Артемовський (1813—1873)

1. give relief to the heart in my breast; грудь is an old form of *грудь*.

2. *принесіть* is an old form of *принесіть*.

3. short form of *бажаємо*.

ГРАМАТИКА

Future Tense of Verbs. There are two forms of the imperfective future in Ukrainian. The first form, with the verb *бути*, has been already presented in the 6th lesson. The second form is formed by adding *-му, -меш, -ме, -мемо, -мете, -муть* to the imperfective infinitive:

я	читатиму	ми	читатимемо
ти	читатимеш	ви	читатимете
він (вона, воно)	читатиме	вони	читатимуть

Both of these forms are used interchangeably. There is no difference in meaning between them.

Instrumental Plural of Pronouns and Possessives. See appendixes.

Active and Passive Voices. As in English, there are two voices used in Ukrainian.

(1) Active voice

С. Гулак-Артемовський написав оперу „Запоріжець за Дунаєм”.	S. Hulak-Artemovskyy wrote the opera „Zaporozhets Beyond the Danube.”
Вона написала цю домашню роботу.	She wrote this homework.
Він зробив той стіл.	He made that table.

(2) Passive voice (used rarely)

Опера „Запоріжець за Дунаєм” була написана С. Гулаком-Артемовським.	The opera „Zaporozhets Beyond the Danube” was written by S. Hulak-Artemovskyy.
Ця домашня робота була написана нею.	This homework was written by her.
Той стіл був зроблений ним.	That table was made by him.

English expressions in the passive voice must be translated as follows:

(1) *With the accusative*

I (he, she) was sent	менé (його́, ї́й) посла́ли*)
I (he, she) was seen	менé (його́, ї́й) ба́чили
we were seen	нас ба́чили
he (she) was taken in the morning	його́ (ї́й) взя́ли вранці́
the car (book) was stolen	а́вто (кни́гу) вкра́ли
the egg was broken	яйце́ розби́ли
he (she) was killed	його́ (ї́й) вби́ли
the house was sold	ди́м прода́ли
they were taken	ї́х узя́ли
the child was dressed (by someone)	дити́ну одягну́ли
the tooth was extracted	зуб ви́рвали

(2) *With the dative*

I (he, she) was given	мені́ (йому́, ї́й) дали́
we (they) were given	нам (ї́м) дали́
I (he, she) was paid	мені́ (йому́, ї́й) запла́тили
he (she) was shown	йому́ (ї́й) показáли

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Хто написав оперу „Запорожець за Дунаєм”? У якому сторіччі була написана ця опера? Хто написав п'єсу „Гамлет”? У якому сторіччі був написаний цей драматичний твір? У якому році помер Вільям Шекспір? Які слова з монологу Гамлета стали відомими також в Україні? Які місця вам більше подобаються — в партері чи на балконі? Чому? Як називається те місце в театрі, де актори виконують свої ролі? Ким диригує диригент? Якого кольору костюм у диригента? Де ви поставили своє авто?

II. Decline in both singular and plural:

український скрипаль, відома опера, київська співачка.

*) The passive voice form like „Я (він) був посланий”, etc., is used rarely in conversation.

С Л О В Н И К

акто́р, <i>m.</i>	actor
акто́ри	
Анґлія, <i>f.</i>	England
бажа́ти — побажа́ти	to wish, to desire
бажа́ю	побажа́ю
бажа́еш	побажа́еш
бажа́є	побажа́є
бажа́ємо	побажа́ємо
бажа́єте	побажа́єте
бажа́ють	побажа́ють
балко́н, <i>m.</i>	balcony
балко́ни	
блага́ти	to implore, to ask for
блага́ю	
блага́еш	
блага́є	
блага́ємо	
блага́єте	
блага́ють	
виконува́ти — ви́конати	to perform; to play a part
викону́ю	ви́конаю
викону́єш	ви́конаєш
викону́є	ви́конає
викону́ємо	ви́конаємо
викону́єте	ви́конаєте
викону́ють	ви́конають
виста́ва, <i>f.</i>	performance, show, play
виста́ви	
ві́сть, <i>f.</i>	news
ві́сті	
во́як, <i>m.</i>	warrior
во́яки	
Га́млет, <i>m.</i>	Hamlet
гру́ди, <i>pl.</i>	breast, chest
Гула́к-Артемо́вський	Hulak-Artemovsky, Ukrainian composer
да́вній, -я, -є, -і	ancient, old

деклямувати	to recite
деклямую	
деклямуєш	
деклямує	
деклямуємо	
деклямуєте	
деклямують	
декорація, <i>f.</i>	scenery, decorations
декорації	
диригент, <i>m.</i>	(orchestra) conductor
диригенти	
диригувати	to conduct (an orchestra)
диригую	
диригуєш	
диригує	
диригуємо	
диригуєте	
диригують	
драматичний, -а, -е, -і	dramatic
Дунай, <i>m.</i>	the Danube
завіса, <i>f.</i>	curtain
завіси	
запорожець, <i>m.</i>	Zaporozhets, Kozak
запорожці	
запросини, <i>f., pl.</i>	invitation
запрошувати — запросити	to invite
запрошую	запрошу
запрошуєш	запросиш
запрошує	запросить
запрошуємо	запросимо
запрошуєте	запросите
запрошують	запросять
захоплювати(ся) — захопити(ся)	to capture; to
захоплюю(ся)	захоплю(ся) admire, to get
захоплюєш(ся)	захопиш(ся) excited, to be
захоплює(ться)	захопить(ся) delighted
захоплюємо(ся)	захопимо(ся)
захоплюєте(ся)	захопите(ся)
захоплюють(ся)	захоплять(ся)

захоплений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	captured, occupied, excited, enthusiastic, delighted
захоплення, <i>n.</i>	capture; enthusiasm
кипучий, -а, -е, -і	boiling; intense
король, <i>m.</i>	king
королі	
ложка, <i>f.</i>	box (in the theatre)
ложі	
львівський, -а, -е, -і	of Lviv
майстерний, -а, -е, -і	masterly
милий, -а, -е, -і	nice, kind, beloved
митець, <i>m.</i>	artist, master
митці	
могутий, -а, -е, -і	powerful, strong
монолог, <i>m.</i>	monologue
монологи	
оркестра, <i>f.</i>	orchestra
оркестри	
партер, <i>m.</i>	parterre, orchestra
підійматися — підійнятися	to rise, to lift
підіймаюся	підіймусь
підіймаєшся	підіймешся
підіймається	підійметься
підіймаємося	підіймемося
підіймаєтесь	підійметесь
підіймаються	підіймуться
починатися — початися	to begin, to start
починається	почнётся
починаються	почнуться
принц, <i>m.</i>	prince
принци	
проводити — провести	to spend, to accompany
проводжу	проведу
водиш	ведеш
водить	ведё
водимо	ведемо
водите	ведете
водять	ведут

рай, <i>т.</i>	paradise, Eden
рівно, <i>adv.</i>	equally, exactly
ро́ля, <i>f.</i> ро́лі	role
ряд, <i>т.</i> ряди́	row, line
ско́ро, <i>adv.</i>	soon
скрипа́ль, <i>т.</i> скрипа́лі	violinist
співа́чка, <i>f.</i> співа́чки	singer
ста́вити — поста́вити	to put (in standing position);
ста́влю	to stage (a play), to park
ста́виш	a car
ста́вить	
ста́вимо	
ста́вите	
ставля́ть	
сього́днішній, -я, -е, -і	today's, tonight's
ти́хий, -а, -е, -і	quiet, still
това́риш, <i>т.</i> това́риші	friend
Франко́, <i>т.</i>	Ivan Franko, Ukrainian writer
хор, <i>т.</i> хо́ри	choir
Чавда́р	Chavdar, Ukrainian singer
Шекспі́р	Shakespeare

ТРИДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТА ЛЕКЦІЯ — THIRTY-FOURTH LESSON

Д І Я Л О Г

(Балет)

- A.: Чи ти бачила балет "Маруся Богуславка"? Did you see the ballet "Marusya Bohuslavka"?
- B.: Я двічі ходила на цей балет. Дуже сподобалася мені вистава. I attended this ballet twice. I like the performance very much.
- A.: Як гарно вони танцюють! Балеріна літає по сцені — як метелик. How beautifully they dance there! The ballerina flies about the stage like a butterfly.
- B.: Маєш рацію. Вона прекрасна танцівниця. Я говорила з нею підчас перерви. You're right. She is an excellent dancer. I spoke with her during the intermission.
- A.: І дістала автограф? Did you get an autograph?
- B.: А якже! Certainly.
- A.: Тобі завжди щастить. You always have luck.
- B.: Я бачу, ти заздриш мені. I see you are envious of me.
- A.: Ну, не будемо сваритися. Well, we'll not quarrel.
- B.: Я за мир і проти війни! I am for peace and against war!
- A.: Згода! I agree!

Ч И Т А Н Н Я

Маруся Богуславка — історична особа. В шістнадцятому й сімнадцятому сторіччях татари й турки часто нападали на Україну. Одного разу, під час нападу, вони взяли в полон дівчину Марусю з Богуслава, разом із багатьма іншими людьми. Тому що Маруся була дуже гарна, в неї закохався турецький султан і одружився з нею. Маруся прийняла турецьку (мусульманську) віру, але вона не втратила українського серця. Однієї ночі вона вкрала ключі від в'язниці, де сиділи запорозькі козаки, і визволила їх із турецької неволі. Про Марусю написано багато творів. Нижче ми подаємо уривки з народної думки.

ми, складеної в шістнадцятому сторіччі. Автор думи невідомий.

Маруся Богуславка

Що на Чорному морі,
На камені біленькому
Там стояла в'язниця...
А в тій в'язниці пробувало сімсот козаків,
Бідних невільників.
То вони тридцять літ у неволі пробувають,
Божого світу, сонця не бачать, не знають.

От до них дівка-бранка¹,
Маруся Богуславка,
Приходжає²,
Словами промовляє:
„Гей, козакі,
Ви, бідні невільники!
Вгадайте, що в нашої землі християнській за день тепер?...”

„Гей, дівко-бранко,
Марусе Богуславко,
Як же ми можемо знати,
Що в нашої землі християнській за день тепер?
Ми тридцять літ у неволі пробуваємо³,
Божого світу, сонця не бачили, не знаємо...”

„Ой, козакі,
Ви, бідні невільники!
Сьогодні в нашої землі християнській субота,
А завтра святий день, Великдень...”

Тоді дівка-бранка,
Маруся-Богуславка,
Добре дбає,
До в'язниці приходжає,
В'язницю відмикає,
Всіх козаків,
Бідних невільників,

1. woman prisoner-of-war
2. comes
3. short form of пробуваємо

На волю випускає
І словами промовляє:

„Гей, козакі,
Ви, бідні невільники!
Кажу я вам, добре дбайте,
В землі християнській утікайте...
Богуслава не минайте
Моєму батькові й матері привіт передайте...”

В И С Л О В И

Мені щастить.	I am lucky.
Вам (тобі) щастить.	You are lucky.
Йому (їй) щастить.	He (she) is lucky.
Мені пощастило.	I was lucky.
Він (вона) заздрить мені.	He (she) is envious (jealous) of me.
Вони заздрять нам.	They are jealous of us.
Я закохався в неї.	I fell in love with her.
Вона закохалася в мене.	She fell in love with me.

Г Р А М А Т И К А

The Verb щастити. The verb щастити is always accompanied by the dative case of the noun or pronoun:

Вам (нам, їм) щастить. You (we, they) are lucky.

The Verb заздрити. This verb also requires the dative case of the noun or pronoun:

Я заздрю вам. I am jealous (envious) of you.
Вона заздрить мені. She is jealous (envious) of me.

The Impersonal forms in -но, -то. Instead of the passive voice which is rare in Ukrainian, the impersonal forms in **-но** or **-то** are used:

Про Марусю написано багато пісень. There are many songs written about Marusya.
Його забито (вбито) і вкинено в річку. He was killed and thrown into the river.

Note that the endings **-но** and **-то** are added to the transitive verbs only. The accusative precedes the verb.

Impersonal Sentences. There are some sentences constructed without a subject.

Про Марусю написали багато пісень.
Його забили (вбили) і вкинули в річку.

Note that the meaning in the impersonal sentences is absolutely identical with that of the sentences with the forms in **-но, -то**.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Translate the following sentences twice, giving first impersonal forms and then rewrite into impersonal sentences:

with **-но**: They were sent to Kyiv. He was sent to Odessa. She was sent to her native village. I was sent home.

with **-то**: The work was started the day before yesterday. He was killed in the war. They were killed at night.

II. Напишіть відповіді на питання:

Хто взяв у полон Марусю з міста Богуслава? Хто закохався в Марусю та одружився з нею? Яку віру прийняла Маруся? Що вона зробила однієї ночі? Чому про Марусю написано багато творів? Коли складено думу про Марусю? Скільки сторіч існує ця дума в народі?

С Л О В Н И К

автограф, <i>m.</i>	autograph
автографи	
автор, <i>m.</i>	author
авторі	
балеріна, <i>f.</i>	ballerina
балерини	
бідний, <i>-а, -е, -і</i>	poor, unfortunate
Богуслав, <i>m.</i>	Bohuslav (town)
Богуславка, <i>f.</i>	a girl from Bohuslav
визволяти — визволити	to liberate, to free
визволяю	визволю
визволяєш	визволиш
визволяє	визволить
визволяємо	визволимо
визволяєте	визволите
визволяють	визволять

випускати — випустити	to let go, to release
випускаю	випущу
випускаєш	випустиш
випускає	випустить
випускаємо	випустимо
випускаєте	випустите
випускають	випустять
відмикати — відімкнути	to unlock, to open
відмикаю	відімкну
відмикаєш	відімкнеш
відмикає	відімкне
відмикаємо	відімкнемо
відмикаєте	відімкнете
відмикають	відімкнуть
війна, <i>f.</i>	war
війни	
віра, <i>f.</i>	faith
віри	
втрачати — втратити	to lose
втрачаю	втрачу
втрачаєш	втратиш
втрачає	втрать
втрачаємо	втратьмо
втрачаєте	втратьте
втрачають	втратьть
в'язниця, <i>f.</i>	prison
в'язниці	
завидити — позавидити	to envy, to be envious (jealous)
завидю	позавидю
завидиш	позавидиш
завидить	позавидить
завидимо	позавидимо
завидите	позавидите
завидять	позавидять
запорозький, <i>-а, -е, -і</i>	of Zaporozhyia (an old form of "Zaporizhya")
існувати	to exist
існую	
існуєш	
існує	
існуємо	
існуєте	
існують	

історичний, -а, -е, -і	historic
ключ, <i>м.</i> ключі	key
козак, <i>м.</i> козакі	Kozak or Cossack
кохати(ся) — закохатися	to love, to fall in love
кохаю(ся) закохаюся	
кохаєш(ся) закохаєшся	
кохає(ться) закохається	
кохаємо(ся) закохаємося	
кохаєте(ся) закохаєтесь	
кохають(ся) закохаються	
Маруся, <i>ф.</i>	dim. of Марія
метелик, <i>м.</i> метелики	butterfly
минати — минути	to pass
минаю мину	
минаєш минеш	
минає мине	
минаємо минемо	
минаєте минете	
минають минуть	
мир, <i>м.</i>	peace
напад, <i>м.</i> напади	attack
нападати — напати	to attack, to invade
нападаю нападую	
нападаєш нападеш	
нападає нападе	
нападаємо нападемо	
нападаєте нападетє	
нападають нападуть	
невідомий, -а, -е, -і	unknown
невільник, <i>м.</i> невільники	slave, prisoner
неволя, <i>ф.</i>	captivity, slavery
нижче, <i>adv.</i>	below, lower
перерва, <i>ф.</i> перерви	intermission
полон, <i>м.</i>	captivity

пробувати	to stay (a certain time), to be
пробуваю	
пробуваєш	
пробуває	
пробуваємо	
пробуваєте	
пробувають	
промовляти — промовити	to utter a word
промовляю промовлю	
промовляєш промовиш	
промовляє промовить	
промовляємо промовимо	
промовляєте промовите	
промовляють промовлять	
сваритися — посваритися	to quarrel
сварюся посварюся	
сваришся посваришся	
свариться посвариться	
сваримосся посваримосся	
сваритесь посваритесь	
сваряться посваряться	
складений, -а, -е, -і, <i>р.р.</i>	composed; put together
султан, <i>м.</i> султани	sultan
танцівниця, <i>ф.</i> танцівниці	(girl) dancer
татарин, <i>м.</i> татари	Tatar
турецький, -а, -е, -і	Turkish
турок, <i>м.</i> турки	Turk
уривок, <i>м.</i> уірвки	fragment
утрачати — утратити, <i>see</i> втрачати	
християнський, -а, -е, -і	Christian
щастіти — пощастіти	to be lucky
<i>3rd person sing.:</i>	
щастить пощастить	
якже, <i>adv.</i> а якже	certainly; how could it be otherwise

Д І Я Л О Г

(В музеї)

- А.: Що це за картина? What picture is this?
 Б.: Це „Запоріжці” Іллі Ріпина або Рєпіна, мистця українського походження. This is “Zaporozhtsi” by Illya Repin, an artist of Ukrainian origin.
 А.: Чому не „українського мистця”? Why not “a Ukrainian artist”?
 Б.: Відверто кажучи, це складна справа. Frankly, this is a complicated matter.
 А.: Я люблю розв'язувати складні справи. Продовжуйте! I like to solve complicated problems. Continue!
 Б.: Рєпін — українець. Він народився в Україні. Але під російським царським режимом переслідували українську культуру. Repin was a Ukrainian. He was born in Ukraine. But Ukrainian culture was oppressed under the Russian tsarist regime.
 А.: Розумію. Тому він, як і Микола Гоголь, утік до Росії. I understand. Therefore he, as well as Nicholas Hohol (Gogol), escaped to Russia.
 Б.: Так. І Рєпін, і Гоголь жили й творили в Росії, тому росіяни вважають їх своїми. Right. Both Repin and Hohol used to live and work in Russia. Because of this, the Russians consider them as their own.
 А.: Але ж вони з кістки й крові українці. But they were native Ukrainians (by bones and blood).
 Б.: Безперечно. Гоголь прославив українців у повісті „Тарас Більба”, а Рєпін у картині „Запоріжці”. Undeniably. Hohol glorified Ukrainians in his novel, “Taras Bulba”, and Repin in his masterpiece, “Zaporozhtsi”.
 А.: Що б там не було, а картина Рєпина чудова. Що пише он той чоловік? Anyhow, Repin's masterpiece is wonderful. What is that man writing?
 Б.: Це запоріжці пишуть відповідь турецькому султанові. Here are pictured Kozaks writing an answer to the Turkish sultan.

- А.: Цікаво! Треба прочитати цей лист. Мабуть, там багато жартів, бо всі сміються. That's interesting! I must read this letter. Probably there are a lot of jokes, because everyone is laughing.
 Б.: Це неповторний лист, повний дотепів. Ви можете прочитати його в книзі „Історія України” Миколи Аркаса, четверте видання, 1947, сторінка 384. This is a unique letter full of witticisms. You may read it in the book, “History of Ukraine,” by Mykola Arkas, fourth edition, 1947, page 384.

Ч И Т А Н Н Я

Коли ми були в Київському музеї української старовини, екскурсовод розказав нам цікаву бувальщину про запоріжців.

Це було в сімнадцятому сторіччі. Турецький султан Мухамед, що називав себе „братом сонця й місяця”, „царем над царями”, написав козакам, щоб вони підкорилися йому, себто султанові, і стали його слугами. В той час кошовим на Січі був Іван Сірко, хоробрий лицар, що бився в битвах майже щодня. От цей Сірко й каже:

„Панове запоріжці! Яку відповідь дам султанові?”

Козакі підійшли до столу. Пісар (секретар) дістав перо й почав писати. Козакі підказували йому під загальний рєгіт, а він усміхався й писав... Ось уривок із листа:

„Запорізькі козакі турецькому султанові... Ти, шайтан турецький, проклятого чорта брат і товариш, і самого Люціпера секретар... твого війська ми не боїмось... бітимемось із тобою!”

Далі в листі запоріжці добре покепкували з султана й назвали його „катор”, „кухарем” та іншими образливими словами. Потім підписали:

„Числа не знаємо, бо календаря не маємо, місяць у небі, рік у книзі, а день такий у нас, як і в вас...”

Чуприна

Пита́лися в козака́':
„Що то² за причи́на,
Що в вас го́ла голо́ва,
А зве́рху чупри́на?“

„А причи́на то така́:
Як на війні згі́ну —
Мене́ янгол понесе́
В не́бо за чупри́ну“.

Степа́н Руда́нський (1834—1873)

В И С Л О В И

з ко́сти й кро́ви украї́нець	native Ukrainian
що б не бу́ло	anyhow, anyway
з тієї́ чи іншої́ причи́ни	for some reason or other
він то тут, то там	he is now here, now there
то що?	then what?
ща́стя усмі́хну́лося йому́	fortune smiled on him
ке́пкува́ти з	to laugh at
вони́ до́бре підхо́дять оди́н до одно́го	they suit each other properly
кльо́ч не підхо́дить до а́вта	the key doesn't fit the car
поста́вити а́вто	to park a car

Г Р А М А Т И К А

The Conjunction щоб. The conjunction **щоб** is usually followed by the past tense in spite of the future tense implied in the clause. It may be followed also by an infinitive.

Я зроблю́ все, щоб ви бу́ли задово́лені. I'll do anything to satisfy you.

Він пішо́в на по́шту, щоб ку́пити ма́рку. He went to the post office to buy a stamp.

The Verb назива́ти + Instr. The verb **назива́ти** is usually followed by the instrumental case of the noun or pronoun.

Він назива́в його́ дру́гом. He called him a friend.

Soft stem nouns. Note that **секретар**, **пісар**, **аптекар** are declined like **лікар**.

1. A Kozak was asked

2. then, that

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть по́вні відпові́ді на пита́ння:

Хто створив картину „Запорожці"? Чому Гоголь і Ріпін жили в Росії? Де можна прочитати лист запорожців до турецького султана? Що писали запорожці в цьому листі? Чому запорожці вживали образливі слова? Які саме образливі слова написав писар? Як називав себе турецький султан? Які слова можна вживати, перекладаючи англійське слово *devil*?

II. Decline in both singular and plural:

запорожець, Січ, слуга, секретар, козак.

С Л О В Н И К

Арка́с, <i>m.</i>	Arkas, a Ukrainian historian
безпе́речно, <i>adv.</i>	undoubtedly, undeniably
бі́тва, <i>f.</i>	battle
бі́тви	
бува́льщина, <i>f.</i>	true tale, legend
бува́льщини	
Бу́льба, <i>m.</i>	Bulba
вважа́ти (ся)	to consider
вважа́ю (ся)	
вважа́еш (ся)	
вважа́є (ться)	
вважа́ємо (ся)	
вважа́єте (ся)	
вважа́ють (ся)	
вида́ння, <i>n.</i>	edition
вида́ння	
відве́рто, <i>adv.</i>	openly, frankly
ві́йсько, <i>n.</i>	army, troops
ві́йська	
всмі́хатися — всмі́хну́тися, <i>see</i> усмі́хну́тися	
гі́нути — згі́нути	to perish
гі́ну	згі́ну
гі́неш	згі́неш
гі́не	згі́не
гі́немо	згі́немо
гі́нете	згі́нете
гі́нуть	згі́нуть

Гоголь, <i>m.</i>	Hohol (Gogol)
голий, -а, -е, -і	bare, naked
дотеп, <i>m.</i>	witticism, joke
дотепи	
екскурсовод, <i>m.</i>	excursion guide
екскурсоводи	
жарт, <i>m.</i>	joke
жарти	
зверху, <i>adv.</i>	on the top, from above
Ілля, <i>m.</i>	Elias
календар, <i>m.</i>	calendar
календарі	
картина, <i>f.</i>	picture
картини	
кат, <i>m.</i>	hangman
каті	
кепкувати — покепкувати	to laugh at, to mock
кепкую покепкую	
кепкуєш покепкуєш	
кепкує покепкує	
кепкуємо покепкуємо	
кепкуєте покепкуєте	
кепкують покепкують	
кість (кістка), <i>f.</i>	bone
кості (кістки)	
кошовий, <i>m.</i>	Kozaks' chief
кошові	
культура, <i>f.</i>	culture
лицар, <i>m.</i>	knight, warrior
лицарі	
Люцифер, <i>m.</i>	Lucifer
Микола, <i>m.</i>	Nicholas
музей, <i>m.</i>	museum
музеї	
народжуватися — народитися	to be born; to arise
народжуюся народжуся	
народжуєшся народишся	
народжується народиться	
народжуємося народимося	
народжуєтеся народитеся	
народжуються народяться	
неповторний, -а, -е, -і	unique
образливий, -а, -е, -і	offensive

переслідувати	to oppress; to pursue
переслідую	
переслідуєш	
переслідує	
переслідуємо	
переслідуєте	
переслідують	
пісар, <i>m.</i>	secretary
писарі	
підказувати — підказати	to prompt, to suggest
підказую підкажу	
підказуєш підкажеш	
підказує підкаже	
підказуємо підкажемо	
підказуєте підкажете	
підказують підкажуть	
підкорювати(ся) — підкорити(ся)	to subjugate, to yield
підкорюю(ся) підкорю(ся)	
підкорюєш(ся) підкориш(ся)	
підкорює(ться) підкорить(ся)	
підкорюємо(ся) підкоримо(ся)	
підкорюєте(ся) підкорите(ся)	
підкорюють(ся) підкорять(ся)	
підписувати(ся) — підписати(ся)	to sign, to underwrite
підписую(ся) підпишу(ся)	
підписуєш(ся) підпишеш(ся)	
підписує(ться) підпише(ться)	
підписуємо(ся) підпишемо(ся)	
підписуєте(ся) підпишете(ся)	
підписують(ся) підпишуть(ся)	
підходити — підійти	to approach, to come to, to fit, to match
підходжу підійду	
підходиш підійдеш	
підходить підійде	
підходимо підійдемо	
підходите підійдете	
підходять підійдуть	
походження, <i>n.</i>	origin
причина, <i>f.</i>	cause, reason
причини	
проклятий, -а, -е, -і	damned, cursed

прославля́ти(ся) — просла́вити(ся) to glorify

прославля́ю(ся) просла́влю(ся)

прославля́еш(ся) просла́виш(ся)

прославля́є(ть) просла́вить(ся)

прославля́ємо(ся) просла́вимо(ся)

прославля́єте(ся) просла́вите(ся)

прославля́ють(ся) просла́влять(ся)

режі́м, *m.* regime

режі́ми

Рі́пин (Répin), Ілля Repin

ре́гіт, *m.* (boisterous) laugh, roar

розв'язува́ти — розв'язати to solve, to untie

розв'язу́ю розв'язу́

розв'язу́еш розв'яжеш

розв'язу́є розв'яже

розв'язу́ємо розв'яжемо

розв'язу́єте розв'яжете

розв'язу́ють розв'яжуть

росі́йський, -а, -е, -і Russian

росі́янин, *m.* Russian

росі́яни

Руда́нський, С. S. Rudansky, Ukrainian poet

секретар, *m.* secretary

секретарі

Сірко́, *m.* Sirko, Ukrainian Kozaks'

leader

Січ, *f.* Sich, a Kozaks' Order

Січі

складни́й, -а́, -е́, -і́ complicated

слуга́, *m.* servant

слуги

старови́на, *f.* old time; anything ancient

сторі́нка, *f.* page

сторі́нки

твори́ти — створи́ти to create

твори́ю створи́ю

твори́ш створи́ш

твори́ть створи́ть

твори́мо створи́мо

твори́те створи́те

твори́ять створи́ять

усміха́тися — усмі́хнутися to smile

усміха́юся усмі́хну́ся

усміха́єшся усмі́хнешся

усміха́ється усмі́хне́ться

усміха́ємося усмі́хнемо́ся

усміха́єтесь усмі́хнете́ся

усміха́ються усмі́хну́ться

хоро́брий, -а, -е, -і brave, courageous

цар, *m.* tsar, czar

царі

ца́рський, -а, -е, -і tsar's, tsarist

чорт, *m.* devil

чорті

чупри́на, *f.* hair, forelock

чупри́ни

шайта́н, *m.* devil (in Turkish)

шайта́ни

я́нгол, *m.* angel

я́нголи

Д І Я Л О Г

(Гетьман Іван Мазепа)

- A.: Чи ви вже читали книгу „Гетьман України Іван Мазепа”?
- B.: Ще ні.
- A.: І вам не соромно? Цього року всі українці вшановують пам'ять гетьмана Івана Мазепа, а ви не читали цієї книги.
- B.: Мені дуже прикро. А де можна дістати цю книгу? Правду кажучи, я ще недобре читаю по-українському.
- A.: Ця книга написана по-англійському.
- B.: Невже? Хто написав її?
- A.: Американський учений Мєннінг.
- B.: Он як! Сьогодні ж піду до бібліотеки.
- A.: Не поспішайте! Там велика черга на цю книгу.
- B.: А чи можна її купити?
- A.: Звичайно, можна.
- B.: Де саме?
- A.: У книгарні „Сурма” в Нью-Йорку або в книгарні „Арка” в Торонто.
- B.: Сьогодні ввечері скажу батькові. Він дає гроші на такі речі. Дуже дякую за те, що ви звернули мою увагу на цю книгу.
- A.: Немає за що.
- Did you read the book, “Hetman of Ukraine: Ivan Mazeppa”?
- Not yet.
- Are you not ashamed? This year all Ukrainians commemorate Hetman Ivan Mazeppa, and you didn't read this book.
- I am very sorry. Where may one get this book? To tell the truth, I still don't read well in Ukrainian.
- This book is (written) in English.
- Really? Who wrote it?
- Clarence A. Manning, an American scholar.
- I see. Today I'll go to the library.
- Not so fast! There is a waiting list (long line) for this book.
- Can I buy it?
- Certainly, you can.
- Where exactly?
- In the bookstore “Surma”, in New York, or in “Arka”, in Toronto.
- This evening I'll tell my father about this. He gives me money for such things. Thank you very much for calling my attention to this book.
- Don't mention it.

(Продовження буде)

Ч И Т А Н Н Я

Іван Мазепа, гетьман України, був однією з найбільших постатей української історії.

Народився Мазепа в тридцятих роках сімнадцятого сторіччя, себто в час, коли майже всі українські землі були захоплені польськими панамі. Юнак Іван учився добре і знав кілька світових мов. На молодого Мазепу звернув увагу польський король і зробив його своїм пажем.

Польські пані дуже заздрили Мазепі, бо король зробив пажем не поляка, а українця. Одного разу якийсь заздрисний чоловік сказав, що Мазепа кохається з дружиною великого й багатого польського пана. Цей пан повірив брехні й вирішив помститися. Коли короля не було вдома, він заарештував Мазепу й наказав своїм слугам прив'язати його до спини зловленого дикого коня. Переляканий кінь побіг у дикі степи України й поніс на собі Мазепу. За конем гналися голодні вовки, але він утік від них. Мазепа довго мучився від спеки й голоду і трохи не вмер.

Але нема лиха без добра. Якись запорозці побачили дикого коня з прив'язаною людиною, зловили його і врятували Мазепу.

Іван Мазепа залишився в Січі. Незабаром він показав свої великі здібності воєнка й дипломата. Козакі обрали його своїм гетьманом.

Лорд Байрон, англійський поет, написав 1818-го року поему „Мазепа”, в якій використав епізод із диким конем. Дмитро Загуба переклав цю поему українською мовою.

(Продовження буде)

Мазепа

(урівки з монологу)

Це справді був шляхетний кінь —
На Україні віріс він. . .
В неволі був один лиш' день. . .
Мені десяток гайдуків?

Йому до спіни прикрутив³...
 Свисток, батіг... і кінь побіг,
 Що так би й водоспад не зміг...
 А на шляху ні міст, ні сіл —
 Крім степу, дикої країни
 У чорнім обводі⁴ лісів...
 Крізь лістя вітром кінь летів,
 Лишав даліко за собою
 Кущі, дерева і вовків,
 Що ззаду гналися юрбою...
 ... знайшли мене в долині,
 Внесли мов трупа в ближчий дім
 І врятували... А потім⁵
 Я став гетьманом⁵ в їх країні...

Лорд Байрон

В И С Л О В И

вшановувати пам'ять + <i>gen.</i>	commemorate
святкувати ювілей	to observe an anniversary
звертати (звернути) увагу	to pay (turn) attention
звертати увагу на себе	to look after oneself
звертати з дороги	to swing off the road
мені дуже прикро	I am very sorry
рятуйте!	help!
мені соромно за вас	I am ashamed of you

Г Р А М А Т И К А

The Adverb соромно. The adverb соромно is accompanied by the dative case of nouns or pronouns.

Мені (йому, їй) соромно. I am (he, she is) ashamed.

Locative Singular of Adjectives. Masculine and neuter adjectives may have the ending -ім, in addition to -ому, in the locative singular.

Ми стояли на зеленому килимі.	Ми стояли на зеленім килимі.
Ми були в великому місті.	Ми були в великім місті.

1. only
2. ten men-in-waiting, ten butlers
3. прив'язав
4. extent, circle
5. in standard pronunciation: потім, гетьманом.

БУТИ + Instrumental. The verb **бути** may be followed by the instrumental case of the noun or pronoun.

Іван Мазепа був гетьманом України. Ivan Mazepa was a Hetman of Ukraine.

The Translation of "It was in ... (year)". The English expression "It was in ... (year)" is translated as follows:

It was in 1945. (1) Це було в 1945-ому

(-ім) році (в + Locative).

(2) Це було 1945-го року (Genitive).

Taras Shevchenko was born in 1814. (1) Тарас Шевченко народився в 1814-ому (-ім) році.

(2) Тарас Шевченко народився 1814-го року.

The Preposition КРИЗЬ. This preposition is followed by the accusative case of a noun:

Ми йшли крізь дощ і сніг. We went through rain and snow.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Чи нам відома точна дата народження Гетьмана Івана Мазепи? Як учився молодий Мазепа? Чому польський король зробив Мазепу своїм пажем? Що робили польські пани? Чому вони це робили? Що сказав один заздрисний пан? Чи це була правда? Що зробив один польський пан, коли короля не було вдома? Куди побіг кінь і що він поніс на своїй спині? Хто гнав за диким конем? Як почував себе Мазепа? Хто врятував Мазепу? Ким став Мазепа пізніше?

II. Decline in both singular and plural:

славний гетьман, найбільша постать.

С Л О В Н И К

арештовувати	—	заарештувати	to arrest
арештовую		заарештую	
арештовуєш		заарештуєш	
арештовує		заарештує	
арештовуємо		заарештуємо	
арештовуєте		заарештуєте	
арештовують		заарештують	

арка, <i>f.</i>	arch, arc
арки	
батіг, <i>m.</i>	whip
батоги	
ближчий, -а, -е, -і	closer
брехня, <i>f.</i>	lie, untruth
брехні	
використовувати — використати	to use, to profit
використовую	використаю
використовуєш	використаєш
використовує	використає
використовуємо	використаємо
використовуєте	використаєте
використовують	використають
вірити — повірити	to believe
вірю	повірю
віриш	повіриш
вірять	повірять
віримо	повіримо
вірите	повірите
вірять	повірять
вносити — внести	to carry in, to bring in
вношу	внесу
вносиш	внесеш
вносить	внесе
вносимо	внесемо
вносите	внесете
вносять	внесуть
водоспад, <i>m.</i>	waterfall, rapids
водоспади	
вшановувати — вшанувати	to honor, to do homage
вшановую	вшаную
вшановуєш	вшануєш
вшановує	вшанує
вшановуємо	вшануємо
вшановуєте	вшануєте
вшановують	вшанують
голод, <i>m.</i>	hunger, famine
дипломат, <i>m.</i>	diplomat
дипломати	
долина, <i>f.</i>	valley
долини	

епізод, <i>m.</i>	episode
епізоди	
Загұл	Zahul, Ukrainian poet killed by the communists
зздрісний, -а, -е, -і	envious, jealous
здібність, <i>f.</i>	ability, capacity, talent
здібності	
зловлений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	caught
книгарня, <i>f.</i>	bookstore
книгарні	
король, <i>m.</i>	king
королі	
крізь, <i>prep.</i> + <i>acc.</i>	through
кущ, <i>m.</i>	bush
кущі	
ліхо, <i>n.</i>	misfortune, disaster
ліс, <i>m.</i>	forest, woods
ліси	
мстити(ся) — помстити(ся)	to revenge oneself
мщу(ся)	помщу(ся)
мстиш(ся)	помстиш(ся)
мстить(ся)	помстить(ся)
мстимо(ся)	помстимо(ся)
мститє(ся)	помститє(ся)
мстять(ся)	помстять(ся)
мучити(ся)	to torment; to suffer
мучу(ся)	
мучиш(ся)	
мучить(ся)	
мучимо(ся)	
мучите(ся)	
мучать(ся)	
наказувати — наказати	to order
наказую	накажу
наказуєш	накажеш
наказує	накаже
наказуємо	накажемо
наказуєте	накажете
наказують	накажуть
написаний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	written
невже, <i>adv.</i>	really? is it possible?

оби́рати — оби́рати	to vote, to elect
оби́раю оби́ру	
оби́раєш обереш	
оби́рає оберє	
оби́раємо оберемо	
оби́раєте оберете	
оби́рають оберуть	
паж, <i>m.</i>	page, servant
па́жі	
переля́каний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	scared, frightened
по́ема, <i>f.</i>	(long) poem
по́єми	
по́ет, <i>m.</i>	poet
по́єти	
по́льський, -а, -е, -і	Polish
по́ляк, <i>m.</i>	Pole
по́ляки	
поспі́шати — поспі́шити	to hurry, to hasten
поспі́шаю поспі́шу	
поспі́шаєш поспі́шиш	
поспі́шає поспі́шить	
поспі́шаємо поспі́шимо	
поспі́шаєте поспі́шите	
поспі́шають поспі́шать	
по́стать, <i>f.</i>	figure, personage
по́статі	
прив'язаний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	tied, bound
прив'язува́ти — прив'язати	to tie, to bind,
прив'язу́ю прив'язу́	to fasten
прив'язу́єш прив'язе́ш	
прив'язу́є прив'яже́	
прив'язу́ємо прив'яжемо́	
прив'язу́єте прив'яжете́	
прив'язу́ють прив'яжуть	
при́кро, <i>adv.</i>	sorry
продо́вження, <i>n.</i>	continuation
продо́вження	

рятува́ти — врятува́ти	to save, to rescue
ряту́ю вряту́ю	
ряту́єш вряту́єш	
ряту́є вряту́є	
ряту́ємо вряту́ємо	
ряту́єте вряту́єте	
ряту́ють вряту́ють	
свист, <i>m.</i>	whistle
свисто́к, <i>m.</i>	whistle (instrument)
свистки́	
світовий, -а, -е, -і	world's
святкува́ти — відсвяткува́ти	to celebrate, to
святку́ю відсвятку́ю	observe a holiday
святку́єш відсвятку́єш	
святку́є відсвятку́є	
святку́ємо відсвятку́ємо	
святку́єте відсвятку́єте	
святку́ють відсвятку́ють	
со́ромно, <i>adv.</i>	shame! ashamed
спі́на, <i>f.</i>	back
спі́ни	
сурма́, <i>f.</i>	trumpet
су́рми	
труп, <i>m.</i>	corpse
тру́пи	
ува́га, <i>f.</i>	attention
уче́ний, -а, -е, -і	scientific, scholarly
уче́ний, <i>m.</i> , вче́ний, <i>m.</i>	scholar, scientist
уче́ні вче́ні	
шлях, <i>m.</i>	way, road
шляхи́	
шляхе́тний, -а, -е, -і	noble
че́рга, <i>f.</i>	line, waiting list
че́рги	
ювіле́й, <i>m.</i>	jubilee, anniversary
ювіле́ї	
юна́к, <i>m.</i>	lad, youth
юна́ки	
юрба́, <i>f.</i>	crowd, mob
ю́рби	

Д І Я Л О Г
(Закінчення)

- A.: Ну, сподобалася вам книга про Мазепу? Well, did you like the book on Mazeppa?
- B.: Так. Тепер я знаю біографію цього славетного гетьмана. Yes. Now I know this glorious Hetman's biography.
- A.: Про Мазепу написано багато книжок. There are many books on Mazeppa.
- B.: Хто ще писав про нього? Who else wrote about him?
- A.: Французький поет і письменник Віктор Гюго, польський поет Словацький, який, до речі, народився в Україні, а також німецькі, російські та інші письменники. The French poet and writer Victor Hugo, the Polish poet Slowacki who, by the way, was born in Ukraine, and also German, Russian and other authors.
- B.: А як щодо українських? What about Ukrainian authors?
- A.: Є добра повість "Мазепа" Богдана Лепкого, видана недавно в Нью-Йорку. There is a good novel "Mazeppa" by Bohdan Lepky, published recently in New York.
- B.: І це все? And that's all?
- A.: Ні. Є багато віршів про Мазепу, написаних українськими поетами, що живуть на еміграції. No. There are many poems about Mazeppa which are written by the Ukrainian poets who have immigrated to other countries.
- B.: А в Україні? And in Ukraine?
- A.: Там інша річ. В Україні під комуністичним режимом немає свободи слова. Тому українським письменникам заборонено писати про Мазепу. That's something else. There is no freedom of speech in Ukraine under the Soviet regime. Therefore, the Ukrainian authors are forbidden to write about Mazeppa.
- B.: Справді? Is that so?

- A.: Так. Гетьман Мазепа для українців — символ незалежності, бо він хотів створити незалежну Україну. Yes, it is. Hetman Mazeppa is a symbol of independence for Ukrainians because he wanted to establish an independent Ukraine.
- B.: Тепер я розумію. Дякую за пояснення. Now I understand. Thank you for your explanation.
- B.: Будь ласка. You are welcome.

Ч И Т А Н Н Я
(Закінчення)

Коли Іван Мазепа став гетьманом, головною його думкою було визволити Україну з-під російського ярма. Він хотів зробити Україну вільною, як за Богдана Хмельницького.

Перш за все, Мазепа почав поширювати освіту серед українського населення й розвивати національну культуру. За Гетьмана Мазепи збудовано багато церков і шкіл, а також реставровано храми, що їх збудували кийські князі. Щедрою рукою давав Мазепа гроші на розбудову київської академії, або університету, де вчилася коло 2.000 студентів. Серед них було багато чужинців, які приїжджали до Києва, щоб здобути високу освіту й широкі знання.

„Гетьман Іван Мазепа опікувався не тільки всіма галузями мистецтва, але й промисловістю. Документальні дані вказують, що в самій Чернігівщині було в вісімнадцятому сторіччі 12 фабрик паперу” — пише д-р Василь Луців у своїй дисертації „Гетьман Іван Мазепа” (Торонто, 1954, стор. 40). До речі, д-р Луців захистив цю дисертацію в Оттавському університеті.

Треба згадати, що Мазепа дуже любив музику й писав гарні вірші народною мовою (див. нижче уривок із його "Думи" і переклад цього уривка).

Коли шведи почали війну проти Росії, Мазепа приєднався до короля Карла XII. В бою під Полтавою війська Карла XII й Мазепи зазнали поразки.

Гетьман Іван Мазепа помер у 1709-му році, кілька місяців після нещасливого бою. Але пам'ять про нього, мудрого політика й мецената української культури, живе й досі в серцях українського народу.

**
*

Самопали набивайте,
Гострих шабель добувайте,
А за віру хоч умірте,
І вольностей бороніте!
Нехай вічна буде слава,
Же през шаблю маєм права!

(1698?)

Гетьман Іван Мазепа

The archaic words from this fragment are not included in the vocabulary. Instead, we quote the translation by Clarence A. Manning:

Load your muskets for the battle,
Sharpen well your keen-edged sabres,
And if for the Faith you perish,
You are guarding Freedom also.
Glory be to him eternal,
Who defends his rights with weapons.

(Hetman of Ukraine: Ivan Mazepa, pp. 52-53)

В И С Л О В И

до річі	by the way
вхід заборонений	keep out, no admittance
його (її) головною думкою	his (her) main thought was
було	
за Хмельницького	under Khmelnytsky
за Мазепа	under Mazepa
перш за все (передусім)	first of all
під Полтавою	near Poltava
під Києвом	near Kyiv
опікуватися культурою та	to protect culture and edu-
освітою	cation
зазнати поразки	to suffer defeat, to be
	defeated

Г Р А М А Т И К А

The Agreement Between Subject and Predicate.

(1) Regular singular:

Він працює в гаражі. He is working in the garage.

(2) Regular plural:

Вони працюють у гаражі. They are working in the garage.

(3) Numeral and noun (the predicate may be in both singular and plural):

Два робітники працює Two workers are working there.
(-ють) там.

П'ять робітників працює Five workers are working there.
(-ють) там.

But:

Двадцять один (тридцять Twenty-one (thirty-one, forty-one, fifty-one...) workers are working there.
один, сорок один, п'ятдесят один...) робітник працює там.

(4) Noun + з (the predicate must be in the plural):

Петро з Богданом працюють Peter and Bohdan are working in the garage.
у гаражі.

(5) After багато, мало, кілька, декілька the predicate is used in both singular and plural, but preferably in the singular:

Багато (мало...) робітників Many (a few...) workers are working there.
працює там.

Note that in the past tense the predicate must be in neuter regardless of the subject's gender.

Багато чоловіків і жінок Many men and women worked there.
працювало там.

Дві тисячі студентів училося там. Two thousand students studied there.

ЗАБОРОНЕНО + Dative. This word requires the dative case of the noun or pronoun:

Мені заборонено це робити. I am forbidden to do this.
Дітям заборонено курити. Children are forbidden to smoke.

The Preposition серед. This preposition is followed by the genitive case of a noun or pronoun:

Він живе серед нас (селá). He lives among us (in the middle of the village).

The Proposition з-під. This preposition is followed by the genitive case of a noun or pronoun.

Як визволити Україну з-під комуністичного ярма? How to liberate Ukraine from under the communist yoke?

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Що було головною думкою Гетьмана Івана Мазепи? Що робив Мазепа у справі освіти й культури? На що давав Мазепа гроші? Як він давав ці гроші? Скільки студентів училося в київській академії в той час? Чим ще опікувався Мазепа? Скільки фабрик паперу було в той час на Чернігівщині? Чи писав Мазепа вірші? Проти кого билися шведи? Хто до них приєднався? Коли помер Мазепа? Про кого живе пам'ять у серцях українського народу?

II. Declension in both singular and plural:

національна культура, київська академія.

СЛОВНИК

біографія, <i>f.</i>	biography
біографії	
виданий, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	published, issued
Віктор, <i>m.</i>	Victor
вказувати — вказати	to indicate, to show, to point out
вказую	вказу
вказуєш	вказеш
вказує	вказе
вказуємо	вказемо
вказуєте	вказете
вказують	вказуть

галузь, <i>f.</i>	branch; sphere (in art, industry)
галузі	
Гюго, <i>m.</i>	Hugo
дані, <i>plural</i>	data, facts
дисертація, <i>f.</i>	dissertation
дисертації	
документальний, -а, -е, -і	documentary
доці, <i>adv.</i>	until now
еміграція, <i>f.</i>	emigration
заборонений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	forbidden
заборонено, <i>adv.</i>	forbidden
зазнавати — зазнати	to sustain, to experience
зазнаю	ззнаю
зазнаєш	ззнаєш
зазнає	ззнає
зазнаємо	ззнаємо
зазнаєте	ззнаєте
зазнають	ззнають
захищати — захистити	to defend
захищаю	захищу
захищаєш	захистиш
захищає	захистить
захищаємо	захистимо
захищаєте	захистите
захищають	захистять
згадувати — згадати	to mention, to recall, to recollect
згадую	згадаю
згадуєш	згадаєш
згадує	згадає
згадуємо	згадаємо
згадуєте	згадаєте
згадують	згадають
знання, <i>n.</i>	knowledge
знання	
з-під, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	from under
Карло, <i>m.</i>	Charles

Лепкий, Богдан	Lepky, Ukrainian writer
меценат, <i>м.</i> меценати	patron
мистецтво, <i>н.</i>	art
населення, <i>н.</i>	population
національний, -а, -е, -і	national
незалежний, -а, -е, -і	independent
незалежність, <i>ф.</i>	independence
нехай (хай)	let...
несчастливий, -а, -е, -і	unhappy, unfortunate
опікуватися опікуюся опікуєшся опікується опікуємося опікуєтеся опікуються	to take care, to protect
освіта, <i>ф.</i>	education
оттавський, -а, -е, -і	Ottawa
папір, <i>м.</i>	paper
письменник, <i>м.</i> письменники	writer
політик, <i>м.</i> політики	politician
поразка, <i>ф.</i> поразки	defeat
поширювати(ся) — поширити(ся)	to spread
поширюю поширюєш поширює(ться) поширюємо поширюєте поширюють(ся)	поширю пошириш поширить(ся) поширимо поширите поширять(ся)
пояснення, <i>н.</i> пояснення	explanation
право, <i>н.</i> права	right

приєднувати(ся) — приєднати(ся)	to join
приєдную(ся) приєднуєш(ся) приєднує(ться) приєднуємо(ся) приєднуєте(ся) приєднують(ся)	приєднаю(ся) приєднаєш(ся) приєднає(ться) приєднаємо(ся) приєднаєте(ся) приєднають(ся)
реставровано, <i>adv.</i>	restored
розбудова, <i>ф.</i>	development, enlargement
розвивати(ся) — розвинути(ся)	to develop
розвиваю(ся) розвиваєш(ся) розвиває(ться) розвиваємо(ся) розвиваєте(ся) розвивають(ся)	розвину(ся) розвинеш(ся) розвине(ться) розвинемо(ся) розвинете(ся) розвинуть(ся)
серед, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	among, in the middle of
символ, <i>м.</i> символи	symbol
славетний, -а, -е, -і	glorious, famous
Словацький, Юліуш	Slowacki, Polish poet
вказувати — указати, <i>see</i> вказувати	
фабрика, <i>ф.</i> фабрики	factory
Чернігівщина, <i>ф.</i>	the region of Chernihiv
чужинець, <i>м.</i> чужинці	foreigner
швед, <i>м.</i> шведи	Swede
шабля, <i>ф.</i> шаблі	sabre
щедрий, -а, -е, -і	generous
ярмо, <i>н.</i>	yoke

ДІЯЛОГ

(До церкви)

- БАТЬКО: Ну, діти, будьте готові. Ми сповідаємося сьогодні ввечері.
МАТИ: Так-так, діти. Час уже вмиватися й передягатися.
Б.: Гріцю, чи ти знаєш усі свої гріхи? Ти маєш їх багато. Минулого тижня розбив шибку, позавчора зламав гілку на дереві...
М.: Ну, годі... Не можна сваритися перед сповіддю.
ГРИЦЬ: Я більше не буду лазити на дерево.
Б.: Гарзд. Іди вмиватися, а потім передягнійся в чистий одяг.
М.: Гріцю! Після того, як умиєшся, одягни білу сорочку й чорний костюм.
Б.: А ти, Віро, одягни темно-синю суконку.
ВІРА: Мамо, коли будемо причащатися?
М.: Завтра вранці... Після сповіді не можна нічого їсти аж до причастя.
Б.: Я дуже люблю слухати, коли співає хор.
Б.: В церкві треба не тільки слухати церковні пісні, але й самому молитися Богові.

Well, children, get ready! We'll go to confession this evening.
Yes, children. It's time to wash yourselves and to change your clothes.
Gregory, do you know all your sins? You have a lot of them. Last week you broke a (window) pane; the day before yesterday you broke a tree branch...
Well, it's enough. You should not quarrel before confession.
I'll not climb the trees any more.
All right. Go and wash yourself, and then put on clean clothing.
Gregory! After you wash yourself, put on the white shirt and the black suit.
And you, Vira, put on the dark-blue dress.
Mama, when will we receive communion?
Tomorrow morning. After the confession we are not allowed to eat until we have communion.
I like to hear the church choir sing.
We must not only listen to the church songs, but also pray to God.

- Б.: Тату, я щовечора молюся. Я вже знаю молитву „Отче наш” напам'ять.
М.: Ну, гарзд, діти. Чи ви вже готові? Зараз пове-череємо, а тоді — вже й до церкви.

Dad, I pray every evening. I already know "The Lord's Prayer" by heart.
Well, children. Are you ready? We'll have supper right now, and then we'll go to church.

МОЛИТВА ГОСПОДНЯ

(The Lord's Prayer)

Отче наш, що еси на небесах! Нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліба нашого щоденного дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволь нас від лукавого.

Бо Твоє є царство, і сила, і слава, Отця, і Сіна, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні. Амінь.

* Хто за віру вмирає, той небесне царство має.

Молитва за Україну

Боже Великий, Єдиний,
Нам Україну храни!¹
Боли і світла промінням
Ти її осіни.⁴

Світлом знання і науки
Всіх нас просвіти,
В чистій любові до Краю
Ти нас, Боже, зрости!⁵

1. art in heaven
2. hallowed be
3. protect, watch
4. enlighten
5. grow

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Як до гóря, то й до Бóга.
В сéрці Бóга май!
Бережéного і Бог бережé.
Годі́ться Бóгу моли́ться.

Г Р А М А Т И К А

Vocative Singular. Note the consonantal changes in the following nouns, while forming the vocative singular:

Nom. sing.

отéць
Бог

Voc. sing.

óтче
Бóже

Dative Singular of Nouns. Masculine nouns may have the ending -y in the dative singular:

Я молю́ся Бóгу (-ові). I pray to God.

The ending -y is preferred (at least once) if there are three or more nouns together:

Я послáв лíст письмéннико- I have sent a letter to the
ві Улáсу Самчу́кові. writer Ulas Samchuk.

Я послáв лист письмéннику I have sent a letter to the
Василéві Чаплéнкові. writer Vasyl Chaplenko.

The Verb мо́литися + Dative. This verb requires the dative case of the noun or pronoun

Він мо́литься Йому́ (Бóгу). He prays to Him (God).

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перепишіть і перекладіть слова в дужках:

(We pray to God), щоб Він дав нам щастя й здоров'я.
(Did you pray to God), коли ви були вчора в церкві? Так, я
довго (prayed to Him). Коли ви мали (confession)? День
перед (communion). (I like to listen to) церковні пісні.
(The Lord's Prayer) — головна молитва. (Everyone must)

знати її напам'ять. Коли (prayed) ваш брат? Ми всі
(prayed) позавчора.

II. Decline the word **Бог** in the singular and **молитва** in both singular and plural.

С Л О В Н И К

Амінь	Аmen
берегти́ — зберегти́	to take care of, to guard
бережу́ збережу́	
бережеш збережеш	
бережé збережé	
бережемó збережемó	
бережете́ збережете́	
бережуть збережуть	
бережений, -а, -е, -і	well protected
вводити́ — ввести́	to lead in
вводжу́ введу́	
води́ш введеш	
води́ть введе́	
води́мо введемó	
водите́ введете́	
водять введуть	
винувáтець, т. винувáтці	guilty one; accuser
Віра, f.	Vera
во́ля, f.	will; freedom
гілка, f. гілкі	branch, bough
говіти — поговіти	to fast
говію́ поговію́	
говіеш поговіеш	
говіе поговіе	
говіемо поговіемо	
говіете поговіете	
говіють поговіють	
годі́, adv.	enough
годі́тися	to suit, to fit
годжу́ся	
годи́шся	
годи́ться	
годимóся	
годі́тєся	
годя́ться	

горе, <i>n.</i>		grief
Господній, -я, -е, -і		God's, Lord's
гріх, <i>m.</i>		sin
гріхі		
Григорій, <i>m.</i>		Gregory
Гриць		dim. of Григорій
єдиний, -а, -е, -і		sole, only
лазити		to climb, to crawl
лажу		
лазиш		
лазити		
лазимо		
лазите		
лазять		
ламати — зламати		to break
ламаю	зламаю	
ламаєш	зламаєш	
ламає	зламає	
ламаємо	зламаємо	
ламаєте	зламаєте	
ламають	зламають	
лукавий, -а, -е, -і		sly, cunning, the Evil One
любов, <i>f.</i>		love
мама, <i>f.</i>		dim. of мати
молітва, <i>f.</i>		prayer
молитви		
молітися — помолітися		to pray
молюся	помолюся	
молишся	помолишся	
молиться	помолиться	
молимося	помолимося	
молитесь	помолитесь	
моляться	помоляться	
небесний, -а, -е, -і		heaven
ніні, <i>adv.</i>		now
отець, <i>m.</i>		father, priest, God
отці		

передягатися — передягнутися	to change clothes
передягаюся	передягнуся
передягаєшся	передягнешся
передягається	передягнеться
передягаємося	передягнемося
передягаєтеся	передягнетесь
передягаються	передягнуться
повсякчас, <i>adv.</i>	ever
причащатися — причаститися	to receive communion
причащаюся	причащуся
причащаєшся	причастішся
причащається	причаститься
причащаємося	причастимось
причащаєтеся	причаститесь
причащаються	причастяться
причасть, <i>n.</i>	communion
провина, <i>f.</i>	guilt, trespass
провіни	
проміння, <i>n., coll.</i>	rays
просвічувати — просвітити	to educate, to enlighten
просвічую	просвічу
просвічуєш	просвітиш
просвічує	просвітить
просвічуємо	просвітимо
просвічуєте	просвітите
просвічують	просвітять
прощати — простити	to forgive
прощаю	прощу
прощаєш	простіш
прощає	простить
прощаємо	простимо
прощаєте	простите
прощають	простять
світло, <i>n.</i>	light
світлі	
сіла, <i>f.</i>	strength, power
сіли	

спові́датися	to confess
спові́даюся	
спові́даєшся	
спові́дається	
спові́даємося	
спові́дається	
спові́даються	
спові́дь, <i>f.</i>	confession
спові́ді	
спокýса, <i>f.</i>	temptation
спокýси	
сукóнка, <i>f.</i>	dress, dim. of сýкня
сукóнки	
та́то, <i>m.</i>	dad
темносі́ній, -я, -е, -і	dark-blue
ца́рство, <i>n.</i>	kingdom
ца́рства	
церко́вний, -а, -е, -і	church, religious
щодéнний, -а, -е, -і	daily

ДІАЛОГ

(Альбóм)

- A.: Ході́мо нагóру! Я пока-
жу́ тобі́ мій новий аль-
бо́м із фотогра́фіями. Let's go upstairs! I'll show
you my new photograph
album.
- B.: Ти придба́ла новий аль-
бо́м? Де він? Did you get a new album?
Where is it?
- A.: Нагóрі, у ме́не в віта́льні. In my living room upstairs.
- B.: Ході́мо! Ду́же люблю́ ди-
вйти́ся на фотогра́фії... Let's go! I like to look at the
pictures very much...
Який га́рний альбо́м! Об-
кла́динка шкіряна́? What a beautiful album!
Is the cover made of
leather?
- A.: Так. Це Петро́ подарува́в
ме́ні в де́нь наро́дження. Yes. Peter gave (presented)
it to me for my birthday.
- B.: Не випадко́во ти й помі-
сти́ла Петро́ву фотогра́-
фію на пе́ршу сторі́нку. I see. It was not by acci-
dent that you put his
photograph on the first
page. He is a handsome
boy! He has the look of
an eagle. Do you love him?
- A.: Ну, го́ді! Ще почне́ш тут
пое́зії склада́ти... Петро́
— про́сто симпаті́ч-
ний хло́пець. Це все. Well, that's enough. You are
already becoming poetic.
Peter is simply a pleasant
boy. That's all.
- B.: Ну, не се́рдься. А де тво́й
патефо́н? Уни́зу? Well, don't be angry. And
where is your record
player? Downstairs?
- A.: Так. Хо́чеш потанцюва́-
ти? Ході́мо вниз. Ма́ю
дві га́рні платі́вки: „Ки́їв-
ський вальс” і та́нго „Дві
зіроньки мої...” Yes. Would you like to
dance? Let's go down-
stairs! I have two beauti-
ful records: “The Kyivan
Waltz” and the tango, “My
Two Starlets”...
- B.: Ме́ні ду́же подóбається
мело́дія „Ки́ївського
ва́льсу”. Хто написав цю
му́зику? I like the melody “The
Kyivan Waltz” very much.
Who wrote this music?
- A.: Композы́тор Ма́йборода
з Ки́ева. The composer Mayboroda
from Kyiv.

ЧИТАННЯ

Софія має гарний великий альбом. Обкладинка зроблена зі шкіри, слова витиснені золотом, усередині папір попелястого кольору. В альбомі Софія зберігає всі фотографії. На першій сторінці ми бачимо зображення Софіїних батьків, далі йдуть Софіїні старші брати й сестри, а вже потім ціла серія гарних портретів Софії. Чорні фотографії чергуються з кольоровими. Ось ми бачимо Софію, сфотографовану в профіль, далі йде ряд фотографій, зроблених анфас (en face), себто лицем до того, хто дивиться на зображення. Трохи далі ми помітили одну найновішу фотографію. На ній я впізнала Софію і якогось молодого хлопця з кучерявим чубом. Хлопець стоїть під руку з Софією, а в лівій руці тримає якусь книжку. Я запитала Софію: „Хто це?” Софія зняковіла й почервоніла. Згодом вона відповіла: „Це мій знайомий, студент Альбертського університету. Недавно він приїхав сюди з Оттави.” Я всміхнулася і все зрозуміла. Хлопець справді гарний. Я також не проти того, щоб познайомитися з ним. Але, мабуть, уже пізно.

З “Київського вальсу”

Знову цвітуть каштани,
Хвиля дніпрівська б'є.*
Молодість мила,
Ти — щастя моє!

Андрій Малишко

ВИСЛОВИ

мій добрий знайомий
я познайомився з нею
вона познайомилася зі
мною

a friend of mine
I got acquainted with her
she got acquainted with me

*) is waving

ГРАМАТИКА

НАГОРУ — НАГОРІ, ВНИЗ — ВНИЗУ. The adverbs **нагору** and **вниз** are preceded by verbs of motion, while **нагорі** and **внизу** indicate location:

Я йду нагору (вниз).	I am going upstairs (downstairs).
Я нагорі (внизу).	I am upstairs (downstairs).

The Verb знайомитися. This verb is followed by the preposition **з** + Instrumental:

Вона познайомилася з ним.	She got acquainted with him.
Він знайомиться з нею.	He is introducing himself to her.
Андрій познайомився з Софією.	Andrew introduced himself to Sophia.
Ми познайомилися з тими дівчатами.	We introduced ourselves to those girls.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Rewrite and give proper endings:

Маріє, ходімо вни... Я маю там нов... платівок...
У мене є різн... вальс... й танг... У мене є також
нов... шкірян... альбом. У ньом... є різн... фотографі...
— чорн... й кольоров... Там є фотографі...
мого знайом... й моєї знайом... Мій знайом... — дуже
симпатичн... хлопець. Моя знайом... — студент...
Монреальськ... університ... Вона дуже люб... мело-
ді... „Київськ... вальс...” Де ваш... сестра? На-
гор...? А я думала, що вона вни... Скажіть їй, нехай
вона йде вни...

II. Decline in both singular and plural:

моя фотографія, наш альбом.

С Л О В Н И К

Альбертський, -а, -е, -і	of Alberta
анфас, <i>m.</i>	en face
вальс, <i>m.</i>	waltz
вальси	
випадково, <i>adv.</i>	by chance, accidentally
вітиснений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	pressed out; eliminated (by force)
вниз (уніз), <i>adv.</i>	(to) downstairs
внизу (унизу), <i>adv.</i>	downstairs
впізнавати — впізнати	to recognize
впізнаю	впізнаю
впізнаєш	впізнаєш
впізнає	впізнає
впізнаємо	впізнаємо
впізнаєте	впізнаєте
впізнають	впізнають
дніпрівський, -а, -е, -і	of the Dnieper
зберігати — зберегти	to save
зберігаю	збережу
зберігаєш	збережеш
зберігає	збереже
зберігаємо	збережемо
зберігаєте	збережете
зберігають	збережуть
згодом, <i>adv.</i>	after a while, later
знайомитися — познайомитися	to acquaint with, to introduce oneself
знайомлюся	познайомлюся
знайомишся	познайомишся
знайомиться	познайомиться
знайомимосся	познайомимосся
знайомитесь	познайомитесь
знайомляться	познайомляться
знайомий, <i>m.</i> ; -а, <i>f.</i>	acquaintance
знайомі	
знайомий, -а, -е, -і	familiar
зображення, <i>n.</i>	picture, image
зображення	
золото, <i>n.</i>	gold
колір, <i>m.</i>	color
кольори	

кольоровий, -а, -е, -і	colored
кучерявий, -а, -е, -і	curly
Майборода, Платон	Mayboroda, Ukrainian composer
мелодія, <i>f.</i>	melody
мелодії	
містити — помістити	to place
міщу	поміщу
містиш	помістиш
містить	помістить
містимо	помістимо
містите	помістите
містять	помістять
молодість, <i>f.</i>	youth
нагорі, <i>adv.</i>	upstairs
нагору, <i>adv.</i>	(to) upstairs
ніяковіти — зніяковіти	to be embarrassed
ніяковію	зніяковію
ніяковієш	зніяковієш
ніяковіє	зніяковіє
ніяковіємо	зніяковіємо
ніяковієте	зніяковієте
ніяковіють	зніяковіють
обкладинка, <i>f.</i>	cover
обкладинки	
орел, <i>m.</i>	eagle
орли	
Петрів, -ова, -ове, -ові	Peter's
платівка, <i>f.</i>	record
платівки	
помічати — помітити	to notice, to see
помічаю	помічу
помічаєш	помітиш
помічає	помітить
помічаємо	помітимо
помічаєте	помітите
помічають	помітять
портрет, <i>m.</i>	portrait
портрети	

придба́ти, <i>perf.</i>	to get, to acquire
придба́ю	
придба́єш	
придба́є	
придба́ємо	
придба́єте	
придба́ють	
просто́, <i>adv.</i>	simply
про́філь, <i>m.</i>	profile
про́філі	
се́рія, <i>f.</i>	series
се́рії	
симпатичний, -а, -е, -і	pleasant, likable
складати́ — скла́сти	to put together, to compose
склада́ю	складу́
склада́єш	складеш́
склада́є	складе́
склада́ємо	складемо́
склада́єте	складете́
склада́ють	складу́ть
Софі́н, -а, -е, -і	Sophia's
сфотографо́ваний, -а, -е, -і	photographed
трима́ти — потрима́ти	to hold, to keep
трима́ю	потрима́ю
трима́єш	потрима́єш
трима́є	потрима́є
трима́ємо	потрима́ємо
трима́єте	потрима́єте
трима́ють	потрима́ють
уни́з (вниз), <i>adv.</i>	(to) downstairs
унизу́ (внизу́), <i>adv.</i>	downstairs
упізнава́ти — упізна́ти, <i>see</i>	впізнава́ти
фотографі́я, <i>f.</i>	photograph
фотографі́ї	
червони́ти — почервони́ти	to redden, to blush
червони́ю	почервони́ю
червони́єш	почервони́єш
червони́є	почервони́є
червони́ємо	почервони́ємо
червони́єте	почервони́єте
червони́ють	почервони́ють
чуб, <i>m.</i>	hair, forelock
чуби́	
шкіряни́й, -а, -е, -і	leather

ДІЯЛОГ.

(Вимика́ч і сві́тло)

- A.: Увімкніть сві́тло, будь ласка, бо в кімна́ті вже те́мно. Please turn on the light, because it's getting dark in the room.
- B.: Гарáзд. А де тут у вас вимика́ч? All right. Where is the switch?
- A.: Он там бі́ля двере́й. Right there near the door.
- B.: Так ви́соко! О, що́ це? It's so high. Oh! What happened? No electricity?
- Нема́є елє́ктрики? А мо́же згорі́ла ля́мпочка? Maybe the bulb has burned out?
- A.: Попробу́йте ще раз. Try it once more.
- B.: Я вже увімкну́в, вимкну́в і зно́в увімкну́в. I already turned it on, turned it off and turned it on again.
- A.: Дивно́! Мо́же зі́псува́вся вимика́ч... О, це зно́ву мій син зі́псува́в... That's strange! Maybe the switch is broken. I see! My son has broken it again.
- B.: Хи́ба він мо́же діста́ти? Can he really reach it?
- A.: Біда́ з ним! У нас вими́кач — ви́соко, лише́ до́рослі мо́жуть діста́ти; He always causes trouble. Our switch is located high. Only adults can reach it; тому́ він, нече́мний хло́пець, приста́вляє стіле́ць до сті́ни, ста́є на ньо́го й ба́виться вимика́чем. therefore he, the rascal, puts a chair against the wall, stands on it and plays with the switch.
- B.: Хи́ба в ньо́го нема́є за́баво́к? Hasn't he any toys (really)?
- A.: Ма́є їх ці́лу кúпу! Але́ його́ тя́гне до елє́ктрики. He has a pile of them! But he tries to play with electricity.
- B.: Це дуже́ небезпе́чно, коли́ ді́ти торка́ються до елє́ктри́чного про́воду. It's dangerous when children touch electric wires.
- A.: Він уве́сь день гра́є ро́лю монте́ра. Позавче́ра він побáчив, як ба́тько вкру́чував ля́мпочку в па́трон, і вже вче́ра за́пропонува́в її ви́крутити. He plays the part of an electrician all day long. The day before yesterday, he watched as his father replaced the bulb, and already yesterday he suggested to take it out.

Б.: Навіщо? Why?

А.: Бо він сам хоче її вкру- Because he wants to screw
тити. it in himself.

ЧИТАННЯ

Не можна дозволяти дітям бавитися електрикою, бо це дуже небезпечно. Одного разу малий Пётрик узяв молоток, приставив стілець до стіни, став на нього й почав бити молотком. Так він розбив вимикач. Розбивши вимикач, він почав довбати пальцем. На нещастя, нікого не було в хаті, щоб спинити завзятого „монтера”. Пётрик довго довбав і довбав. Коли він торкнувся пальцем до проводу, електричний струм так ударив його, що він упав на підлогу непритомний. Через якийсь час повернулася мати. Вона знайшла сина на підлозі й негайно викликала авто швидкої допомоги. За кілька хвилин загула під вікном сирена. У хату вбігли два санітари, взяли хлопця на носилки й повезли до лікарні. На щастя, лікарі врятували Пётрика.

Коли інші діти довідалися про цей випадок, вони назвали Пётрика „монтером”.

— Гей, монтере! Як справи? — кепкували з нього діти.

Пётрик не розгублювався й гордо відповідав:

— Усе гаразд.

ВИСЛОВИ

авто швидкої допомоги	ambulance
як справи?	how do you do?
на щастя	fortunately; for luck
на нещастя	unfortunately
я розгубився	I lost my head, I was em- barrassed
біді в тому	the trouble is
це ще не біді	there is no great harm in that
що за біді?	what does that matter?
в біді	in trouble
нікого не було там	no one was there
нещасливий випадок	accident

ГРАМАТИКА

The Verb бавити(ся). The verb бавитися is followed by the instrumental case of the noun or pronoun:

Вона бавиться забавками. She plays with her toys.

If used without -ся, this verb requires a direct object, like many other verbs do:

Вона бавить малу дитину. She entertains the small
child. (She is minding
the baby).

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перепишіть і перекладіть слова в дужках:

Я хочу розказати вам (about my small brother). (Generally speaking), він зовсім не поганий хлопець. Але (he likes to amuse himself) молотком. (The trouble is), що він ходить і стукає по стінах. (Just recently), я відремонтував своє авто. Мій брат прийшов (and started to strike the car with a hammer). (I took his hammer) і сказав: ("You are not an adult yet!"). Тоді він пішов у хату і сказав нашому батькові, що я (impolite to him and took his toy). Батько (called me into the house) і спитав ("What happened?"). Я відповів: ("Nothing"). Батько знову спитав: "Чому ти (took his toy?)" Я відповів: ("That was not a toy, but a hammer").

II. Decline in both singular and plural:

нова забавка, нечемний хлопець.

СЛОВНИК

бавити(ся)	— побавити(ся)	to amuse oneself, to
бавлю(ся)	побавлю(ся)	play
бавиш(ся)	побавиш(ся)	
бавить(ся)	побавить(ся)	
бавимо(ся)	побавимо(ся)	
бавите(ся)	побавите(ся)	
бавлять(ся)	побавлять(ся)	

бідá, <i>f.</i>		misfortune, disaster
вбігáти — вбігти		to run into (a building)
вбігáю	вбіжý	
вбігáєш	вбіжýш	
вбігáє	вбіжýть	
вбігáємо	вбіжимо́	
вбігáєте	вбіжитé	
вбігáють	вбіжáть	
вдаря́ти(ся) — вдарити(ся), <i>see</i> ударя́ти(ся)		
виклика́ти — ви́кликати		to call out
виклика́ю	ви́кличу	
виклика́єш	ви́кличеш	
виклика́є	ви́кличе	
виклика́ємо	ви́кличемо	
виклика́єте	ви́кличете	
виклика́ють	ви́кличуть	
викру́чувати — ви́крутити		to twist, to unscrew
викру́чую	ви́кручу	
викру́чуєш	ви́крутиш	
викру́чує	ви́крутить	
викру́чуємо	ви́крутимо́	
викру́чуєте	ви́крутите	
викру́чують	ви́крутять	
вимика́ти — ви́мкнути		to turn off, to switch off
вимика́ю	ви́мкну	
вимика́єш	ви́мкнеш	
вимика́є	ви́мкне	
вимика́ємо	ви́мкнемо	
вимика́єте	ви́мкнете	
вимика́ють	ви́мкнуть	
вимика́ч, <i>m.</i> вмика́ч, <i>m.</i>		switch
випадо́к, <i>m.</i> випадки		case, event, incident
вкру́чувати — вкру́тити		to twist, to screw in
вкру́чую	вкру́чу	
вкру́чуєш	вкру́тиш	
вкру́чує	вкру́тить	
вкру́чуємо	вкру́тимо́	
вкру́чуєте	вкру́тите	
вкру́чують	вкру́тять	

вмика́ти — уві́мкнути (вві́мкнути)		to turn on, to switch on
вмика́ю	уві́мкну́	
вмика́єш	уві́мкнеш	
вмика́є	уві́мкне	
вмика́ємо	уві́мкнемо́	
вмика́єте	уві́мкнете́	
вмика́ють	уві́мкну́ть	
го́рдо, <i>adv.</i>		proudly
горі́ти — згорі́ти		to burn
горю́	згорю́	
горі́ш	згорі́ш	
горі́ть	згорі́ть	
горимо́	згоримо́	
горите́	згорите́	
горя́ть	згоря́ть	
двéрі, <i>plural</i>		door
дівно́, <i>adv.</i>		strangely
довба́ти — роздовба́ти		to chisel, to hollow, to slot
довба́ю	роздовба́ю	
довба́єш	роздовба́єш	
довба́є	роздовба́є	
довба́ємо	роздовба́ємо	
довба́єте	роздовба́єте	
довба́ють	роздовба́ють	
дові́дуватися — дові́датися		to find out, to inquire
дові́дуюся	дові́даюся	
дові́дуєшся	дові́даєшся	
дові́дується	дові́дається	
дові́дуємося	дові́даємося	
дові́дуєтеся	дові́даєтеся	
дові́дуються	дові́даються	
дозволя́ти — дозво́лити		to let, to allow
дозволя́ю	дозво́лю	
дозволя́єш	дозво́лиш	
дозволя́є	дозво́лить	
дозволя́ємо	дозво́лимо́	
дозволя́єте	дозво́лите́	
дозволя́ють	дозво́лять	
дорóслий, -а, -е, -і		adult
еле́ктрика, <i>f.</i>		electricity

за́бавка, <i>f.</i> за́бавки	toy
завзя́тий, -а, -е, -і	persistent, brave, courageous
кепкувáти — покепкувáти	to deride, to mock, to scorn
кепкúю покепкúю	
кепкúєш покепкúєш	
кепкúє покепкúє	
кепкúємо покепкúємо	
кепкúєте покепкúєте	
кепкúють покепкúють	
кúпа, <i>f.</i> кúпи	pile
ліка́рня, <i>f.</i> ліка́рні	hospital
ля́мпочка, <i>f.</i> ля́мпочки	(electric) bulb
монте́р, <i>m.</i> монте́ри	electrician
наві́що, <i>adv.</i>	why, for what purpose
небезпе́чно, <i>adv.</i>	dangerous(ly)
нега́йно, <i>adv.</i>	immediately, promptly
неприто́мний, -а, -е, -і	unconscious
нече́мний, -а, -е, -і	bad, impolite
неща́стя, <i>n.</i> неща́стя	misfortune
носі́лки, <i>f., plural</i>	litter, stretcher
па́трон, <i>m.</i> па́трони	light socket, cartridge
приста́вляти — приста́вни	to put, to lean (against)
приста́вляю приста́влю	
приста́вляєш приста́вниш	
приста́вляє приста́вить	
приста́вляємо приста́вимо	
приста́вляєте приста́вите	
приста́вляють приста́влять	

прóбувати — попрóбувати	to try, to attempt
прóбую попрóбую	
прóбуєш попрóбуєш	
прóбує попрóбує	
прóбуємо попрóбуємо	
прóбуєте попрóбуєте	
прóбують попрóбують	
прóвід, <i>m.</i> прóводи	(electric) wire; leadership
пропону́вати — запропону́вати	to offer, to suggest, to propose
пропону́ю запропону́ю	
пропону́єш запропону́єш	
пропону́є запропону́є	
пропону́ємо запропону́ємо	
пропону́єте запропону́єте	
пропону́ють запропону́ють	
псу́вати(ся) — зіпсу́вати(ся)	to spoil, to damage
псу́ю(ся) зіпсу́ю(ся)	
псу́єш(ся) зіпсу́єш(ся)	
псу́є(тьс)я зіпсу́є(тьс)я	
псу́ємо(ся) зіпсу́ємо(ся)	
псу́єте(ся) зіпсу́єте(ся)	
псу́ють(ся) зіпсу́ють(ся)	
розгублю́ватися — розгубі́тися	to be at loss; to be embarrassed; to lose one's bearings
розгублю́юся розгублю́ся	
розгублю́єшся розгуби́шся	
розгублю́ється розгуби́ться	
розгублю́ємося розгуби́мося	
розгублю́єтеся розгуби́теся	
розгублю́ються розгубля́ться	
саніта́р, <i>m.</i> саніта́ри	male-nurse
сирéна, <i>f.</i> сирéни	siren
стіна́, <i>f.</i> стіни	wall
струм, <i>m.</i>	(electric) current

спиня́ти — спини́ти	to stop
спиня́ю спиню́	
спиня́єш спини́ш	
спиня́є спини́ть	
спиня́ємо спини́мо	
спиня́єте спини́те	
спиня́ють спиня́ть	

те́мно, *adv.* dark

торка́ти(ся) — торкну́ти(ся)	to touch
торка́ю(ся) торкну́(ся)	
торка́єш(ся) торкне́ш(ся)	
торка́є(ться) торкне́(ться)	
торка́ємо(ся) торкнемо́(ся)	
торка́єте(ся) торкнете́(ся)	
торка́ють(ся) торкну́ть(ся)	

тягну́ти — потягну́ти	to pull, to stretch, to tug, to prolong
тягну́ потягну́	
тягне́ш потягне́ш	
тягне́ потягне́	
тягнемо́ потягнемо́	
тягнете́ потягнете́	
тягну́ть потягну́ть	

ударя́ти(ся) — уда́рити(ся)	to hit, to strike, to knock
ударя́ю(ся) уда́рю(ся)	
ударя́єш(ся) уда́риш(ся)	
ударя́є(ться) уда́рить(ся)	
ударя́ємо(ся) уда́римо(ся)	
ударя́єте(ся) уда́рите(ся)	
ударя́ють(ся) уда́рять(ся)	

укру́чувати, *see* вкру́чувати

ДІЯЛОГ

(Полюва́ння)

- A.: Доброго здоров'я, Михайле Григоровичу! Повертаєтесь додому з полювання? Ба́чу, вам пощастило. Good day, Mykhaylo Hryhorovych! Are you returning home from hunting? I see you were lucky.
- B.: Дякувати Бо́гу, мав щастя. Убив три зайці, одну лисицю й кілька диких качок. Ледве несу́ додому. Thank goodness, I was lucky. I killed three hares, one fox and several wild ducks. I can hardly carry them home.
- A.: Чи можна піти́ з ва́ми на полюва́ння насту́пного ра́зу? May I go hunting with you next time?
- B.: Хіба́ ви тако́ж мисли́вець? Якщо́ так, тоді при́ходьте до ме́не за́втра вранці́. Підемо́ ра́зом. Але́ не забу́дьте рушні́ці. Are you a hunter also? If so, then come to my house tomorrow morning. We'll go together. But don't forget your gun.
- A.: Я ще́ не вмію́ її́ заряджа́ти. I don't know how to load it.
- B.: Я навчу́ вас і заряджа́ти, й розряджа́ти. I'll teach you how to load and unload the gun.

ЧИТАННЯ

Про му́дрого за́йця

Сиджу́ собі, відпочиваю...

Аж ра́птом повз ме́не за́єць тільки́ — шурх!¹)

Я на нього́:

— Тю!²)

А він мені:

— Не тікай,³) --- ка́же, — я не тільки́ твого́ „тю” не бою́сь, я на всі сирéни і на всі фа́ри з усіх автомаши́н... на всіх на них покла́в я всі чо́тири ла́пки!⁴)

— Диви́сь, — кажу́, — який хоро́брий! Ану,⁵) — кажу́, --- підхо́дь! Тако́го ще́ не ба́чив!

— І підійду́, — ка́же за́єць.

І підійшов.

— Так чого ти, — питаю, — такий хоробрий?

— А того, — каже, — що я рекордсмен!

— Рекордсмен?

— Так! Рекордсмен! Я за своє коротке життя вивів із ладу вже двадцять автомашин...

— Як? Яким способом?!...

— Ти знаєш, — каже заєць, — який тепер народ...

Поліє нас, чесних зайчиків,⁶) у незаконний час, з-під автомобільних фар! Ми собі чесно вночі пасемось, знаємо, що половати нас ще не дозволено, — раптом якась личина... летить по стерні, лякає нас, берє в фари,⁷) ми мчимось, як осатанілі,⁸) під фарами, а він гатить у нас⁹) із рушніці... І багато нашого брата¹⁰) гине від такого нечуваного в культурній країні хуліганства...

Я сумно покивав головою...

— Так ми тепер, — каже заєць, — мудрішими поробились.¹¹) Тепер на кожній такій ділянці біля шляху ми поставили старіх досвідчених зайців, які знають, що їм робити. Як тільки появляється машина, такий зайчик зразу сам ускакує в фари,¹²) а потім вивертами та зигзагами ведє ту машину до ярка¹³) або до протитанкового рову... і бувай здоров! Потім уже ведуть машину додому на буксірі, витрачають гроші на ремонт...

— Ми, — каже далі заєць, — між собою змагаємось — хто скільки машин із ладу введе... Так я найбільше їх віничив! Я — рекордсмен!

Соромно, соромно мені зробилося.¹⁴) Я мовчав.

А заєць пік мене словом:

— А ти, — каже, — думаєш, що мені не шкода тих машин, що через мене аварії зазнають?! Хіба не шкода добра народного?! Але що я маю робити?! Мущу ж я боронитися! Ах, якби я міг тим людям хоч трошки¹⁵ встави-

1 I passed rapidly. 2 hello! 3 to say hello. 4 I can escape. 5 then. 6 dim. of заєць. 7 catches with the headlight. 8 possessed, furious. 9 shoots us. 10 many of our brothers. 11 became wiser. 12 jumps into the rays of the headlights. 13 dim. of яр. 14 I was ashamed. 15 dim. of трохи.

ти свого заячого мозку! І тим, хто робить, і тим, хто за цим повинен стежити...

Остап Вішня (1889—1956)
(Скорочено)

ВИСЛОВИ

так йому й треба!
я тебе не боюсь
яким способом?
таким способом
що мені робити
що нам (ім) робити
соромно мені зробилося
виводити з ладу

не до ладу
будь ласка, без вивертів!
мені шкода його
за мною стежать
Якби не вона, я ніколи цього
не зробив би.

it serves him right!
I am not afraid of you
in what way?
in this way
what I must do
what must we (they) do
I was ashamed
to put out of action, to
disable
out of order
none of your games!
I'm sorry for him
they are on my trail
If it were not for her, I
should never have done it.

ГРАМАТИКА

The Preposition повз. This preposition is followed by the accusative case of the noun or pronoun:

Він пройшов повз мене
(хату).

He passed by me (the
house).

ПОВИНЕН + Infinitive. Note that adjective повинен (повинний) must be accompanied by the infinitive.

Я повинен (повинний) це зробити.
I must do this.

Past Tense of пекти.

я, ти, він пік
я, ти, вона пекла
вона пекло

ми
ви пекли
вони

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Чому заєць назвав себе рекордсменом? Яким способом зайці виводять із ладу автомашини? Що роблять зайці вночі? В які пори року не дозволено полювати на зайців? Чи мисливцеві було соромно після розмови з зайцем? Що хотів мудрий заєць уставити в мозок мисливцям? Кого захищає Остап Вишня в своєму оповіданні?

II. Decline in both singular and plural: мисливець, заєць.

СЛОВНИК

аварія, <i>f.</i>	wreck, crash
аварії	
автомашіна, <i>f.</i>	motor vehicle, car, truck
автомашини	
автомобільний, -а, -е, -і	automobile
боронітися — оборонітися	to defend oneself
бороніюся	обороніюся
боронишся	оборонишся
бороніться	обороніться
боронимосся	оборонимосся
боронітеся	оборонітеся
бороняться	обороняться
буксир, <i>m.</i>	tow; tug
вбивати — вбити, <i>see</i> убивати	
вести — ввести	to lead
веду	веду
ведеш	ведеш
веде	веде
ведемо	ведемо
ведете	ведете
ведуть	ведуть
віверт, <i>m.</i>	zigzag, eccentricity
виводити — вивести	to lead out
виводжу	виведу
виводиш	виведеш
виводить	виведе
виводимо	виведемо
виводите	виведете
виводять	виведуть

витрачати — витратити	to spend
витрачаю	витрачу
витрачаєш	витратиш
витрачає	витратить
витрачаємо	витратимо
витрачаєте	витратите
витрачають	витратять
ділянка, <i>f.</i>	lot, strip
ділянки	
дозволено, <i>adv.</i>	allowed, permitted
донести — донести	to carry up to
донесу	донесу
донесиш	донесеш
донесить	донесє
донесимо	донесемо
донесите	донесете
донесять	донесуть
досвідчений, -а, -е, -і	experienced
заряджати — зарядити	to load a gun
заряджаю	заряджу
заряджаєш	зарядиш
заряджає	зарядить
заряджаємо	зарядимо
заряджаєте	зарядите
заряджають	зарядять
заячий, -а, -е, -і	hare's
зигзаг, <i>m.</i>	zigzag
зигзаги	
змагатися — позмагатися	to compete
змагаюся	позмагаюся
змагаєшся	позмагаєшся
змагається	позмагається
змагаємось	позмагаємось
змагаєтесь	позмагаєтесь
змагаються	позмагаються
зразу, <i>adv.</i>	at once
кивати — покивати	to nod
киваю	покиваю
киваєш	покиваєш
киває	покиває
киваємо	покиваємо
киваєте	покиваєте
кивають	покивають

культу́рний, -а, -е, -і	cultural, cultured
лад, <i>m.</i>	order; regime
ле́две, <i>adv.</i>	hardly, scarcely
лихий, -а, -е, -і	wicked, bad
личі́на, <i>f.</i>	mask, guise
личі́ни	
ляка́ти(ся) — зляка́ти(ся)	to frighten, to be frightened
ляка́ю(ся) зляка́ю(ся)	
ляка́еш(ся) зляка́еш(ся)	
ляка́є(ться) зляка́є(ться)	
ляка́ємо(ся) зляка́ємо(ся)	
ляка́єте(ся) зляка́єте(ся)	
ляка́ють(ся) зляка́ють(ся)	
мислі́вець, <i>m.</i>	hunter
мислі́вці	
мовча́ти	to be quiet
мовчу́	
мовчи́ш	
мовчи́ть	
мовчимо́	
мовчите́	
мовча́ть	
наро́д, <i>m.</i>	people, folk, nation
наро́ди	
незако́нний, -а, -е, -і	illegal, unlawful
нечу́ваний, -а, -е, -і	unheard-of, unparalleled
ни́щити — зни́щити	to destroy
(ви́нищити)	
ни́щу зни́щу	
ни́щиш зни́щиш	
ни́щить зни́щить	
ни́щимо зни́щимо	
ни́щите зни́щите	
ни́щать зни́щать	
па́стися	to graze
пасу́ся	
пасе́шся	
пасе́ться	
пасемо́ся	
пасете́ся	
пасу́ться	

повз, <i>prep.</i> + <i>acc.</i>	past
пови́нен	must, obliged
пови́нний, -а, -е, -і	must
полюва́ння, <i>n.</i>	hunting
полюва́ння	
полюва́ти — впло́увати	to hunt
полю́ю впло́ую	
полю́еш впло́уеш	
полю́є впло́ує	
полю́ємо впло́уємо	
полю́єте впло́уєте	
полю́ють впло́ують	
появля́тися — появля́тися	to appear
появля́юся появля́юся	
появля́єшся появля́єшся	
появля́ється появля́ється	
появля́ємося появля́ємося	
появля́єтеся появля́єтеся	
появля́ються появля́ються	
протита́нковий, -а, -е, -і	mask, guise
реко́рдсме́н, <i>m.</i>	record-holder, champion
реко́рдсме́ни	
рі́в, <i>m.</i>	ditch, trench
рови́	
розря́джати — розря́дити	to unload a gun
розря́джаю розря́джу	
розря́джаєш розря́диш	
розря́джає розря́дить	
розря́жаємо розря́димо	
розря́жаєте розря́дите	
розря́джають розря́дять	
рушні́ця, <i>f.</i>	(hunter's) gun
рушні́ці	
ско́рочено, <i>adv.</i>	abridged, briefly
спо́сіб, <i>m.</i>	means, way, method
спо́соби	

сте́жити	to watch
сте́жу	
сте́жиш	
сте́жить	
сте́жимо	
сте́жите	
сте́жать	
стерня́, <i>f.</i>	stubble
сте́рні	
убива́ти — уби́ти	to kill
убива́ю	уб'ю́
убива́єш	уб'є́ш
убива́є	уб'є́
убива́ємо	уб'ємо́
убива́єте	уб'єте́
убива́ють	уб'ю́ть
фа́ра, <i>f.</i>	headlight
фа́ри	
хуліга́нство, <i>n.</i>	hooliganism
че́сний, -а, -е, -і	honest
че́сно, <i>adv.</i>	honestly
шко́да, <i>f.</i>	harm, damage
шко́ди	
шкода́, <i>adv.</i>	it's a pity
якби́	if
я́р, <i>m.</i>	ravine
я́рі	

ДІЯЛОГ

(Пожéжа)

- A.: Чи ви чу́ли, що ста́лося в мі́сті? Did you hear what happened in the city?
- B.: Ні. А що тра́пилось? I didn't. What happened?
- A.: Поже́жа знищи́ла вве́сь кварта́л. The fire destroyed a whole block.
- B.: Бо́же мій! А що ж робі́ла поже́жна кома́нда? My goodness! And what did the fire department do?
- A.: Три поже́жні кома́нди про́бували погаси́ти поже́жу, але́ було́ вже пі́зно. Вогóнь охопи́в уве́сь кварта́л. Three fire companies tried to extinguish the fire but it was already too late. The fire embraced the whole block.
- B.: Чи бага́то жертв? Are there many victims?
- A.: Чоти́ри поже́жники за́гинули в диму́ і по́лум'ї. Втра́ти обрахо́вують на со́тні тис́яч до́лярів. Four firemen perished in the smoke and flames. The losses run into hundreds of thousands of dollars.
- B.: Це при́кра поді́я. Тепе́р будіве́льники бу́дуть за́йняті до́вгий час. This is a tragic event. Now the builders will be busy for a long time.
- A.: Так-так. Тре́ба прибра́ти ру́їни й поста́вити но́ві буді́влі. Yes. It's necessary to remove the ruins and put up the new buildings (structures).
- B.: Відве́рто ка́жучи, де́які дере́вяні буди́нки бу́ли вже ста́рі й гни́лі. Frankly, some wooden buildings were already old and rotten.
- A.: Ма́єте ра́цію. Але́ жаль му́рованих буди́нків. Зго́рили всі дахи́ й сте́лі. You are right. But I am very sorry the brick houses burned. All their roofs and ceilings are burned out.
- B.: Що зроби́ш... З вогне́м не мо́жна гра́тися. What can we do... One shouldn't play with fire.

ЧИТАННЯ

Це було коло двох тисяч років тому, коли Римом правив цезар Нерон, жорстокий диктатор і хвора людина.

Коли йому набридли всі розваги й насолоди, він вирішив зробити щось надзвичайне. Він хотів мати щось таке, чого ніколи не було в світі.

Нерон любив грати на цитрі й складати вірші. Але він уже не міг знайти для себе надхнення, бо життя здавалося йому нудним і нецікавим.

— Де знайти розвагу й надхнення? — часто питав Нерон своїх слуг.

Одного разу Нерон наказав підпалити місто Рим з усіх боків, а сам вийшов на гору й любовався великою пожежею. Рим горів, люди втікали й гинули, а Нерон стояв на горі, грав на цитрі й складав вірші. Він мав надхнення.

Світ знав також інших диктаторів. Напр., Гітлер хотів знищити багато народів, щоб мати більше землі для німців. Майже всі російські царі були диктаторами. Цар Іван Лютий убив свого рідного сина. До бою під Полтавою цар Петро I наказав підпалити Батурин, тодішню столицю України, і вона згоріла дощенту. Петро I дуже любив дивитися, як російські солдати катували полонених українських козаків. Сталін і російські комуністи протягом тридцятих років знищили понад десять мільйонів українців, які не хотіли прийняти комуністичної ідеології.

Люди не люблять диктатури. Американці й канадці, а також українці — лише за демократію.

ВИСЛОВИ

що сталося (трапилося)?	what (has) happened?
пожежна команда	fire brigade, fire company
прикра справа	too bad

ГРАМАТИКА

ЖАЛЬ + Genitive. The word **жаль** usually is accompanied by the genitive partitive:

Мені жаль його.	I am sorry for him.
Йому жаль нових будинків.	He is sorry about the new buildings.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Хто був Нерон? У якому сторіччі він правив Римом? На чому він любив грати? Чому він наказав підпалити Рим? Що він робив, коли горів Рим? Яких інших диктаторів ви знаєте? Що хотів зробити Гітлер? Що зробив цар Іван Лютий? Що наказав зробити Петро I? Що він дуже любив? Що зробив Сталін?

II. Decline in both singular and plural:

втрата, пожежа, вогонь.

СЛОВНИК

Батурин, <i>м.</i>	Baturyn, a city in Ukraine
бік, <i>м.</i>	side
боки	
будівельник, <i>м.</i>	builder
будівельники	
будівля, <i>ф.</i>	building, construction
будівлі	
вогонь, <i>м.</i>	fire
вогні	
втрата, <i>ф.</i>	loss
втррати	
гасити — погасити	to extinguish
гашу	погашу
гасиш	погасиш
гасить	погасить
гасимо	погасимо
гасите	погасите
гасять	погасять

Гітлер	Hitler
гнилий, -а, -е, -і	rotten
демократія, <i>f.</i>	democracy
дерев'яний, -а, -е, -і	wooden
диктатор, <i>m.</i>	dictator
диктатори	
диктатура, <i>f.</i>	dictatorship
диктатури	
дим, <i>m.</i>	smoke
дощенту, <i>adv.</i>	completely, to fragments
жертва, <i>f.</i>	victim
жертви	
жорстокій, -а, -е, -і	cruel
зайнятий, -а, -е, -і	busy, occupied
знаходити — знайти	to find
знаходжу	знайдú
знаходиш	знайдеш
знаходить	знайде
знаходимо	знайдемо
знаходите	знайдете
знаходять	знайдуть
ідеологія, <i>f.</i>	ideology
катувати — закатувати	to torture
катую	закатúю
катуєш	закатúєш
катує	закатúє
катуємо	закатúємо
катуєте	закатúєте
катують	закатúють
квартал, <i>m.</i>	block
квартали	
команда, <i>f.</i>	command; brigade
команди	
лише, <i>adv.</i>	only
лютий, -а, -е, -і	terrible, evil
мурований, -а, -е, -і	made of brick
надзвичайний, -а, -е, -і	unusual
надхнення, <i>n.</i>	inspiration
насолода, <i>f.</i>	enjoyment
насолоди	
Нерон, <i>m.</i>	Nero, emperor of Rome

німець, <i>m.</i>	German
німці	"
нецікавий, -а, -е, -і	uninteresting
нудний, -а, -е, -і	boring
обраховувати — обрахувати	to calculate, to estimate
обраховую	обрахúю
обраховуєш	обрахúєш
обраховує	обрахúє
обраховуємо	обрахúємо
обраховуєте	обрахúєте
обраховують	обрахúють
охоплювати — охопити	to embrace, to envelop
охоплюю	охоплю
охоплюєш	охопиш
охоплює	охопить
охоплюємо	охопимо
охоплюєте	охопите
охоплюють	охоплять
підпалювати — підпалити	to set fire
підпалюю	підпалю
підпалюєш	підпалиш
підпалює	підпалить
підпалюємо	підпалимо
підпалюєте	підпалите
підпалюють	підпалять
подія, <i>f.</i>	event
події	
пожежа, <i>f.</i>	fire
пожежі	
пожежний, -а, -е, -і	fire
пожежник, <i>m.</i>	fireman
пожежники	
полонений, -а, -е, -і	captured, war prisoner
полонений, <i>m.</i>	war prisoner
полонені	
полум'я, <i>n., coll.</i>	flame
правити	to rule
правлю	
правиш	
править	
правимо	
правите	
правлять	

прибира́ти — прибра́ти	to remove, to put in order
прибира́ю приберу́	
прибира́єш прибереш	
прибира́є прибере́	
прибира́ємо приберемо́	
прибира́єте приберете́	
прибира́ють приберу́ть	
при́крий, -а, -е, -і	annoying, unpleasant
Рим, <i>т.</i>	Rome
розва́га, <i>ф.</i> розва́ги	amusement
солда́т, <i>т.</i> солда́ти	soldier
со́тня, <i>ф.</i> со́тні	one hundred
Ста́лін	Stalin
сте́ля, <i>ф.</i> сте́лі	ceiling
тоді́шній, -я, -е, -і	of that time
трапля́тися — тра́питися	to happen, to occur
трапля́ється тра́питься	
трапля́ються тра́пляться	
це́зар, <i>т.</i> це́зарі	Caesar
ци́тра, <i>ф.</i> ци́три	zither

Д І Я Л О Г

(Після виставки)

- МАТИ: Де це ви були, діти? Where have you been, children?
- ЮРІЙ: Ходили на виставку. We went to see the exhibition.
- М.: Ну й бачили щось цікаве? Well, did you see something interesting?
- ВІРА: Мамо, я бачила в одній вітрині гарні жіночі торбинки. Mama, I saw some beautiful women's hand bags in a show window.
- Ю.: Там було так багато відвідувачів, що ми не могли оглянути всіх експонатів. There were so many visitors that we couldn't see all the displays.
- М.: Де знаходиться виставка цього року? Where is the exhibition located this year?
- Ю.: Там, де й торік — за міським парком. The same place where it was last year, behind the city park.
- М.: За високим залізним парканом? Behind the high iron fence (enclosure)?
- Ю.: Так, зразу за перехрестям головних вулиць. Там такий великий вуличний рух. Yes, right off the intersection of the two main streets. There is such heavy traffic!
- М.: Скажіть же, що ще ви бачили на виставці? Tell me, what else did you see at the exhibition?
- В.: Мамо, там є дуже гарні найлонові панчохи й солодкі тістечка. Mama, there are very beautiful nylon stockings and sweet pastries.
- Ю.: Вона тільки й думає про це. She thinks only about that.
- В.: Юрій частував мене солодкими тістечками. George treated me to some sweet pastries.
- Ю.: Пристала — як та смола! Мусив купити, щоб відчепилася. She stuck to me like pitch! I had to buy some pastry for her so she would leave me alone.
- В.: Ну, не сердься. Ти витратив на мене тільки два гривеники. Well, don't be angry. You only spent two dimes on me.

- Ю.: А на м'яч два п'ятаки. And two nickels for the ball.
Забула? Have you forgotten it?
М.: А скільки ви заплатили How much did you pay for
за квитки? the tickets?
Ю.: Вхід був безкоштовний The admission was free
(безплатний). (without cost).

ЧИТАННЯ

В газеті я прочитав оголошення про виставку найновіших речей домашнього вжитку. Я сказав про це моїй малій сестрі, і ми поїхали трамваєм на виставку. Ще перед виходом із дому ми домовилися, що сестра не буде вимагати від мене жодних подарунків — ні цукерків, ні коржиків.

Як тільки ми вийшли з трамвая й повернули за ріг Державного банку, ми побачили велику площу, огорожену залізним парканом. Ми зайшли всередину й почали ходити від павільйону до павільйону. Але там було так багато відвідувачів, що ми ледве протовпилися.¹⁾

Через якийсь час я посварився з сестрою. Не зважаючи на нашу умову, вона почала просити:

— Юрчику, купи мені тістечко.

— Ми ж домовилися, — кажу, — що я не буду купувати ні цукерків, ні коржиків.

— Так, — каже сестра, — це правда. Але ми не домовлялися щодо тістечок. Ну, купи мені хоч одне.

Що я мав робити? Купив їй два тістечка, щоб не приставала до мене, як та смола, й відчепилась.

Через деякий час ми втомілися від ходіння й вирішили поїхати додому.

¹ went through the crowd.

² dim. of Юрко, which is a dim. of Юрій.

ВІСЛОВИ

чого пристаєш до мене?	why do you bother me?
великий вуличний рух	heavy traffic
хлопець хоч куди	first-rate fellow
хоч би він пішов	I wish he were gone
хоч-не-хоч	willy-nilly, whether one likes it or not
відчепись від мене!	leave me alone!
вхід безкоштовний (безплатний)	the admission is free
речі домашнього вжитку	household items
з якої речі?	for what purpose?
за рогом	around the corner
умови життя	living conditions

ГРАМАТИКА

The Verb частувати. This verb takes the instrumental case of the noun:

Він частував її цукерками. He treated her to candy.

ВСЕРЕДИНИ — ВСЕРЕДИНУ. Всередині is accompanied by a verb of location while всередину is accompanied by a verb of motion.

Вона працює всередині. She works inside the building.

Зараз він усередині. He is inside right now.
Він іде всередину. He is going inside.

НАДВОРІ — НАДВІР. Analogically:

Вона працює надворі. She works outside the building.

Вона йде надвір. She is going (walking) outside.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Звідки ви довідалися про виставку? З ким ви їздили на виставку? Чим ви їздили? Про що ви домовилися з сестрою? Де знаходилася виставка? Скільки там було відвідувачів? Чому ви посварилися з сестрою? Що ви купили їй? Скільки грошей ви витратили на неї?

II. Decline in both singular and plural: відвідувач, тістечко.

С Л О В Н И К

банк, <i>т.</i> ба́нки	bank
безкоштовний, -а, -е, -і	free of charge, without cost
безплатний, -а, -е, -і	"
вжиток, <i>т.</i>	use, usage
виставка, <i>ф.</i> виставки́	exhibition
відвідувач, <i>т.</i> відвідувачі	visitor
відчіплювати(ся) — відчепити(ся)	to unhook; to leave
відчіплюю(ся)	відчеплю(ся) somebody alone
відчіплюєш(ся)	відчепиш(ся)
відчіплює(ть)ся	відчепить(ся)
відчіплюємо(ся)	відчепимо(ся)
відчіплюєте(ся)	відчепите(ся)
відчіплюють(ся)	відчеплять(ся)
вітри́на, <i>ф.</i> вітри́ни	show window
всере́дину, <i>adv.</i>	(to) inside
ву́личний, -а, -е, -і	street's
грівеник, <i>т.</i> грівеники	ten-copecks, dime
державний, -а, -е, -і	state's
домовля́тися — домови́тися	to agree
домовля́юся	домовлю́ся
домовля́єшся	домови́шся
домовля́ється	домови́ться
домовля́ємося	домови́мось
домовля́єтеся	домови́теся
домовля́ються	домовля́ться
експона́т, <i>т.</i> експона́ти	display
зважа́ти — зва́жити	to pay attention, to defer
зважа́ю	зва́жу
зважа́єш	зва́жиш
зважа́є	зва́жить
зважа́ємо	зва́жимо
зважа́єте	зва́жите
зважа́ють	зва́жать

ко́ржик, <i>т.</i> ко́ржики	scone, cooky
міський, -а́, -е́, -і́	city's
м'яч, <i>т.</i> м'ячі	ball
надві́р, <i>adv.</i>	(to) outside
найло́новий, -а, -е, -і	nylon
найнові́ший, -а, -е, -і	the newest
оголо́шення, <i>п.</i> оголо́шення	announcement
огоро́джений, -а, -е, -і, <i>р.р.р.</i>	enclosed, fenced
паві́льйон, <i>т.</i> паві́льйо́ни	pavilion
панчо́ха, <i>ф.</i> панчо́хи	stocking
парк, <i>т.</i> па́рки	park
парка́н, <i>т.</i> парка́ни	fence, enclosure
перехре́стя, <i>п.</i> перехре́стя	intersection
пристава́ти — приста́ти	to stick, to importune, to put upon
пристаю́	приста́ну
приста́єш	приста́неш
приста́є	приста́не
приста́ємо	приста́немо
приста́єте	приста́нете
приста́ють	приста́нуть
п'ята́к, <i>т.</i> п'ята́ки	five copecks, nickel
ро́г, <i>т.</i> ро́ги	corner, horn
ро́ги	horns
рух, <i>т.</i> ру́хи	motion, movement, traffic

смола, <i>f.</i>	pitch, tar
солодкий, -а, -е, -і	sweet
СТОМЛЮВАТИСЯ — СТОМІТИСЯ	to get tired
СТОМЛЮЮСЯ	СТОМЛЮСЯ
СТОМЛЮЄШСЯ	СТОМИШСЯ
СТОМЛЮЄТЬСЯ	СТОМИТЬСЯ
СТОМЛЮЄМОСЯ	СТОМИМОСЯ
СТОМЛЮЄТЕСЯ	СТОМИТЕСЯ
СТОМЛЮЮТЬСЯ	СТОМЛЯТЬСЯ
тістечко, <i>n.</i>	pastry
тістечка	
торбінка, <i>f.</i>	woman's purse, hand bag
торбинки	
торік, <i>adv.</i>	last year
ужиток (вжиток), <i>m.</i>	use, usage
умова, <i>f.</i>	agreement, treaty; condition
умови	
ходіння, <i>n.</i>	walking
ходіння	
хоч, <i>conj.</i> + <i>adv.</i>	though, at least
ЧАСТУВАТИ — ПОЧАСТУВАТИ	to treat, to shower with
ЧАСТУЮ	ПОЧАСТУЮ
ЧАСТУЄШ	ПОЧАСТУЄШ
ЧАСТУЄ	ПОЧАСТУЄ
ЧАСТУЄМО	ПОЧАСТУЄМО
ЧАСТУЄТЕ	ПОЧАСТУЄТЕ
ЧАСТУЮТЬ	ПОЧАСТУЮТЬ
Юрій, <i>m.</i>	George

СОРОК ЧЕТВЕРТА ЛЕКЦІЯ — FORTY-FOURTH LESSON

ДІАЛОГ
(Метричні міри)

- А.: Скільки ви важите? How much do you weigh?
 Б.: Моя вага 132 фунти. А My weight is 132 pounds.
 яка ваша? And what is yours?
 А.: Я недавно зважився. Моя I recently weighed myself.
 вага 71 кілограм. My weight is 71 kilo-
 grams.
 Б.: Я бачу, ви вживаєте ме- I see you use the metric
 тричної системи мір. system of measure.
 А.: Так, в Україні всі кори- Yes, everyone uses this
 стуються цією системою. system in Ukraine.
 Б.: Чи між метричною си- Is there any difference be-
 стемою і нашою є різни- tween the metric system
 ця? and ours?
 А.: Звичайно, є. Of course, there is.
 Б.: Яка основна одиниця What is the basic unit of
 ваги в метричній системі weight in the metric
 мір? system?
 А.: Кілограм. A kilogram.
 Б.: Чим ви міряєте довжину, With what do you measure
 ширину й висоту? length, width and height?
 А.: Метрами. With meters.
 Б.: А яка основна міра рі- And what is the basic
 дини? liquid measure?
 А.: Літр. A liter.
 Б.: Дуже дякую за пояснен- Thank you for the explana-
 ня. Метрична система tion. The metric system is
 значно легша, ніж наша. considerably easier than
 ours.

ЧИТАННЯ

- I. В Україні користуються метричною системою мір.
 Метрична система дуже легка.
 Основною одиницею ваги є кілограм, що дорівнює

приблизно двом фунтам. Кілограм має тисячу грамів. Тонна має тисячу кілограмів.

Основною мірою довжини, ширини й висоти є метр, що трохи більший за ярд. Метр має сто сантиметрів. Кілометр має тисячу метрів. Щоб знати обсяг (кубатіру) кімнати, треба довжину помножити на ширину й висоту. Тоді буде відомо, скільки кубічних метрів має кімната.

Основною мірою рідини є літр, що приблизно дорівнює квірти.

II. В Україні люди переважно середнього зросту. Але дуже часто трапляються люди понад 6 футів заввишки. В південній і східній Україні, а також у Галичині й на Закарпатті люди переважно карі, з чорними бровами й темним волоссям, себто чорняві. У північній Україні, особливо на Поліссі, люди переважно біляві, з блакитними очима.

**

Жіто, мамцю, ¹ жіто, мамцю,	Жіто, мамцю, жіто, мамцю,
Жіто — не полова ² ...	Жіто — не пшениця...
Як дівчину не любити,	Як дівчину не любити,
Коли чорноброба!	Коли чепуриться!

(З народної пісні)

В И С Л О В И

Яка завбільшки ця кімната?	How big is this room?
Ця кімната десять метрів завдовжки, сім метрів завширшки й чотири метри заввишки.	This room is 10 meters long, 7 meters wide and 4 meters high.
Він високого зросту.	He is very tall.
Вона мала на зріст.	She is short.
понад головою	overhead
понад мої сили	beyond my power

¹ мамця is a dim. of мама.

Г Р А М А Т И К А

Agreement Between Numerals and Nouns. Note the following agreement between numerals and nouns:

два (три, чотири) хлопці (столи)	two (three, four) boys (tables)
п'ять (шість...) хлопців (столів)	five (six...) boys (tables)
двадцять один (тридцять один...) хлопець	twenty-one (thirty-one...) boys
дві (три, чотири) дівчини	two (three, four) girls
п'ять (шість...) дівчат	five (six...) girls
двадцять одна (тридцять одна...) дівчина	twenty-one (thirty-one...) girls

Declension of Numerals. See appendixes.

The Verb користуватися + Instrumental. This verb takes the instrumental case of the noun:

Я користуюся метричною системою мір. I use the metric system of measure.

The Verb дорівнювати + Dative. This verb requires the dative case of the noun, pronoun or numeral:

Літр дорівнює приблизно квірти.	One liter equals approximately one quart.
Він їй не дорівнював.	He could not equal her.

The Preposition понад. This preposition is followed by the accusative case of the numeral:

Його зріст понад п'ять футів. He is over five feet tall.

If used in the meaning of над, понад takes the instrumental case of the noun or pronoun.

Літак летить понад полями. The airplane is flying over the fields.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Якою системою мір користуються в Україні? Що є основною одиницею ваги? Що більше — метр чи ярд?

Що треба зробити, щоб знати обсяг кімнати? Зміряйте довжину, ширину й висоту вашого класу і напишіть словами, скільки кубічних метрів або футів має клас. Чим ви міряєте рідину? Який ваш зріст? Що значать слова „брюнет” і „блондин”? Напишіть, якого кольору ваші очі й волосся.

II. Decline in both singular and plural:

метр, фут, кілограм, фунт.

С Л О В Н И К

білявий, -а, -е, -і	blond
блакитний, -а, -е, -і	blue
вага, <i>f.</i>	weight; load; scales
важити(ся) — зважити(ся)	to weigh, to weigh oneself
важу(ся) зважу(ся)	
важиш(ся) зважиш(ся)	
важить(ся) зважить(ся)	
важимо(ся) зважимо(ся)	
важите(ся) зважите(ся)	
важать(ся) зважать(ся)	
висота, <i>f.</i>	height
Галичина, <i>f.</i>	Halychyna, a western part of Ukraine
грам, <i>m.</i>	gram
грами	
довжина, <i>f.</i>	length
дорівнювати — дорівняти	to equal
дорівнюю дорівняю	
дорівнюєш дорівняєш	
дорівнює дорівняє	
дорівнюємо дорівняємо	
дорівнюєте дорівняєте	
дорівнюють дорівняють	
завбільшки, <i>adv.</i>	big
заввишки, <i>adv.</i>	high, tall
завдовжки, <i>adv.</i>	long
завширшки, <i>adv.</i>	wide
Закарпаття, <i>n.</i>	Carpatho-Ukraine, a south-western part of Ukraine

зріст, <i>m.</i>	stature, size, height; growth
кароокий, -а, -е, -і	brown-eyed
кварт, <i>f.</i>	quart
кварті	
кілограм, <i>m.</i>	kilogram
кілограми	
кілометр, <i>m.</i>	kilometer
кілометри	
кубатура, <i>f.</i>	cubic capacity
кубічний, -а, -е, -і	cubic
легший, -а, -е, -і	easier, lighter
літр, <i>m.</i>	liter
літри	
метр, <i>m.</i>	meter
метри	
метричний, -а, -е, -і	metric
міра, <i>f.</i>	measure
міри	
обсяг, <i>m.</i>	volume, size, capacity
обсяги	
одиниця, <i>f.</i>	unit, unity
одиниці	
основний, -а, -е, -і	basic
особливо, <i>adv.</i>	particularly, especially
Полісся, <i>n.</i>	Polissya, north-western part of Ukraine
полова, <i>f.</i>	chaff
понад, <i>prep.</i> + <i>acc., instr.</i>	over, along, above
приблизно, <i>adv.</i>	approximately
рідина, <i>f.</i>	liquid
різниця, <i>f.</i>	difference
різніці	
сантиметр, <i>m.</i>	centimeter
сантиметри	
система, <i>f.</i>	system
системи	

тoнна, f. тoнни	ton
фунт, m. фунти	pound
чепуритися — причепуритися	to beautify oneself
чепури́ся причепури́ся	
чепури́шся причепури́шся	
чепури́ться причепури́ться	
чепури́мoся причепури́мoся	
чепури́тeся причепури́тeся	
чепури́яться причепури́яться	
чорнобрóвий, -а, -е, -і	one with dark eyebrows
чорня́вий, -а, -е, -і	brunette
ширина́, f.	width
ярд, m. ярди	yard

ДІЯЛОГ

(Садівництво)

- A.: Чи це правда, що в Укра- It is true that Ukraine has
їні багато садів (сад- a lot of orchards?
ків)?
- Б.: Там є такі села, що по- There are villages that are
топають у садах. full of (drenched in) or-
chards.
- A.: Яка садовина є в Укра- What fruits are found in
їні? Ukraine?
- Б.: Різна садовина: виш- There are various kinds of
ні, яблука, груші, сливи, fruits: cherries, apples,
абрикóси... У південній pears, prunes (plums),
Україні ростуть вино- apricots... Also grapes,
град, помаранчі й цитри- oranges and lemons grow
ни. in southern Ukraine.
- A.: Який сорт яблук най- What sort of apples is the
більш відомий в Україні? best known in Ukraine?
- Б.: Мабуть, „Ренет Сими́рен- Probably the Symyrenko's
ка” Renet.
- A.: Хто такий Сими́ренко? Who is Symyrenko?
- Б.: Це була велика людина. He was a great man. Specifi-
Власне, було два Сими- cally, there were two Symy-
ренки — найславніші ук- renkos, the most famous
раїнські садівники. Ukrainian horticulturists.
- A.: Треба довідатися більше I must inquire more about
про них. them.
- Б.: Читайте нижче нарис. Read the sketch below.

ЧИТАННЯ

Поруч хліборобства в Україні дуже розвинене садів-
ництво. Невеликий садок — окраса майже кожної селян-
ської хати. Це добре розуміла слав'янська родина садівників
— Сими́ренки з Київщини.

Лев Платонович Сими́ренко зробив дуже багато для
розвитку українського садівництва. Він ви́ростив багато
сортів різної садовини. Один із сортів солодких пахучих
яблук названо його іменем — „Ренет Сими́ренка”. Лев

Платонович також допомагав розвивати українську культуру. Він щедро давав гроші на видання творів Тараса Шевченка та їх поширення. Тому що Смирєнко хотів бачити Україну самостійною, царський уряд Росії, під якою була тоді Україна, переслідував діяльність Смирєнка. Одного разу Смирєнка заарештували й заслали в Сибір, де він провів сім років у неволі.

Російським комуністам також не подобалася діяльність Смирєнка. 1919-го року вони послали свого агента, який пострілом з револьвера забив Лева Платоновича Смирєнка, великого українського патріота.

Корисну працю свого батька продовжував його син Володимир Львович. Але комуністи вирішили знищити також сина. 1933-го року вони заарештували Володимира Львовича й заслали його в концтабір, де він зник без сліду.

Так російські комуністи знищили двох великих українських садівників.

П о р а д а

Мені казав розумний садівник:
„Коли ти пересаджуєш ялинку,
Відзнач північний і південний бік
І так саді: ростиме добре й гілко.”¹

Нехай на південь дивиться вона,
Як і дивилася — тим самим оком;
Тих самих віт хай темна густина
З північним вітром бореться широким.

І ще одне: саді її в гурті;
Самá вона, без подруг, не ростиме...”
... Поради є хороші у житті,
І я навів² не гіршу поміж³ ними.

1955. Київ.

Максим Рильський

ПРИСЛІВ'Я

Яблуко від яблуні недалеко відкочується (rolls away).

1 fast-growing, tall. 2 mentioned. 3 між.

В И С Л О В И

власне ім'я
власне кажучи
той самий

proper name
strictly speaking
the same

Г Р А М А Т И К А

Compound Comparative and Superlative Degrees of Adjectives.
Comparative and superlative degrees of certain adjectives may be formed by adding the words **більш** and **найбільш** to the positive degree:

Simple comparative

відоміший
досвідченіший

Simple superlative

найвідоміший
найдосвідченіший

Compound comparative

більш відомий
більш досвідчений

Compound superlative

найбільш відомий
найбільш досвідчений

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Яка садовина росте в Україні? Яких славетних українських садівників ви знаєте? Для чого давав гроші Л. П. Смирєнко? Чому царський уряд переслідував діяльність Смирєнка? Скільки років провів Л. П. Смирєнко в Сибіру? Хто його забив? Що робив В. Л. Смирєнко? Що зробили російські комуністи з В. Л. Смирєнком?

II. Decline in both singular and plural:

яблуко, вишня, слива.

С Л О В Н И К

абрикóса, *f.*
абрикóси

а́гент, *m.*
а́генти

бі́льш

apricot, apricot-tree

agent

more (used to form the comparatives)

борóтися	to struggle
борю́ся	
бо́решся	
бо́реться	
бо́ремося	
бо́ретесь	
бо́рються	
виногра́д, <i>m.</i>	grapes
ви́рощувати — ви́ростити	to grow, to cultivate, to bring up
ви́рощую	ви́рощу
ви́рощуеш	ви́ростиш
ви́рощує	ви́ростить
ви́рощуємо	ви́ростимо
ви́рощуєте	ви́ростите
ви́рощують	ви́ростять
ви́дзнача́ти — ви́дзнача́ти	to mark, to point out; to mention; to honour
ви́дзнача́ю	ви́дзнача́чу
ви́дзнача́еш	ви́дзначи́ш
ви́дзнача́є	ви́дзначи́ть
ви́дзнача́ємо	ви́дзначи́мо
ви́дзнача́єте	ви́дзначи́те
ви́дзнача́ють	ви́дзнача́ть
ві́ти, <i>f., plural</i>	branches
вла́сне, <i>adv.</i>	specifically, strictly, properly
гі́рший, -а, -е, -і	worse
гру́ша, <i>f.</i>	pear, pear-tree
гру́ші	
гурт, <i>m.</i>	group
гурти́	
гу́щина, <i>f.</i>	thicket
дія́льність, <i>f.</i>	activity
заси́лати — заси́лати	to deport
заси́лаю	заси́лю
заси́лаєш	заси́леш
заси́лає	заси́лє
заси́лаємо	заси́лемо
заси́лаєте	заси́летє
заси́лають	заси́лють

зни́кати — зни́кнути	to disappear
зни́каю	зни́кну
зни́каєш	зни́кнеш
зни́кає	зни́кне
зни́каємо	зни́кнемо
зни́каєте	зни́кнете
зни́кають	зни́кнуть
Ки́ївщина, <i>f.</i>	Kyivshchyna, a region of Ukraine
конца́бір, <i>m.</i>	concentration camp
конца́бори́	
Лев, <i>m.</i>	Leo; lion
леви́	
на́звано, <i>adv.</i>	named
найбі́льш	the most (used to form the superlatives)
найсла́вни́ший, -а, -е, -і	the most famous
на́рис, <i>m.</i>	sketch
на́риси	
окра́са, <i>f.</i>	decorations, adornment
паху́чий, -а, -е, -і	fragrant
переса́джувати — переса́дити	to replant, to transplant
переса́джую	переса́джу
переса́джуєш	переса́диш
переса́джує	переса́дить
переса́джуємо	переса́димо
переса́джуєте	переса́дите
переса́джують	переса́дять
Плато́н, <i>m.</i>	Plato
по́друга, <i>f.</i>	girl friend
по́други	
пома́ранча, <i>f.</i>	orange
пома́ранчі	
по́стріл, <i>m.</i>	shot
по́стріли	
потопа́ти	to drench, to drown
потопа́ю	
потопа́єш	
потопа́є	
потопа́ємо	
потопа́єте	
потопа́ють	

поширення, <i>n.</i>	expansion; circulation
револьвѐр, <i>m.</i> револьвѐри	revolver
Рильський, <i>M.</i>	M. Rylsky, Ukrainian poet and scholar
розвинений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	developed
розвиток, <i>m.</i>	development
розумний, -а, -е, -і	clever, smart
сад, <i>m.</i> сади	orchard
садівник, <i>m.</i> садівникі	gardener
садівництво, <i>n.</i>	gardening
садовина, <i>f., coll.</i>	fruits
садовод, <i>m.</i> садоводи	horticulturist
самостійний, -а, -е, -і	independent
селянський, -а, -е, -і	farmer's
Сибір, <i>f.</i>	Siberia
Симиренко	Symyrenko
слива, <i>f.</i> сливи	plum, plum-tree
слід, <i>m.</i> сліді	trace
сорт, <i>m.</i> сорти	sort, kind
хліборобство, <i>n.</i>	agriculture
хорóший, -а, -е, -і	good, beautiful
цитрина, <i>f.</i>	lemon
щедро, <i>adv.</i>	generously
яблуко, <i>n.</i> яблука	apple
яблуня, <i>f.</i> яблуні	apple-tree
яліна, <i>f.</i> яліни	fir-tree
ялінка, <i>f.</i> ялінки	dim. of яліна; Christmas tree

ДІАЛОГ

(Ліс)

- A.: Які дере́ва росту́ть в Україні? What kind of trees grow in Ukraine?
- B.: Дуб — улюблене дере́во українського наро́ду. Як дуб стоїть проти вітру й бу́рі, так українці сто́ять у боротьбі за незале́жність. The oak is a favorite tree of the Ukrainian people. As the oak stands against wind and storm, so Ukrainians stand in their struggle for independence.
- A.: Які ще дере́ва є в Україні? What other kinds of trees are there in Ukraine?
- B.: Ясен, клен, топо́ля, верба́, кашта́н, сосна́, ялі́на... Ash, maple, poplar, willow, chestnut, pine, fir...
- A.: Де саме є ліси́? Where, exactly, are the forests?
- B.: У півні́чній і за́хідній Україні, а також у Криму́. In northern and western Ukraine, and also in the Crimea.
- A.: Чи пра́вда, що на Во́ліні є вели́кі борі́? Is it true that there are large pine forests in the Volhynia?
- B.: Так. Про ті борі́ є бага́то казо́к і легѐнд. Ле́ся Украї́нка написала́ гарну п'єсу „Лісова́ пісня”... Yes. There are many tales and legends about these pine forests. Lesya Ukrainka wrote a beautiful play "The Forest Song"...
- A.: Це про коха́ння руса́лки Ма́вки і хло́пця Лука́ша? Is it about the love between a dryad, Mavka, and a youth, Luke?
- B.: Так. Ви вже чита́ли? Yes. Did you read it?
- A.: Чита́в і ба́чив на сце́ні. Про цю п'єсу мо́жна сказа́ти слова́ми Джо́на Кітса „Кошто́вний твір — наза́вжди насоло́да!”. I read and saw it on the stage. One may speak about this play with John Keats' words "A thing of beauty is joy forever!"
- B.: Украї́нський літе́ратуро-зна́вець Мико́ла Зе́ров назва́в цю п'єсу „просла́вленням приро́ди”. Mykola Zerow, a Ukrainian literary scholar, called this play "an apotheosis of nature".

ЧИТАННЯ

ЛІСОВА ПІСНЯ

(урівок)

МАВКА¹ (усміхаючись): Чи гарна я тобі?

ЛУКАШ (соромлячись): Хіба я знаю?

М. (сміючись): А хто ж те знає?

Л.: Ет, такé питаєш!...

М.: Чому ж цього не можна запитати?

Он бачиш, там питає дика рожка:

"Чи я хороша?"

А ясен їй киває в верховітті:

"Найкраща в світі!"

Л.: А я й не знав, що в них така розмова.

Я думав — дерево німе та й годі.

М.: Німого в лісі в нас нема нічого.

Л.: Чи то ти все отак² сидиш у лісі?М.: Я зроду³ не виходила ще з нього.

Л.: А ти давно живеш на світі?

М.: Справді,

ніколи я не думала про те...

Мені здається, що жила я завжди...

Л.: І все така була, як отепер?⁴

М.: Здається, все така...

Л.: А хто ж твій рід?

Чи ти його зовсім не маєш?

М.: Маю.

Є Лісовик,⁵ я зву його "дідусю",⁶а він мені: "дитинко"⁷ або "дону".⁸

Л.: То хто ж він — дід чи батько?

М.: Я не знаю.

Хіба не все одно?

Л.: (сміється): Ну, та й чудні ви отут⁹ у лісі! Хто ж тобі тут мати, чи баба, чи вже як у вас зовуть?¹⁰

М.: Мені здається часом, що верба,
отá¹¹ старá, сухенька,¹² то — матуся.¹³
Вона мені на зиму прийняла
і порохном¹⁴ м'якеньким устелила
для мене ложе.¹⁵

Л.: Там ти й зимувала?
А що ж ти там робила цілу зиму?

М.: Нічого. Спала. Хто ж зимою робить?
Спить озеро, спить ліс і очерет.
Верба рипіла¹⁶ все "засні, засні"...¹⁷
І снилися мені все білі сні:
на сріблі сяли ясні самоцвіти,
стелилися незнані трави, квіти,
блискучі, білі... Тіхі ніжні зорі
спадали з неба¹⁸...

Ліся Українка (1871—1913)

Знання граматики

Учитель питає ученицю середньої школи:

— Як майбутній час* від дієслова** „люблю”?

— Вийду заміж.***

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Щоб багато знати, треба книги читати.

Добрий читач не дивиться на кінець книги.

Note that in this fragment *все* is used in the meaning of *завжди*.

1 dryad. 2 так. 3 since birth. 4 тепер. 5 woodland spirit. 6 dim. of дід. 7 dim. of дитина. 8 доня is a dim. of дочка. 9 тут. 10 зуть. 11 та. 12 dim. of суха. 13 dim. of мати. 14 rotten wood. 15 bed. 16 creaked. 17 fall asleep. 18 fell from the sky.

*) future tense. **) verb.

*** I will marry (of woman); *заміж* is a contracted form of *за мұжа* (за чоловіка).

Г Р А М А Т И К А

Translation of English Sentences with Present Participles.
Present participles are very rarely used in Ukrainian. Therefore the English sentences with present participles must be translated as follows:

I see you reading.	Я бачу, як ви читаєте.
He saw me laughing.	Він бачив, як я сміявся.
She saw a man walking to the library.	Вона бачила якогось чоловіка, що йшов до бібліотеки.

Only a few present participles may be used in Ukrainian:

Я бачу працюючого чоловіка.	I see a working man.
Йому подобаються існуючі порядки.	He likes the existing orders.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Які дерева ростуть в Україні? Де саме ростуть ліси в Україні? Де є бори в Україні? Хто й що писав про ці бори? Як називаються головні герої цього твору? Що думав Лукаш про дерева? Що сказала Мавка про думку Лукаша? Який рід у Мавки? Що вам снилося минулої ночі? Чи це був добрий сон?

II. Decline in both singular and plural:

дуб, верба, вітер, буря.

С Л О В Н И К

бір, <i>m.</i>	(large) pine forest
борі	
блискучий, -а, -е, -і	shiny
боротьба, <i>f.</i>	struggle; wrestling
буря, <i>f.</i>	storm
бурі	

верба, <i>f.</i>	willow
верби	
верховіття, <i>n.</i>	top of a tree
дуб, <i>m.</i>	oak
дубі	
Зеров, <i>M.</i>	Zerov, Ukrainian poet and scholar
зимом, <i>adv.</i>	in winter
зимувати	to winter
зимую	
зимуєш	
зимує	
зимуюмо	
зимуете	
зимують	
зоря, <i>f.</i>	star
зорі	
існуючий, -а, -е, -і	existing
Кітс	Keats, John
клен, <i>m.</i>	maple-tree
клени	
коштовний, -а, -е, -і	costly, precious
легенда, <i>f.</i>	legend
легенди	
лісовий, -а, -е, -і	forest, sylvan
літературознавець, <i>m.</i>	literary scholar
літературознавці	
Лукаш, <i>m.</i>	Luke
назавжди, <i>adv.</i>	forever
ніжний, -а, -е, -і	tender
німий, -а, -е, -і	dumb, mute
озеро, <i>n.</i>	lake
озера	
очерет, <i>m.</i>	reed
очерети	
грашючий, -а, -е, -і	working
природа, <i>f.</i>	nature
прославлення, <i>n.</i>	glorification, apotheosis
прославлення	
рід, <i>m.</i>	gender; family, tribe
рóża, <i>f.</i>	rose, hollyhock
рóżі	
русалка, <i>f.</i>	dryad
русалки	

самоцвіт, <i>т.</i> самоцвіти	precious stone
снитися снюся снійся снійсья снимось снитесь сняться	to appear in a dream
соромитися — засоромитися соромлюся засоромлюся соромишся засоромишся соромиться засоромиться соромимось засоромимось соромитесь засоромитесь соромляться засоромляться	to be ashamed, embarrassed
сосна, <i>ф.</i> сосни	pine
срібло, <i>п.</i>	silver
стелити(ся) стелю(ся) стелиш(ся) стелить(ся) стелимо(ся) стелите(ся) стелять(ся)	to spread, to make a bed
сухий, -а, -е, -і	dry
сяяти (сяти) сяю сяєш сяє сяємо сяєте сяють	to shine
улюблений, -а, -е, -і, <i>р.р.р.</i> часом, <i>adv.</i>	favorite, beloved sometimes, at times
читач, <i>т.</i> читачі	reader
чудний, -а, -е, -і	funny, strange, odd
ясен, <i>т.</i> ясені	ash-tree
ясний, -а, -е, -і	light, bright

ДІЯЛОГ

(Нафта)

- A.: Чи в Україні є нафта? Is there oil in Ukraine?
 Б.: Звичайно. Україна — Of course, there is. Ukraine
 багата країна. Там родю- is a rich country. There is
 чий ґрунт і невичерпні fertile soil and inexhaust-
 корисні копалини. ible minerals.
 A.: Де саме є нафта? Where exactly is the oil?
 Б.: Навколо міста Борисла- Around the city of Boryslav.
 ва.
 A.: Де можна більше довіда- Where may I learn more
 тися про це? about this?
 Б.: Ви хочете поїхати в Ук- Do you want to go to Ukraine
 раїну і стати мільйоне- and become a millionaire?
 ром?
 A.: Ні, я просто цікавлюся No, I am simply interested
 нафтовою промисловою in the oil industry.
 стю.
 Б.: Бажаю успіхів! Читайте I wish you luck! Read
 про українську нафту в about the Ukrainian oil in
 „Енциклопедії україно- the “Encyclopedia of
 знавства”, частина I, том Ukrainology”, Part One,
 3, стор. 1077. Ще раджу Vol. 3, p. 1077. In addi-
 прочитати повість Івана tion, I advise you to read
 Франка „Борислав смі- the novel “Boryslav is
 ється”. Там є багато про Laughing” by Ivan Fran-
 нафтовиків. ko. There is a great deal
 about oil drillers (work-
 ers) there.

ЧИТАННЯ

З ПОВІСТІ „БОРИСЛАВ СМІЄТЬСЯ”

Буря збиралася над Бориславом — не з неба до зем-
 лі, а з землі до неба...

Всі цікаві на нову, досі нечувану появу; всі повні на-
 дії і якогось таємного страху...

— Що тут довго радити? — гомоніли в одній купі.¹

— Тут рада одна: пані... пані нам жити не дають, пані голод навели на на́рід!²

— Треба нам взятися до́купи, не підда́ватися панам!
— викрикували в другій купі.

— Дóбре вам ка́зати: не підда́ватися. А як голод при́тисне, зарі́бку³ пан не дасть, тоді й ви опустите хвіст і підда́стесь сухій вербі, не то па́нові.

Голод — вели́ке сло́во. Мов грізна змóра,⁴ стояв він у ко́жного за плечі́ма і на зга́дку про голод при́тихли го́лосні, смі́лі кри́ки.

— До я́ми ко́жного, хто над на́ми збитку́ється!⁵ — гомоні́ли в дру́гій кінці́...

— ...чу́є чоло́вік, що з ньóго шкі́ру деру́ть.⁶ В ті́м на́ша біда́!

— Пра́вда, пра́вда! — гомоні́ли рі́пникі.⁷

— Та що то, — говори́ли дру́гі, — на то вже нема́ ра́ди.

— Як то нема́ ра́ди? — сказа́в Стасі́ора, — на ко́жну сла́бість зі́лля⁸ є, тре́ба тільки пошука́ти... На то нас ни́ні зі́йшла́ся така гро́мада, щоб про те погово́рити... Гро́мада — вели́кий чоло́вік...

Іва́н Франко́ (1856—1916)

РІДНИЙ КРАЙ

Розкі́шний степ... Убо́гі се́ла...
Це ти, мій кра́ю чарі́вний?
Мій рідний край та́кий весе́лий,
Мій рідний край та́кий сумний.

Як ча́сто я в свої́х наді́ях
З тобо́ю, кра́ю мій, живу́,
Бо ві́рю я — не тільки в мрі́ях —
Ти будеш ві́льним наяву́!...

Григо́рій Чупри́нка (1879—1921)

ВИСЛОВИ

зві́дки він узя́вся?
тут схóдяться всі шля́хи
розкі́шне вида́ння

where does he come from?
all the roads meet here
de luxe edition

ГРАМАТИКА

ПІДДАВА́ТИСЯ (ПІДДА́ТИСЯ) + Dative. This verb is usually used with the dative case of the noun or pronoun:

Я підда́юся ї́й. I am yielding to her.
Украї́нці не підда́ються ро- Ukrainians do not yield to
сійським кому́ністам. the Russian Communists.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть по́вні відпові́ді на пита́ння:

Де добу́вають на́фту в Укра́їні? Хто й що пи́сав про украї́нських на́фтовикі́в? Про який ча́с іде мо́ва в цьо́му творі́? Що знача́ть сло́ва "бу́ря збира́лася над Бори́славом"? Чо́му робі́тники бу́ли незадово́лені па́нами? Що значи́ть вислі́в „гро́мада — вели́кий чоло́вік"? Як тре́ба розу́міти на́ступні сло́ва Григо́рія Чупри́нки:

Мій рідний край та́кий весе́лий,
Мій рідний край та́кий сумний!

II. Decline in both singular and plural: успі́х, наді́я, and only in the singular: на́фта, Бори́слав.

СЛОВНИК

Бори́слав, *т.*

Boryslav, a city

бра́тисся — взя́тися
бе́рґся візьму́ся
бе́решся візьмешся
бе́рється візьметься
бе́ремось візьмемо́ся
бе́ретесь візьмете́ся
бе́руться візьму́ться

to start to

1 group. 2 the land owners brought famine to the people. 3 wages.
4 nightmare, death. 5 treats cruelly. 6 flay. 7 workers of the oil refinery.
8 medicine (herb).

вбо́гий, -а, -е, -і (убо́гий)	poor
викро́кувати	to shout repeatedly
викри́кую	
викри́куєш	
викри́кує	
викри́куємо	
викри́куєте	
викри́кують	
ві́льний, -а, -е, -і	free
голосни́й, -а́, -е́, -і́	loud
гомо́нити	to talk, to make a noise
гомо́ню	
гомо́ниш	
гомо́нить	
гомо́нимо́	
гомо́нить	
гомо́нять	
грома́да, f.	community, society
грома́ди	
грі́зний, -а, -е, -і	stern, terrible
гру́нт, m.	soil, ground
гру́нті	
доку́пи, adv.	together
енциклопе́дія, f.	encyclopedia
енциклопе́дії	
зга́дка, f.	mention
зга́дки	
кри́к, m.	shout
кри́ки	
мрі́я, f.	dream
мрі́ї	
наді́я, f.	hope
наді́ї	
на́фта, f.	oil
на́фтовий, -а, -е, -і	oil
на́фтови́к, m.	oil driller, worker
на́фтови́к	
невиче́рпний, -а, -е, -і	inexhaustible

опуска́ти — опу́стити	to let down
опуска́ю	опу́щу
опуска́єш	опу́стиш
опуска́є	опу́стить
опуска́ємо	опу́стимо
опуска́єте	опу́стите
опуска́ють	опу́стять
піддава́тися — підда́тися	to yield
підда́юся	підда́мся
підда́єшся	підда́йся
підда́ється	підда́сться
підда́ємося	підда́мося
підда́єтєся	підда́тєся
підда́ються	підда́дуться
по́ява, f.	appearance, emergence
по́яви	
прити́хати — прити́хнути	to grow quiet
прити́хаю	прити́хну
прити́хаєш	прити́хнеш
прити́хає	прити́хне
прити́хаємо	прити́хнемо
прити́хаєте	прити́хнете
прити́хають	прити́хнуть
ра́да, f.	counsel, advice
ра́ди	
родю́чий, -а, -е, -і	fertile
розкі́шний, -а, -е, -і	luxurious, splendid
сла́бість, f.	sickness, weakness
сла́бості	
смі́лий, -а, -е, -і (смі́ливий)	brave, bold
страх, m.	fear
сумни́й, -а́, -е́, -і́	sad
схо́дитися — зійти́ся	to gather, to convene
схо́джуся	зійду́ся
схо́дишся	зійде́шся
схо́диться	зійде́ться
схо́димося	зійде́мося
схо́дитеся	зійде́тєся
схо́дяться	зійду́ться
та́ємний, -а, -е, -і	secret

тіснути —	притіснути	to press
тісну	притісну	
тіснеш	притіснеш	
тісне	притісне	
тіснемо	притіснемо	
тіснете	притіснете	
тіснуть	притіснуть	
том, <i>m.</i>		volume
томи		
убогий, -а, -е, -і		poor, miserable
українознавство, <i>n.</i>		Ukrainology
успіх, <i>m.</i>		success
успіхи		
цікавитися —	зацікавитися	to be interested
цікавлюся	зацікавлюся	
цікавишся	зацікавишся	
цікавиться	зацікавиться	
цікавимося	зацікавимося	
цікавитесь	зацікавитесь	
цікавляться	зацікавляться	
чарівний, -а, -е, -і		charming
Чупринка, Г.		Hryhoriy Chuprynka, Ukrainian poet, killed by the Russian communists
яма, <i>f.</i>		pit
ями		

ДІЯЛОГ
(Кубань і Закарпаття)

- A.: Чи Кубань належить до України? Франко ж писав, що Україна простягається „від Кубані аж до Сяна-річки”.
- B.: Справді, Франко писав так. Це правда, що населення Кубані переважно українське. Там щонайменше дві третини — українці. Але Кубань не належить до так званої Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР).
- A.: Чому?
- B.: Москва не дозволяє. Вона насильно загартала цю землю для себе.
- A.: Але я думаю, що кубанські українці хочуть об'єднатися з Україною.
- B.: Звичайно, хочуть. Прийде час — і об'єднуються. Карпатські українці вже об'єдналися з усією Україною.
- A.: Я вже читав про Карпатську Україну і її боротьбу за волю й самостійність.
- B.: Це романтичний край. Недарма поети називають його „срібною землею”.
- Does the Kuban belong to Ukraine? Franko wrote that Ukraine stretches “from the Kuban to the Syan-River”.
- Indeed, Franko wrote so. It is true that the population of the Kuban is mostly Ukrainian. At least $\frac{2}{3}$ are Ukrainian. But the Kuban doesn't belong to the so called Ukrainian Soviet Socialist Republic (Ukrainian SSR).
- Why?
- Moscow doesn't allow it. She took over this land forcibly for herself.
- But I think the Ukrainians of the Kuban wish to be united with Ukraine.
- Of course, they do. The time will come, and they will be united. The Carpathian Ukrainians are already united with the whole Ukraine.
- I have already read about Carpatho-Ukraine and her struggle for freedom and independence.
- This is a romantic land. It is no wonder poets call it “the silver land”.

ЧИТАННЯ

Український письменник Василь Чаплєнко, що живе тепер у Нью-Йорку, написав цікаву історичну повість „Чорноморці”. В цій книжці письменник розповідає про те, як українські козакі заселили дікі землі Кубані наприкінці вісімнадцятого сторіччя.

Коли російські війська зруйнували Запорозьку Січ 1775-го року, тоді частина запоріжців поселилася біля Дунаю під турецьким режимом. Але всі вони тужили за рідною Україною, що її загарибала Москва й почала запроваджувати кріпацтво. Через деякий час запоріжці дістали дозвіл і поселилися біля річки Кубані, де не було ні міст, ні сіл — самі дікі звірі та степ. Так постала Кубань, яку тепер називають Кубанським краєм або Краснодарською областю.

1918-го р. українське населення Кубані висловило своє бажання об'єднатися з Україною. Але російські війська цьому перешкодили.

В Карпатській Україні живуть українці близько тисячі років. Вони завжди почували себе частиною українського народу і хотіли жити у вільній державі.

1939-го року карпатські українці проголосили свою самостійність. Уряд Карпатської України був обраний народом. Уперше в історії тут стало вільно жити українцям. Але незабаром прийшли малярські війська і знищили незалежність. Карпатські січовики, борці за свободу, полягли в нерівному бою — як герої. Про це йде мова в наступній пісні.

КАРПАТСЬКІ СІЧОВИКИ

То не лист осінній за водою
По широкій Тісі проплива,¹ —
Багрянить² за хвилею крутою
Підкарпатська³ буйна голова.

Білились хлопці Хустові на славу,
Полягли в нерівному бою,
За свою омріяну державу,
Січовою волею⁴ своєю.

І плывуть до тихого Дунаю —
Мов на турка браття в байдаках.⁵
Синя хвиля жалібно гойдає,
Течія показує їм шлях.

Буде сліз, та не здолає гóre
Ні батьків, ні в тузі матерів.
Чорне море, українське море,
Зустрічай своїх богатирів!

1944

Яр Славутич (1918—)

Загадка

Лягла Гася, простяглася, як устане — неба дістане.
(хвгп)

ГРАМАТИКА

Different Meanings of the Perfective Aspect. The prefixes added to a verb of the imperfective aspect change its meaning. For example, the verb писати (to write) receives the following additional meanings:

виписати
дописати
записати
надписати

to write out
to write up to a point
to write down
to inscribe, to write a heading
to describe
to rewrite, to copy
to sign

описати
переписати
підписати

1 пропливає. 2 stains with blood. 3 sub-Carpathian. 4 dim. of воля; січова is an old (full) form of січова. 5 in the boats.

Perfective Aspect — Starting of Action. The prefix *за-* added to a non-motion verb of the imperfective aspect indicates the starting of an action:

Ми заспівали. We started to sing.
Раптом вона заговорила. Suddenly she started to talk.

Secondary Imperfective. Inserting the suffix *-ува- (-юва-)* after the stem of verb of the perfective aspect, we form the secondary imperfective aspect. The notion of it is "to do repeatedly".

<i>Perfective aspect</i>	<i>Secondary imperfective aspect</i>
вiписати	випiсувати
дописати	допiсувати
записати	запiсувати
надписати	надпiсувати
описати	опiсувати
переписати	перепiсувати
пiдписати	пiдпiсувати

В И С Л О В И

Він вільно розмовляє по-українському. he speaks Ukrainian fluently

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Напишіть повні відповіді на питання:

Коли російські війська зруйнували Запорозьку Січ? Де поселилися козаки після цього? Коли українські козаки заселили кубанську землю? Чи в той час були села й міста на Кубані? Яке бажання висловили кубанські українці в 1918-му році? Що зробили російські війська?

Як довго живуть українці в Карпатській Україні? Ким вони почували й відчувають себе? Що зробили вони в 1939-му році? Хто прийшов незабаром? Як билися карпатські січовики?

II. Decline in both singular and plural:

герой, січовик, течія.

С Л О В Н И К

бажання, <i>n.</i>	wish, desire
бажання	"
богати́р, <i>m.</i>	hero, warrior
богати́рі	
боре́ць, <i>m.</i>	fighter, champion
борці́	
браття, <i>coll.</i>	brothers
бу́йний, -а, -е, -і	tempestuous, brave
вислóвлювати(ся) — вислóвити(ся)	to express
вислóвлюю(ся)	вислóвлю(ся)
вислóвлюєш(ся)	вислóвиш(ся)
вислóвлює(тьсЯ)	вислóвить(ся)
вислóвлюємо(ся)	вислóвимо(ся)
вислóвлюєте(ся)	вислóвите(ся)
вислóвлюють(ся)	вислóвлять(ся)
вiльно, <i>adv.</i>	freely, easily
вперше (уперше), <i>adv.</i>	for the first time
герóй, <i>m.</i>	hero
герóї	
гойда́ти	to rock, to swing
гойда́ю	
гойда́єш	
гойда́є	
гойда́ємо	
гойда́єте	
гойда́ють	
до́звіл, <i>m.</i>	permission, permit
до́зvoli	
дола́ти — здола́ти	to overcome
дола́ю	здола́ю
дола́єш	здола́єш
дола́є	здола́є
дола́ємо	здола́ємо
дола́єте	здола́єте
дола́ють	здола́ють
жа́лібно, <i>adv.</i>	mournfully, sadly
зага́дка, <i>f.</i>	riddle
зага́дки	

зага́рбати, *perf.* to usurp, to take over

зага́рбаю
зага́рбаєш
зага́рбає
зага́рбаємо
зага́рбаєте
зага́рбають

запрова́джувати — запрова́дити to introduce

запрова́джую запрова́джу
запрова́джуєш запрова́диш
запрова́джує запрова́дить
запрова́джуємо запрова́димо
запрова́джуєте запрова́дите
запрова́джують запрова́дять

заселя́ти — засели́ти to populate

заселя́ю засели́ю
заселя́єш засели́ш
заселя́є засели́ть
заселя́ємо засели́мо
заселя́єте засели́те
заселя́ють засели́ять

зва́ний, -а, -е, -і, *p.p.p.* called, named

зустріча́ти(ся) — зустрі́ти(ся) to meet

зустріча́ю(ся) зустрі́ну(ся)
зустріча́єш(ся) зустрі́неш(ся)
зустріча́є(ться) зустрі́не(ться)
зустріча́ємо(ся) зустрі́немо(ся)
зустріча́єте(ся) зустрі́нете(ся)
зустріча́ють(ся) зустрі́нуть(ся)

кріпа́цтво, *n.* serfdom

кру́тий, -а́, -е́, -і́ steep, rapid

куба́нський, -а, -е, -і́ Kuban

Куба́нь, *f.* Kuban

мадя́рський, -а, -е, -і́ Hungarian

мо́лодь, *f., coll.* youth

Москв́а, *f.* Moscow

наприки́нці, *adv.* at the end

наси́льно, *adv.* forcibly

нері́вний, -а, -е, -і́ uneven, unequal, unparalleled

об'є́днувати(ся) — об'є́днати(ся) to unite

об'є́дную(ся) об'є́днаю(ся)
об'є́днуєш(ся) об'є́днаєш(ся)
об'є́днує(ться) об'є́днає(ться)
об'є́днуємо(ся) об'є́днаємо(ся)
об'є́днуєте(ся) об'є́днаєте(ся)
об'є́днують(ся) об'є́днують(ся)

обла́сть, *f.* region, province
обла́сті

обрани́й, -а, -е, -і́, *p.p.p.* elected

омрі́яний, -а, -е, -і́, *p.p.p.* dreamed

осі́нній, -я, -е, -і́ autumnal

перешко́джати — перешко́дити to hinder,

перешко́джаю перешко́джу to prevent
перешко́джаєш перешко́диш
перешко́джає перешко́дить
перешко́джаємо перешко́димо
перешко́джаєте перешко́дите
перешко́джають перешко́дять

поля́гті, *perf.* to die in battle

поля́жу
поля́жеш
поля́же
поля́жемо
поля́жете
поля́жуть

поселя́ти(ся) — посели́ти(ся) to settle

поселя́ю(ся) посели́ю(ся)
поселя́єш(ся) посели́ш(ся)
поселя́є(ться) посели́ть(ся)
поселя́ємо(ся) посели́мо(ся)
поселя́єте(ся) посели́те(ся)
поселя́ють(ся) посели́ять(ся)

поста́вати — поста́ти to arise, to appear

поста́ю поста́ну
поста́єш поста́неш
поста́є поста́не
поста́ємо поста́немо
поста́єте поста́нете
поста́ють поста́нуть

проголошувати — проголосити to proclaim
 проголошую проголошý
 проголошуєш проголосиш
 проголошує проголосить
 проголошуємо проголосимо
 проголошуєте проголосите
 проголошують проголосять

пропливати — пропливти to float along
 пропливаю пропливý
 пропливаєш пропливеш
 пропливає пропливє
 пропливаємо пропливемо
 пропливаєте пропливете
 пропливають пропливуть

простягати(ся) — простягнути(ся) to stretch,
 простягаю(ся) простягну(ся) to extend
 простягаєш(ся) простягнеш(ся)
 простягає(тьс) простягне(тьс)
 простягаємо(ся) простягнемо(ся)
 простягаєте(ся) простягнете(ся)
 простягають(ся) простягнуть(ся)

радянський, -а, -е, -і Soviet
 республіка, f. republic
 республіки

розповідати — розповісти to narrate, to tell
 розповідаю розповім
 розповідаєш розповіси
 розповідає розповість
 розповідаємо розповімо
 розповідаєте розповісте
 розповідають розповідять

романтичний, -а, -е, -і romantic

руйнувати — зруйнувати to ruin
 руйную зруйную
 руйнуєш зруйнуєш
 руйнує зруйнує
 руйнуємо зруйнуємо
 руйнуєте зруйнуєте
 руйнують зруйнують

січковий, -а, -е, -і Sich's

січовик, m. Kozak, fighter, soldier
 січовики

сльоза, f. tear
 сльози

соціалістичний, -а, -е, -і socialist

срібний, -а, -е, -і silver

степ, m. steppe, prairie
 степи

Сян, m. the Syan-River

течія, f. current, stream
 течії

Тіса, f. the Tysa-River

третина, f. the third part, 1/3
 третини

туга, f. sorrow, grief

тужити — затужити to grieve

тужу затужу
 тужиш затужиш
 тужить затужить
 тужимо затужимо
 тужите затужите
 тужать затужать

уперше (вперше), adv. for the first time

Хуст, m. Khust, a city in Ukraine

Чапленко, В. Vasyl Chaplenko, Ukrainian
 writer and linguist

чорноморець, m. Kozak (of the Black Sea
 чорноморці Army)

щонайменше, adv. at least

(Сімон Петлюра)

ДІЯЛОГ

- ПАВЛО: Добрийвечір, Олено! Good evening, Helen!
 ОЛЕНА: Добрийвечір, Павле! Good evening, Paul!
 П.: Ти ще й досі працюєш! You are still working! It's
 Час іти на збори до time to go to the rally at
 Народного дому. Сьогод- the National Home. There
 нні ж буде доповідь, will be a lecture commem-
 присвячена пам'яті Сі- morating Simon Petlyura.
 мона Петлюри.
 О.: Я й сама поспішаю. Хо- I am also in a hurry. I want
 чу випрасувати сукню, і to iron my dress, and that
 це буде все. Вчора я пр- will be all. I washed
 ла майже весь день, а clothes almost all day yes-
 а сьгодні прасую. terday, and today I am
 ironing.
 П.: Я бачу, ти маєш нову I see you have a new electric
 праску. iron.
 О.: Батько купили вчора Yesterday my father bought
 вживану, але добру a used but still serviceable
 пральну машину й цю (good) washing machine
 нову електричну праску. and this new electric
 iron.
 П.: Сьгодні ввечері після Tonight our choir will sing
 доповіді буде співати after the speech.
 наш хор.
 О.: Послухаємо... Зачекай We'll listen to it... Wait a
 хвилинку, я піду в іншу minute, I'll go to another
 кімнату й передягнуся. room and change my dress.
 П.: Але швидко, бо спізни- But hurry! Otherwise we'll
 мось! be late.
 О. (за декілька хвилин): Я (in a few minutes): I am
 вже готова. Ходімо! ready. Let's go!

ЧИТАННЯ

22-го січня 1918-го року уряд Української Народної Республіки, очолений Президентом Михайлом Грушевським, проголосив незалежність України від Росії. Українці у вільному світі святкують цей день так урочисто, як

американці святкують 4-те липня — День Незалежності від Англії.

Визвольну боротьбу в Україні очолив Головний Отаман Сімон Петлюра. Протягом кількох років він командував українською армією. Українські вояки дуже любили Сімона Петлюру, скромну людину, мудрого командувача й великого патріота.

Молодій українській державі доводилося тяжко захищати свою незалежність, бо комуністичний уряд часто посилав свої війська, щоб захопити Україну. Кілька разів українці виганяли ворогів з української землі. Західні європейські держави, на жаль, не дали жодної допомоги.

Коли російські комуністичні війська остаточно захопили Україну в 1920-му році, Сімон Петлюра виїхав на еміграцію. Спочатку він жив у Польщі, а потім у Франції, в Парижі. 25-го травня 1926-го року комуністичний агент забив Сімона Петлюру пострілом із револьвера.

Могіла Сімона Петлюри в Парижі — це святе місце для багатьох українців.

**

Ой, у лузі червона калина похилилася,
 Чогось¹ наша славна Україна зажурилася.
 А ми тую² червону калину підіймемо,
 А ми нашу славну Україну розвеселимо!

(З народної пісні)

ВИСЛОВИ

він доводиться мені двою- he is my cousin
 рідним братом
 мені довелося поїхати I had to leave
 погано йому доводиться he is hard pressed

1. for some reason

2. тую is an old form of ty

Г Р А М А Т И К А

A Plural Predicate with the Singular Subject. In Ukrainian, while speaking about parents, one may use a plural predicate with the singular subject. This is considered very polite:

Батько говорили про це. My father spoke about this.
Мати кажуть... My mother says...

Доводитися + Dative. This verb is used with the dative case of the noun and pronoun:

Йому довелося виїхати з України. He had to leave Ukraine (he was forced to leave Ukraine).

ДОМАШНЯ РОБОТА

Translate into Ukrainian the following text. For the words not given in the textbook, use the *English-Ukrainian Dictionary* by M. L. Podvesko.

The 22nd of January is traditionally observed¹ by all Ukrainians as their National Independence Day. It is celebrated like the 4th of July by some two million Ukrainians who live in Canada and the United States of America.

Every year Ukrainian Independence Day is being proclaimed in many states, particularly in New York, Pennsylvania, New Jersey, Connecticut, Michigan, Ohio, Illinois and others, where Ukrainian immigrants live in great numbers. Ukrainian blue and yellow² banners are flown alongside³ the Canadian and American banners over many a state capital and city hall⁴ throughout Canada and the United States. Also Washington, D.C., marks⁵ this date. In both Houses⁶ there are usually submitted resolutions in favor⁷ of Ukrainian Independence Day. Sen. H. Alexander Smith of New Jersey spoke in 1957 on the occasion:⁸

...on this anniversary⁹ of Ukrainian Independence let us in America recall¹⁰ our devotion¹¹ to human liberty and progress and send¹² our expression of friendship and hope to the valiant people of Ukraine.

Ukraine, one of the largest countries in Europe, has a very long history. In the medieval period,¹³ from the 9th to the 13th century, there was a powerful Kyivan (Kievan) State. A Ukrainian prince, Volodymyr the Great, introduced Christianity in 988 not only to the Ukrainians but also to other Eastern Slavs.

(To be concluded)

С Л О В Н И К

веселити(ся) — розвеселити(ся) to cheer up;
веселію(ся) розвеселію(ся) to make merry
веселиш(ся) розвеселиш(ся)
веселить(ся) розвеселить(ся)
веселимо(ся) розвеселимо(ся)
веселитє(ся) розвеселитє(ся)
веселять(ся) розвеселять(ся)

вживаний, -а, -е, -і, р.р.р. used

виганяти — вигнати to drive out
виганяю вигнену
виганяєш виженеш
виганяє вижене
виганяємо виженемо
виганяєте виженете
виганяють виженуть

визвольний, -а, -е, -і liberating

виїжджати — виїхати to leave, to depart

виїжджаю виїду
виїжджаєш виїдеш
виїжджає виїде
виїжджаємо виїдемо
виїжджаєте виїдете
виїжджають виїдуть

Грушевський, Михайло

Hrushevsky, Ukrainian historian and first President of the Ukrainian National Republic

1 традиційно святкують; 2 синьо-жовті; 3 повівають разом з; 4 ратушах; 5 відзначає; 6 в обох Палатах; 7 на користь + Gen.; 8 при цій нагоді; 9 в річницю; 10 пригадуємо; 11 відданість + Dat.; 12 передаймо; 13 в період середньовіччя.

доводитися — довестися	to happen to, to have to,
доводжуся доведуся	to be forced to
доводишся доведешся	
доводиться доведеться	
доводимося доведемося	
доводитесь доведетесь	
доводяться доведуться	
дóповідь, <i>f.</i>	report, lecture, speech
дóповіді	
европéйський, -а, -е, -і	European
каліна, <i>f.</i>	guelder-rose, cranberry
комáндувати — скомáндувати	to command
комáндую скомáндую	
комáндуєш скомáндуєш	
комáндує скомáндує	
комáндуємо скомáндуємо	
комáндуєте скомáндуєте	
комáндують скомáндують	
комáндувач, <i>m.</i>	commander
комáндувачі	
луг, <i>m.</i>	meadow, lea
лугі	
могіла, <i>f.</i>	grave, tomb; mound, tumulus
могили	
Олена, <i>f.</i>	Helen
остатóчно, <i>adv.</i>	finally
отáман, <i>m.</i>	commander
отáмани	
Головний Отáман	Supreme Commander
очóлений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	headed
очóлювати — очóлити	to head, to lead
очóлюю очóлю	
очóлюєш очóлиш	
очóлює очóлить	
очóлюємо очóлимо	
очóлюєте очóлите	
очóлюють очóлять	
Паріж, <i>m.</i>	Paris
Петлюра	Petlyura, Ukrainian statesman and military leader

підіймати — підійняти	to rise, to lift
підіймаю підійму	
підіймаєш підіймеш	
підіймає підійме	
підіймаємо підіймемо	
підіймаєте підіймете	
підіймають підіймуть	
Пóльща, <i>f.</i>	Poland
прáльний, -а, -е, -і	washing
прáска, <i>f.</i>	(electric) iron
прáски	
прасувáти — ви́прасувати	to iron
прасую ви́прасую	
прасуєш ви́прасуєш	
прасує ви́прасує	
прасуємо ви́прасуємо	
прасуєте ви́прасуєте	
прасують ви́прасують	
пра́ти — ви́прати	to wash, to launder
перу ви́перу	
переш ви́переш	
перé ви́пере	
перемó ви́перемо	
перетé ви́перете	
перу́ть ви́перуть	
президéнт, <i>m.</i>	president
президéнти	
присвя́чений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	dedicated
Сі́мон, <i>m.</i>	Simon
скро́мний, -а, -е, -і	modest
сла́вний, -а, -е, -і	glorious, famous
ужі́ваний, -а, -е, -і <i>p.p.p.</i>	used
уро́чи́сто, <i>adv.</i>	solemnly
Фра́нція, <i>f.</i>	France
хви́лінка, <i>f.</i>	minute (dim. of хви́ліна)
хви́лінки	
хи́лити(ся) — похи́лити(ся)	to bend; to incline
хи́лю(ся) похи́лю(ся)	
хи́лиш(ся) похи́лиш(ся)	
хи́лить(ся) похи́лить(ся)	
хи́лимо(ся) похи́лимо(ся)	
хи́лите(ся) похи́лите(ся)	
хи́лять(ся) похи́лять(ся)	

(УПА)

ДІЯЛОГ

- A.: Ну, як вам сподобалась доповідь про Петлюру? Well, how did you like the lecture about Petlyura?
- B.: Доповідач говорив дуже добре. Він дав повну характеристику Головного Отамана. The speaker spoke very well. He gave a complete description of the Supreme Commander.
- A.: Мені найбільше сподобався кінець доповіді, де йшла мова про УПА (Українську Повстанську Армію). I liked best the end of the lecture where the Ukrainian Insurgent Army was discussed.
- B.: Упівці — справжні герої! Вони продовжували боротися за незалежну Україну. Це ж вони — носії правди. The members of this army were real heroes. They continued their struggle for an independent Ukraine. They are crusaders for truth.
- A.: Так, маєте слухність. Діяти в підпіллі — не легка справа. Yes, you're right. To act in the underground is a difficult task.
- B.: Знаєте, що я думаю? Do you know what I am thinking?
- A.: А що саме? What exactly?
- B.: Напишімо лист до Об'єднаних Націй у Нью-Йорку. Let us write a letter to the United Nations in New York City.
- A.: Про що ж ви будете писати? What will you write?
- B.: Ми висловимо протест проти поневолення в Україні. Таким чином, ми подамо моральну підтримку українському підпільному рухові. We shall express our protest against the enslavement of Ukraine. Thus we'll give moral support to the Ukrainian underground movement.
- A.: Ваша думка непогана. Your idea is not bad.
- B.: Треба боротися. Я вірю, що буде справедливість у світі. We have to struggle. I believe that there will be justice in the world.

ЧИТАННЯ

Після поразки у визвольній боротьбі, що тривала від 1917-го до 1921-го року, українці ніколи не припиняли боротися за волю й незалежність. В Україні боротьба була в підпіллі. Вона також проявлялась у літературі, мистецтві й науці. На еміграції українці поширювали ідею незалежності України серед того оточення, де вони перебували.

Під час другої світової війни українці організували повстанську армію, що боролася проти німецьких загарбників, які принесли в Україну ще гірше поневолення. Після закінчення війни УПА продовжувала активну боротьбу аж до п'ятдесятих років. Окремі групи упівців пробілилися на захід у 1947-49-му роках. Тепер УПА перебуває в глибокому підпіллі, гуртуючи свої сили для слухного часу.

Коротше кажучи, українці вірять, що прийде час, коли Україна буде вільною і незалежною державою.

Україна

(уривок із маршу)

З нами пройшли через муки й тортюри,¹
Як приклад великий, як жертви за нас,
Великі звитяжці² — Мазепа й Петлюра,
Петро Дорошенко, Богдан і Тарас!³

Раз-два, до бою! Не шкодуй собою!
Меч піднеси і навідли⁴ бий!
Бий до останньої краплі набою,
Бий за вітчизну й поляж головою!
За Україну! Вперед! Бий, бий, бий!⁵

Іван Багряний (1907—)

1 tortures. 2 heroes, victors. 3 P. Doroshenko, a Ukrainian Hetman, fighter for Ukraine's independence; Bohdan Khlmelnytsky, Taras Shevchenko. 4 with the back of the hand. 5 Музику до цього маршу написав композитор Григорій Китаєвий, керівник Капелі Бандуристів імені Тараса Шевченка.

В И С Л О В И

маєте слухність (маєте пацію)	you are right
таким чином	thus, so, in such a way
яким чином	how
головним чином	mostly
діяти не поспішаючи	to take one's time
ліки не діють	the medicine has no effect
гальмо не діяло	the brake did not work
коротше кажучи	in short
коротше говоріть	be brief
муки кохання	pangs of love
припиняти розмову	to break off a conversation
йдіть уперед!	go on!

Г Р А М А Т И К А

Double Negation. Note that double negation is used in the following Ukrainian expressions:

Вони ніколи не припиняють боротьби за свободу.	They never stop their fight- ing for freedom.
Вона ніколи не знає діалогів.	She never knows her dia- logues.

Д О М А Ш Н Я Р О Б О Т А

Translate into Ukrainian the following text. For the words not given in the textbook, use the **English-Ukrainian Dictionary** by M. L. Podvesko.

(Conclusion)

Though the Tartar invasion¹ in the 13th century ruined the Kyivan (Ukrainian) State, a new revival² appeared in the 17th century. Hetman Bohdan Khmelnytsky, who is frequently called³ "the Ukrainian Cromwell," liberated the country from⁴ Polish domination. During his rule⁵ Ukraine was practically independent. However, during the 18th century, Ukrainian territories were usurped⁶ by both Russian and Austrian empires.

Only the Ukrainian Revolution (1917—1920) brought a new liberation. On January 22, 1918, the Ukrainian National Republic in its capital Kyiv (Kiev) solemnly proclaimed

its independence from Russia. This long awaited event⁷ was cheerfully welcomed with tears of happiness by all Ukrainians. One year later the western part of the country (Halychyna), which had been long under Austrian domination, joined⁸ the rest of Ukraine. Following this,⁹ the young Ukrainian state struggled for its existence for some three years. It was an unequal struggle, however, and Ukraine, which may be compared¹⁰ to Hungary in 1956, was plundered and finally occupied¹¹) by Russian Communists.

But Ukrainians have not given up.¹² During the second World War they organized an insurgent army which continues its struggle until today.¹³ In 1956 we read in many American newspapers that "Ukrainian partisans blew up Russian supply lines¹⁴ to Hungary".

The aim of the Ukrainian insurgents at the present time is to revive¹⁵ a free and independent Ukraine as proclaimed¹⁶ on January 22, 1918. The observance¹⁷ of the Ukrainian Independence Day in Canada and the United States demonstrates that all Ukrainians deeply believe in the coming¹⁸ of their liberty.

С Л О В Н И К

Багряний	Ivan Bahryany, Ukrainian poet and writer
вітчизна, f.	fatherland
вперед (унеред), adv.	forward, ahead, on
група, f. групи	group

1 татарська навала; 2 відродження; 3 кого називають + Instr.; 4 з-під + Gen.; 5 гетьманування; 6 зайняті + Instr.; 7 довгождану подію; 8 об'єдналася з + Instr.; 9 після цього; 10 можна порівняти до + Gen.; 11 сплюндрована й остаточно зайнята + Instr.; 12 не здалися; 13 до сьогоднішнього дня; 14 висадили в повітря... постачальні лінії до; 15 відновити; 16 проголошену; 17 святкування; 18 прихід.

гуртувати — згуртувати	to group, to unite
гуртую	згуртую
гуртуєш	згуртуєш
гуртує	згуртує
гуртуємо	згуртуємо
гуртуєте	згуртуєте
гуртують	згуртують
діяти	to act, to function
дію	
дієш	
діє	
діємо	
дієте	
діють	
дповідач, <i>m.</i>	speaker
дповідачі	
загарбник, <i>m.</i>	usurper, invader
загарбники	
закінчення, <i>n.</i>	end, completion, ending
закінчення	
ідея, <i>f.</i>	idea
ідеї	
коротше, <i>adv.</i>	shorter
крапля, <i>f.</i>	drop
краплі	
марш, <i>m.</i>	march
марші	
моральний, -а, -е, -і	moral
мука, <i>f.</i>	suffering, torture
муки	
набій, <i>m.</i>	shell, charge
набої	
нація, <i>f.</i>	nation
нації	
носій, <i>m.</i>	bearer, crusader; porter
носії	
об'єднаний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	united
окремий, -а, -е, -і	separate
оточення, <i>n.</i>	environment; encircling, surrounding

організовувати — організувати	to organize
організовую	організую
організовуєш	організуєш
організовує	організує
організовуємо	організуємо
організовуєте	організуєте
організовують	організують
перебувати — перебути	to be, to stay, to reside
перебуваю	перебуду
перебуваєш	перебудеш
перебуває	перебуде
перебуваємо	перебудемо
перебуваєте	перебудете
перебувають	перебудуть
підносити — піднести	to lift up, to elevate, to bring up
підношу	піднесу
підносиш	піднесеш
підносить	піднесе
підносимо	піднесемо
підносите	піднесете
підносять	піднесуть
підпілля, <i>n.</i>	underground
підпільний, -а, -е, -і	underground
підтримка, <i>f.</i>	support
повстанський, -а, -е, -і	insurgent
поневолення, <i>n.</i>	enslavement
поневолення	
приклад, <i>m.</i>	example
приклади	
припиняти — припинити	to stop, to cease
припиняю	припиню
припиняєш	припиниш
припиняє	припинить
припиняємо	припинимо
припиняєте	припините
припиняють	припинять
проявляти(ся) — проявити(ся)	to display, to be manifested
проявляю(ся)	проявлю(ся)
проявляєш(ся)	проявиш(ся)
проявляє(ться)	проявить(ся)
проявляємо(ся)	проявимо(ся)
проявляєте(ся)	проявите(ся)
проявляють(ся)	проявлять(ся)

протест, *m.*
протести

protest

пробивати(ся) — пробіти(ся) to break through
пробиваю(ся) проб'ю(ся)
пробиваєш(ся) проб'єш(ся)
пробиває(ться) проб'є(ться)
пробиваємо(ся) проб'ємо(ся)
пробиваєте(ся) проб'єте(ся)
пробивають(ся) проб'ють(ся)

слухний, -а, -е, -і

proper, opportune

слухність, *f.*

reasonableness, justness

справедливість, *f.*

justice

УПА (Українська Повстан- Ukrainian Insurgent Army
ська Армія)

уперёд (вперёд), *adv.*

forward, ahead, on

упівець, *m.*
упівці

member of the Ukrainian
Insurgent Army

характерістика, *f.*
характеристики

characteristics

чин, *m.*

act

шкодувати — пошкодувати to regret, to be sorry

шкодую пошкодую
шкодуєш пошкодуєш
шкодує пошкодує
шкодуємо пошкодуємо
шкодуєте пошкодуєте
шкодують пошкодують

Д І Я Л О Г

(Про подорож по Україні)

ІГОР: Здоров, Олексю!

Hello, Alex!

ОЛЕКСА: Здоров, Ігорю!

Hello, Ihor!

І.: Ти так засмаг, що й не
впізнати. Добре провів
літні вакації?

You are so tanned I hardly
recognize you. Did you
have a good summer
vacation?

О.: Непогано. Оглянув май-
же всю Україну.

Not bad. I saw almost all of
Ukraine.

І.: Ти, бачу, завзятий турист.
Як тобі ішлося?

I see that you are an enthu-
siastic tourist. How was
your trip?

О.: Чудово! Подорожував
поїздом, автобусом, ав-
том, мотоциклом, велоси-
педом і... пішки.

Wonderful! I travelled by
train, bus, car, motorcycle,
bicycle and... on foot.

І.: Для здоров'я варто й по-
ходити. Наробив багато
фотографій?

Walking is good for your
health. Did you take many
photographs?

О.: Мій фотоапарат працю-
вав бездоганно. Тепер у
мене безліч діапозитивів.
Хочеш побачити прозїрки?

My camera worked perfect-
ly. I have a lot of slides
now. Do you want to see
them?

І.: Ти вже купив чарівний
ліхтар?

Have you bought a slide pro-
jector yet?

О.: Купив у Києві. Придбав
також новий годинник.

I bought one in Kyiv. I also
got a new watch.

І.: Кишеньковий чи наруч-
ний?

A pocket watch or a wrist
watch?

О.: Наручний годинник „Пе-
ремога”.

A Victory wrist watch.

І.: Де він? Покажи!

Where is it? Show it to me!

О.: Чекай, не гарячись. Ко-
тра година на твоєму?

Wait a moment, don't get
excited! What time do you
have?

I.: На моєму за п'ять вось-
ма. 7.55.

O.: А мій показує за три I have 7.57. Your watch is
восьму. Твій годинник two minutes slow.
відстає на дві хвилини.

I.: А може твій поспішає? Maybe your watch is fast?

O.: Ні, мій годинник іде точ- No, my watch is exact. The
но. Скоро буде дзвінок. bell will ring soon. Let's
Ходімо в клас. go to class!

ТЕРИТОРІЯ УКРАЇНИ

Україна знаходиться в східній Європі.

Південний берег України омивають води Чорного моря. На південному заході українська територія сягає гірла Дунаю, за яким починається Румунія. Далі кордон іде вгору по Дністрі. Коли пливти проти течії, ліворуч — Молдавія, праворуч — Україна. У Карпатських горах кордон знову проходить між Румунією та Україною. На заході Україна межує з Мадярщиною, Словаччиною та Польщею. На північ від України знаходяться Білорусь і Росія. На сході, уздовж Дону, лежать землі дінських козаків.

Кубань — українська етнографічна територія, але вона, на жаль, не належить до Української Радянської Соціалістичної Республіки. Тому офіційний кордон Української РСР проходить через Керченську протоку.

Українська етнографічна територія знаходиться також у східній Словаччині, східній Польщі та в південних частинах Кіровоградщини й Вороніжчини.

Українська РСР ділиться на 25 областей, що в свою чергу поділені на райони, а останні — на сільради (сільські ради). Кожна сільрада об'єднує кілька сіл.

Територія Української РСР простягається із заходу на схід більш як на 1.300 кілометрів, а з півночі на південь — майже на 1.000 км. Інакше кажучи, величина теперішньої площі Української РСР — 601.000 квадратних кілометрів. Але коли мати на увазі площу суцільної української території, то вона перевищує 767.000 кв. км. (приблизно 296.000 кв. миль).

ОБЛАСТІ УКРАЇНИ

Назва області	Центр	Назва області	Центр
Вінницька	м. Вінниця	Миколаївська	м. Миколаїв
Волинська	м. Луцьке (Луцьк)	Одеська	м. Одеса
Дніпропетровська	м. Дніпропетровське (Січеслав)	Полтавська	м. Полтава
Житомирська	м. Житомир	Рівненська	м. Рівне
Закарпатська	м. Ужгород	Донецька	м. Донецьке (Юзівка)
Запорізька	м. Запоріжжя	Івано-Франківська	
Київська	м. Київ	Сумська	м. Суми
Кіровоградська	м. Кіровоград (Єлисаветград)	Тернопільська	м. Тернопіль
Кримська	м. Симферопіль	Харківська	м. Харків
Луганська	м. Луганське	Херсонська	м. Херсон
Львівська	м. Львів	Хмельницька	м. Хмельницький
		Черкаська	м. Черкаси
		Чернівецька	м. Чернівці
		Чернігівська	м. Чернігів

ВИСЛОВИ

робити фотографії	to take pictures
як вам (тобі) їздилося?	how was your trip?
не гарячійсь!	don't get excited!
стінний годинник	clock
наручний годинник	wrist watch
кишеньковий годинник	(pocket) watch
кишеньковий словник	pocket dictionary
завести годинник (будильник)	to set (wind) a watch (alarm clock)
завести мотор	to start an engine
мій годинник поспішає (відстає)	my watch is fast (slow)
точно о п'ятій годині	at five sharp
інакше кажучи	in other words
цю книгу варто прочитати	this book is well worth reading
вартий уваги	worthy of notice
мати на увазі	to bear in mind (to have in mind)
чи здорові?	are you well?
будьте здорові!	good luck!

п'ю за в́аше здо́ров'я!	I drink to your health!
як ва́ше здо́ров'я?	how are you?
це сло́во похóдить від	this word is derived from
ві́н живе́ за кордо́ном	he lives abroad
і́хати закордо́н	to go abroad
котра́ година?	what time is it?

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition ABOUT:

1. навко́ло, по (of place)

I looked about.	Я диві́вся навко́ло.
We were walking about the lawn.	Ми ході́ли по травни́ку.

2. ко́ло (of age)

He (she) is about eighteen.	Йому́ (їй) ко́ло ві́сімна́д- цяти.
-----------------------------	---------------------------------------

3. про, що́до (of relation and attitude)

What are they talking about?	Про що́ вони́ розмовля́ють?
What about him (me, her)?	Як що́до ньо́го (ме́не, не́ї)?

4. ма́йже, блі́зько (of time)

I saw him about noon.	Я ба́чив його́ ма́йже опів- дні.
About midnight I went home.	Ма́йже опівночі́ я пішо́в до- до́му.
I awoke about seven o'clock in the morning.	Я про́кину́вся блі́зько сьо́- мої́ годі́ни ра́нку.

Change of Meaning Caused by Stress. Note that shifting of the stress changes the meaning of the words:

похо́дити	to walk for a while
похо́дити	to descend from, to come from
пробува́ти	to stay (a certain time)
прóбувати	to try
тому́	"to that one"; <i>dat.</i> of той
	or те
то́му	ago

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

The children were running about the room. Do you like to talk about this garden? She is about seventeen. We went to church about ten o'clock and returned about noon. What about Bohdan and Oksana? They always talk about music and ballet.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Які моря омивають береги України? Скільки держав межують з Україною? Напишіть їхні назви. Яка довжина української території з заходу на схід? На скільки миль простягається Україна з півдня на північ? З якої області України походять ваші батьки або дід і баба?

С Л О В Н И К

бездога́нно, <i>adv.</i>	perfectly, irreproachably
бе́зліч, <i>adv.</i>	great number, multitude
Бі́лорусь, <i>f.</i>	Belarus, White Ruthenia
буді́льник, <i>m.</i> буді́льни́ки	alarm clock
вака́ції, <i>f., pl.</i>	vacation
ва́рто, <i>adv.</i>	worthwhile
величи́на, <i>f.</i> величи́ни	size; dimensions
відстава́ти — відста́ти	to remain behind; to be slow
відстаю́	відста́ну
відста́єш	відста́неш
відста́є	відста́не
відста́ємо	відста́немо
відста́єте	відста́нете
відста́ють	відста́нуть
вгору́, <i>adv.</i>	up, upwards
Воро́ніжчина, <i>f.</i>	the region of Voronizh

гарячітися	—	погарячітися	to get excited
гарячу́ся		погарячу́ся	
гарячийшся		погарячийшся	
гарячийт́ся		погарячийт́ся	
гарячимо́ся		погарячимо́ся	
гарячит́ся		погарячит́ся	
гаряча́т́ся		погаряча́т́ся	

гірло, <i>n.</i>	mouth of a river
гірла	

дзвіно́к, <i>m.</i>	bell
дзві́нкі	

ді́литися	—	поді́литися	to be divided
ділю́ся		поділю́ся	
ді́лишся		поді́лишся	
ді́литъся		поді́литъся	
ді́лимося		поді́лимося	
ді́литесь		поді́литесь	
ді́лят́ся		поді́лят́ся	

Ді́н, <i>m.</i>	the Don river
-----------------	---------------

ді́япозити́в, <i>m.</i>	прозі́рка, <i>f.</i>	slide
ді́япозити́ви		

ді́нський	-а́, -е́, -і́	of the Don
-----------	---------------	------------

Евро́па, <i>f.</i>	Europe
--------------------	--------

етнографі́чний, -а, -е, -і	ethnographic
----------------------------	--------------

за́води́ти	—	за́вести́	to wind up, to set up,
за́воджу́		за́веду́	to establish
за́водиш		за́ведеш	
за́водить		за́веде́	
за́вди́мо		за́ведемо́	
за́води́те		за́ведете́	
за́вди́ять		за́веду́ть	

запо́різький, -а, -е, -і	of Zaporizhya
--------------------------	---------------

квадрато́вий, -а, -е, -і	square
--------------------------	--------

Керче́нський, -а, -е, -і	of Kerch
--------------------------	----------

кишене́к, -а, -е, -і	pocket
----------------------	--------

кордо́н, <i>m.</i>	border, frontier
кордо́ни	

Ку́щина, <i>f.</i>	the region of Kursk
--------------------	---------------------

лі́тній, -я, -е, -і	summery
---------------------	---------

ліхта́р, <i>m.</i>	lantern; projector
ліхтарі́	

Мадя́рщина, <i>f.</i>	Hungary
-----------------------	---------

межува́ти	to border
-----------	-----------

межу́ю	
межу́еш	
межу́є	
межу́ємо	
межу́єте	
межу́ють	

Молда́вія, <i>f.</i>	Moldavia
----------------------	----------

мотоци́кл, <i>m.</i>	motorcycle
мотоци́кли	

мото́р, <i>m.</i>	motor, engine
мото́ри	

на́робити, <i>perf.</i>	to make in great quantity
-------------------------	---------------------------

на́роблю́	
на́робиш	
на́робить	
на́робимо́	
на́робите́	
на́робля́ть	

нару́чний, -а, -е, -і	of the hand or wrist
-----------------------	----------------------

Оле́кса, <i>m.</i>	Alex
омива́ти	to wash all over

омива́є	
омива́ють	

опі́вдні, <i>adv.</i>	at noon
-----------------------	---------

опі́вночі, <i>adv.</i>	at midnight
------------------------	-------------

офі́ційний, -а, -е, -і	official
------------------------	----------

пере́ви́шувати	—	пере́ви́шити	to surpass, to exceed
----------------	---	--------------	-----------------------

пере́ви́шую		пере́ви́шу	
пере́ви́шуеш		пере́ви́шиш	
пере́ви́шує		пере́ви́шить	
пере́ви́шуємо		пере́ви́щимо́	
пере́ви́шуєте		пере́ви́щите́	
пере́ви́шують		пере́ви́щать	

перемо́га, <i>f.</i> перемо́ги	victory
пішки, <i>adv.</i>	on foot, afoot
поділений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	divided
подорожувати подорожу́ю подорожу́єш подорожу́є подорожу́ємо подорожу́єте подорожують	to travel
походи́ти походи́жу походи́ши походи́ть походи́мо походи́те походять	to descend from; to be derived
проти́ка, <i>f.</i> проти́ки	strait, channel
Руму́нія, <i>f.</i>	Rumania
райо́н, <i>m.</i> райо́ни	district, zone
сяга́ти — сягну́ти сяга́ю сягну́ сяга́єш сягне́ш сяга́є сягне́ сяга́ємо сягнемó сяга́єте сягнетé сяга́ють сягну́ть	to reach
Слова́чина, <i>f.</i>	Slovakia
сі́льра́да, <i>f.</i> сі́льра́ди	village council
суцільний, -а, -е, -і	entire, compact
тепе́рішній, -я, -е, -і	present, modern
терито́рія, <i>f.</i> терито́рії	territory

то́чно, <i>adv.</i>	exactly, punctually
фотоапа́ра́т, <i>m.</i> фотоапа́рати	camera
це́нтр, <i>m.</i>	center, centre
ча́рівний, -а, -é, -і	magic
чудо́во, <i>adv.</i>	wonderfully

Населення України

Київ. Статистичне управління подало, що населення України на 1 січня 1986 року становило 51 міль. За національностями склад населення поділяється так: українців 37.740.000, росіян — 11.022.000, білорусів — 410.000, інших національностей — півтора мільйона.

У відсотковому відношенні цей склад населення виглядає так: українців — 74 відсотки, росіян — 22 відсотки, білорусів — 0.8 відсотка, інших національностей — 3 відсотки.

Д І Я Л О Г

(Українці в Канаді та Америці)

- A.: Скільки українців живе в Канаді? How many Ukrainians live in Canada?
- B.: Згідно з переписом 1951-го року було 395.043, але це число не точне. According to the 1951 census there were 395,043, but this number is not exact.
- A.: Чому? Why?
- B.: Бо тоді деякі обліковці записували українців не за національністю, а за їхнім колишнім громадянством. Because some census takers registered the Ukrainians according to their former citizenship, instead of nationality.
- A.: Я не зовсім розумію. I don't quite understand.
- B.: Наприклад, один чоловік приїхав до Канади в 1930-му р. з Галичини, що в той час була під польською адміністрацією. Його національність — українець, а колишнє громадянство — польське. For example, a man came to Canada in 1930 from Halychyna which was under Polish administration at that time. His nationality is Ukrainian but his former citizenship was Polish.
- A.: Це значить, що він може бути записаний як поляк? Does it mean that he may be registered as a Pole?
- B.: Звичайно. Certainly.
- A.: Он як! Тепер мені ясно. А все таки, скільки українців у Канаді? I see. Now it's clear to me. Anyhow, how many Ukrainians are there in Canada?
- B.: Якщо рахувати й тих, що прибули після перепису, буде тисяч шістьсот. У всякому разі щонайменше півмільйона. Counting also those who arrived after the census, there are approximately 600,000. In any case, at least half a million.
- A.: А скільки українців у США (Сполучених Штатах Америки)? And how many Ukrainians are there in the U.S.?
- B.: Більш як півтора мільйона. More than a million and a half.
- A.: Чи всі вони говорять по-українському? Do all of them speak Ukrainian?

- B.: Не всі, але переважна більшість зберігає українську мову й гордиться нею. Not all of them, but an overwhelming majority preserves the Ukrainian language and is proud of it.

НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Згідно з переписом 1959-го р., кількість населення в межах Української РСР становила 41.893.000 людей. Приблизно 80% — українці. Решта — це національні меншості: росіяни та євреї (що живуть виключно по містах), білоруси (в північній Україні), поляки (в західних областях), мадяри (в Карпатській Україні), румуни й молдавани (на південь від Одеси), болгары й греки (в південно-українських містах і селах), татари (в Криму) та інші. Треба згадати, що поза межами Української РСР, але в межах Радянського Союзу, живе кілька мільйонів українців: на Кубані, в південних частинах Кіровоградщини й Вороніжчини, в Казахстані, в Сибіру й на Далекому Сході.

Українці живуть також у районах Холму й Перемішля, що належать тепер до Польщі, у східній Словаччині, в Молдавії та в Румунії, біля гірля Дунаю.

Загально кажучи, в центральній і західній Європі живе тепер майже три чверті мільйона українців. Нижче подаємо приблизні дані:

Польща	— 200.000	Англія	— 25.000
Чехословаччина	— 200.000	Німеччина	— 20.000
Румунія	— 120.000	Австрія	— 5.000
Франція	— 50.000	Бельгія	— 3.000
Югославія		— 40.000	

У Канаді та Сполучених Штатах Америки живе приблизно два мільйони українців. Українці живуть також у південній Америці (приблизно 300.000), в Австралії (близько 20.000) та в інших країнах.

Ми не помились, якщо скажемо, що кількість українців у всьому світі — 45 - 50 мільйонів. Радянський перепис 1959-го р. подає інші, можна думати, зменшені

числа. Згідно з цим переписом, у всьому Радянському Союзі живе тільки 36.981.000 українців: 31.852.000 — в Українській РСР, а решта — в інших республіках. Якщо до цього числа додати понад три мільйони українців, що живуть за кордоном, то — за радянськими даними — є тільки 40 мільйонів українців у всьому світі.

Найбільше місто в Україні — столиця Київ. Тут живе понад 2.000.000 людей. Майже мільйон населення є в індустріальному місті Харкові. Більш як по півмільйона жителів мають Дніпропетровське (Січеслав) та Одеса.

Географічний анекдот

— Яка держава найбільша в світі?

— Україна!

— Чому саме Україна?

— А тому, що її кордони починаються за Карпатами, столиця — в Москві, а населення — в Сибіру.

В И С Л О В И

становити виняток	to be an exception
це не становитиме великих	it will not make (create)
труднощів	great difficulties
все такі	after all, all the same
переважна більшість	overwhelming majority
загально кажучи	generally speaking
прав громадянства	civic rights
півтора мільйона	a million and a half
півтори тисячі	a thousand and a half
	(fifteen hundred)
я горджуся українським по-	I am proud of my Ukrainian
ходженням	origin
поза законом	outlaw
поза небезпечкою	out of danger
за звичаєм	according to (the) custom

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Prepositions:

1. above — над, вище, більш як

To him Ukrainian customs	Для нього українські зви-
are above all.	чаї над усі.
She is above average height.	Вона вище середнього
	зросту.
I paid above (over) ten kar-	За цю книгу я заплатив
bovanetses for this book.	більш як десять карбо-
	ванців.

2. across — через, поперек, напроти

The soldiers walked across the	Вояки перейшли через міст.
bridge.	
The bus stood across the road.	Автобус стояв поперек до-
(The bus blocked the road).	роги.
The post office is across the	Пошта знаходиться напро-
street from the restaurant.	ти ресторану.

3. after — а) після, за (of time and sequence)

My mother arrived after me.	Мати приїхали після мене.
The girls entered the church	Дівчата заходили в церкву
one after another.	одна за одною.

б) після, за (of motion behind, or direction)

He will come after her.	Він прийде після неї.
We ran after the car.	Ми бігли за авто.

с) про, за (of person)

She looks after her child.	Вона піклується про свою
	дитину (слідкує за своєю
	дитиною).

The Preposition ПОЗА. This preposition requires the instrumental case of a noun or pronoun.

Він хоче знайти працю поза	He wants to find a job out-
містом.	side the town.
Поза тим він добра людини.	Beyond that, he is a good
	man.

The Preposition ПОПЕРЕ́К. This preposition requires the genitive case of a noun.

Не зупиня́йте а́вта поперéк Don't stop your car across the street. (Don't block the street with your car).

ДОМА́ШНЯ РОБО́ТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

Walk across the bridge. The church is across the street from the school. He paid above (over) \$500 for the car. I am above average height. I love her (him) above all. Our car blocked the street. He wrote his homework after me. Why is she (he) running after me? He doesn't look after her, because she looks after herself. We are out of danger.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Де народилися ваші батьки? Якої вони національності? Ваше громадянство? Скільки тепер українців у Канаді? Скільки тепер українців у США? Яку кількість населення має Українська РСР? Скільки з них українців? Скільки українців у всьому світі?

С Л О В Н И К

А́встрія, <i>f.</i>	Austria
а́дміністра́ція, <i>f.</i> а́дміністра́ції	administration
анекдо́т, <i>m.</i> анекдо́ти	anecdote
Бе́льгія, <i>f.</i>	Belgium
бі́лорус, <i>m.</i> бі́лоруси	White Ruthenian, Belorussian
більші́сть, <i>f.</i>	majority
бо́лгарин, <i>m.</i> бо́лгари	Bulgarian
ві́ключно, <i>adv.</i>	exceptionally, exclusively
ві́няток, <i>m.</i> ві́нятки	exception

географі́чний, -а, -е, -і	of geography
го́рдитися го́рджуся го́рдішся го́рдиться го́рдимося го́рдитесь го́рдяться	to be proud of
грек, <i>m.</i> гре́ки	Greek
громадя́нство, <i>n.</i>	citizenship
де́який, -а, -е, -і	some, certain
евре́й, <i>m.</i> евре́ї	Jew
жи́тель, <i>m.</i> жи́телі	inhabitant, resident
загально́, <i>adv.</i>	generally
зако́н, <i>m.</i> зако́ни	law
запи́саний, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	registered, booked
запи́сувати(ся) — запи́сати(ся)	to write down;
запи́сую(ся)	запи́шу(ся) to register,
запи́суеш(ся)	запи́шеш(ся) to take a record
запи́сує(ться)	запи́ше(ться)
запи́суємо(ся)	запи́шемо(ся)
запи́суєте(ся)	запи́шете(ся)
запи́сують(ся)	запи́шуть(ся)
зві́чай, <i>m.</i> зві́чаї	custom, habit
зме́ншений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	diminished, decreased, lessened
Казахста́н, <i>m.</i>	Kazakhstan, a republic
кількі́сть, <i>f.</i>	quantity, amount; number
коли́шній, -я, -е, -і	former
мадя́рин, <i>m.</i> мадя́ри	Hungarian

мѣншість, <i>f.</i>	minority
міст, <i>m.</i> мости	bridge
молдавіанин, <i>m.</i> молдавіани	Moldavian
найбiльший, -а, -е, -і	biggest, largest, greatest
напрóти, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	opposite
національність, <i>f.</i> національності	nationality
небезпéка, <i>f.</i>	danger
Німеччина, <i>f.</i>	Germany
обліковець, <i>m.</i> обліковці	recorder, accountant
перева́жний, -а, -е, -і	predominant
Перемішль, <i>m.</i>	Peremyshl, a city
перéпис, <i>m.</i> перéписи	census
пів-мільйóна	half a million
півторá, <i>m.</i> , -í, <i>f.</i>	one and a half
пóза, <i>prep.</i> + <i>instr.</i>	outside; out of
пiклувáтися пiклýюся пiклýєшся пiклýється пiклýємося пiклýєтеся пiклýються	to look after, to take care of
помиля́тися — помили́тися	to make mistakes,
помиля́юся	to be mistaken,
помиля́єшся	to err
помиля́ється	
помиля́ємося	
помиля́єтеся	
помиля́ються	
поперéк, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	across
приблiзний, -а, -е, -і	approximate

прибува́ти — прибу́ти	to arrive
прибува́ю	прибу́ду
прибува́єш	прибу́деш
прибува́є	прибу́де
прибува́ємо	прибу́демо
прибува́єте	прибу́дете
прибува́ють	прибу́дуть
республіка, <i>f.</i> республіки	republic
решта, <i>f.</i>	remainder, the rest of the others, balance
румýн, <i>m.</i> румýни	Rumanian
слідкува́ти слідку́ю слідку́єш слідку́є слідку́ємо слідку́єте слідку́ють	to watch; to spy
совéтський, -а, -е, -і	Soviet
станови́ти становлю́ станови́ш станови́ть станови́мо станови́те становля́ть	to constitute, to make up
США (Сполучені Штáти Амériки)	U.S.A.
трудно́щі, <i>pl.</i>	difficulties
Холм, <i>m.</i>	Kholm, a city
Чехословáччина, <i>f.</i>	Czechoslovakia
Югослáвія, <i>f.</i>	Yugoslavia

Д І Я Л О Г

("Історія України-Руси" М. Грушевського)

- ОЛЕКСАНДЕР: Що ти ра-
диш почитати, щоб до-
бре знати історію Укра-
їни? What do you advise me to
read in order to know the
history of Ukraine well?
- СВЯТОСЛАВ: Моя порада:
читай „Історію України-
Руси" Михайла Грушев-
ського. Це найкраще
джерело для історика. My advice would be to read
History of Ukraine-Rus
by Michael Hrushevsky,
the best source for a histo-
rian.
- О.: Чи це дуже велика кни-
га? Is this book very large?
- С.: Книга? Це десять томів!
Правда, історія України
доведена там лише до
середини XVII-го сторіч-
чя. Book? There are ten vol-
umes! To tell the truth,
the history of Ukraine is
presented there only up
to the middle of the seven-
teenth century.
- О.: То ця праця не закінче-
на? Then is this work unfin-
ished?
- С.: І ти б не скінчив! You wouldn't have finished
it either!
- О.: А що сталося? What happened?
- С.: На початку тридцятих
років історика заарешту-
вала совєтська міліція.
Незабаром він помер у
в'язниці. At the beginning of the
1930's the author was
arrested by the Soviet
police. Not long after he
died in prison.
- О.: Це прикра справа. Чи є
щось інше вартісне для
вивчання? Too bad. Is there anything
else worthwhile to study?
- С.: Є три добрі праці з істо-
рії України: Миколи Ар-
каса, Дмитра Дорошен-
ка та І. Холмського. There are three good works
on the history of Ukraine
by Mykola Arkas, Dmy-
tro Doroshenko, and I.
Kholmsky.
- О.: Яка з цих праць найкра-
ща? Which one of these is the
best?

- С.: Мабуть, остання. Холм-
ський — це псевдонім
одного з найвидатніших
сучасних істориків Укра-
їни. Probably the last one.
Kholmsky is the pseudo-
nym of one of the most
distinguished contempo-
rary historians of U-
kraine.
- О.: Хто видав його книгу? Who published his book?
- С.: Наукове Товариство іме-
ни Шевченка. Там же
її можна й набути. Доби-
рий конспективний курс
історії України подано
також в „Енциклопедії
українознавства". The Shevchenko Scientific
Society. One may get it
there. A good concise
course of the history of
Ukraine is given also in
the *Encyclopedia of Ukra-
inology*.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, I

Українці належать до слов'ян, що в давнину жили між середнім Дніпром, верхньою Віслою і Карпатами.

Уже в IX-му сторіччі предки українців створили велику Київську державу. Київські князі Олег, Святослав, Володимир, Ярослав та інші всіма засобами зміцнювали свої війська й розвивали культуру Києва та інших міст. Державним гербом київських князів був Тризуб. 988-го р. князь Володимир прийняв християнство. З того часу почав розквітати українська культура. Київ став містом церков. По монастирях писали літописи й навчали співу. Князь Ярослав, названий Мудрим, створив перші українські закони. Він же будував величні храми, які ще й тепер захоплюють своєю красою.

1240-го р. татари зруйнували столицю Київ і зайняли більшість українських земель. Київська держава перестала існувати. Центр політичного життя українці перенесли на захід, де заснували Галицько-Волинську державу. Приблизно сто років ця держава, якою правили королі Данило, Лев, Юрій та інші, була незалежною, а потім увійшла в Литовське королівство, як його складова частина. Державною мовою цього королівства стала тогочасна книжна українсько-білоруська мова.

„Характеристичною рисою Галицько-Волинської держави був міцний вплив західньо-європейської культури. . . Міста були прикрашені гάρними будівлями.” („Енциклопедія українознавства”, 1949, том 2, стор. 431).

(далі буде)

Чого кому бракує?

Говорили раз шляхтичі запорóжцям:

— Ми от, шляхетське військо, воюємо завжди за честь, а ви, запорóжці, за гроші.

А запорóжці їм:

— Ну, що ж, чого кому бракує, той за те й воює.

В И С Л О В И

прикра (кєпська) справа!	too bad!
книжна мова	bookish language
державна мова	official language
складовá частіна	component
золотá середіна	golden mean
середіна літа	midsummer
всіма́ засобами	by all means
в загáльних рíсах	in general line, roughly
перестáньте розмовляти!	stop talking!
чогó йому́ (їй) бракує?	what does he (she) lack?
нам дуже бракувало вас	we missed you very much
далі буде	to be continued

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Prepositions:

1. against — до, на, прóти, об

She leaned against the wall.	Вона́ прихили́лася до стіни́.
The car is running against the tree.	А́вто їде на дере́во.
The boat is going against the current.	Чóвен пливе́ проті́ течі́ї.
She has nothing against him.	Вона́ не має́ нічо́го проті́ нього́.

I knocked my head against the door. Я вдáрилася голо́вою об двє́рі.

2. along — вздовж, по, разóм

They walked along the street. Вони́ йшли́ вздовж (по) ву́лиці.
Come along with us. Ході́мо разóм з на́ми!

3. among — між, сэред

They always quarrel among themselves. Вони́ зáвжди свáряться між со́бою.
It is good to be among friends. Дóбре бу́ти сэред дру́зів (між дру́зями).

4. around (round) — навкóло, по, за

Look around you. Подиві́ться навкóло сэбе.
We travelled around the country. Ми подорожувáли по кра-їні.
The theater is around the corner. Теáтр знахóдиться за ро́гом (будінку).

The Preposition MIЖ. In expressing location, this preposition requires the instrumental case of a noun or pronoun:

Він найкращий студєнт між на́ми (хло́пцями). He is the best student among us (boys).
Між гóрами є село́. There is a village between the hills.

In expressing motion, між requires the accusative case of a noun or pronoun:

Кáмінь упáв між ку́щі. The stone fell among the bushes.

The Preposition УЗДÓВЖ (ВЗДОВЖ). This preposition is followed by the genitive case of a noun:

Ми йшли вздовж бє́рега. We walked along the coast.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

The ship ran against the rock. This is against all the rules. Everyone is against him. He knocked his hand against the car. Don't go along with him! I like to walk along the sea coast. Don't quarrel among yourselves! I am going to travel around the world.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Чому Михайло Грушевський не встиг закінчити свою „Історію України-Руси”? Скільки томів він устиг написати? Де подано добрий конспективний курс історії України? Коли князь Володимир прийняв християнство? Хто створив перші українські закони? Хто й коли зруйнував столицю Київ? Чим була характеристична Галицько-Волинська держава? Хто правив цією державою?

С Л О В Н И К

білоруський, -а, -е, -і	Whiteruthenian, Belorussian
бракувати	to be short of; to discard,
бракує	to reject
вартісний, -а, -е, -і	valuable, worthy
величний, -а, -е, -і	majestic, grand, sublime
вздовж(уздовж), <i>prep. + gen.</i>	along, by
вивчання, <i>n.</i>	learning, study
вивчання	
Вісла, <i>f.</i>	the Vistula river
волинський, -а, -е, -і	of Volhynia
воювати	to fight, to war
воюю	
воюєш	
воює	
воюємо	
воюєте	
воюють	

вплив, <i>m.</i>	influence, authority
впливи	
входити — ввійти (увійти)	to enter, to walk into; to become a part
входжу	ввійду
ходиш	ввійдеш
ходить	ввійде
ходимо	ввійдемо
ходите	ввійдете
ходять	ввійдуть
галицький, -а, -е, -і	of Halychyna
герб, <i>m.</i>	coat-of-arms; emblem
герби	
давнина, <i>f.</i>	ancient times; antiquity
Даніло, <i>m.</i>	Daniel
джерело, <i>n.</i>	spring, well; source
джерела	
доведений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	demonstrated, presented, proved
Дорошенко, Д.	Dmytro Doroshenko, Ukrainian historian and literary critic
життя, <i>n.</i>	life
закінчений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	finished, concluded, ended
засіб, <i>m.</i>	means
засоби	
засновувати — заснувати	to set up, to found, to establish, to start
заснову	засную
заснуєш	заснуєш
заснує	заснує
заснуємо	заснуємо
заснуєте	заснуєте
заснують	заснують

зміцнювати — зміцнити	to strengthen
зміцнюю	зміцню
зміцнюєш	зміцниш
зміцнює	зміцнить
зміцнюємо	зміцнимо
зміцнюєте	зміцните
зміцнюють	зміцнять
історик <i>м.</i>	historian
історики	
книжний, -а, -е, -і	bookish
конспективний, -а, -е, -і	concise, synoptical
королівство, <i>н.</i>	kingdom
королівства	
курс, <i>м.</i>	course
курси	
Лев, <i>м.</i>	Leo, Ukrainian king
литовський, -а, -е, -і	Lithuanian
літопис, <i>м.</i>	chronicle, annals
літописи	
монастир, <i>м.</i>	monastery
монастирі	
міліція, <i>ф., coll.</i>	police
набувати — набути	to acquire, to obtain, to get
набуваю	набуду
набуваєш	набудеш
набуваєте	набуде
набуває	набудемо
набуваємо	набудете
набувають	набудуть
названий, -а, -е, -і, <i>р.р.р.</i>	named
наїжджати — наїхати	to invade, to attack, to hit, to
наїжджаю	наїду
наїжджаєш	наїдеш
наїжджає	наїде
наїжджаємо	наїдемо
наїжджаєте	наїдете
наїжджають	наїдуть

науковий, -а, -е, -і	scholarly, scientific
Олég, <i>м.</i>	Oleh, prince of Kyiv
Олексáнדר, <i>м.</i>	Alexander
переносити — перенести	to transfer, to carry
перенóшу	перенесу́
перенóсиш	перенесеш
перенóсить	перенесé
перенóсимо	перенесемо́
перенóсите	перенесетé
перенóсять	перенесу́ть
переставати — перестати	to cease, to stop
перестаю́	перестáну
перестаéш	перестáнеш
перестаé	перестáне
перестаемо́	перестáнемо
перестаeté	перестáнете
перестаю́ть	перестáнуть
політичний, -а, -е, -і	political
почáток, <i>м.</i>	beginning, start; origin
почáткi	
прéдок, <i>м.</i>	ancestor
прéдки	
прикрашений, -а, -е, -і, <i>р.р.р.</i>	decorated
прихилятися — прихилітися	to lean, to incline
прихиляю́ся	прихилію́ся
прихиля́єшся	прихили́шся
прихиля́ється	прихили́ться
прихиля́ємося	прихили́мося
прихиля́єтесь	прихили́теся
прихиля́ються	прихили́яться
рiса, <i>ф.</i>	feature, stroke, line
рiси	
розквітати — розквітнути	to bloom, to
розквітáю	розквітну́
розквітáєш	розквітнеш
розквітáє	розквітне
розквітáємо	розквітнемо
розквітáєте	розквітнете
розквітáють	розквітнуть

Святослав, <i>м.</i>	Svyatoslav, prince of Kyiv
середина, <i>ф.</i> середины	middle, midst
складовий, -а, -е, -і	component, constituent
слов'янин, <i>м.</i> слов'яни	Slav
спів, <i>м.</i> співи	singing
сучасний, -а, -е, -і	contemporary, modern
товариство, <i>н.</i>	society, fellows
тогочасний, -а, -е, -і	of that time
Тризуб, <i>м.</i>	Trident
уздовж(вздовж), <i>prep. + gen.</i>	along, alongside, by
уходити — увійти	see <i>входити</i>
характеристичний, -а, -е, -і	characteristic
Холмський, <i>І.</i>	I. Kholmsky, Ukrainian historian
християнство, <i>н.</i>	Christianity
човен, <i>м.</i> човни	boat
шляхетський, -а, -е, -і	aristocratic
шляхтич, <i>м.</i> шляхтичі	nobleman

LESSON

Д І Я Л О Г

(Київ)

- СТУДЕНТ: Скажіть, будь ласка, яке найстаріше місто в Україні? Please tell me what is the oldest city in Ukraine?
- ПРОФЕСОР: Київ. На території цього міста вже 25.000 років тому жили первісні люди. Kyiv (Kiev). On the location of this city there lived primitive peoples 25,000 years ago.
- С.: То Київ такий старий? Then is Kyiv that old?
- П.: Ні, трохи молодший. На підставі візантійських, арабських та вірменських джерел учені довели, що Київ засновано не менш як 1400 років тому. No, somewhat more recent. According to Byzantine, Arabian and Armenian sources, historians have proved that Kyiv was founded at least 1400 years ago.
- С.: А що кажуть давні українські джерела? And what do the old Ukrainian sources say?
- П.: Перший український історик, киянин Нестор, який жив у XII-му сторіччі, писав у літописі, що Київ — це „мати міст руських”. Nestor, the first Ukrainian historian who lived in the twelfth century, wrote in his chronicle that Kyiv was “mother of the Ruthenian cities”.
- С.: Чому „руських”? Why “Ruthenian”?
- П.: „Русь” — давня назва Київської держави. „Руський” значило тоді „український”. Слово „Україна” поширилося пізніше, дарма що вперше знаходимо його в літописі XII-го сторіччя. Rus (Ruthenia) was the ancient name of Kyivan State. “Ruthenian” meant Ukrainian at that time. The word “Ukraine” became known later, in spite of the fact that we find it in the twelfth century chronicle for the first time.
- С.: А що значить назва міста? And what does the name of the city mean?

- П.: Згідно з літописом Нестора, Київ засновано трьома братами. Один із них називався Кий.
 С.: Отже „Київ” походить від імени „Кий”.
 П.: Цілком слушно. Довгий час Кий вважався легендарним героєм. Але є підстави припускати, що це була історична особа.
 С.: Князь?
 П.: Майже безсумнівно. Кий — предок сучасних українців.
 С.: А який вік інших українських міст?
 П.: Інші міста молодші. Напр., Чернігову — 1100 років, Білій Церкві — 800 років, Львову — 700, а Харкову — тільки 300.

According to Nestor's chronicle, Kyiv was founded by three brothers. One of them was named KYI.

Consequently, "Kyiv" is derived from the name KYI.

You are quite right. For a long time KYI was considered a legendary hero. But there is proof which shows that he was a real person.

A prince?

Most probably. Kyi was an ancestor of the contemporary Ukrainians.

And what are the ages of other Ukrainian cities?

Other cities are more recent. For example, Chernihiv is 1,100 years old, Bila Tserkva 800, Lviv 700, and Kharkiv only 300.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, II

Відродження української державності почалося в середині XVI-го сторіччя, коли українці заснували Запорозьку Січ над Дніпром. Запорозькі козаки (запорожці) захищали українські землі від татарських і турецьких нападів. Вони часто ходили в походи на татар, щоб визволити з полону своїх братів і сестер.

1648-го року Гетьман Богдан Хмельницький очолив повстання проти польського панства, під владою якого опинилася майже вся Україна, і створив фактично незалежну Козацько-Гетьманську державу. Гетьман Іван Мазепа, хоч визнавав зверхність Московії, мудро утримував автономію України аж¹ до нещасливого бою під Полтавою в

¹ an emphatic word; till, to.

1709-му р. Протягом XVIII-го сторіччя політичне життя в Україні занепадало, автономія була скасована. 1775-го року російські війська підступно зруйнували Запорозьку Січ і зайняли Україну. Російська царіца Катеріна запровадила на українських землях жорстоке кріпацтво. Українська козацька старшина в переважній більшості покинула свій народ і перейшла на службу до поляків або росіян, які нагороджували її за це землями.

Але протягом XIX-го сторіччя Україна відродилася. Спершу почалося літературне відродження (Іван Котляревський, Маркіян Шашкевич, Тарас Шевченко та багато інших), а потім на початку XX-го сторіччя наступило політичне відродження.

22-го січня 1918-го р. Українська Народна Республіка проголосила незалежність України від Росії. Тяжко доводилося їй захищати свої права. Після кількох років боротьби російські комуністи зайняли українські землі й створили Українську РСР. Західня частина України залишилася під польською адміністрацією аж до 1939-го р.

Тепер комуністи завжди пишуть що „Українська Радянська Соціалістична Республіка є суверенна держава”. Насправді вона лише сателіт Москви. Її уряд робить тільки те, що диктує Москва. Тепер в Україні немає свободи слова й свободи думки. Хто не хоче опинитися у в'язниці або в концтаборі, той мусить тримати язик за зубами.

Тіснота

Варів чума́к у степу куліш. Але якось поверну́всь незгра́бно, зачепи́вся за каза́н і геть куліш ви́лив. А тоді й ка́же:

— Ну й бісова* тіснота́ тут — ніде** й поверну́тись!

* devil's

** немає де

В И С Л О В И

доводити до кінця
свобода слова
занепа́в ду́хом
трима́й язик за зубами!
чи визна́єтє себе́ винним?

яка ті́снотá!
до світа́нку
на світа́нку
на я́кій підста́ві?
не без підста́ви
припу́стімо, що це пра́-
вильно
геть!
дарма́ що

to bring to completion
freedom of speech
he lost his courage
keep your mouth shut!
do you plead guilty or
not guilty?
how crowded it is here!
before dawn
at daybreak
on what grounds?
not without reason
let us assume that this
is correct
get out!
notwithstanding

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition AT:

1. в (у), біля, за (of place)

We met at my father's. Ми зустрілися в його́ ба́ть-
ка.
I am sitting at the window. Я сиджу́ біля ві́кна.
They are sitting at the table. Вони́ сидять за сто́лом.

2. на, до, з, в (у) (of direction)

What are you looking at? На що ви дивите́ся?
She smiles at me. Вона́ всміха́ється до ме́не.
Don't laugh at me. Не смійте́ся з ме́не.
We arrived at the village in the evening. Ми прибу́ли в село́ ввече́рі.

3. у (в), за, над (of situation and business)

He is hard at work. Він стара́нний у пра́ці.
She saw him at his work. Вона́ ба́чила його́ за пра́-
цею.
We work much at our Ukrainian. Ми ба́гато пра́цюємо над
украї́нською мо́вою.
At dinner I told her all I knew. За обі́дом я розка́зав їй усе́,
що знав.

4. в, о, на (of time)

I was home at the time. Я був удо́ма в той час.
My mother awakes me at six o'clock. Ма́ти буди́ть мене́ о шостій
годині.
I got up at daybreak. Я встав на світа́нку
(на зорі́).

5. від, на (of cause)

He was angry at her words. Він розсе́рдився від її слів.
He did it at her request. Він зроби́в це на її про-
ха́ння.

6. по (of price)

She sells the gloves at three dollars a pair. Вона́ прода́є рукави́чки по
три до́ляри за па́ру.
My mother bought these apples at ten cents a pound. Моя́ ма́ти купи́ла ці яблука
по де́сять це́нтів за фунт.

The Preposition ПОРУЧ. Used as a preposition, **по́руч** requires the genitive case of a noun or pronoun:

По́руч нас (студе́нтів) сиді́в The teacher sat beside us
учи́тель. (students).

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

All of them are sitting at the table. She is now at her mother's. Look at his face. He smiled at her. We sat at the window and talked. My father waked me at five o'clock in the morning. It happened at daybreak. We found her at her books. At breakfast we were silent. He is angry at what she said. The pencils sell at fifty cents a dozen.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Що писав Нестор про Київ? Що значило слово "руський" у той час? Коли засновано місто Київ? Хто був Кий? Чи була Україна незалежна за Богдана Хмельницького? Коли українці заснували Запорозьку Січ? Хто зруй-

нував Запорозьку Січ і коли? Хто запровадив кріпацтво в Україні? Коли почалося літературне й політичне відродження в Україні? Коли УНР проголосила незалежність України від Росії? Хто створив Українську РСР? Чи є в Україні свобода слова? Що робить український уряд? Що ви думаєте про цей уряд?

С Л О В Н И К

автономія, <i>f.</i>	autonomy, self-government
арабський, -а, -е, -і	Arabian
безсумнівно, <i>adv.</i>	undoubtedly
Біла Церква, <i>f.</i>	Bila Tserkva, a city

будити — збудити (розбудити)	to wake up, to awake
буджу	збуджу
будиш	збудиш
будить	збудить
будимо	збудимо
будите	збудите
будять	збудять

визнавати — визнати	to recognize, to acknowledge
визнаю	визнаю
визнаєш	визнаєш
визнає	визнає
визнаємо	визнаємо
визнаєте	визнаєте
визнають	визнають

випивати — вилити	to pour out
випиваю	виллю
випиваєш	виллеш
випиває	вилле
випиваємо	виллемо
випиваєте	виллете
випивають	виллють

винний (винен), -а, -е, -і	guilty
відродження, <i>n.</i>	rebirth, revival

відроджувати(ся)	— віродити(ся)	to regenerate,
відроджую(ся)	віроджу(ся)	to revive
відроджуєш(ся)	віродиш(ся)	
відроджує(тьсЯ)	віродить(ся)	
відроджуємо(ся)	віродимо(ся)	
відроджуєте(ся)	віродите(ся)	
відроджують(ся)	віродять(ся)	

візантійський, -а, -е, -і	Byzantine
вірменський, -а, -е, -і	Armenian
геть	out, away
гетьманський, -а, -е, -і	of the Hetman
дарма, <i>adv.</i>	in vain
державність, <i>f.</i>	statehood
диктувати	to dictate

диктую
диктуєш
диктує
диктуємо
диктуєте
диктують

доводити — довести	to prove, to demonstrate; to bring to
доводжу	доведу
доводиш	доведеш
доводить	доведє
доводимо	доведемо
доводите	доведете
доводять	доведуть

занепадати — занепасти	to decline, to decay
занепадаю	занепаду
занепадаєш	занепадєш
занепадає	занепадє
занепадаємо	занепадемо
занепадаєте	занепадете
занепадають	занепадуть

зачепити(ся), <i>perf.</i>	to hook (oneself); to tease
зачеплю(ся)	
зачепиш(ся)	
зачепить(ся)	
зачепимо(ся)	
зачепите(ся)	
зачеплять(ся)	

звѣрхність, <i>f.</i>	supremacy
казан, <i>m.</i> казані	cauldron, kettle, pot
Катеріна, <i>f.</i>	Catherine
киїнин, <i>m.</i> киїни	inhabitant of Kyiv (Kiev)
козацький, -а, -е, -і	of Kozak
куліш, <i>m.</i>	thick soup; gruel
легендарний, -а, -е, -і	legendary
літературний, -а, -е, -і	literary
Московія, <i>f.</i>	Muscovy
мудро, <i>adv.</i>	wisely
нагороджувати — нагородити	to reward; to decorate
нагороджую	нагороджу
нагороджуєш	нагородиш
нагороджує	нагородить
нагороджуємо	нагородимо
нагороджуєте	нагородите
нагороджують	нагородять
насправді, <i>adv.</i>	in fact, in reality
наступати — наступити	to tread on, to step on; to come; to advance
наступаю	наступлю
наступаєш	наступиш
наступає	наступить
наступаємо	наступимо
наступаєте	наступите
наступають	наступлять
незграбно, <i>adv.</i>	clumsily, awkwardly
обороняти — оборонити	to defend
обороняю	обороню
обороняєш	оборониш
обороняє	оборонить
обороняємо	оборонимо
обороняєте	обороните
обороняють	оборонять

опинятися — опинітися	to find oneself
опиняюся	опинюся
опиняєшся	опинишся
опиняється	опиниться
опиняємося	опинимосся
опиняєтесь	опинитесь
опиняються	опиняться
панство, <i>n.</i>	gentry, aristocracy, landowners
первісний, -а, -е, -і	original; primitive
підстава, <i>f.</i> підстави	motive, reason; ground
підступно, <i>adv.</i>	cunningly
повстання, <i>n.</i> повстання	uprising, revolt
похід, <i>m.</i> походи	march; campaign
припускати — припустити	to presume, to assume
припускаю	припущу
припускаєш	припустиш
припускає	припустить
припускаємо	припустимо
припускаєте	припустите
припускають	припустять
прохання, <i>n.</i> прохання	request; application
Русь, <i>f.</i>	Ruthenia Ukraine
руський, -а, -е, -і	Ruthenian Ukrainian
сателіт, <i>m.</i> сателіти	satellite
світанок, <i>m.</i> світанки	dawn, daybreak
скасований, -а, -е, -і	abolished, annulled, cancelled
служба, <i>f.</i>	service
слішно, <i>adv.</i>	in good reason; right
спершу, <i>adv.</i>	at first, firstly
старанний, -а, -е, -і	diligent, painstaking

старшинá, <i>f.</i> старшiни	elite, chiefs
суверénний, -а, -е, -i	sovereign
татáрський, -а, -е, -i	Tatar
тіснотá, <i>f.</i>	closeness, tightness
утрiмувати — утрiмати	to support, to maintain
утрiмую утрiмаю	
утрiмуєш утрiмаєш	
утрiмує утрiмає	
утрiмуємо утрiмаємо	
утрiмуєте утрiмаєте	
утрiмують утрiмають	
фактiчно, <i>adv.</i>	in fact, virtually
царiця, <i>f.</i> царiцi	tsarina
цiлком, <i>adv.</i>	quite, completely, wholly
чумáк, <i>m.</i> чумаки	carter
Шашкévич, <i>M.</i>	M. Shashkevych, Ukrainian poet
якось, <i>adv.</i>	somehow; once.

Д І Я Л О Г

(Спорідненість між мовами)

- A.: Чи існує спорідненість між слов'янськими мовами? Is there a relationship among the Slavic languages?
- B.: Так, велика. Мабуть, ще більша, як між германськими мовами. Yes, a great one. Probably, it is greater than among the Germanic languages.
- A.: Наведіть приклад спорідненості. Give me an example of relationship.
- B.: Охоче. Напр., німецьке слово Mutter і англійське mother значать те саме. Gladly. For example, the German word "Mutter" and the English "mother" mean the same.
- A.: Виходить, що ці мови належать до однієї групи. It seems that these languages belong to one group.
- B.: Правильно. До германської родини мов. За аналогією українське „мати”, російське „мать” і польське matka значать те саме. Correct. They belong to the Germanic family of languages. Likewise, the Ukrainian word мати, the Russian мать, and the Polish "matka" mean the same.
- A.: Чи багато таких споріднених слів? Are there many such cognate words?
- B.: Кілька сотень. Але пам'ятайте, що кожна слов'янська мова має виразну самобутність. Не зважаючи на спільне походження, їхня лексика та фразеологія дуже відрізняються одна від одної. Several hundreds. Remember, however, that every Slavic language has its own distinct characteristics. In spite of a common origin, their vocabulary and phraseology differ very much from one another.
- A.: Я помітив, що в українській мові є також інтернаціональні слова. I've noticed that the Ukrainian language has international words also.

- Б.: Є їх багато. Але українці воліють уживати чисті українські слова. Напр., замість „горизонт” уживають „обрій”, замість „персональний” — „особистий” і т. д.
- А.: А як щодо технічної чи філософської термінології?
- Б.: У цих галузях інтернаціональні слова вживаються дуже часто. Вони набули в нас повних прав, але з певними фонетичними змінами.
- А.: Згідно з законами української мови?
- Б.: Правильно.
- There are a lot of them. But Ukrainians prefer to use pure Ukrainian words. For example, instead of горизонт they use обрій, instead of персональний they use особистий, etc.
- And what about technical and philosophical terminology?
- In these branches, international words are used very often. They remain the same (obtained full rights) in our language, only with certain phonetic changes.
- In accordance with the rules of the Ukrainian language?
- Correct.

УКРАЇНСЬКА МОВА, I

Українська мова належить до слов'янської родини мов. Інші слов'янські мови такі: російська, білоруська, польська, чеська, словацька, болгарська, сербська...

Український мовознавець А. Кримський писав про українську мову, що вже в XI-му сторіччі це була „цілком рельєфна,¹ певно означена, ядро-індивідуальна² лінгвістична одиниця; і в ній аж надто легко й виразно можна пізнати прямого предка сьогочасної³ української мови, бо вона має вже в собі величезну частину сьогочасних українських особливостей” („Українська мова, звідки вона взялася і як розвивалася”, Київ, 1924).

Американський учений, професор Колумбійського університету Mario Pei, у своїй книзі **Language for Everybody**, 1958 (див. сторінку 126), подає мапу головних мов XI-го сторіччя і там дає місце також українській мові.

Коли 988-го року український князь Володимир прийняв християнство, тоді виникла потреба в книгах для церковної служби. Такі книги, написані церковнослов'янською мовою, було привезено з Болгарії.

Церковнослов'янська мова, абетку якої створили візантійсько-слов'янські вчені Кирило й Методій ще до 863-го р., стала літературною мовою в Київській державі. Цією мовою написано в Києві церковні книги, літописи, збірники для князів. Ось зразок церковнослов'янської мови:

Добро есть, братие, почитанье книжное... Егда чтеши книги... поразуми, что глаголють книги и словеса та... („Изборник Святославов”, 1076; за книгою „Хрестоматія давньої української літератури”, Київ, 1952, стор. 11).

У перекладі цей уривок значить: „Добре, браття, читати книги... Коли читаєш книги... зрозумій, що кажуть літери і слова ті...”

Вживаючи церковнослов'янської мови, київські автори додавали багато місцевих слів та висловів. Так із суміші церковнослов'янської й розмовної мов виникла давня українська літературна мова, якої вживали протягом кількох сторіч. Але що пізніше, то більше ця мова наближалася до розмовної мови тогочасних українців. Напр., українська актова⁴ мова XIV-го сторіччя „широко відкриває доступ загальнонародній розмовній стихії” (Л.Л. Гумецька, „Нарис словотвірчої⁵ системи української мови XIV — XV ст.”, 1958, стор. 3).

Серед перших підручників церковнослов'янської мови, вживаної на землях України, були граматики Лаврентія Зизанія (1596) і Мелетія Смотрицького (1619). Словник Памви Беринди („Лексикон”), що з'явився 1627-го р., подавав уже розмежування церковнослов'янської і „простої” (української) мов.

В XVI-му й XVII-му сторіччях з'являються твори, написані розмовною мовою. Для прикладу наведемо уривок з інтермедії (п'єси) Я. Гаватовича (1619):

Климко. Що тут ти, побратіме, собі поробляєш?
Кажі мені, як живеш та і як ся маєш?

Стецько. Я тут не роблю нічого,
Ось іду до дому свого. . .

(За книгою „Хрестоматія давньої української літератури”, стор. 174)

В И С Л О В И

споріднені слова	cognate words
наведіть приклад	give me an example
наводити на думку	to suggest
наводити порядок	to make order
наскільки я пам'ятаю	as far as I remember
наскільки мені відомо	to the best of my knowledge
спільна праця	collaboration
особиста справа	private business
надто багато	too much, too many
надто мало	too little
прямá мова	direct speech
справа величезної ваги	a matter of paramount importance
звідки ви?	where do you come from?
у мене виникла думка	a thought occurred to me
на випадок потреби	in case of necessity
велика літера	capital letter
місцевий вислів	localism
розмовна мова	spoken language
що пізніше... то більше	the later... the more

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Prepositions:

1. before — a) пéред, спéреду (of place)

She always stands before the mirror. Вона́ завжди стоїть пéред дзéркалом.
The dog was running before (in front of) him. Спéреду ньóго бiг собáка.

1 relieved, distinct. 2 clearly individual. 3 contemporary. 4 of deeds, legal. 5 word building. 6 are doing.

b) пéред, до (of time)

He drinks beer before dinner. Він п'є пiво пéред обiдом.
It happened before noon. Це стáлося до обiду.
T. Shevchenko lived before L. T. Шевчénко жив пéред Л. Українкою.

2. behind — a) ззáду (позáду), за (of place)

There is a garage behind the house. За будiнком є гараж.
We ran behind the car. Ми бiгли за áвтом.
Their seats are behind ours. Їхні місця позáду на́ших.

b) відста́вати (of quality)

He is behind his brother. Він відста́є від свого брáта.

3. beyond — a) за, по той бiк (of place)

There is a forest beyond the river. По той бiк річки (за річкою) є ліс.

b) ви́ще (of quality)

It is beyond my abilities. Це ви́ще моїх здiбностей.

The Verb ВЖИВАТИ (ВЖИТИ). This verb is often accompanied by the genitive case of a noun of abstract meaning:

Ми щодня вжива́ємо української мови. We use the Ukrainian language every day.

The Preposition ЗА. In expressing location, за requires the instrumental case of a noun or pronoun.

За цією горо́ю є місто. There is a city beyond this mountain.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

The child stood before the door. Hetman Bohdan Khmelnytsky lived before Hetman Ivan Mazepa. He reads a book before supper. The question before us is a very hard one. The garden is behind the church. My sister is behind me in arithmetic. There is a house beyond the bridge. It was beyond their abilities.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Які мови належать до слов'янської родини мов? Що писав мовознавець А. Кримський про українську мову XI-го сторіччя? Якою мовою були написані книги, привезені з Болгарії? Що створили вчені Кирило й Методій і коли? Як виникла давня українська літературна мова? У якому словнику подано розмежування церковнослов'янської та української мов? Коли вперше з'явилися твори, написані розмовною мовою?

С Л О В Н И К

абѣтка, <i>f.</i> абѣтки	alphabet
аналогія, <i>f.</i> аналогії	analogy
Берінда, П.	P. Berynda, Ukrainian lexicographer
Болгарія, <i>f.</i>	Bulgaria
болгарський, -а, -е, -і	Bulgarian
величезний, -а, -е, -і	huge, tremendous, vast
виникати — виникнути виникає виникне виникають виникнуть	to arise, to emerge
виразний, -а, -е, -і	clear, distinct
відрізняти(ся) — відрізнити(ся)	to distinguish,
відрізняю(ся) відрізняю(ся)	to differ
відрізняєш(ся) відрізниш(ся)	
відрізняє(ться) відрізнить(ся)	
відрізняємо(ся) відрізнимо(ся)	
відрізняєте(ся) відрізните(ся)	
відрізняють(ся) відрізнять(ся)	
воліти	to prefer; to wish
волю	
волієш	
воліє	
воліємо	
волієте	
воліють	

германський, -а, -е, -і	Germanic	
горизонт, <i>м.</i> (обрій, <i>м.</i>)	horizon	
горизонти (обрії)		
Гумецька, Л.	L. Humetska, Ukrainian linguist	
доступ, <i>м.</i>	approach, admission	
загальнонародний, -а, -е, -і	general, public	
збірник, <i>м.</i>	collection, anthology	
збірники		
звідки, <i>adv.</i>	where from	
Зизаній, Л.	L. Zyzaniy, Ukrainian grammarian	
зміна, <i>ф.</i>	change, alternation; shift	
зміни		
з'являтися — з'явитися (see появлятися)	to appear	
зразок, <i>м.</i>	example, pattern; model	
зразки		
інтернаціональний, -а, -е, -і	international	
Кримський, А.	A. Krymsky, Ukrainian linguist	
лексика, <i>ф.</i>	vocabulary	
літера, <i>ф.</i>	letter, character; type	
літери		
мапа, <i>ф.</i>	map	
мапи		
Методій, <i>м.</i>	Methodius	
місцевий, -а, -е, -і	local	
мовознавець, <i>м.</i>	linguist	
мовознавці		
наближати(ся) — наближити(ся)	to approach;	
наближаю(ся)	набліжу(ся)	to bring closer
наближаєш(ся)	набліжиш(ся)	
наближає(ться)	набліжить(ся)	
наближаємо(ся)	наблізимо(ся)	
наближаєте(ся)	наблізите(ся)	
наближають(ся)	наблізять(ся)	

наво́дити — навести́	to direct, to point at; to aim
наво́джу наведу́	
наво́диш наведеш	
наво́дить наведе́	
наво́димо наведемо́	
наво́дите наведете́	
наво́дять наведу́ть	
на́дто, <i>adv.</i>	too, over
наскі́льки, <i>adv.</i>	as far as
о́брій, <i>m.</i>	horizon
о́брїї	
озна́чений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	definite
осо́бистий, -а, -е, -і	personal, private
осо́блівість, <i>f.</i>	peculiarity, feature
осо́бливості	
охо́че, <i>adv.</i>	willingly; gladly
пам'я́тати	to remember, to keep in mind
пам'я́таю	
пам'я́таєш	
пам'я́тає	
пам'я́таємо	
пам'я́таєте	
пам'я́тають	
пе́вно, <i>adv.</i>	surely, certainly, definitely
персона́льний, -а, -е, -і	personal
(осо́бистий, -а, -е, -і)	
пі́зніше, <i>adv.</i>	later
побраті́м, <i>m.</i>	friend, sworn brother
побраті́ми	
потре́ба, <i>f.</i>	need, necessity
потре́би	
приво́зити — привезти́	to bring, to import
приво́жу привезу́	
приво́зиш привезеш	
приво́зить привезе́	
приво́зимо привеземо́	
приво́зите привезете́	
приво́зять привезу́ть	

пря́мий, -а́, -е́, -і́	straight, direct
розмежува́ння, <i>n.</i>	demarcation, distinction
розмежува́ння	
розмо́вний, -а, -е, -і	colloquial, conversational
самобу́тність, <i>f.</i>	originality
се́рбський, -а, -е, -і	Serbian
систе́ма, <i>f.</i>	system, scheme
систе́ми	
слова́цький, -а, -е, -і	Slovak
слов'я́нський, -а, -е, -і	Slavic, Slavonic
Смотрі́цький, <i>M.</i>	M. Smotrytsky, Ukrainian
	grammarian
спі́льний, -а, -е, -і	common, joint
спорі́днений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	related, cognate
спорі́дненість, <i>f.</i>	relationship, kinship
сти́хія, <i>f.</i>	element
сти́хії	
су́міш, <i>f.</i>	mixture, mix; amalgam
су́міші	
терміноло́гія, <i>f.</i>	terminology
терміноло́гії	
техні́чний, -а, -е, -і	technical
філосо́фський, -а, -е, -і	philosophical
фонеті́чний, -а, -е, -і	phonetic
фра́зеоло́гія, <i>f.</i>	phraseology
фра́зеоло́гії	
хрестома́тія, <i>f.</i>	reader, anthology
хрестома́тії	
церковнослов'я́нський, -а, -е, -і	Church Slavic
че́ський, -а, -е, -і	Czech

Д І Я Л О Г

(Українські ідіоми)

- A.: Чи ти знаєш типові українські ідіоми? Do you know any typical Ukrainian idioms?
- B.: Знаю їх багато! I know a lot of them!
- A.: Що це таке: „він діста́в гарбуза́”? What is meant by “he got a pumpkin”?
- B.: Це значить, він хотів одружитися з якоюсь дівчиною, але вона відмовилась. Колись був такий звичай, що замість відмови женихові давали гарбуза́. That means he wanted to marry a girl, but she refused. A long time ago there was a custom, according to which the suitor was given a pumpkin instead of a refusal.
- A.: Цікаво! А що це таке: „пийма́в о́близня́”? That's interesting! And what is this “he caught something to lick”?
- B.: Зазна́в поразки. Буквально: хотів з'їсти щось смачне, але тільки облизну́вся, навіть не покуштува́вши. He was defeated. Literally: he wanted to eat something tasty, but could only lick his lips without tasting it.
- A.: Чи це вживається в переносному значенні? Is it used in a figurative meaning?
- B.: Самозрозуміло. Є ще одна ідіо́ма, що значить те саме: „да́в хука́”. Obviously. There is another idiom which means the same: “he missed his mark.”
- A.: Ну, добре. Поясни мені ідіоматичний вислів „поши́лися в ду́рні”. Well. Explain the idiomatic expression “they were duped.”
- B.: Це значить, що вони хитрува́ли, щоб ви́грати справу, але програ́ли, се́бто ста́ли ду́рнями. Іншими слова́ми, опини́лися в скрутно́му станови́щі. This means they were trying to win by being crafty, but they lost — that is they became fools. In other words, they found themselves in a difficult position.
- A.: Так-так. Ти в поясненнях „не пасе́ш за́дніх”. Oh, I see. You certainly are quick with your explanations, i.e. “You don't let grass grow over you.”

- B.: Звідки ти знаєш цю ідіо́му? How do you know this idiom?
- A.: Учора́ я зустрів її в одній кни́зі. Вона́ значить „ти не відста́єш від інших”. Yesterday I came across it in a book. It means “you don't remain behind the others”.

УКРАЇНСЬКА МОВА, II

Іва́н Котляре́вський був пе́ршим а́втором, що зовсім порва́в із церковнослов'янською тради́цією. Його́ по́ема „Ене́їда” з'я́вилася в 1798-му ро́ці. Мо́ва твóriв Котляре́вського — це мо́ва українських се́лян і жи́телів мі́ста.

Тара́с Шевче́нко, Григо́рій Кві́тка-Осно́в'яненко, Ма́рко Вовчо́к, Пантеле́ймо́н Кулі́ш та інші́ значно́ розви́нули українську літе́рату́рну мо́ву, збага́тивши її но́вими сло́вами й ви́словами з наро́дних пісе́нь, казо́к та при́казо́к.

У дев'я́тнадцятому сто́річчі Украї́на була́ поді́лена між Росі́єю та А́встрією. Росі́йський у́ряд пога́но ста́вився до украї́нців та їхньої мо́ви. 1863-го ро́ку він заборони́в друкува́ти кни́ги українською мо́вою. Ця заборона́ була́ поши́рена в 1876-му р. Тоді́ росі́йський у́ряд поста́вив ще бі́льші пере́шкоди розви́ткови української літе́рату́рної мо́ви. Цим ра́зом забороне́но: а) теа́тральні ви́стави і при́людне чи́тання українською мо́вою, як тако́ж і друкува́ння цією мо́вою те́кстів до музичних нот... б) пере́клади українською мо́вою... в) до́віз із-за кордо́ну... книг українською мо́вою... (Васи́ль Чапле́нко, „Украї́нська літе́рату́рна мо́ва”, Нью-Йорк, 1955, стор. 131).

Так ца́рський у́ряд Росі́ї хоті́в спини́ти розви́ток української ку́льтури, а всі́х украї́нців наси́льно зруси́фікува́ти. Цей у́ряд забороня́в ужи́вати української мо́ви в шко́лах.

Тро́хи кра́щі умо́ви для української літе́рату́рної мо́ви були́ в Галичи́ні, де цією мо́вою друкува́лися кни́ги, журна́ли й газе́ти. Тут діяв Іва́н Франко́, пое́т, пи́сьменник і вче́ний, який боро́вся за єди́ну літе́рату́рну мо́ву для всі́х украї́нців. Він ра́див навча́тися мо́ви у Котляре́вського, Шевче́нка, Ма́рка Вовчка́ й Нечу́я-Леви́цького.

Царська заборона тривала, з малими перервами, аж до 1917-го р. Під час визвольної боротьби за незалежність України українська мова набула повних прав. Вона стала державною мовою. Пізніше комуністи не посміли заборонити її вживання.

Двадцять років були найкращим часом для української літературної мови. Тоді остаточно виробилися її новіші стилі: науковий, філософський, публіцистичний, стиль ділової мови тощо. Поблизу багатьох наукових праць протягом двадцятих років з'явилися словники з різних галузей знання: медицини, природознавства і т. п. Значно збагатилася фразеологія.

Після довгого обговорення, в якому брали участь мовознавці з усіх українських земель, Всеукраїнська Академія Наук видала 1929-го р. правопис, що вважається й досі найкращим, хоч у ньому є деякі недоліки. Цей правопис, із незначними змінами, вжито в цьому підручнику.

В И С Л О В И

ділова людина (мова)	business man (language)
жива мова	modern language
літературна мова	literary (standard) language
розмовна мова	colloquial speech
про що йде мова?	what are you talking about?
про це й мови не було	it was not even mentioned
він (вона) в скрутному становищі	he (she) is hard up; he (she) is in great difficulties
піймати на гарячому	to catch red-handed, to take on the spot
піймати облизня	to get nothing for one's pains
смачного!	good appetite!
в переносному значенні	figuratively
він (вона) погано ставиться до мене	he (she) treats me badly
ставити перешкоди	to place obstacles
встати з-за столу	to leave the table

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Prepositions:

1. below — під(о), ніжче, вниз

Who has the room below me?	Хто живе в кімнаті підмною?
The dress reaches below her knees.	Сукня дістає їй ніжче колін.
From the window I could watch the flowers below me.	З вікна я міг дивитися на квіти вниз (під мною).

2. beneath — під, ніжче

He was put beneath the green tree.	Його поклали під зеленим деревом.
Her homework is beneath any criticism.	Її домашня робота ніжче всякої критики (дуже погана).

3. beside — поруч, біля, повз

She sat beside me.	Вона сиділа поруч (біля) мене.
He passed beside the house.	Він пройшов повз будинок.

4. besides — крім, крім того

What do you do besides reading?	Що ви робите, крім читання?
I need all these books and three more besides.	Мені потрібні всі ці книги і, крім того, ще три.

5. between — між

We are generally at school between eight and twelve.	Ми звичайно буваємо в школі між восьмою і дванадцятою годиною.
I was between the devil and the deep blue sea.	Я був між двох вогнів.
What is the difference between me and him?	Яка різниця між ним і мною?

6. but — **крім**

Everyone but I saw her. Воні всі, крім мене, бачили її.

The Preposition ЗАМІСТЬ. This preposition requires the genitive case of a noun or pronoun:

Замість олівця я беру цю авторучку. Instead of a pencil, I am taking this fountain pen.
 Ідіть туди замість мене. Go there in my place.
 Замість того щоб читати, він грає в карти. Instead of reading he plays cards.

The Preposition З-ЗА. This preposition is followed by the genitive case of a noun or pronoun:

Та пані прибула з-за кордону. That lady arrived from abroad.
 Я сюди прийшов із-за вас. I came here because of you.

ДОМАШНЯ РОБОТА**I. Перекладіть з англійської мови на українську:**

He works under the roof. From the roof I saw the trees below me. The number of students is below one thousand this year. Her vocabulary is beneath any criticism. The stone flew beside the gate. Please put this parcel beside the other one. I am feeling tired; besides, I haven't time. Come to my apartment between six and seven. What is the difference between the words "dictionary" and "vocabulary"?

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Хто був першим автором, що почав писати мовою українських селян і жителів міста? Хто значно розвинув українську літературну мову, збагативши її висловами з народних пісень? Між ким була поділена Україна в XIX-му сторіччі? Який уряд забороняв друкувати книги українською мовою? Який український поет, письменник і вчений боровся за єдину літературну мову для всіх україн-

ців? У кого він радив навчатися української мови? Коли українська мова стала державною? Які роки були найкращими для розвитку української мови? Який український правопис вважається найкращим, не зважаючи на деякі недоліки?

С Л О В Н И К

буквально, <i>adv.</i>	literally
вигравати —	виграти to win, to gain
виграю	виграю
виграєш	виграєш
виграє	виграє
виграємо	виграємо
виграєте	виграєте
виграють	виграють
вироблятися —	виробитися to be made; to become
виробляється	виробиться polished
виробляються	виробляться
відмова, <i>f.</i>	refusal
відмови	
відмовляти(ся) —	відмовити(ся) to refuse
відмовляю(ся)	відмовлю(ся)
відмовляєш(ся)	відмовиш(ся)
відмовляє(ться)	відмовить(ся)
відмовляємо(ся)	відмовимо(ся)
відмовляєте(ся)	відмовите(ся)
відмовляють(ся)	відмовлять(ся)
вживання, <i>n.</i>	use, usage, application
вживатися	to be used
вживається	
вживаються	
ворота, <i>pl.</i>	gate
гарбуз,	pumpkin
гарбузи	
діловий, -а, -е, -і	of business
довіз, <i>m.</i>	import; bringing
друкування, <i>n.</i>	printing

друкувати — надрукувати	to publish, to print
друкую надрукую	
друкуєш надрукуєш	
друкує надрукує	
друкуємо надрукуємо	
друкуєте надрукуєте	
друкують надрукують	
дурень, <i>m.</i>	fool
дурні	
жених, <i>m.</i>	suitor; betrothed;
женихи	bridegroom
заборона, <i>f.</i>	prohibition, veto,
заборони	suppression
забороняти — заборонити	to forbid; to suppress
забороняю забороню	
забороняєш заборониш	
забороняє заборонить	
забороняємо заборонимо	
забороняєте забороните	
забороняють заборонять	
замість, <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	instead of, in place of, for
збагачувати(ся) — збагатити(ся)	to enrich
збагачую(ся) збагачу(ся)	
збагачуєш(ся) збагатиш(ся)	
збагачує(ться) збагатить(ся)	
збагачуємо(ся) збагатимо(ся)	
збагачуєте(ся) збагатите(ся)	
збагачують(ся) збагатять(ся)	
з-за (із-за), <i>prep.</i> + <i>gen.</i>	from behind, from beyond; because of
значення, <i>n.</i>	meaning, significance, sense
значення	
ідіоматичний, -а, -е, -і	idiomatic
Квітка-Основ'яненко, Г.	Н. Kvitka-Osnovyanenko, Ukrainian writer
коліно, <i>n.</i>	knee
коліна	
критика, <i>f.</i>	criticism

Куліш, П.	P. Kulish, Ukrainian writer
куштувати — покуштувати	to taste
куштую покуштую	
куштуєш покуштуєш	
куштує покуштує	
куштуємо покуштуємо	
куштуєте покуштуєте	
куштують покуштують	
Марко Вовчок	Marko Vovchok, Ukrainian writer
медицина, <i>f.</i>	medical science
музичний, -а, -е, -і	musical
недолік, <i>m.</i>	shortcoming
недоліки	
незначний, -а, -е, -і	insignificant
Нечуй-Левицький, І.	I. Nechuy-Levytsky, Ukrainian writer
ноти, <i>pl.</i>	sheets of music
обговорення, <i>n.</i>	discussion
обговорення	
облизувати(ся) — облизати(ся)	to lick round; to lick
облизую(ся) оближу(ся)	
облизуєш(ся) оближеш(ся)	
облизує(ться) оближе(ться)	
облизуємо(ся) оближемо(ся)	
облизуєте(ся) оближете(ся)	
облизують(ся) оближут(ся)	
основа, <i>f.</i>	base, foundation; stem
основи,	
пані, <i>f., indecl. in sing.</i>	Mrs., lady
пані	
пасти	to pasture, to herd
пасу	
пасеш	
пасе	
пасемо	
пасете	
пасуть	

переносний, -а, -е, -і	transferable; figurative
перешкода, <i>f.</i> перешкоди	obstacle; hindrance
пиймати, <i>perf.</i> пиймаю пиймаєш пиймає пиймаємо пиймаєте пиймають	to catch, to capture
поширений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	broadened
правóпис, <i>m.</i> правóписи	orthography
прилюдний, -а, -е, -і	public
природозна́вство, <i>n.</i>	natural science
програвати — програти програю програю програєш програєш програє програє програємо програємо програєтє програєтє програють програють	to lose
публіцистичний, -а, -е, -і	publicistic
рвати — порвати рву порвú рвеш порвеш рве порвє рвемо порвемо рветє порветє рвуть порвуть	to tear; to break with
русифікувати — зрусифікувати русифікую зрусифікую русифікуєш зрусифікуєш русифікує зрусифікує русифікуємо зрусифікуємо русифікуєтє зрусифікуєтє русифікують зрусифікують	to russify
самозрозуміло, <i>adv.</i>	self-understood

скрутний, -а́, -е́, -і́	difficult, hard
смíти — посміти смíю посмію смíєш посмієш смíє посміє смíємо посміємо смíєтє посмієтє смíють посміють	to dare
ста́витися ста́влюся ста́вишся ста́виться ста́вимося ста́витєся ста́вляться	to treat, to regard
стано́вище, <i>n.</i> стано́вища	situation; position
сти́ль, <i>m.</i> сти́лі	style
театра́льний, -а, -е, -і	theatrical
текст, <i>m.</i> тє́ксти	text
тип, <i>m.</i> ти́пи	type
типóвий, -а, -е, -і	typical
то́що	etc., and so on
тради́ція, <i>f.</i> тради́ції	tradition
ужива́ння, <i>n.</i> ужива́тися	use, usage, application see вжива́тися
формува́ти(ся) — сформува́ти(ся) форму́ю(ся) сформу́ю(ся) форму́єш(ся) сформу́єш(ся) форму́є(ться) сформу́є(ться) форму́ємо(ся) сформу́ємо(ся) форму́єтє(ся) сформу́єтє(ся) форму́ють(ся) сформу́ють(ся)	to form; to be formed

хитрувати
хитрую
хитруєш
хитрує
хитруємо
хитруєте
хитрують

to dodge about, to fox

Д І Я Л О Г

(Українські ідіоми)

- A.: Поговорімо ще про ідіоми. Let's speak about idioms again.
- B.: Охоче. Тільки той добре знає мову, хто вживає ідіоми. Gladly. Only one who uses idioms knows the language very well.
- A.: Що значить „він знизав плечима”? What does it mean “he shrugged his shoulders”?
- B.: Мабуть, він нічого не знав. Може бути, що йому не вистачало слів для відповіді. Probably, he knew nothing. Maybe he didn't know enough words to answer the question.
- A.: Що значать ці вислови: „дав духу”, „дав дуба”? What do these expressions mean: “he gave spirit” and “he gave an oak.”
- B.: Перший вислів значить: „дався взнаки”, себто зробив вам якусь прикрість. Другий вислів: помер, став нерухомим, як дубова колода. The first expression means “he was annoying you,” that is he did an unpleasant thing to you. The second expression means “he died,” or he became motionless like an oak log.
- A.: А що це такé: „він (вона) ловить гав”? Now what is this “he (she) catches crows” (gapes)?
- B.: Так говорять про студента або студентку, які не слухають учителя в класі, або взагалі про людей, що дуже неуважні. It refers to a student who doesn't listen to the teacher in class or, in general, to people who are not attentive.
- A.: До речі, є ще одне слово, що значить те саме: „прогавив (прогавила)”. By the way, there is a word which means the same: “he (she) gaped” (missed out).
- B.: Он вонó що! Тепер я розумію, чому батько сказав сьогодні вранці: „Не прогав автобуса”. I see! Now I understand why my father said to me this morning, “Don't miss (he gaped) the bus.”

- A.: Моя старша сестра про- My older sister missed out
гавила можливість за- on registering for the eve-
писатися на вечірні кър- ning typing course.
си друкарів.
- B.: Що ж вона робить те- What is she doing now?
пер?
- A.: Байдики б'є! "Beats bajdyky" (She wastes
her time).
- B.: Байдикує? Isn't she doing anything?
- A.: Так. No.

УКРАЇНСЬКА МОВА, III

Протягом тридцятих років російські комуністи, оку-
панти України, вчинили погром української культури.
Багато учених, поетів, письменників і мовознавців було
заарештовано й заслано в концтабори, де вони загинули
без жодного сліду. Тоді російські комуністи почали на-
сильно русифікувати українську мову — так само, як це
робили російські царі. Замість загальноживаних україн-
ських слів комуністичні редактори почали запроваджува-
ти російські, напр. (у дужках подаємо нормативні укра-
їнські слова й звороти): грузовик (вантажна автомашин-
на), ящик (скриня, скринька), повар (кухар), урок (лек-
ція), снаряд (набій, гарматень), осколок (скалка) та ба-
гато інших. Замість чисто українських висловів комуністи
запроваджують російські, напр.: добро пожалувати (гос-
тінно просимо, просимо завітати), женився на ній (одру-
жився з нею) та багато інших.

Але українці, коли трапляється нагода, протестують
проти цієї насильної русифікації.

„Український правопис”, надрукований 1960-го р. і
схвалений до вжитку в школах України, подає правопис
географічних назв та слів чужомовного походження за
російським зразком. Це суперечить вимові широких мас
українського населення.

Ідучи проти волі українців, російські комуністи, оку-
панти України, викинули літеру „г” з української абетки.

Далі подаємо основні різниці між обома україн-
ськими правописами.

Правопис 1929-го р.	Правопис 1946-го (1960-го) р.
-іа-	-іа-
діалог піаніно індустріальний	діалог піаніно індустріальний
-ав-	-ау-
авдиторія Штраус	аудиторія Штраус
-ай- (-яй-)	-ей-
Гайне Ляйпціг Райн	Гейне Лейпциг Рейн
е-	е-
Европа европейський	Европа европейський
е-	і-
Еспанія еспанський	Іспанія іспанський
-ля-	-ла-
шоколяд балаяда	шоколад баллада
г	г
грунт ганок гуля Гете	грунт ганок гуля Гете
т	ф
аритметика катедра міт	арифметика кафедра міф

Загально кажучи, різниця між обома правописами
незначна. Студенти помічатимуть її лише у правописі чу-
жомовних слів, прізвищ та географічних назв.

Зі словників, які радимо вживати студентам, найкращі такі:

а) "Англо-український словник" (Київ, 1948) та "Українсько-англійський словник" (Київ, друге видання, 1957) М. Л. Подвезька. Треба пам'ятати, що автор іде за правописом 1946-го р. і подає інколи російські слова замість чисто українських.

б) "Півний українсько-англійський словник" (Саскатун, 1955) К. Г. Андрусішина і Я. Н. Крета. Хоч цей словник має коло 100.000 слів, він далеко не півний. Застосовано в ньому правопис 1929-го р., але є порівняння з правописом 1946-го р.

Учителям радимо вживати англomовну нормативну *Ukrainian Grammar* А. П. Медушевського та Р. Г. Зятковської (Київ, 1961), дарма що автори йдуть за правописом 1946-го р.

В И С Л О В И

він упав духом	he lost heart
про нього (неї) ні слуху, ні духу	nothing is heard of him (her)
мені (йому, їй) трапилась нагода	I (he, she) had an opportunity
схвалений до вжитку	authorized for use
так само, як	as... as; as well as
при цьому посилаю вам	herewith I am sending you
при умові, що	under condition that
прогавити можливість	to let a chance slip
на звороті	on the reverse (back) side
ідіоматичний зворот	idiomatic expression
вантажна автомашіна	lorry, truck
вантажний поїзд	freight (goods) train
гостинно просимо	welcome!
власне ім'я	proper name

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition BY:

1. при, біля, коло, уздовж, повз, мимо (of place)

There is a store by the gas station (the store may be long to the gas station). При бензиновій станції є крамниця.

Did you see the forest by the river?	Чи ви бачили ліс уздовж річки?
Sit down by me.	Сядь коло (біля) мене.
She passed by me.	Вона пройшла повз(мимо) мене.

2. через, за, з (of mutuality)

I sent her my letter by my younger brother.	Я послав їй лист через молодшого брата.
He took her by the hand.	Він узяв її за руку.
I know it by my own experience.	Я знаю це з (мого) власного досвіду.

3. instrumental or possessive (of author)

Kobzar by T. Shevchenko.	"Кобзар", написаний Т. Шевченком. Шевченоків "Кобзар". "Кобзар" Т. Шевченка.
--------------------------	--

4. на, до, при (of time)

The house will be finished by the end of this year.	Будинок буде готовий на кінець року.
He finished his speech by nine o'clock.	Він закінчив свою доповідь до дев'ятої години.
It happened by daylight.	Це сталося при денному світлі.

5. на (of measure)

Apples are sold separately (one by one) and cherries by the kilogram.	Яблука продаються на штуки, а вишні на кілограми.
---	---

6. за (of profession)

She is a teacher by profession.	За фахом вона вчителька.
---------------------------------	--------------------------

7. на (in comparison)

I am her senior by three years.	Вона молодша за мене на три роки.
---------------------------------	-----------------------------------

The Preposition ПРИ. This preposition is followed by the locative case of a noun or pronoun:

При дорозі є бензинова станція.	There is a gas station by the road.
---------------------------------	-------------------------------------

Він сказав це при мені(ній). He told it in my (her) presence.
 Це сталося при місячному світлі. It happened by moonlight.

The Preposition МИМО. This preposition is followed by the genitive case of a noun or pronoun:

Заходьте, коли йтимете мимо квартири (будинку). Come in as you go by my apartment (house).

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

There is an eating (dining) room by the school. Did they see the grove by the lake? I was sitting by her for a long time. They passed by the theater rapidly. My mother took my little brother by the ear and pulled for a while. He knew by his own experience that his ear hurt. He finished his homework by eight o'clock. My mother is a typist by profession. My father is her senior by one year. He sells gasoline by the liter.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Хто вчинив погром української культури в тридцятих роках? Як русифікують українську мову під радянським режимом? Хто це робить? Як правопис 1946-го року (друге видання 1960-го р.) подає чужомовні слова й географічні назви? Яку літеру викинули з української абетки. Хто це зробив? Скільки слів має словник проф. Костя Андрусишина і Якова Крета? Який правопис застосовано в цьому словнику?

С Л О В Н И К

авдиторія, *f.*
 авдиторії

audience; lecture hall

Андрусішин, Кость

C. H. Andrusyshen,
 Ukrainian lexicographer

байдикувати (бити байдики) to waste one's time
 байдикую
 байдикуєш
 байдикує
 байдикуємо
 байдикуєте
 байдикують

баллада, *f.*
 баляди

ballad

вантажний, -а, -е, -і

loading

вимова, *f.*

pronunciation

власний, -а, -е, -і

own, proper

гостинно, *adv.*

hospitably

гав, *f.*

crow

гави

ганок, *m.*

porch

ганки

гуля, *f.*

bump

гулі

даватися — дітисся
 дається дається
 даються даються

to be given

денний, -а, -е, -і

of day, day's

друкарка, *f.*

typist

друкарки

дубовий, -а, -е, -і

oaken; made of oak

Еспанія, *f.*

Spain

еспанський, -а, -е, -і

Spanish

завітати

to visit

завітаю

завітаєш

завітає

завітаємо

завітаєте

завітають

загальновживаний, -а, -е, -і generally used

застосовувати(ся) — застосувати(ся) to apply, to use	
застосовую	застосую
застосовуєш	застосуєш
застосовує(ться)	застосує(ться)
застосовуємо	застосуємо
застосовуєте	застосуєте
застосовують(ся)	застосують(ся)
зворот, <i>т.</i>	expression; turn; reverse
звороти	
знижувати — знижати to shrug	
знижую	знижу
знижуєш	знижуєш
знижує	знижує
знижуємо	знижуємо
знижуєте	знижуєте
знижують	знижують
їдальня, <i>ф.</i>	dining (eating) room
їдальні	
колода, <i>ф.</i>	log
колоди	
комуніст, <i>т.</i>	communist
комуністи	
Крет, Яків	J. N. Krett, Ukrainian lexicographer
маса, <i>ф.</i>	mass
маси	
мімо, <i>prep. + gen.</i>	by
місячний, -а, -е, -і	moonlit; monthly
міт, <i>т.</i>	myth
міти	
можливість, <i>ф.</i>	possibility
можливості	
набій, <i>т.</i>	shell
набої	
нагода, <i>ф.</i>	opportunity chance
нагоди	
надрукований, -а, -е, -і, <i>р.р.р.</i>	published, printed

насильний, -а, -е, -і	violent, forced
нерухомий, -а, -е, -і	motionless
неуважний, -а, -е, -і	not attentive
нормативний, -а, -е, -і	standard
окупант, <i>т.</i>	invader
окупанти	
погром, <i>т.</i>	massacre, destruction
погроми	
Подвезько, М.	M. Podvesko, Ukrainian lexicographer
порівняння, <i>н.</i>	comparison
при, <i>prep. + loc.</i>	by, at, near
прикрість, <i>ф.</i>	annoyance, trouble
прикросі	
прогавити, <i>perf.</i>	to gape; to miss
прогавлю	
прогавиш	
прогавить	
прогавимо	
прогавите	
прогавлять	
протестувати — заперестувати to protest	
протестую	заперестую
протестуєш	заперестуєш
протестує	заперестує
протестуємо	заперестуємо
протестуєте	заперестуєте
протестують	заперестують
редактор, <i>т.</i>	editor
редактори	
сідати — сісти to sit down, to take a seat	
сідая	сяду
сідаяш	сядеш
сідаяє	сяде
сідаяемо	сядемо
сідаяете	сядете
сідаяють	сядуть

ска́лка, <i>f.</i> скалки	splinter
скри́ня, <i>f.</i> скри́ні	chest; box, case
суперечи́ти суперечу́ суперечи́ш суперечи́ть суперечимо́ суперечите́ суперечать	to contradict
схва́лений, -а, -е, -і, <i>p. p.</i>	approved, authorized
чині́ти — вчині́ти чинію́ вчинію́ чині́ш вчині́ш чині́ть вчині́ть чині́мо вчині́мо чині́те вчині́те чиня́ть вчиня́ть	to do, to make, to act
чужомо́вний, -а, -е, -і	foreign
шту́ка, <i>f.</i> шту́ки	piece of article

Д І Я Л О Г

(Телебачення й магнітофон)

КАТЕРИНА: Чи сподобався тобі вчорашній самодіяльний концерт? Did you like yesterday's amateur concert?

ВАЛЕНТИНА: Так, дуже. Я слухала по радіо, як народний хор виконував різні пісні. Yes, very much. I listened to the radio as the folk chorus performed various songs.

К.: Було добре чути? Did you hear well?

В.: Мій радіоприймач працював бездоганно. My radio worked perfectly.

К.: А мій телевізор тріхи мигав учора. Проте звук було чути добре. Недавно ми поставили високу антenu. But my television blinked on and off yesterday. Nevertheless, the sound was heard well. Recently we installed a high antenna.

В.: Телебачення — добра річ, але в мого батька ще немає телевізора. Television is a good thing, but my father doesn't have one yet.

К.: Затé ви маєте радіо́лу. Instead you have a radio-phonograph.

В.: Сказати правду, вона вже стара й дуже часто хрипить. To tell the truth, it's already old and often doesn't work (crackles).

К.: Віднесіть до майстерні. Я знаю одного кваліфікованого радіомеханіка. Take it to the (radio) shop. I know a very good radio mechanic.

В.: Не варто... Між іншим, ми хочемо купити новий магнітофон. It's not worth it. By the way, we wish to buy a new tape recorder.

К.: Я також хотіла б мати. Це прекрасний прилад, бо він записує всі звуки. I would also like to have one. It is a wonderful machine, because it records all sounds.

- B.: Маєш радіо. На магнітофонну стрічку можна записати весь концерт. You're right. One may record a whole concert on magnetic tape.
- K.: А потім слухати, сидячи на дивані. And afterwards listen to it while sitting on the sofa.
- B.: І мріяти про... Петра. And to dream about... Peter.
- K.: А, перестань! Не мороч мені голову тим Петром! Oh, stop it! Don't trouble me with Peter!

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Українська народна творчість дуже багата й різноманітна. Пісні, думи, перекази, казки, приказки, загадки, прислів'я — все це розквітає в народних масах більш як тисячу років.

Народна творчість постає так:

хтось із громади дає в пісні вислів тим думкам та настроям, що хвилюють широкі народні кола. Народ підхоплює пісню, і вона стає загальним народним добром. Про автора забувають, його пізніше ніхто не знає, тільки його пісня переходить із уст в уста, з роду в рід. (Володимир Радзикавич, "Історія української літератури", 1955, том I, стор. 7).

Перші народні пісні й казки були створені в доісторичну добу. Живучи між Дністром і середнім Дніпром, предки українців обожнювали сили природи і складали пісні в честь сонця, весні, води й т. п. (тому подібне). Так постали веснянки, колядки, казки.

Пізніші пісні й перекази прославляють героїв, оборонців України. Багато пісень і дум складено про запорозьких козаків. Є також сила пісень про кохання та родинне життя.

КИРИЛО КОЖУМ'ЯКА

(скорочено)

Колись був у Києві якийсь князь, і був коло Києва змій, і щороку посиляли йому данину: хлопця або дівчину.

От прийшла вже черга й до дочки самого князя. Послав князь свою дочку в данину змієві. А дочка була така гарна, що й сказати не можна! Змій її полюбив. От вона й питає змія:

— Чи є на світі такий чоловік, що тебе подужав би?

— Є, — каже змій, — такий чоловік у Києві над Дніпром. Як вийде мочити шкі (шкіри), бо він кожум'яка, то не одну несе, а дванадцять разом, і як набрякнуть вони водою в Дніпрі, то я візьму та й учеплюсь за них, а він гріху й мені зі шкірами на берег не витягне. От того чоловіка тільки мені й страшно.

Князівна подумала та й написала князеві. А при ній був голуб. От вона й прив'язала свого листа під крило голубові та й випустила в вікно. Помітив князь голуба та й прочитав листа від дорогої дочки...

Зібралися на раду й запросили Кирила Кожум'яку...

— Давайте, — каже Кирило, — дванадцять бочок смоли і дванадцять возів конопель!

Обмотався Кирило коноплями, обсмолився* смолою добре, взяв булаву пудів десять завважки та й пішов до змія.

А змій йому й каже:

— А що, Кирило? Прийшов битися чи миритися?

— Де вже миритися? Битися з тобою, проклятим!

От і почали вони битися — аж земля гуде... Ухопить змій зубами Кирила та й вірве шматок смоли з коноплями. А Кирило його булавою — по голові! Змій, як вогонь, горить, — так йому жарко, і поки збігає до Дніпра, щоб напиться, то Кожум'яка вже й обмотавсь коноплями і смолою обсмоливсь.

Довго вони бились, аж поки змій упав — аж земля затряслась.** Народ стояв на горах і радів:

— От так Кирило! От так Кожум'яка!

З того часу те місце називають Кожум'яками.

(За книгою „Українські народні казки”, Київ, 1954, стор. 68-71).

* covered with pitch. ** shook.

В И С Л О В И

морочити голову	to trouble someone excessively
я не маю нічого проти	I have nothing against it
знати силу пісень	to know many songs
сили природи	forces of nature
ввійшло в силу	it has come into effect
військові сили	(military) forces
морські сили	naval forces
з уст в уста	from mouth to mouth
з роду в рід	from generation to generation
він (вона) родом з Києва	he (she) was born in Kyiv
чоловічий рід	masculine (gender)
середній рід	neuter (gender)
жіночий рід	feminine (gender)
людський рід (людство)	mankind
народна творчість	folklore
в доброму настрої	in high spirits
мені страшно	my heart fails me
що з воза впало, те пропало	what is lost is lost

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Prepositions:

1. down — за, вниз, по

He is driving down the hill.	Він з'їжджає з гори.
We swam down the stream.	Ми пливли за течією.
Go down the street.	Ідіть уніз по вулиці.

2. up — а) нагору по, на, проти (of motion)

Go up the road.	Ідіть нагору по дорозі.
They climbed up the tree (hill).	Вони вилізли на дерево (гору).
Sail upwind.	Пливіть проти вітру.

б) нагорі, на (of place)

She lives up on a hill.	Вона живе на горі.
What are you doing up there?	Що ви там робите нагорі?

"Round trip" Verbs. In Ukrainian, there are motion verbs which have the idea of round trip: **сходити, збігати, з'їздити**:

Він сходив у крамницю.	He went to the store and returned.
Збігай по лікаря!	Fetch the doctor!
Вони з'їздили до Нью-Йорку	They went to New York and returned.

Note that all these verbs are of the perfective aspect.

The Preposition ПРОТИ. This preposition requires the genitive case of a noun or pronoun.

Я проти нього.	I am against him.
----------------	-------------------

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

She walked downwind. Go slowly down the hill. Don't swim up the river because you will get tired. What is she (he) doing there? Don't climb up the hill; you will fall. My brother went (use a "a round trip" verb) to the theater and returned. They went (use a "round trip" verb) to Kyiv and returned. Fetch (use the verb "run") my uncle!

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Коли були створені перші народні пісні й казки? Де жили предки українців? Що прославляють веснянки й колядки? Кого прославляють пісні пізнішого часу? Чи додається вам казка про Кирила Кожум'яку? Чому змії не з'їв князівни? Як довідався князь про неї? Що сказав Кожум'яка на раді? Чим бив Кожум'яка змія? Що робив змії зубами? Хто виграв бій?

С Л О В Н И К

антена, f.	antenna
антени	
бóчка, f.	tub, cask; barrel
бочки	

Валентина, *f.*

Valentine

веснянка, *f.*
веснянки

spring song

вита́гати —

вита́гнути

to pull out

вита́гаю

вита́гну

вита́гаєш

вита́гнеш

вита́гає

вита́гне

вита́гаємо

вита́гнете

вита́гаєте

вита́гнемо

вита́гають

вита́гнуть

відно́сити —

віднес́ти

to carry away; to refer;
to classify

відно́шу

віднесу́

відно́сиш

віднесеш

відно́сить

віднесе́

відно́симо

віднесемо́

відно́сите

віднесете́

відно́сять

віднесу́ть

віз, *m.*

cart, wagon

вози́

вчора́шній, -я, -є, -і

yesterday's

дани́на, *f.*

tribute, contribution

доба́, *f.*

epoch; 24 hours

доби́

доісторичний, -а, -є, -і

prehistoric

ду́жати —

поду́жати

to wrestle, to overcome

ду́жаю

поду́жаю

ду́жаєш

поду́жаєш

ду́жає

поду́жає

ду́жаємо

поду́жаємо

ду́жаєте

поду́жаєте

ду́жають

поду́жають

жа́рко, *adv.*

hot, hotly

завва́жки, *adv.*

heavy, heavily

звук, *m.*

sound

звۇكى

збі́гати, *perf.*

to run down and back

збі́гаю

збі́гаєш

збі́гає

збі́гаємо

збі́гаєте

збі́гають

змі́й, *m.*

dragon, serpent

змі́ї

змі́я, *f.*

snake, serpent

змі́ї

кваліфі́кований, -а, -є, -і *p.p.p.* qualifiedкнязі́вна, *f.*

daughter of prince, princess

князі́вни

Кожум'я́ка, *m.*

a tale's hero; tanner

коля́дка, *f.*

Christmas song

коля́дки

коно́плі, *pl.*

hemp

конце́рт, *m.*

concert

конце́рти

лі́зти — ви́лізти (перелі́зти) to climb; to climb over

лі́зу

ви́лізу

лі́зеш

ви́лізеш

лі́зе

ви́лізе

лі́земо

ви́ліземо

лі́зете

ви́лізете

лі́зуть

ви́лізуть

магнітофо́н, *m.*

tape recorder

магнітофо́ни

магнітофо́нний, -а, -є, -і

magnetic; tape recorder's

мига́ти —

мигну́ти

to blink

мига́ю

мигну́

мига́єш

мигне́ш

мига́є

мигне́

мига́ємо

мигнемо́

мига́єте

мигнете́

мига́ють

мигну́ть

ми́ритися — to reconcile, to make one's
 мирю́ся peace
 ми́ришся
 ми́ряться
 миримо́ся
 мирите́ся
 ми́ряться

морóчити — to trouble, to deceive
 морóчу
 морóчиш
 морóчить
 морóчимо
 морóчите
 морóчать

мочі́ти — намочі́ти (змочі́ти) to wet, to moisten
 мочу́ намочу́
 мóчиш намóчиш
 мóчить намóчить
 мóчимо намóчимо
 мóчите намóчите
 мóчать намóчать

мрі́яти — to dream
 мрію
 мрі́єш
 мрі́є
 мрі́ємо
 мрі́єте
 мрі́ють

набря́кати — набря́кнути to swell
 набря́кає набря́кне
 набря́кають набря́кнуть

напива́тися — напíтися to slake one's thirst, to get
 напива́юся нап'і́юся drunk
 напива́єшся нап'е́шся
 напива́ється нап'е́ться
 напива́ємося нап'емо́ся
 напива́єтесь нап'етéся
 напива́ються нап'і́ються

на́стрій, *m.* mood, temper
 на́строї

обмо́тувати(ся) — обмота́ти(ся) to wind round, to wrap in
 обмо́тую(ся) обмота́ю(ся)
 обмо́туєш(ся) обмота́єш(ся)
 обмо́тує(ться) обмота́є(ться)
 обмо́туємо(ся) обмота́ємо(ся)
 обмо́туєте(ся) обмота́єте(ся)
 обмо́тують(ся) обмота́ють(ся)

обо́жнювати — обо́жнити to divinize, to worship
 обо́жнюю обо́жню
 обо́жнюєш обо́жниш
 обо́жнює обо́жнить
 обо́жнюємо обо́жнимо
 обо́жнюєте обо́жните
 обо́жнюють обо́жнять

оборо́нець, defender
 оборо́нці

підхо́плювати — підхо́пити to catch up, to take
 підхо́плюю підхо́плю
 підхо́плюєш підхо́пиш
 підхо́плює підхо́пить
 підхо́плюємо підхо́пимо
 підхо́плюєте підхо́пите
 підхо́плюють підхо́плять

пі́зніший, -а, -е, -і later

по́ки, *conj.* until, till, while

при́лад, *m.* device, apparatus
 при́лади

протé, *conj.* however, nevertheless

Радзи́кевич, В. V. Radzykevych, Ukrainian
 author

радіо́ла, *f.* radio-phonograph
 радіо́ли

радіоприйма́ч, *m.* radio receiver
 радіоприйма́чі

роді́нний, -а, -е, -і family; domestic

самоді́яльний, -а, -е, -і amateur

ствóрений, -а, -е, -і, *p. p.* created

стра́шно, *adv.* terribly

стрічка, *f.* tape; ribbon, band
стрічки

творчість, *f.* creativity

телебачення, *n.* television

телевізор, *m.* television set
телевізори

учепітисся, *perf.* to seize, to claw

учеплюся
уче́пишся
уче́питься
уче́пимося
уче́питеся
уче́пляться

учора́шній, -я, -є, -і yesterday's

хвилюва́ти — схвилюва́ти
(розхвилюва́ти) to excite, to stir; to agitate

хвилюю схвилюю
хвилюєш схвилюєш
хвилює схвилює
хвилюємо схвилюємо
хвилюєте схвилюєте
хвилюють схвилюють

хрипіти to wheeze; to crepitate

хриплю
хрипи́ш
хрипи́ть
хрипимо́
хрипите́
хриплять

хто́сь somebody, someone

чу́ти — почу́ти to hear

чу́ю почу́ю
чу́єш почу́єш
чу́є почу́є
чу́ємо почу́ємо
чу́єте почу́єте
чу́ють почу́ють

шматок, *m.* piece

шматки

щоро́ку, *adv.* every year

Д І Я Л О Г

(„Слово о полку Ігоревім“)

ПРОФЕСОР: Яка тема “Слова о полку Ігоревім”? What is the theme in *The Tale of Ihor's Campaign*?

СТУДЕНТ: Тема цього твору — похід князя Ігоря проти половців. The theme in this work is the campaign of Prince Ihor against the polovtsi.

П.: Яка ідея “Слова о полку Ігоревім”? What is the idea in *The Tale of Ihor's Campaign*?

С.: Ідея твору — єднання князів для боротьби проти половців, які часто нападали на Київську державу. The idea in this book is the unity of the princes in a struggle against the polovtsi, who frequently invaded the Kyivan State.

П.: Чому військо князя Ігоря зазнало поразки? Why was Prince Ihor defeated?

С.: Тому, що князь Ігор не узгодив своїх дій з іншими князями і діяв на власну руку. Because Prince Ihor didn't coordinate his actions with those of other princes; he acted on his own (independently).

П.: Як зображено князя Ігоря в цьому творі? How is Prince Ihor pictured in this work?

С.: Ігор відзначений рисами шляхетної й відважної людини. Він хоробрий і рішучий князь. Ihor is given the traits of a noble and courageous man. He is a brave and determined prince.

П.: Що ви знаєте про автора “Слова о полку Ігоревім”? What do you know about the author of *The Tale of Ihor's Campaign*?

С.: Ім'я автора, на жаль, невідоме. Безсумнівно, він був вояком, що добре знав військову справу. Unfortunately, the name of the author is not known. He was undoubtedly a warrior who was well acquainted with military matters.

П.: Яку зброю вживали в Київській державі? What weapons were used in the Kyivan State?

- С.: Меч і щит — найпопулярніша зброя того часу. Широко вживалися луки зі стрілами, а також довгі гострі списи.
- П.: Які західноєвропейські твори можна порівняти до "Слова о полку Ігоревім"?
- С.: Перш за все, такі три твори: французьку "Пісню про Роланда" з одинадцятого сторіччя, німецьку "Пісню Нібелюнгів" з кінця дванадцятого сторіччя і "Кентерберійські повісті" Чосера.
- П.: Гарязд. Я згоджуюся з вами. Ваша оцінка — "відмінно".
- С.: Дякую, пане професоре!
- Swords and shields were the most popular weapons of that time. Bows and arrows were widely used, and also long sharp spears.
- Which of the West European works may be compared to *The Tale of Ihor's Campaign*?
- First of all, these three works: the French *Chanson de Roland* from the eleventh century, the German *Nibelungenlied* from the end of the twelfth century, and *The Canterbury Tales* by Geoffrey Chaucer.
- All right. I agree with you. Your grade is A.
- Thank you, professor!

УКРАЇНСКА ЛІТЕРАТУРА, I

(Княжа добá)

Давня українська література написана церковнослов'янською мовою. Це, насамперед, релігійна література — євангелії і т. п. "Остромірова євангелія" (1056) — найстаріший із відомих рукописів, написаних на пергаменті. Пергамент виробляли з ягнячої шкіри.¹

Відомі також два давні збірники київського князя Святослава (1073 і 1076). З перших літописів дуже цінними є "Повість вісних літ" (початок XII-го сторіччя), Київський літопис (від 1111-го до 1200-го р.) і Галицько-Волинський літопис (від 1201-го до 1292-го р.).

"Слово о полку Ігоревім" — найцікавіший твір давньої світської² літератури. Розповідається в ньому³ про похід князя Ігоря на половців у 1185-му р., про першу перемогу, поразку, полон і втечу Ігоря з полону. Невідомий автор цього твору закликає⁴ князів до єднання. Це чудовий зразок середньовічної поезії, що стоїть нарівні з "Піснею про Роланда".

вий зразок середньовічної поезії, що стоїть нарівні з "Піснею про Роланда".

"Слово о полку Ігоревім" було написане правдоподібно 1187-го року. Рукопис цього твору, в пізніший редакції⁵, знайдено в монастирі в Ярославлі 1795-го р. і вперше надруковано 1800-го р. Оригінал твору згорів під час пожежі в 1812-му р.

Багато українських поетів перекладали "Слово о полку Ігоревім" із давньої української мови на сучасну. Серед них Михайло Максимович (1857), Степан Руданський (1860), Тарас Шевченко (1860), Іван Франко (1873), Панас Мирний (1883), Максим Рильський (1939).

Ще більше українських поетів використовували "Слово о полку Ігоревім" у своїх поезіях.

БИТВА

(Уривок із „Слова о полку Ігоревім“)

З ранку красного до вечора,
З вечора до світу ясного
Летять стріли гартовані,
Гримлять шаблі об шоломи,
Тріщать списи крицеві
У полі невідомому,
Серед землі Половещької.
Чорна земля під копитами,
Кістми засіяна,
Кров'ю політа, —
Тугою зійшли ті кісті
На Руській землі!
Що то шумить, що то дзвенить
Перед зорею ранньою?
Ігор полки свої повертає,
Жаль йому брата лютого Всеволода.

1 lambskin. 2 secular (not religious). 3 it is about (it is told). 4 calls.
5 variant, wording.

Білились день та білились і другий,
А на третій, в південну годину,
Похилились Ігореві стяги!

Переклад сучасною мовою
Максіма Рильського.

В И С Л О В И

діяти на власну руку	to act independently
це мені на руку	it just suits me
він узяв мене під руку	he took my arm.
в загальних рисах	in general outline, roughly
в єднанні сила	strength in unity
красна дівчина	bonny lass
красно говорити	to be eloquent
красно дякую	I am very grateful
щиро дякую вам	I thank you sincerely
щирий робітник	diligent worker
щира правда	real (exact) truth
щире золото	pure gold
яка ціна?	what is the price (worth) ?

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition FOR:

1. для, за, заради, на (of goal and result)

This is good for you.	Це корисно для вас.
I said it just for fun.	Я сказав це жартом.
He did it for my sake.	Він зробив це заради мене.
They have gone for a walk.	Вони пішли на прогулянку.

2.

She left for Odessa.	Вона поїхала до Одеси.
The train for Yalta leaves in the morning.	Поезд до Ялти відходить уранці.

3.

This album is for her.	Цей альбом для неї.
------------------------	---------------------

4. замість, за (of substitution)

He wrote this homework for me.	Він написав цю домашню роботу замість (за) мене.
--------------------------------	--

5. через (of cause)

No one could speak for laughter.	Ніхто не міг говорити через сміх.
----------------------------------	-----------------------------------

6. на, протягом (of time)

We stopped for five minutes.	Ми зупинилися на п'ять хвилин.
------------------------------	--------------------------------

The workers will be very busy for the next month.	Робітники будуть дуже зайняті протягом наступного місяця.
---	---

7. на, за (of exchange)

She left her profession for a better one.	Вона змінила свій фах на кращий.
---	----------------------------------

We paid ten karbovanetses for these tickets.	Ми заплатили десять карбованців за ці квитки.
--	---

8. на, за (of comparison and similarity)

My mother looks young for her age.	Моя мати виглядає молодіше на свої роки.
------------------------------------	--

I took (= mistook) him for a Ukrainian.	Я прийняв його за українця.
---	-----------------------------

The Preposition ЗАРАДИ. This preposition requires the genitive case of a noun or pronoun:

Зробіть це заради неї (Ганни).	Do it for her (Ann's) sake.
--------------------------------	-----------------------------

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

Please do it for me. I did it for her sake. I like to go for a walk. My older sister left for Winnipeg. The airplane for Montreal leaves at 1.15. These flowers are for my girl. I shall be busy next spring. The teacher read the poem for me because I couldn't do it. How much did you pay for this dictionary? This book looks much older for its date. I took him for an American.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Яка євангелія найстаріша? На чому вона написана? Який літопис найстаріший? Коли було написане „Слово о полку Ігоревім”? Коли цей твір був надрукований? Яка тема цього твору? Яка його ідея? Що сталося з оригіналом „Слова о полку Ігоревім”? Хто перший переклав цей твір сучасною українською мовою? До яких західноєвропейських творів можна порівняти „Слово о полку Ігоревім”?

С Л О В Н И К

відважний, -а, -е, -і	brave, courageous
відзначений, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	honored; marked
відмінно, <i>adv.</i>	excellent; A
Всєволод, <i>m.</i>	Vsevolod
втіча, <i>f.</i> втічі	flight, escape
гриміти гримлю гриміш гримить гримимо гримитє гримлять	to thunder
дзвеніти дзвеню дзвеніш дзвенить дзвенимо дзвенитє дзвенять	to ring, to jingle
євангелія, <i>f.</i>	gospel
єднання, <i>n.</i>	unity
жартома, <i>adv.</i>	in jest, for fun
заради, <i>prep. + gen.</i>	for the sake of

засіяний, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	sown; covered
західноєвропейський, -а, -е, -і	West European
згоджуватися — згодітися	to agree
згоджуюся	згоджуся
згоджуєшся	згодишся
згоджується	згодиться
згоджуємося	згодимось
згоджуєтеся	згодитесь
згоджуються	згодяться
зображувати — зобразити	to picture, to depict
зображую	зображу
зображуєш	зобразиш
зображує	зобразить
зображуємо	зобразимо
зображуєте	зобразитє
зображують	зобразять
Ігор, <i>m.</i>	Ihor
Ігорів, -ева, -еве, -еві	Ihor's
Кентерберійський, -а, -е, -і	Canterbury
княжий, -а, -е, -і	of prince, imperial
копіто, <i>n.</i> копита	hoof
красний, -а, -е, -і	beautiful
крицевий, -а, -е, -і	steel
лук, <i>f.</i> луки	bow
меч, <i>m.</i> мечі	sword
найпопулярніший, -а, -е, -і	the most popular
найстаріший, -а, -е, -і	the oldest (refers to age and a thing)
найстарший, -а, -е, -і	the oldest (refers to a person's position)
найцікавіший, -а, -е, -і	the most interesting
нарівні, <i>adv.</i>	on a level
насамперед, <i>adv.</i>	first of all

Нібелю́нги, <i>pl.</i>	Nibelungen
оригіна́л, <i>m.</i>	original
оригіна́ли	
перга́мент, <i>m.</i>	parchment
полі́тий, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	watered
полк, <i>m.</i>	regiment; campaign
полки́	(archaic)
по́ловець, <i>m.</i>	Polovets, an Asian
по́ловці	
полове́цький, -а, -е, -і	of Polovtsi
правдоподі́бно, <i>adv.</i>	likely, probably
прогу́лянка, <i>f.</i>	walk, stroll
прогу́лянки	
ра́нній, -я, -е, -і	early
релі́гійний, -а, -е, -і	religious
рівня́ти — порівня́ти	to compare; to equalize
рівня́ю	порівня́ю
рівня́еш	порівня́еш
рівня́є	порівня́є
рівня́ємо	порівня́ємо
рівня́єте	порівня́єте
рівня́ють	порівня́ють
рішу́чий, -а, -е, -і	determined
Роля́нд, <i>m.</i>	Roland
руко́пис, <i>m.</i>	manuscript
руко́писи	
середньові́чний, -а, -е, -і	medieval
спис, <i>m.</i>	spear, lance, pike
списи́	
стріла́, <i>f.</i>	arrow
стріли	
стяг, <i>m.</i>	banner
стя́ги	
те́ма, <i>f.</i>	theme, topic
те́ми	

трі́щати	to crack
трі́щитъ	
трі́щатъ	
узго́джувати — узго́дити	to coordinate
узго́джую	узго́джу
узго́джуєш	узго́диш
узго́джує	узго́дить
узго́джуємо	узго́димо
узго́джуєте	узго́дите
узго́джують	узго́дять
уте́ча, <i>f.</i>	flight, escape
ціна́, <i>f.</i>	price, cost
ціни́	
ці́нний, -а, -е, -і	valuable
Чо́сер	Geoffrey Chaucer
ши́роко, <i>adv.</i>	widely, broadly
шоло́м, <i>m.</i>	helmet
шоло́ми	
шумі́ти	to make noise
шумлю́	
шуми́ш	
шуми́ть	
шумимó	
шумите́	
шумля́ть	
щит, <i>m.</i>	shield
щити́	
щи́рий, -а, -е, -і	sincere
щи́ро, <i>adv.</i>	sincerely

Д І Я Л О Г

(Думи)

- ПРОФЕСОР: Коли постали перші українські думи? When did the first Ukrainian (folk) epics appear?
- СТУДЕНТ: У шістнадцятому сторіччі. Між іншим, до них належить "Маруся-Богуславка", яку ми вже читали минулого року. In the sixteenth century. By the way, *Marusya-Boguslavka*, which we read last year, belongs to them.
- П.: Що ви знаєте про авторів дум? What do you know about the authors of the (folk) epics?
- С.: Думи — літературного походження. Можна припустити, що їх творили випускники колегій, що ходили в Січ козакувати. The (folk) epics are of literary origin. One may assume that they were created by college graduates who went to Sich to be Kozaks.
- П.: То чому ж ми відносимо ці думи до фолкльору? Then why do we refer to these epics as folklore?
- С.: Оскільки тогочасне друкарство було в початковій стадії, думи не видавали книгами. Їхні автори були згодом забуті. Але кобзарі, народні співці, зберегли думи, передаючи їх із покоління в покоління. Через те ми відносимо думи до фолкльору. Since the art of printing at that time was in its initial stage, the (folk) epics were not published in book form. In time, their authors were forgotten. But kobzars, who were folk singers, saved the epics, carrying them from generation to generation. Therefore, we refer to the epics as folklore.
- П.: Коли думи були надруковані? When were the (folk) epics published?
- С.: У першій половині дев'ятнадцятого сторіччя. Це був час посиленого зацікавлення українською народною творчістю. In the first half of the nineteenth century. It was the time of an intensified interest in Ukrainian folklore.

- П.: Кого ви знаєте з відомих кобзарів? Whom do you know among the renowned kobzars?
- С.: Остапа Вересая. Це був сліпий бандурист. Він знав безліч дум і старовинних пісень. Ostap Veresay. He was blind bandura player. He knew countless (folk) epics and ancient songs.
- П.: Чи тепер виконують думи? Are there any (folk) epics sung today?
- С.: Так. Відома Капеля Українських Бандуристів в Америці має в своїй програмі також думи. Yes. The renowned Ukrainian Bandura Chorus in the U.S. also has (folk) epics in its program.
- П.: Гарзд. Чи ви бачили найновіше видання дум? All right. Did you see the latest edition of Ukrainian (folk) epics?
- С.: Ще ні. Not yet.
- П.: У Києві щойно вийшли з друку „Думи” альбому формату з кольоровими ілюстраціями. Раджу придбати. In Kyiv there were just published (folk) *Epics* in folio with colored illustrations. I advise you to get a copy.
- С.: І вже є в продажу? Is it already on sale?
- П.: Так, в українській книгарні на 97-й вулиці в Едмонтоні... Щодо оцінки, то я ставлю вам найвищу — „відмінно”. Yes, in the Ukrainian book store at 101st Street in Edmonton... As for your grade, I give you the highest one — A.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА, II

(Козацько-гетьманська доба)

Українська літературна мова XVI-го — XVIII-го сторіччя являє собою суміш церковнослов'янської і розмовної мов. Дуже часто зустрічаємо в ній латинські й польські слова. Цією мовою перекладені давні євангелії, напр., „Пересопницька Євангелія” (1556—1561) та інші релігійні книги. Цією мовою написано багато проповідей, п'єс і віршів.

Розвиткові української літератури сприяло запровадження друкарства в Україні. Першим друкарем був Іван Федорович, який 1574-го р. надрукував у Львові книги „Апостол” і „Азбука”.

Серед письменників козацько - гетьманської доби визначаються поетів Іван Вишнєвський (1550—1620), поет Герасім Смотрицький (XVI-те ст.) і Касіян Саківич (XVII-те ст.), драматург Теофан Прокопович (1681 — 1736) та проповідник І. Галатівський (помер 1688-го р.), автор книги „Ключ розуміння”.

1705-го року поставлено в Київській академії історичну драму „Владимир” Теофана Прокоповича. Написана ця драма на тему з української історії — про князя Володимира. Прокопович присвятив її Гетьманові Мазепі, таким чином порівнюючи Мазепу до Володимира.

1728-го року поставлено історичну драму невідомого автора, „Милость Божія...” („Ласка Божя”), про Богдана Хмельницького. Автор драми підкреслює, що „всім нам Україна мати” й закликає любити її та обороняти від ворогів. Драма написана під впливом козацьких дум та історичних пісень.

„Владимир” та „Милость Божія...” — визначні твори української літератури козацько-гетьманської доби.

Наприкінці XVII-го й на початку XVIII-го ст. з'являються козацькі літописи Самовидця, Грабянки й Величка, в яких розповідається про перемоги Гетьмана Богдана Хмельницького й запорозьких козаків.

Поруч літератури в козацько-гетьманську добу розквітає народна творчість. Тоді були складені думи про козаків та пісні про історичні події. Мова дум і пісень — це українська народна мова, що майже нічим не відрізняється від сучасної. Нижче подаємо зразок козацької пісні.

* * *

Ой на горі вогонь горить,
А в долині козак лежить.
Накрів очі китайкою³,
Заслугою козацькою.
Що в головах⁴ ворон кряче,
А в ніженьках⁵ коник⁶ плаче.
„Біжи, коню, дорогою,
Степовою, широкую,

Щоб татарі не піймали,
Сіделечка⁷ не здіймали,
Сіделечка золотого,
З тебе, коня вороного.
Як прибіжиш під ворота,
Стукни-грюкни біля плота.⁸
Вийде сестра — розгнудає,⁹
Вийде мати — розпитає:¹⁰
„Ой коню мій вороненький,¹¹
А де ж мій син молоденький?” —
„Не плач, мати, не журися,
Та вже твій син одружився:
Та взяв собі паняночку¹² —
В чистім полі земляночку”.¹³

(„Народна лірика”, Київ, 1956)

В И С Л О В И

хата (будінок) на продаж	house for sale
немає в продажу	out of sale
через те	on that account, for that reason
трохи згодом	a little later
являти собію	to be, to represent
чиста вага	net weight
не чистий на рюку	not honest

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition FROM:

1. з, від (after adverbs, nouns, and verbs of motion)

The drugstore is far from the school. Аптека знаходиться далеко від школи.
He came from Toronto. Він приїхав з Торонто.
I took the overcoat from the hook. Я зняв пальто з вішалки.

1 calls. 2 is told. 3 red material. 4 at the head. 5 dim. of ноги. 6 dim. of кін. 7 dim. of сидло. 8 knock at the fence. 9 will unbridle. 10 will ask all about. 11 dim. of вороний. 12 dim. of панна. 13 shelter, grave.

2. від (of difference)

Your homework is different from mine. Вáша домáшня робóта від-різняється від моєї.

3. від (of connection, etc.)

I heard this from a friend of mine. Я чув це від мого́ доброго знайо́мого.

4. від, з (of time)

We are in school from eight to twelve. Ми перебува́ємо в шко́лі від вóсьмої до двана́дцяти.

She lived in Edmonton from 1950 till 1958. Вона жи́ла в Едмонтóні з 1950-го по 1958-ий рік.

5. з, у(в) (of source)

This fragment is translated from English. Цей урíвок перекла́дено з англíйської мо́ви.
I took it from him. Я взяв це в ньóго.

6. з-за, з-під (after verbs of motion)

The cat went from behind the door. Кіт ви́йшов із-за дверéй.

The dog appeared from under the gate. Собáка появи́вся з-під во́ріг.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

Take that hat from the hook (hanger). My brother just returned from Chicago. Chicago is very far from Edmonton. Europe is different from America. I am tired from travel. We have been living in Canada since 1948. She took this book from me. Suddenly she appeared from behind the door. I was in the theater from seven till eleven.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Що являє собою українська літературна мова XVI-го — XVIII-го сторіч? Яку євангелію написано цією мовою й коли? Хто й коли надрукував перші книги в Україні? Яку п'єсу написав Теофан Прокопович? Коли постали

перші українські думи? Коли вони були вперше надруковані? Про що розповідається в народній пісні "Ой на горі вогонь горить"?

С Л О В Н И К

а́збука, <i>f.</i>	alphabet (archaic)
альбо́мний, -а, -е, -і	album
апо́стол, <i>m.</i> апо́столи	apostle
банду́ра, <i>f.</i> банду́ри	bandura, a Ukrainian musical instrument
бандури́ст, <i>m.</i> бандури́сти	bandura player; minstrel
визнача́тися — визнача́юся визнача́єшся визнача́ється визнача́ємося визнача́єтеся визнача́ються	вiзначитися вiзначуся вiзначишся вiзначиться вiзначимося вiзначитесь вiзначаться
визначний, -а, -е, -і	to define, to be defined (distinguished)
випускни́к, <i>m.</i> випускни́ки	distinguished
Ви́шенський, <i>I.</i>	graduate
вішалка, <i>f.</i> вішалки́	I. Vyshensky, Ukrainian author
во́рон, <i>m.</i> во́рони	hanger; peg, hook
ворони́й, -а, -е, -і	raven
Галято́вський, <i>I.</i>	black (of horse)
дра́ма, <i>f.</i> дра́ми	I. Halyatovsky, Ukrainian writer and preacher
друка́р, <i>m.</i> друка́рі	drama
	printer

друкарство, <i>n.</i>	art of printing
забутий, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	forgotten
запровадження, <i>n.</i>	introducing
заслуга, <i>f.</i> заслуги	merit
зацікавлення, <i>n.</i>	interest, curiosity
ілюстрація, <i>f.</i> ілюстрації	illustration
капеля, <i>f.</i> капелі	chorus
кобзар, <i>m.</i> кобзарі	kobza (bandura) player
козакувати козакую козакуєш козакує козакуємо козакуєте козакують	to be a Kozak
колегія, <i>f.</i> колегії	board of; college (<i>archaic</i>)
крякати крякаю крякаєш крякає крякаємо крякаєте крякають	to caw
ласка, <i>f.</i>	grace; caress, favor
латинський, -а, -е, -і	Latin
найновіший, -а, -е, -і	the newest, the latest
накривати — накріти накриваю накрію накриваєш накрієш накриває накріє накриваємо накріємо накриваєте накрієте накривають накріють	to cover

оскільки	in so far as, inasmuch
Остап, <i>m.</i>	Eustace
панна, <i>f.</i> панни	miss, girl, virgin
підкреслювати — підкреслити	to underline, to emphasize
підкреслюю	підкреслюю
підкреслюєш	підкреслиш
підкреслює	підкреслить
підкреслюємо	підкреслимо
підкреслюєте	підкреслите
підкреслюють	підкреслять
плакати	to weep
плачу плачеш плаче плачемо плачете плачуть	
покоління, <i>n.</i> покоління	generation
полеміст, <i>m.</i> полемісти	polemicist
поси́лений, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	strengthened; intensive
прибігати — прибігти	to come running
прибігаю	прибіжу
прибігаєш	прибіжиш
прибігає	прибіжить
прибігаємо	прибіжимо
прибігаєте	прибіжите
прибігають	прибіжать
присвячувати — присвятити	to dedicate
присвячую	присвячу
присвячуєш	присвятиш
присвячує	присвятить
присвячуємо	присвятимо
присвячуєте	присвятите
присвячують	присвятять
програма, <i>f.</i> програми	program

прóдаж, <i>m.</i>	sale
Прокопóвич, Т.	T. Prokopovych, Ukrainian author
проповідник, <i>m.</i> проповідники	preacher
проповідь, <i>f.</i> проповіді	sermon
сідлó, <i>n.</i> сідла	saddle
співéць, <i>m.</i> співці	bard, songster
сприяти спри́ю спри́єш спри́є спри́ємо спри́єте спри́ють	to help, to assist, to subserve
ста́дія, <i>f.</i> ста́дії	phase, stage
старові́нний, -а, -е, -і	ancient, old
степо́вий, -а́, -е́, -і́	of the steppe
фолкльóр, <i>m.</i>	folklore
формáт, <i>m.</i> формáти	size
чистий, -а, -е, -і	clean, neat
щóйно, <i>adv.</i>	just now; recently
явля́ти явля́ю явля́єш явля́є явля́ємо явля́єте явля́ють	to be, to represent, to show

НАЗАР СТОДОЛЯ

(Уривок із п'єси „Назар Стодоля” Тараса Шевченка. Назар і Галя хочуть одружитися. Галин батько не дає дозволу на шлюб).

НАЗАР. Ми поїдемо туді, де . . . во́ля і ша́стя. О, як ми будемо га́рно жи́ти! Збуду́ю тобі ха́ту, сві́тлу та висóку . . . наряджу́ тебе́ у шовк та в зо́лото . . . і до́вго любува́тимусь тобо́ю. . . Коли ти бу́деш зо мно́ю, то сме́рть не посмі́є і в ха́ту загля́нуть.

ГАЛЯ. Ох, ні, Наза́ре, не кажи́ так! Мені стра́шно ста́ло, і се́рце. . . так забо́ліло, ненáче чу́є недóбру го́дину або́ яке го́ре.

НАЗАР. Яке́ го́ре? Де воно́? Для нас нема́ його́ на ці́лим сві́ті.

ГАЛЯ. Не зна́ю, Наза́ре, тільки мені щось на се́рці так ва́жко, так гі́рко. . . Я все ду́мала про ба́тька.

НАЗАР. . . Не ду́май, і ве́село бу́де. Зна́єш, як при́демо у Ко́дак. . . Се¹ запоро́зький го́род. . .² От як при́демо, ме́рщій у це́ркву, по́винча́ємось: тоді і сам ге́тьман нас не розлу́чить, і бу́демо до́вго, до́вго та ве́село жи́ти. Ти бу́деш пі́сні співа́ти і танцюва́ть, а я бу́ду гра́ти на банду́рі і розка́зувати то́бі про сла́вні діла́ коза́цькі. . . про всіх жва́вих коза́ків на́ших. . . Да́лі, мені ви́годуеш си́на. . . чорнобрі́вого, пошле́мо його́ в Сі́ч; там поста́влю його́ пе́ред коза́цькою гро́мáдою і скажу́: „Любу́йтеся, диві́теся: се мій син! . . .” Що, ве́село?

ГАЛЯ. Ве́село, мій Наза́ре, мій миле́нький, а се́рце все та́кі боли́ть. Мені зда́ється, що ба́тько вже про́кинувсь і мене́ шука́є.

НАЗАР. . . Ось за́раз бу́дуть ко́ні, і вони́ нас не зна́йдуть, хоч неха́й усьо́ зе́млю переверну́ть. Не жури́сь же, моя́ ла́стівко!

ГАЛЯ. Знаєш що? ходім додому, розбудимо його, станемо перед ним на коліна. . . він нас простить, він мене любить.

НАЗАР. Хіба я його не просів, хіба ж не ставав перед ним на коліна! Адже ти бачила?

ГАЛЯ. Бачила, ти просів. . . Назаре, він мій батько.

НАЗАР. Лучче³ б не знати такого батька.

ГАЛЯ. Ти сердишся, Назаре! Не сердься, мій милий, мій чорнобривий⁴. Подивись, я весела, я не жалкую, що покинула. . . Поцілуй же мене, мій соколе ясний, орле мій сизокрилий⁵.

1 се—це. 2 город—місто. 3 лучче—ліпше, краще. 4 чорнобривий. 5 with grey-blue wings.

УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА, III

(Нова доба, I)

На межі між давньою і новою українською літературою стоїть творчість визначного українського філософа Григорія Сковороди (1722—1794), який казав, що щастя людини полягає не в багатстві, а „в пізнанні людиною власної природи і у виборі діяльності, яка цій природі відповідає” („Історія української літератури”, Київ, 1954, том I, стор. 114).

Іван Котляревський (1769—1838) почав писати розмовною мовою і, таким чином, поклав основи для нової української літератури. Його поема „Енеїда” розповідає про козака Енея та його пригоди. У п'єсі „Наталка Полтавка” (1819) Котляревський зобразив життя селя і простих людей. Цю п'єсу ще й досі залюбки ставлять на сцені.

Великий, геніальний поет Тарас Шевченко (1814—1861) підняв українську літературу на значно вищий рівень. Замолоду Тарас був кріпак. Він дуже любив малювати. Про це довідалися добрі люди й викупили¹ його з неволі. Шевченко з успіхом закінчив академію мистецтв

у Петербурзі і став великим мистцем. 1840-го р. з'явилася його перша книжка поезій „Кобзар”, яку захоплено привітали читачі. Рік пізніше вийшла в світ поема „Гайдамаки” (Insurgents, or freedom fighters), що вважається одним з найвизначніших його творів. Розповідається² в цій великій поемі про повстання українців проти жорстокого польського панування.³

Шевченко показав українцям їхнє славне минуле й велике майбутнє. Він став пророком для української нації, закликаючи⁴ до боротьби за свободу:

... вставайте,
Кайдани порвіте⁵
І вражою⁶ злою кров'ю
Волу окропіте!⁷

Царський уряд Росії, під яким тоді була Україна, заслав Шевченка в середню Азію, заборонивши йому писати й малювати. Поет провів 10 років на заслання, повернувся хворою людиною і незабаром помер.

Значення творчості Шевченка для розвитку української нації надзвичайно велике. Твори Шевченка збудили український народ від летаргічного⁸ сну. Вони допомогли скасувати російське кріпацтво в 1861-му р. На творах Шевченка виховувалися цілі покоління борців за свободу й незалежність України, бо

В своїй хаті своїй й правда,
І сила, і воля.

В И С Л О В И

на шовку	silk-lined
у мене в роті гірко	I have a bitter taste in my mouth
гірко на душі	I am sick at heart
і на словах, і на ділі	in word and deed
справа полягає в тому, що	the thing is that

1 bought freedom, redeemed. 2 is told. 3 rule. 4 calling. 5 break your chains. 6 ворожою. 7 besprinkle. 8 lethargic.

труднощі полягають у	the difficulties lie in
стати в пригоді	to be of use
ставити п'єсу на сцені	to stage a play
загальні вибори	general election
підняти на сміх	to ridicule, to laugh at
підняти зброю	to take up arms
цілий день	the whole day

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition IN:

1. в, у, на (of place)

The Dnieper is the biggest river in Ukraine.	Дніпро — найбільша ріка в Україні.
Kyiv is one of the largest cities in Europe.	Київ — це одне з найбільших міст в Європі.
I like to sit in the sun.	Я люблю сидіти на сонці.

2. в, у (of time)

We saw her in May.	Ми бачили її в травні.
Cherry trees bloom in April.	Вишні цвітуть у квітні.

3. через, за (of future)

Our teacher will be back in a week.	Наш учитель повернеться за (через) тиждень.
-------------------------------------	---

4. в, у (of situation)

He is in danger.	Він у небезпеці.
I am in trouble.	Я в грі.

5. в, у, (of appearance)

Our textbook is in two volumes.	Наш підручник у двох томах.
Beer is sold in bottles.	Пиво продається в пляшках.

6. в, у (of cause and goal)

I said nothing in reply.	Я нічого не сказав у відповідь.
They came in hope of getting some money.	Вони прийшли в надії дістати трохи грошей.

7. в (of direction)

Columbus sailed in a westerly direction.	Колумб плив у напрямку на захід.
--	----------------------------------

8. в, по (of means)

I wrote him in Ukrainian.	Я написав йому по-українському.
---------------------------	---------------------------------

Explain that in a few words.	Поясніть це в кількох словах.
------------------------------	-------------------------------

9. в(у), під час (of weather or surrounding)

They are sitting in the dark and talking.	Вони сидять у темряві й розмовляють.
It happened at sea in a storm.	Це сталося на морі підчас бурі.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

Shevchenko monuments stand in Kyiv, in Kharkiv, and in many other cities. What do you see in this picture? She saw me in June. They will be back in five minutes. Are you in danger? No, I am in good health. Milk is sold in bottles. The fox ran in a southerly direction. Say it to me in Ukrainian. Don't sit in the dark.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Що казав філософ Сковорода про щастя людини? Хто поклав основи для нової української літератури? Які твори він написав? Ким був Тарас Шевченко замолоду? Коли з'явилася його перша книга поезій і як вона називалася? Яка його поема появилася рік пізніше? Як ставився царський уряд Росії до Шевченка і що він з ним зробив? У чому полягає значення творчості Шевченка? Як висловився Шевченко про свободу й незалежність України?

С Л О В Н И К

адже	nevertheless, however
Азія, f.	Asia

багáтство, <i>n.</i>	riches, wealth
багáтства	
ва́жко, <i>adv.</i>	heavily
ви́бір, <i>m.</i>	selection, choice;
ви́бори	<i>pl.</i> election
ви́годувати, <i>perf.</i>	to bring up, to rear
ви́годую	
ви́годуєш	
ви́годує	
ви́годуємо	
ви́годуєте	
ви́годують	
ви́ховувати — ви́ховати	to bring up
ви́ховую	ви́ховаю
ви́ховуєш	ви́ховаєш
ви́ховує	ви́ховає
ви́ховуємо	ви́ховаємо
ви́ховуєте	ви́ховаєте
ви́ховують	ви́ховають
ви́нчатися — по́винчатися	to be married
ви́нчаюся	по́винчаюся
ви́нчаєшся	по́винчаєшся
ви́нчається	по́винчається
ви́нчаємося	по́винчаємося
ви́нчаєтеся	по́винчаєтеся
ви́нчаються	по́винчаються
Га́лин, -а, -е, -і	Halyna's, Ann's
Га́ля, <i>f.</i>	dim. of Halyna
ге́нійський, -а, -е, -і	of genius, highly gifted
гі́рко, <i>adv.</i>	bitterly, painfully
ді́ло, <i>n.</i>	business, affair
ді́ла	
до́звіл, <i>m.</i>	permission
до́зволи	
жа́лкувати	to regret, to deplore, to be
жа́лкую	sorry
жа́лкуєш	
жа́лкує	
жа́лкуємо	
жа́лкуєте	
жа́лкують	

жва́вий, -а, -е, -і	lively, active
забо́літи, <i>perf.</i>	to begin to ache, to hurt
забо́літь	
забо́лять	
зага́льний, -а, -е, -і	general
загляда́ти — загля́нути	to look in, to peep in
загляда́ю	загля́ну
загляда́єш	загля́неш
загляда́є	загля́не
загляда́ємо	загля́немо
загляда́єте	загля́нете
загляда́ють	загля́нуть
зали́бки, <i>adv.</i>	willingly
за́молоду, <i>adv.</i>	in one's youth
захо́плено, <i>adv.</i>	with admiration, enthusia- stically; gladly
касува́ти — скасува́ти	to annul, to abolish
касу́ю	скасу́ю
касу́єш	скасу́єш
касу́є	скасу́є
касу́ємо	скасу́ємо
касу́єте	скасу́єте
касу́ють	скасу́ють
кріпа́к, <i>m.</i>	serf
кріпа́к	
ла́стівка, <i>f.</i>	swallow
ла́стівка	
майбу́тній, -я, -е, -і	future
малюва́ти — намалюва́ти	to paint, to picture
малю́ю	намалю́ю
малю́єш	намалю́єш
малю́є	намалю́є
малю́ємо	намалю́ємо
малю́єте	намалю́єте
малю́ють	намалю́ють
мерщи́й, <i>adv.</i>	quick, quickly
надзвича́йно, <i>adv.</i>	unusually

Наза́р, <i>m.</i>	Nazar	
наряджа́ти — наряджа́ю наряджа́еш наряджа́є наряджа́ємо наряджа́єте наряджа́ють	наряди́ти наряджу́ наряди́ш наряди́ть наряди́мо наряди́те наряди́ть	to dress, to smarten
на́ція, <i>f.</i> на́ції		nation
недо́брий, -а, -е, -і		not good, bad
оре́л, <i>m.</i> орли́		eagle
підніма́ти — підніма́ю підніма́еш підніма́є підніма́ємо підніма́єте підніма́ють	підня́ти підніму́ підніме́ш підніме́ підніме́мо підніме́те підніму́ть	to raise to
пізна́ння, <i>n.</i>		knowledge, perception
покида́ти — покида́ю покида́еш покида́є покида́ємо покида́єте покида́ють	поки́нути поки́ну поки́неш поки́не поки́немо поки́нете поки́нуть	to leave, to desert; to quit
поляга́ти поляга́є поляга́ють		to consist in
поховáти, <i>perf.</i> поховáю поховáеш поховáє поховáємо поховáєте поховáють		to bury; to hide

приго́да, <i>f.</i> приго́ди		adventure, event
продава́тися прода́ється прода́ються		to be sold
прокида́тися — прокида́юся прокида́єшся прокида́ється прокида́ємося прокида́єтеся прокида́ються	проки́нутися проки́нуся проки́нешся проки́неться проки́немося проки́нетесь проки́нуться	to wake up, to awake
проро́к, <i>m.</i> проро́ки		prophet, seer
проща́ти — проща́ю проща́еш проща́є проща́ємо проща́єте проща́ють	прості́ти просту́ прості́ш прості́ть прості́мо прості́те прості́ть	to forgive, to pardon
ріве́нь, <i>m.</i> рівні́		level
розлуча́ти(ся) розлуча́ю(ся) розлуча́еш(ся) розлуча́є(ть)ся розлуча́ємо(ся) розлуча́єте(ся) розлуча́ють(ся)	розлучи́ти(ся) розлучу́(ся) розлучи́ш(ся) розлучи́ть(ся) розлучи́мо(ся) розлучи́те(ся) розлуча́ть(ся)	to part, to separate
сві́тлий, -а, -е, -і		light, bright, illustrious
Сковорода́, Г.		H. Skovoroda, Ukrainian philosopher
смерть, <i>f.</i>		death
со́кіл, <i>m.</i> со́коли		falcon, hawk
сцѐна, <i>f.</i> сцѐни		stage, scene, act

тёмрява, <i>f.</i>	dark, darkness
філбсоф, <i>m.</i> філбсофи	philosopher
цїлувати — поцїлувати	to kiss
цїлїю	поцїлїю
цїлїєш	поцїлїєш
цїлїє	поцїлїє
цїлїємо	поцїлїємо
цїлїєте	поцїлїєте
цїлїють	поцїлїють
шлюб, <i>m.</i> шлюбн	marriage
шовк, <i>m.</i> шовкї	silk
щастя, <i>n.</i>	happiness, luck

ШІСТДЕСЯТ ДРУГА ЛЕКЦІЯ — SIXTY-SECOND LESSON

НА ПЕРШІ ГУЛІ¹

(Урївок із п'єси Степана Васильченка)

ОЛЕНА (лукаво): Мамо, мамо!

ВАСИЛИНА: Чогó, дóчка?

О. Скільки мені рóків?

В. (дúмає). Ма́буть вісімна́дцять пі́де . . .

В цїй порі́ я вже дївува́ла², а ти дóсі ма́буть дúмаєш, що ти малéнька.

О. Чому́ ж ви мені нічо́го не ка́жете, ма́мо?

В. Що́ ж то́бі ка́зати?

О. То́ я вели́ка вже, ма́мо?

В. Сама́ про це мýсиш зна́ти. . .

О. (соромліво). Ма́мо, ма́мо, я хо́чу вам щось сказа́ти.

В. Ну, то́ й кажи́.

О. Може́ вже мені́ й на ву́лицю ході́ти мо́жна?

В. (сміється). Бач³, куди́ вона́ хї́лить, а я собі́ й ба́йду-же, — хай же то́бі, дóчка, про це́ й не сні́ться!

О. Чогó, ма́мо?

В. Ба́тько не пу́стить. . .

О. А та́то про це́ й зна́ти не бу́дуть. (Ту́литься до ма́тері. Га́ряче). Ма́монько⁴, голу́бонько⁴, пу́стїть. Он Мару́ся й Ода́рка хо́дять уже́, а я ж одно́літка з ні́ми. Уже́ й смі́ятися з ме́не почи́нають. Ка́жуть, що ме́не й дóсі ка́шею году́ють молóчною. Ма́мо, пу́стїть! . .

В. (нерішúче). Ну, та неха́й же, побáчимо.

О. Сьо́годні пу́стїть!

В. Та́ й чо́го це то́бі так прїспі́ло?⁵

О. Бо́ вже мені́ перека́зували і вчо́ра, і сьо́годні, щоб ви́ходила. Ода́рка ка́зала, що за́йде по ме́не. Кажі́ть, ма́мо, мо́жна? (Зазира́є пї́льно в о́чі, да́лі ра́дісно). Пу́стїли, пу́стїли!

1 good time, merriment. 2 I was an adult girl (unmarried). 3 just look.
4 dim. of ма́ма, voc.; dim. of голу́бка (dove), voc. 5 what is the reason for the urgency? 6 if only.

В. Ще побачимо, що батько скаже.

О. Ні, ні, годі вже — татові про це байдуже, абіґ ви пустіли. . . Ох! . . . пустіли. . .

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА, IV

(Нова доба, II)

Справу Шевченка продовжував Пантелеймон Куліш (1819—1897), який, між іншим, уперше переклав українською мовою твори Шекспіра й Байрона, а також Біблію. Він написав перший історичний роман в українській літературі — „Чорна рада” (1857) — на тему з козацько-гетьманської доби. Однак першим прозаїком у новій українській літературі треба вважати Григорія Квітку-Основ'яненка (1778—1843), автора повістей „Маруся” (1833) і „Сердешна Оксана” (1841) та кількох оповідань із життя українського села.

До найвизначніших письменників другої половини XIX-го ст. належить Марко Вовчок (1834—1907), учениця Шевченка, що в своїх оповіданнях зображувала життя кріпаків. Її „Народні оповідання” (1857) написані доброю народною мовою. Великим реалістом показав себе Іван Нечуй-Левицький (1838—1918), автор повістей „Микола Джеря” (1878), „Кайдашева сім'я” (1879) — із життя українського села. На тему з життя української інтелігенції написано його роман „Хмари” (1874). Реалістичний напрям в українській літературі продовжував Панас Мирний (1849—1920), що в романі „Хіба ревуть воли, як ясла повні” (1880) показав цілу добу і дав добру психологічну мотивацію вчинків своїх героїв.

Щодо величчя й заслуг перед українською літературою Іван Франко (1856—1916) займає друге місце, після Шевченка. Поет, письменник, мовознавець, учений дослідник літератури, — у всіх цих галузях Франко залишив тривалий слід. Це був

Вічний революціонер —

Дух, що тіло рве до бою,

Рве за поступ, щастя й волю. . .

Широко відомою стала Франкова поезія „Каменярі”. Його повість „Борислав сміється” (1882) розповідає про життя нафтових робітників та їхню боротьбу за свої права. У повісті „Захар Беркут”² (1882) Франко дав яскравий малюнок із життя українців XIII-го сторіччя в Карпатах.

В галузі драматургії великі заслуги мають Марко Кропивницький (1840—1910), Михайло Старіцький (1840—1904) та, особливо, Іван Тобілевич (псевдонім:³ Карпенко-Карий, 1845—1907). Їхні п'єси дуже часто ставлять на українській сцені.

До імпресіоністичного напрямку української літератури належить письменник Михайло Коцюбинський (1864—1913), автор повісти *Fata morgana* (1904) та багатьох майстерних оповідань.

На межі XIX-го і XX-го сторіч буйно розквітла творчість Лєси Українки (1871—1913), найбільшої української поетеси. Її запальні поезії та драматичні поеми дуже збагатили українську літературу. Вона хотіла, щоб її слово стало „твердою кріцею”, „зброєю”, яка б „служила воякам”, оборонцям України.

Серед інших визначних письменників треба згадати Василя Стефаника (1871—1936), що писав оповідання з життя західноукраїнського селянства, і Ольгу Кобилянську (1863—1942) з Буковини, авторку повісти „Земля” та багатьох інших творів. Перед першою світовою війною виступив з оповіданнями Степан Васильченко (1879—1932). Він писав також п'єси з життя селян та сільської інтелігенції.

В И С Л О В И

мені байдуже

пустіть!

сміються з мене

виступати за + *acc.*

виступати проти + *gen.*

it makes no difference to me

let me go!

they laugh at me

to speak in support of

to oppose

1 poor wretch. 2 беркут—орел. 3 pseudonym, alias.

виступати в ролі (на сцені) to take part, to appear in
a role (on the stage)
особливо довго extra long
бачу, куді ви хїлите I see what is your opinion

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition INTO:

1. в(у) (of motion inside)

The student came into the classroom. Студент увійшов у клас.

He cannot look into her eyes. Він не може дивитися їй в очі.

2. на (of change or result)

His book is translated into Spanish. Його книга перекладена на еспанську мову.

We were formed into groups. Нас поділили на групи.

Translation of the Preposition OF:

1. (it indicates genitive)

Ottawa is the capital of Canada. Оттава — столиця Канади.

The sea water tastes of salt. Морська вода на смак солоні.

2. (of quantity, weight, size, etc.)

She knows both of them. Вона знає їх обох.

Most of the workers were in the eating (dining) room. Більшість робітників була в їдальні.

He is a man of great abilities. Він людина великих здібностей.

3. від (of separation, space and cause)

Poltava lies south west of Kharkiv. Полтава знаходиться на південний захід від Харкова.

She is tired of work. Вона втомлена від праці.

Her father died of disease. Її батько помер від хвороби.

4. з (of material)

The boots are made of leather. Чоботи пошиті (зроблені) зі шкіри.

5. з (used with comparatives and superlatives)

Your homework is the best of all. Ваша домашня робота найкраща з усіх.

6. про, з (of connection)

I am thinking of you. Я думаю про вас.

It is a textbook of Ukrainian. Це підручник з української мови.

Translation of the Preposition OFF:

з, осторонь, від

The book fell off my desk. Книга впала зі столу.

A car stood off the road. Авто стояло осторонь дороги.

They were a mile off shore. Вони були за мілью від берега.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

This is a wheel of the car. There is the house of my father. I don't know all of them. Canada is independent of the U. S. Edmonton lies east of Vancouver. Many Ukrainians died of the famine in 1933. A sentence is made up of words. She is the best of all. This dictionary is the best of all. Don't think of her! Do you have a good textbook of English?

II. Напишіть повні відповіді на питання:

1. Хто написав перший історичний роман в українській літературі? Хто був першим прозаїком у новій укра-

їнській літературі? Кого зображувала Марко Вовчок у своїх оповіданнях? Кого вважають за великого реаліста? Що написав Панас Мирний? Хто займає друге місце в українській літературі щодо величчя й заслуг? Хто має великі заслуги в українській драматургії? Що написав Михайло Коцюбинський? Як говорила Леся Українка про свою творчість? Яка авторка походить з Буковини? Чи ви бачили фільм „Земля” за її повістю?

С Л О В Н И К

авторка, <i>f.</i>	authoress
авторки	
байдуже, <i>adv.</i>	indifferently
Байрон	Byron
Біблія, <i>f.</i>	Bible
Буковина, <i>f.</i>	Bukovyna, a region of Ukraine
буйно, <i>adv.</i>	luxuriantly, impetuously
Василіна, <i>f.</i>	Vasylyna
Васильченко, <i>C.</i>	S. Vasylchenko, Ukrainian writer
велич, <i>f.</i>	greatness
виступати — виступити	to step forward, to appear
виступаю	виступлю
виступаєш	виступиш
виступає	виступить
виступаємо	виступимо
виступаєте	виступите
виступають	виступлять
відомий, -а, -е, -і	known
віл, <i>m.</i>	ox
волі	
вчинок, <i>m.</i>	action, act, deed
вчинки	

гаряче, <i>adv.</i>	hotly, hot, warm, warmly
дослідник, <i>m.</i>	researcher
дослідники	
драматургія, <i>f.</i>	dramaturgy
зазира́ти — зазирну́ти	to look in
зазира́ю	зазирну́
зазира́єш	зазирне́ш
зазира́є	зазирне́
зазира́ємо	зазирнемо́
зазира́єте	зазирнете́
зазира́ють	зазирну́ть
запальний, -а́, -е́, -і́	fiery; flaming
Заха́р, <i>m.</i>	Zacharias
імпресіоністичний, -а, -е, -і	impressionistic
інтелігенція, <i>f.</i>	intelligentsia
каменяр, <i>m.</i>	stonecutter
каменярі	
Кобиліянська, <i>O.</i>	O. Kobylanska, Ukrainian writer
кріця, <i>f.</i>	steel; bloom, ball
крок, <i>m.</i>	step
кро́ки	
Кропивницький, <i>M.</i>	M. Kropyvnytsky, Ukrainian playwright
лука́во, <i>adv.</i>	slyly, cunningly
Ма́рко, <i>m.</i>	Mark
Ми́рний, <i>P.</i>	P. Myrny, Ukrainian author
моло́чний, -а, -е, -і	milky, dairy
мотива́ція, <i>f.</i>	motivation
мотива́ції	
найви́значні́ший, -а, -е, -і	best; most distinguished
на́пря́м, <i>m.</i>	direction; trend; style
на́пря́ми	
не́рішуче, <i>adv.</i>	undecidedly, uncertainly

однолітка, <i>f.</i> однолітки	born in the same year
одноліток, <i>m.</i> однолітки	born in the same year
особливо, <i>adv.</i>	particularly, especially
обсторонь, <i>adv., prep. + gen.</i>	aside, off
Панас, <i>m.</i>	Panas
Пантелеймон, <i>m.</i>	Panteleymon
переказувати — переказати переказую перекажу переказуєш перекажеш переказує перекаже переказуємо перекажемо переказуєте перекажете переказують перекажуть	to retell, to tell, to relate
пильно, <i>adv.</i>	vigilantly, watchfully, diligently
поступ, <i>m.</i>	progress
прозаїк, <i>m.</i> прозаїки	prose writer
психологічний, -а, -е, -і	psychological
пускати — пустити пускаю пущу пускаєш пустиш пускає пустить пускаємо пустимо пускаєте пустите пускають пустять	to allow to go, to permit, to turn on
радісно, <i>adv.</i>	joyously
реаліст, <i>m.</i> реалісти	realist
реалістичний, -а, -е, -і	realistic
революціонер, -а, -е, -і революціонери	revolutionary

ревіти реву ревеш реве ревемо ревете ревуть	to bellow; to roar
селянство, <i>n.</i>	peasantry
сільський, -а, -е, -і	rural, rustic, village
соромливо, <i>adv.</i>	bashfully, shamefacedly, shyly
Старіцький, <i>M.</i>	M. Strytsky, Ukrainian writer
Степан, <i>m.</i>	Stephen
Стефанік, <i>B.</i>	V. Stefanyk, Ukrainian writer
Тобілевич (Карпенко-Карий)	I. Tobilevych, Ukrainian playwright
тривалий, -а, -е, -і	lasting
тулити(ся) — притулити(ся) тулю(ся) притулю(ся) тулиш(ся) притулиш(ся) тулить(ся) притулить(ся) тулимо(ся) притулимо(ся) тулите(ся) притулите(ся) тулять(ся) притулять(ся)	to lean, to cuddle, to press oneself
яскравий, -а, -е, -і	bright, brilliant
ясла, <i>pl.</i>	crib, manger

Д І Я Л О Г

(За романом „Чотіри шаблі” Ю. Янівського)

- ШАХАЙ: Браті партизани! Схилимо наші голови перед тими, що впали на полі бою. Brother insurgents! Let us bow our heads for those who fell on the battlefield.
- 1-й ПАРТИЗАН: Хай буде їм вічна пам'ять! Eternal glory to them!
- Ш.: Вам уже казали, куди ми йдемо. Ми йдемо здобувати зброю. . . Російський ешелон повертається з фронту й везе багато зброї. Ми мусимо її відібрати. You were already told where we are going. We are going to get weapons. The Russian troop train is returning from the front and carries many weapons. We must seize it.
- 2-й ПАРТИЗАН: А чим? With what?
- Ш.: Ми перекопаємо колію і переріжемо дорогу ешелонів. Ворог не знає, скільки нас усього є. . . We shall dig across the tracks and cut the path of the troop train. The enemy doesn't know, how strong we are.
- 2-й П.: А нащо нам стільки зброї? Why do we need so many weapons?
- Ш.: Товариство! Хай вийдуть наперед усі ті, хто боїться. . . Хай ми на них подивимось і поглузуємо з боягузів! Friends! Let those step forward who are afraid. . . Let us see them and mock the cowards.
- 1-й П.: А потім ми проженемо їх від нас, бо ми всі прийшли сюди тільки своєю волею, по своїй охоті. And after that we will dismiss them, because all of us came here only by our own will, by our own wishes.
- Ш.: Правильно! Ми прийшли сюди добровільно. Партизани, витріть слізи тим своїм сусідам, що плачуть уже, сідаючи до вагонів! Right. We came here voluntarily. Insurgents, let us dry the tears of our fellow-insurgents who are already weeping while boarding the train!

- 2-й П.: Я ще не плачу. . . I am not weeping yet. . .
- Ш.: Чи ти знаєш, скільки нам треба зброї? Ти, може, чув, скільки пудів пшениці коштує гвинтівка? Do you know how many weapons we need? You probably have heard how many poods of wheat a rifle costs?
- 2-й П.: Чув. Зброя тепер дорога. Її ніде не дістанеш. I've heard. Weapons are expensive now. You can't get them anywhere.
- Ш.: А може ти боїшся гранати? Maybe you're afraid of a grenade?
- 1-й П.: Якщо він боягуз, нехай іде додому! If he is a coward, let him go home!
- Ш.: Браті партизани! Сідайте до вагонів. Перемога буде наша! Brother insurgents! Let us get on the train. Victory will be ours!

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА, V

(Нова доба, III)

На початку XX-го ст. появилися перші українські модерністи. Серед них найвизначнішими були поети Олександр Олесь (1878—1944) і Григорій Чупрінка (1879—1921) та письменник Володимир Винниченко (1880—1951). Останні два брали активну участь у визвольній боротьбі за незалежність України. Григорія Чупрінку розстріляли комуністи в Києві.

Протягом двадцятих років в українській літературі появилася багато літературних напрямів та шкіл, а ще більше поетів, письменників, літературознавців і критиків. Цей час називаємо літературним відродженням. Серед визначних діячів цього відродження були поети Павло Тичина, Максим Рильський, Володимир Сосюра, Євген Плужник, Микола Бажан, письменники Григорій Косінка, Валеріян Підмогильний, Юрій Янівський, Микола Хвильовий, драматург Микола Куліш, письменник і режисер Олександр Довженко, літературознавці Сергій Єфремов і Мико-

ла Зéров, режисёр Лесь Кúрбас. Українська література цього часу збагатилася новими творами різних жанрів.

Але підчас погрому української культури в тридцятих роках комуністи розстріляли або безповоротно заслали в концтабори понад двісті українських письменників. Таким чином, російські комуністи насильно загальмували вільний розвиток української літератури.

Сучасна українська література під радянським режимом обмежена у своїх можливостях. Там автори книжок мусять хвалити комуністичний лад, хоч вони його, можна думати, ненавидять.

Українські письменники на еміграції мають повну свободу. Найвизначніші з них: поети Євгén Маланюк, Михайло Орест і Оксана Лятурінська, прозаїки Улас Самчук, Іван Багряний і Василь Чаплéнко, літературознавці Дмитро Чижевський і Володимир Державин (обидва жили в Німеччині) та мовознавці Митрополит Іларіон (д-р Іван Огієнко), Роман Смаль-Стоцький, професор Маркетського університету, Юрій Шевельов-Шéрех, професор Колумбійського університету, Ярослав Рудницький, професор Манітобського університету, і проф. Пантелеймон Ковалів, що жив у Вашингтоні.

* * *

Живі, Україно, живі для краси,
Для сили, для правди, для волі! . .
Шумі, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.

До суду тебе не скують ланцюги,
І руки не скрутять ворожі;¹
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.

Стоять, присягають тобі на шаблях
І жити і вмерти з тобою,
І прапори рідні в кривавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!

Олександр Олесь (1878—1944)

¹ the enemy's hands will not bind you.

ВИСЛОВИ

своєю волею
воля ваша
він (вона) на волі
д-р І. Огієнко

at one's own will
as you please, as you like
he (she) is at large
Dr. I. Ohienko; I. Ohiyenko,
Ph. D.

вітер прогнав хмари

the wind blew away the
clouds

бути під судом
віддати під суд
мороз скував ріку
у вас вірний годинник?
на сторожі

to be on trial
to prosecute, to put on trial
the river is frozen over
is your watch right?
on guard

ГРАМАТИКА

Translation of the Prepositions ON:

1. на, по (of place and direction)

Put it on the floor.

Покладіть це на підлогу.

Ukraine is bordered on the
north by Whiteruthenia
and Russia.

Україна межує на півночі
з Білоруссю і Росією.

The ball hit me on the head.

М'яч ударив мене по голо-
ві.

2. за (of cause)

On my mother's advice, I
drink a great deal of milk.

За порадою матері я п'ю
багато молока.

3. на, від (of dependence)

The overcoat hangs on a hook
(hanger).

Пальто вісить на вішалці.

Children depend on their
parents.

Діти залежать від батьків.

4. про, з (of topic or connection)

It's a book on T. Shevchenko.

Це книга про Т. Шевченка.

Congratulations on your
success!

Поздоровляю з успіхом.

5. у, в (of condition)

The whole structure is on fire. Вся будівля у вогні.

6. в, у (of time)

He came on Thursday. Він прийшов у четвѣр.
I saw him on Sunday. Я бачив його в неділю.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

The book is on the desk. Canada borders on the south with the U. S. The stone hit me in the knee. On his doctor's advice he gave up smoking. Her hat hangs on the hanger. My hat is on my head. Our teacher lectures (робить доповіді) on Shakespeare. The car is on fire. When is your day off? My day off is always (on) Sunday.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Хто з українських модерністів брав активну участь у визвольній боротьбі? Які роки називаємо літературно-культурним відродженням? Хто вчинив погром української літератури в тридцятих роках? Скільки українських письменників загинуло підчас погрому? Що мусять робити тепер письменники в Україні? Чи українські письменники на еміграції мають свободу?

С Л О В Н И К

Бажан, М.	М. Bazhan, Ukrainian poet
безповоротно, <i>adv.</i>	irreversibly, irrevocably
боягуз, <i>m.</i> боягузи	coward
Винниченко, В.	V. Vynnychenko, Ukrainian writer
вихідний, -а, -е, -і	day off; free

вкривати — вкриваю вкриваєш вкриває вкриваємо вкриваєте вкривають	вкрити вкрію вкрієш вкріє вкріємо вкрієте вкріють	to cover
відбирати — відбираю відбираєш відбирає відбираємо відбираєте відбирають	відібрати відберу відбереш відбере відберемо відберете відберуть	to confiscate; to take away
вірний, -а, -е, -і ганьба, <i>f.</i> гвинтівка, <i>f.</i> гвинтівки		loyal, devoted; correct shame, disgrace; scandal rifle
глузувати — глузую глузуєш глузує глузуємо глузуєте глузують	поглузувати поглузую поглузуєш поглузує поглузуємо поглузуєте поглузують	to ridicule, to mock, to laugh at
граната, <i>f.</i> гранати		grenade
Державин, В.		V. Derzhavyn, Ukrainian literary scholar
добровільно, <i>adv.</i>		voluntarily
Довженко, О.		O. Dovzhenko, Ukrainian film producer
драматург, <i>m.</i> драматурги		playwright
ешелон, <i>m.</i> ешелони		echelon; troop train
Євген, <i>m.</i>		Eugene

Єфре́мов, С.	S. Yefremov, Ukrainian literary scholar
жанр, <i>м.</i> жанри	genre, style, kind
здобува́ти — здобу́ти здобува́ю здобу́ду здобува́єш здобу́деш здобува́є здобу́де здобува́ємо здобу́демо здобува́єте здобу́дете здобува́ють здобу́дуть	to get, to obtain, to acquire
Ковалі́в, П.	P. Kovaliv, Ukrainian linguist
ко́лія, <i>ф.</i> ко́лії	track; line
Коси́нка, Г.	H. Kosynka, Ukrainian writer
крива́вий, -а, -е, -і	bloody
кри́тик, <i>м.</i> кри́тики	critic
Кулі́ш, Мико́ла	M. Kulish, Ukrainian playwright
Ку́рбас, Лесь	Les Kurbas, Ukrainian stage producer
ланцю́г, <i>м.</i> ланцю́ги	chain
Ляту́рїнська, О.	O. Lyaturynska, Ukrainian poetess
Маланю́к, Є.	Ye. Malanyuk, Ukrainian poet
митропо́літ, <i>м.</i> митропо́літи	metropolitan
модерні́ст, <i>м.</i> модерні́сти	modernist
навкруги́, <i>adv.</i>	around

наперéд, <i>adv.</i>	in advance; forward, on, forth
на́що, <i>adv.</i>	what for, wherefore, why
нена́видіти — знена́видіти нена́виджу знена́виджу нена́видиш знена́видиш нена́видить знена́видить нена́видимо знена́видимо нена́видите знена́видите нена́видять знена́видять	to hate
обме́жений, -а, -е, -і, <i>р. р. р.</i>	limited
Огі́єнко, І.	I. Ohiyenko, Ukrainian linguist
Оле́сь, О.	O. Oles, Ukrainian poet
Оре́ст, М.	M. Orest, Ukrainian poet
охо́та, <i>ф.</i>	wish, desire
партиза́н, <i>м.</i> партиза́ни	insurgent, partisan
переко́пувати — перекопа́ти переко́пую перекопа́ю переко́пуєш перекопа́єш переко́пує перекопа́є переко́пуємо перекопа́ємо переко́пуєте перекопа́єте переко́пують перекопа́ють	to dig across, to dig over again
перері́зувати — перері́зати перері́зую перері́жу перері́зуєш перері́жеш перері́зує перері́же перері́зуємо перері́жемо перері́зуєте перері́жете перері́зують перері́жуть	to cut across
Підмогі́льний, В.	V. Pidmohylny, Ukrainian writer
Плу́жник, Є.	Ye. Pluzhnyk, Ukrainian poet
пра́пор, <i>м.</i> прапо́рі	flag

присягати — присягнути	to swear, to take an oath
присягаю присягну	
присягаєш присягнеш	
присягає присягне	
присягаємо присягнемо	
присягаєте присягнете	
присягають присягнуть	
проганяти — прогнати	to drive away;
проганяю прожену	to dismiss
проганяєш проженеш	
проганяє прожене	
проганяємо проженемо	
проганяєте проженете	
проганяють проженуть	
пуд, <i>m.</i>	pood; 16 kilograms
пуді	
режисёр, <i>m.</i>	stage (or film) producer;
режисери	director
розстрілювати — розстріляти	to execute, to kill by shooting
розстрілюю розстріляю	
розстрілюєш розстріляєш	
розстрілює розстріляє	
розстрілюємо розстріляємо	
розстрілюєте розстріляєте	
розстрілюють розстріляють	
Рудницький, Я.	J. B. Rudnyckyj, Ukrainian linguist
Сергій, <i>m.</i>	Serge
сковувати — скувати	to chain; to hold;
сковую скую	to forge
сковуєш скуєш	
сковує скує	
сковуємо скуємо	
сковуєте скуєте	
сковують скують	
Смаль-Стоцький, Р.	R. Smal-Stocki, Ukrainian scholar
Сосюра, В.	Sosyura, Ukrainian poet
сторóżа, <i>f.</i>	guard, watch

суд, <i>m.</i>	court
схиляти — схилити	to bow; to incline, to bend
схиляю схилю	
схиляєш схилиш	
схиляє схилить	
схиляємо схилимо	
схиляєте схилите	
схиляють схилять	
фронт, <i>m.</i>	front
фронти	
хвалити — похвалити	to praise, to commend
хвалю похвалю	
хваляш похвалиш	
хвалять похвалять	
хвалямо похвалямо	
хваляте похваляте	
хвалять похвалять	
Хвильовий, М.	M. Khvylovy, Ukrainian writer and publicist
Чижевський, Д.	D. Chyzhevsky, Ukrainian literary scholar
Шевельов-Шерех, Ю.	G. Y. Shevelov-Sherekh, Ukrainian linguist
Янівський, Ю.	Yu. Yanovsky, Ukrainian writer

Д І Я Л О Г

(Малювання й рисування)

- ОРЕСТ: Вікторе! Де ти про-
падаєш по суботах? Victor! Where are you on
Saturdays?
ВІКТОР: Я ходжу на курс
малювання. I attend a painting course.
О.: Чим же ти малюєш? What do you paint with?
В.: Олійними фарбами. With oil paint.
О.: Портрети? Portraits?
В.: І портрети, й пейзажі. Both portraits and land-
scapes. One of my pictures
Одну мою картину вже
прийняли на виставку. has been accepted for the
exhibition.
О.: Поздоровляю! Бажаю
тобі одержати першу
премію. Congratulations! I hope
(wish) you receive the
first prize.
В.: Ну, до цього мені ще
далеко. Якщо відзна-
чать, то я й цим буду
задоволений. Well, I am sure I won't get
it. If they will award me
with honorable mention,
I'll be satisfied.
О.: Мені подобається гра-
фіка. Коли я ходив на
креслярські курси, учі-
тель завжди хвалив мої
рисунки. I like graphic arts. When I
attended the draftsman
courses, the teacher al-
ways praised my draw-
ings.
В.: Якщо ти вже кресляр і
маєш хист, можеш лег-
ко стати графіком. If you are already a draft-
sman and have talent, you
may become an artist
easily.
О.: Так то так, але треба
знайти доброго вчителя. Yes. But I have to find a
good teacher.
В.: Пригадуєш портрет
Гетьмана Мазепи? Do you remember the port-
rait of Hetman Mazepa?
О.: Який? Той, що на об-
кладинці журналу "Ве-
сёлка"? Which one? On the front
page of the magazine
Rainbow?
В.: Так. Yes.
О.: Пригадую. Чудовий пор-
трет! I remember it. A wonderful
portrait!

- В.: То робота мистця Івана That is the work of Ivan
Кейвана. Він живе в на- Keywan. He lives in our
шій дільниці. block.
О.: Гм! Треба заїхати й по- Hm! I should drop in and
говорити. speak with him.
В.: Бажаю успіху! I wish you success.
О.: Дякую. Thank you.
В.: На все добре! Я зайду Good-bye! I must drop in
до голярні підстригтися. the barber shop and get
a haircut.
О.: Бувай здоров! Good-bye!

МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ

Мистецтво України стоїть на високому рівні з най-
давніших часів.

Україна княжої доби „мала свою досить розвинену
архітектуру ще до офіційного прийняття християнства”
(„Енциклопедія українознавства”, том III, стор. 802). Му-
рвані храми XI-го й пізніших сторіч викликають подив
і захоплення сучасних глядачів. Катедра Св. Софії в Києві,
церкви й будівлі в Чернігові, Львові та інших містах — це
зразки високого архітектурного мистецтва, на якому по-
мітний візантійський вплив. Широко відомий стиль укра-
їнського барокко гетьманських часів. На початку XX-го
ст. прославився архітектор Василь Кричевський (1872—
1952), за проєктом якого збудовано будинок Полтавсько-
го музею. Внутрішнє й зовнішнє оформлення цього будин-
ку має виразний український національний стиль. Репро-
дукції оформлення цього музею можна оглянути в „Енци-
клопедії українознавства”, том III, стор. 813.

Княжа доба відома своїм монументальним малярством,
переважно церковним. Традиції цього малярства проявля-
ються і в наші часи. Серед українських малярів нової доби
здобули собі славу Дмитро Левіцький (1735—1822), Во-
лодимир Боровиковський (1757—1825), Тарас Шевченко
(1814—1861), Сергій Васильківський (1854—1917), Мико-
ла Самокиш (1860—1943), Олекс Новаківський (1872—
1935) та багато інших. Репродукції їхніх картин можна
оглянути в згаданій вище енциклопедії (стор. 827—831).

Українське різьбарство не відстає від інших видів мистецтва. З перших різьбарів в Україні відомий Іван Мартос (1754—1835). За проєктом різьбаря Михайла Микешина (1836—1896) збудовано пам'ятник Богданові Хмельницькому в Києві. Пам'ятники Тарасові Шевченкові стоять у Харкові, Києві, Каневі та інших містах. Дуже цікавий пам'ятник роботи Сергія Литвиненка стоїть на могилі Івана Франка у Львові. До сторіччя з дня смерті Тараса Шевченка у Вінніпезі поставлено пам'ятник Тарасові Шевченкові за проєктом різьбаря Андрія Дараганя. Серед сучасних українських різьбарів в Америці відомий на весь світ Олександр Архипенко.

Графіку застосовували вже в євангеліях XI-го ст. Там знаходимо гарні заставки. Дуже розквітла графіка в козацько-гетьманську добу, коли був поширений стиль барокко. На підставі творів того часу графік Юрій Нарбут (1886—1920) створив свій оригінальний стиль, який тепер уважають національним. Між іншим, Юрій Нарбут — автор грошових знаків, що вживалися в 1918—1920 рр., а Василь Кричевський — автор сучасного оформлення державного герба, Тризуба.

ВИСЛОВИ

по дорозі	along the road
тепер я пропав(-ла)!	now I am lost!
увесь день пропав	the whole day has been wasted
де ви весь час пропадали?	where have you been all this time?
наскільки я пригадую	as far as I remember
тут щось не так	there is something wrong here
ні так, ні сяк	neither this way nor that
хай буде так!	let it be so!
високий рівень культури	a high standard of culture
нижче (вище) рівня моря	above (below) sea level
на мій подив	to my surprise
вона не має впливу на своїх дітей	she has no influence over her own children

за проєктом
глядачі
грошовий знак

after the project
audience, viewers
banknote

ГРАМАТИКА

Translation of the Preposition OUT OF:

1. поза, без (of surroundings)

He is out of danger.	Він поза небезпечкою.
We were out of work.	Ми були без роботи.

2. з (of motion from within)

He took his wallet out of his pocket.	Він вийняв гаманець із кишені.
Get out of here!	Геть звідси!

3. з (of a component or material)

What is it made of?	З чого це зроблено?
He took two men out of our group.	Він узяв двох чоловіків з нашої групи.

4. з-за (із-за) (of cause or motives)

I did it only out of gratitude.	Я зробив це лише із-за вдячності.
---------------------------------	-----------------------------------

5. (of lack, etc.)

The book is out of print.	Книга розпродана.
Your car is out of order.	Ваше авто не в порядку.
This radio is out of use.	Це радіо вийшло з ужитку.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

The car was out of gas. Are you out of work? Don't do that out of gratitude! We took the parcel out of the car. The boots are made out of leather. Take three students out of the group. Your fountain pen is out of order. I took \$10 out of my wallet and gave it to the poor man. The man shouted, "get out of here; I don't need your gratitude!" I went away and finally was out of danger.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Які храми викликають подив і захоплення? Який стиль української архітектури широко відомий? Чим прославився архітектор і мистець Василь Кричевський? За чийм проектом збудовано пам'ятник Богданові Хмельницькому? В яких містах стоять пам'ятники Тарасові Шевченкові? Хто з українських різьбарів в Америці відомий на весь світ? Хто створив оригінальний стиль у графіці? Хто автор сучасного оформлення Тризуба?

С Л О В Н И К

Архіпенко, О.	A. Archipenko, Ukrainian sculptor
архітектор, <i>м.</i>	architect
архітектори	
архітектурa, <i>ф.</i>	architecture
архітектурний, -а, -е, -і	architecture
баро́кко, <i>н.</i>	baroque
Боровиковський, В.	V. Borovykovsky, Ukrainian painter
Васильківський, С.	S. Vasytkivsky, Ukrainian painter
вдя́чність, <i>ф.</i>	gratitude
вну́трішній, -я, -е, -і	interior, inside, internal
гамане́ць, <i>м.</i>	wallet
гаманці	
гляда́ч, <i>м.</i>	spectator, playgoer;
глядачі	<i>pl.</i> audience, viewers
голя́рня, <i>ф.</i>	barber shop
голя́рні	
гра́фік, <i>м.</i>	drawer of graphs; artist
гра́фіки	
гра́фіка, <i>ф.</i>	graphic art
Дарага́н, А.	A. Darahan, Ukrainian sculptor

ді́льнийця, <i>ф.</i>	section, sector, district,
ді́льніці	block
заї́жджа́ти — заї́хати	to drive in, to drop in (by vehicle); to turn in
заї́жджаю́	заї́ду
заї́жджає́ш	заї́деш
заї́жджає́	заї́де
заї́жджаємо́	заї́демо
заї́жджаєте́	заї́дете
заї́жджають	заї́дуть
за́ста́вка, <i>ф.</i>	illumination, vignette
за́ста́вки	
зга́даний, -а, -е, -і, <i>р. р. р.</i>	mentioned
знак, <i>м.</i>	sign, mark, symbol
зна́кі	
зо́внішній, -я, -е, -і	outer, outside, exterior
Ке́йван, І.	I. Keywan, Ukrainian artist
кресля́р, <i>м.</i>	draftsman
кресля́рі	
кресля́рський, -а, -е, -і	draftsman's
Криче́вський, В.	V. Krychevsky, Ukrainian architect and artist
Леві́цький, Д.	D. Levytsky, Ukrainian painter
Литви́ненко, С.	S. Lytvynenko, Ukrainian sculptor
малюва́ння, <i>н.</i>	painting
маля́р, <i>м.</i>	painter, artist
маля́рі	
Ма́ртос, І.	I. Martos, Ukrainian sculptor
Мике́шин, М.	M. Mykeshyn, White-ruthenian sculptor
мону́ментальний, -а, -е, -і	monumental
муро́ваний, -а, -е, -і, <i>р. р. р.</i>	built of stone (brick)
найда́вніший, -а, -е, -і	the oldest (most ancient)
На́рбут, Ю. (Ге́оргій)	Narbut, Ukrainian artist

Новаківський, О.	О. Novakivsky, Ukrainian
обкла́динка, f.	painter
обкла́динки	(paper) cover
олійний, -а, -е, -і	oil
оригіна́льний, -а, -е, -і	original
офо́рмлення, n.	decoration; legalization
пейза́ж, m.	landscape
пейза́жі	
підстрига́ти(ся) — підстри́гти(ся)	to cut one's hair;
підстрига́ю(ся)	підстрижу́(ся) to give a haircut
підстрига́єш(ся)	підстрижеш(ся)
підстрига́є(ться)	підстриже́(ться)
підстрига́ємо(ся)	підстрижемо́(ся)
підстрига́єте(ся)	підстрижете́(ся)
підстрига́ють(ся)	підстрижуть(ся)
по́див, m.	astonishment, wonder, surprise
поздоровля́ти — поздоро́вити	to congratulate
поздоровля́ю	поздоро́влю
поздоровля́єш	поздоро́виш
поздоровля́є	поздоро́вить
поздоровля́ємо	поздоро́вимо
поздоровля́єте	поздоро́вите
поздоровля́ють	поздоро́влять
помі́тний, -а, -е, -і	noticeable
пре́мія, f.	prize
пре́мії	
прига́дувати — пригада́ти	to remind, to remember,
прига́дую	пригада́ю to recollect
прига́дуєш	пригада́єш
прига́дує	пригада́є
прига́дуємо	пригада́ємо
прига́дуєте	пригада́єте
прига́дують	пригада́ють
прийня́ття, n.	acceptance; reception

про́єкт, m.	project
про́єкти	
пропада́ти — пропа́сти	to be lost, to vanish
пропада́ю	пропаду́
пропада́єш	пропаде́ш
пропада́є	пропаде́
пропада́ємо	пропадемо́
пропада́єте	пропадетé
пропада́ють	пропаду́ть
репроду́кція, f.	reproduction
репроду́кції	
рисува́ння, n.	drawing, sketching
рису́нок, m.	draft, sketch, scheme
рису́нки	
різьба́р, m	sculptor, carver
різьба́рі	
різьба́рство, n.	sculpture
розпроданий, -а, -е, -і, p.p.p.	sold out
Самокі́ша, М.	М. Samokysha, Ukrainian painter
фа́рба, f.	paint
фа́рби	
хист, m.	talent

Д І Я Л О Г

(Середня школа)

- A.: Які предмети викладають у середніх школах України? Which subjects are taught in high schools in Ukraine?
- B.: Дуже багато предметів! Many, many subjects!
- A.: Будь ласка, назвіть їх. Please name them.
- B.: Перш за все, ми маємо українську мову, українську літературу, географію, історію. . . First of all, we have the Ukrainian language, Ukrainian literature, geography, history . . .
- A.: Яких чужоземних мов навчають у середніх школах? Which foreign languages are taught in high schools?
- B.: Крім російської, ми маємо ще одну західноєвропейську мову. In addition to Russian, we have one West European language.
- A.: Яку саме? Which one exactly?
- B.: Німецьку, французьку або англійську. Це залежить від наявності охочих вивчати якусь певну мову. German, French, or English. It depends upon the number of those who wish to study a certain language.
- A.: Чи є в середній школі алгебра, геометрія, тригонометрія та фізика? Are algebra, geometry, trigonometry, and physics taught in a high school?
- B.: Так. Маємо ще хімію, зоологію, ботаніку, геологію, астрономію та інші предмети. Yes. We also have chemistry, zoology, botany, geology, astronomy, and other subjects.
- A.: Фізкультуру також? Athletics, too?
- B.: Звичайно. Мусимо робити гімнастичні вправи щодня. Naturally. We must do gymnastic exercises daily.
- A.: Чи фізичне виховання — обов'язковий предмет? Is physical education a compulsory subject?
- B.: Від нього звільняють лише калік. Only the crippled are excused from it.

ОСВІТА В УКРАЇНІ

Освічені люди в Україні завжди користувалися великою пошаною. Про освіту дбали князі й гетьмани. Напр., князь Всеволод (XI-е ст.) говорив п'ятьма мовами. Його син, князь Володимир Мономах, написав педагогічний твір "Поучення дітям". Крім церковнослов'янської, освічені люди в давній Україні знали грецьку й латинську мови. Гетьман Іван Мазепа знав кілька мов. Він вільно говорив латинською мовою, якою в той час користувалися європейські дипломати.

Дуже рано постали в Україні регулярні вищі школи або, як тоді називали, колегії. Широко відомими були такі школи: Острозька (заснована 1580-го р.), Львівська (заснована 1586-го р.), Київська (заснована 1617-го р.). Крім рідної та чужоземних мов, тут викладали математику, астрономію, природознавство та релігію.

Про розвиток освіти багато дбав київський правослашний митрополит Петро Могила. Ставши митрополитом 1632-го р., він заснував школу у Вінниці. Після його смерті Київська школа почала зватися Києво-Могилянською колегією, а пізніше академією. Звідси вийшло багато вчених, поетів, письменників та релігійних діячів. У XVII-му ст. до Києва приїжджали вчитися росіяни, білоруси, румуни, болгар, серби, навіть греки та араби. Вони розносили освіту, здобуту в Києві, на весь світ.

Гетьман Іван Мазепа підняв освіту в Україні на вищий рівень. Він будував нові школи й церкви, щедро жертвував гроші на видання книжок.

1805-го року відкрито Харківський університет, перший у східній Україні, 1834-го р. — Київський. Але царський уряд Росії, під яким тоді була Україна, забороняв українську мову в школах. Тому викладовою мовою була російська. Однак у Львівському університеті, найстарішому в Україні (заснований 1784-го р.), де викладали велися¹ німецькою мовою, вже від 1848-го р. існувала катедра української мови й літератури.

У західній Україні про освіту дбав греко-католицький митрополит Андрій Шептицький. Він щедро допомагав багатьом українським письменникам і мистцям.

1917-го р. українська мова стала державною. Її почали вживати в ділових паперах. Вона стала викладовою мовою в школах та університетах.

Тепер в Україні є понад 36.000 початкових, середніх та інших шкіл, понад 140 різних інститутів та 9 університетів у містах: Львів, Харків, Київ, Одеса, Чернівці, Дніпропетровське, Ужгород... У Київському університеті навчаються² студенти не тільки з України, а й з усього світу.

**

Бачити — не бачить,	Мудра, правдива
Чути — не чує,	І жартівлива?
Мовчки говорить,	Як не вгадали,
Дуже мудре . . .	Стану в пригоді:
Хто ж то така	Річ коротенька ³ —
В світі щаслива,	КНИЖКА та й годі.

Леонід Глібів (1827—1893)

В И С Л О В И

фізична праця	manual labor, physical work
звільнити від військової служби	to exempt from military service
предмети широкого споживання	consumer's goods
хто він такий?	who is he?
хто вона така?	who is she?
ділові папери	business documents, papers
викладова мова	language of instruction
при наявності бажання	if there is a wish
я живу на другому поверсі	I live on the first floor (or second storey)
верхній (нижній) поверх будинку	top (ground) floor
вона одягла дощовий плащ	a house of ten storeys
поверх пальта	she put on a rain coat over her overcoat

1 conducted. 2 study. 3 dim. of коротка.

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition OVER:

1. над, на, через, поверх, по (of place and direction)

Her photograph hangs over mine.	Її фотографія висить над моєю.
The airplanes fly over the sea every day.	Літаки щодня літають через море.
The hat has fallen down over my eyes.	Капелюх упав мені на очі.
He wears an overcoat over his suit.	Він носить пальто поверх костюма.
We travelled over Europe.	Ми подорожували по Європі.

2. над (of advantage)

Andrusyshen's dictionary has an advantage over Podvesko's.	Андрусішинів словник має перевагу над Подвезьковим.
--	---

3. понад, більш як (of time and bigger quantity)

I stayed in Winnipeg over two weeks.	Я пробув у Вінніпезі понад два тижні (більш як два тижні).
There are over 500 students in our school.	У нашій школі є понад 500 студентів (учнів).

The Preposition ПОВЕРХ. This preposition is followed by the genitive case of a noun or pronoun:

Що ви носите поверх костюма.	What do you wear over the suit?
------------------------------	---------------------------------

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

I shall hang her picture over the calendar. How long did you travel over Canada? She has a great advantage over him. They stayed in England over four months. There are over one million inhabitants in Kyiv. Why do you wear this old overcoat over your new suit? I am going to climb over a high wall.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Скількома мовами говорив князь Всеволод? Хто написав "Поучення дітям"? Як Гетьман Іван Мазепа говорив по-латинському? Хто користувався латинською мовою в той час? Коли були засновані Київська, Львівська та Острозька школи? Що в них викладали? Коли Петро Могила став митрополитом? Хто приїжджав учитися до Києва в XVII-му ст.? Коли було відкрито Харківський університет? Хто заборонив українську мову? Коли відкрито Львівський і Київський університети? Коли українська мова стала державною? Скільки інститутів та університетів в Україні?

С Л О В Н И К

алгебра, <i>f.</i>	algebra
ара́б, <i>m.</i> ара́би	Arabian, Arab
астроно́мія, <i>f.</i>	astronomy
ботані́ка, <i>f.</i>	botany
викладо́вий, -а, -е, -і	instruction, lecturing
вихова́ння, <i>n.</i>	education
Вінни́ця, <i>f.</i>	Vinnytsya
впра́ва, <i>f.</i> впра́ви	exercise
геоло́гія, <i>f.</i>	geology
геоме́трія, <i>f.</i>	geometry
гімнасти́чний, -а, -е, -і	gymnastic
Глі́бів, <i>L.</i>	L. Hlibiv, Ukrainian poet
гре́ко-като́лицький, -а, -е, -і	Greek-Catholic
гре́цький, -а, -е, -і	Greek
диплома́т, <i>m.</i> диплома́ти	diplomat

дія́ч, <i>m.</i> діячі	promoter, leader
жарті́вливий, -а, -е, -і	playful, joking, funny
жертвувати — пожертвувати жертвую — пожертвую жертвуєш — пожертвуєш жертвує — пожертвує жертвуємо — пожертвуємо жертвуйте — пожертвуйте жертвують — пожертвують	to endow, to donate; to offer; to sacrifice
зале́жати зале́жу зале́жиш зале́жить зале́жимо зале́жите зале́жать	to depend on, to be dependent
засно́ваний, -а, -е, -і	founded; constituted
звільня́ти — звільни́ти звільняю — звільню звільняєш — звільниш звільняє — звільнить звільняємо — звільнимо звільняєте — звільните звільняють — звільнять	free; to discharge
здобу́тий, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	attained, obtained, gotten (got), won
зооло́гія, <i>f.</i>	zoology
калі́ка, <i>m., f.</i> калі́ки	cripple
Леони́д, <i>m.</i>	Leonid
матема́тика, <i>f.</i>	mathematics
мо́вчки, <i>adv.</i>	silently, mutely
Могі́ла, <i>P.</i>	P. Mohyla, Ukrainian Orthodox metropolitan
Монома́х	Monomakh, Ukrainian prince

мудрувати	to philosophize
мудрую	
мудруєш	
мудрує	
мудруємо	
мудруєте	
мудрують	
наявність, <i>f.</i>	presence
обов'язковий, -а, -е, -і	obligatory, compulsory
однак, <i>conj.</i>	however, but
освічений, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	educated
охочий, -а, -е, -і	willing, eager, ready
педагогічний, -а, -е, -і	pedagogic
перевáга, <i>f.</i>	advantage
плащ, <i>m.</i>	cloak, coat, mantle, cape
плащі	
по́верх, <i>m.</i>	floor, storey
по́верхи	
пове́рх, <i>prep. + gen.</i>	over, above, upon
поша́на, <i>f.</i>	honor
правди́вий, -а, -е, -і	truthful, honest, true
правосла́вний, -а, -е, -і	orthodox
предме́т, <i>m.</i>	object; subject, topic, theme
предме́ти	
регуля́рний, -а, -е, -і	regular
релі́гія, <i>f.</i>	religion
релі́гії	
розно́сити — рознести́	to convey; to disperse;
розно́шу	to spread; to deliver
розно́сиш	рознесу́
розно́сити	рознесе́ш
розно́симо	рознесе́
розно́сите	рознесемо́
розно́сять	рознесе́ть

серб, <i>m.</i>	Serbian, Serb
се́рби	
спожива́ння, <i>n.</i>	consumption, use
тригономе́трія, <i>f.</i>	trigonometry
Ужгород, <i>m.</i>	Uzhhorod, a city in Ukraine
фі́зика, <i>f.</i>	physics
фізи́чний, -а, -е, -і	physical
фізкульту́ра, <i>f.</i>	physical culture, athletics
хе́мія, <i>f.</i>	chemistry
чужозе́мний, -а, -е, -і	foreign
Шепти́цький, <i>A.</i>	A. Sheptytsky, Ukrainian Greek-Catholic metropo- litan

Д І Я Л О Г

(Квіти)

- A.: Які квіти найбільш поширені в Україні? Which flowers are the most popular in Ukraine?
- B.: Там безліч квітів. Від ранньої весни до пізньої осені — це квітуча країна. There is a great number of flowers! From early spring until late fall, this is a blossoming country.
- A.: Он як! I see.
- B.: Де б я не подорожував, я бачив квітники майже перед кожною хатою. Wherever I travelled, I used to see flower-beds in front of almost every house.
- A.: Що в них росте? What grows there?
- B.: Троянди, чорнобрівці, гвоздики, айстри, барвінок, півники, тюльпани... Roses, marigolds, carnations, asters, periwinkle, irises, tulips...
- A.: Чи правда, що соняшник — національна квітка України? Is it true that the sunflower is the national flower of Ukraine?
- B.: Не знаю. У всякому разі соняшники ростуть у кожному дворі. Вони справді дуже типові для України. I don't know. In any case, sunflowers grow in every yard. Indeed, they are very typically Ukrainian.
- A.: А які квіти ростуть на степу? And which flowers grow in the steppe regions?
- B.: Пахучий чебрець, ромашки, волошки, маки... Fragrant thyme, daisies, cornflowers, poppies...
- A.: Я бачив кольорову фотокартку з якоїсь дівчини у вінку. I saw the colored photograph of a girl in the head wreath.
- B.: Українські дівчата люблять плести вінки з живих квітів і квітчати ними свої коси. Ukrainian girls like to make (wreath) headwreaths from natural flowers and to flower their braids with them.
- A.: Вони люблять ще й ворожити на ромашках. In addition, they like to tell fortunes with daisies.
- B.: Цього я не знаю. Як же вони ворожать? I don't know that. How do they tell fortunes?

- A.: Беруть ромашку і, відриваючи пелюстку за пелюсткою, кажуть "любить", "не любить"... They take a daisy and, while tearing off petal after petal, say, "he loves me," "he loves me not..."
- B.: Який же наслідок? What is the result?
- A.: Остання пелюстка покаже, чи ту дівчину хтось любить. The last petal shows whether the girl is loved.

ПРИРОДА УКРАЇНИ

Майже три чверті площі України — це рівнини. Гори займають тільки 4% поверхні. Решта — це горби й малі височини.

Найбільші з низовин України: Поліська (на півночі), Придніпрянська (від Чернігова до Дніпропетровського) та Причорноморська (від гірла Дунаю до Мелітополя). З височин треба назвати Донецький кряж, Приозівську, Подільську й Придніпрянську (на Правобережжі). Уздовж Дністра розташовані горби. Карпатські гори проходять через південно-західню територію України. Над самим Чорним морем стоять Кримські гори.

Болота знаходяться в північній Україні, вздовж річки Прип'яті. Тут ростуть великі соснові бори й дубові ліси.

Середня смуга України — суміш лісу й степу. Тут чергуються поля й діброви. Далі на південь — широкий степ.

Найбільша ріка України — Дніпро. Його довжина 2.285 км. (1430 миль). Дніпро впадає в Чорне море. Праві притоки Дніпра: Прип'ять, Рось та інші; ліві притоки: Десна, Сула та інші. До Чорного моря течуть також Бог і Дністер. Найсхіднішу частину України перетинає Дінець. З-під Кавказьких гір тече Кубань і впадає в Озівське море.

Природа України багата й різноманітна. Ліси на півночі й заході, діброви в середній смузі, безмежні поля на півдні, Карпатські й Кримські гори, — все це зумовлює різноманітність природи.

Клімат в Україні здоровий, але неоднаковий. Коли на Чернігівщині ще білють сніги, на Запоріжжі вже зеленіють поля і цвітуть сади. Лікувальний клімат Криму, найпівденнішої частини України, відомий на весь світ.

**

Моя вітчизно! В дні скорбот і труду
Тебе я не забуду.
У пам'яті твого лиця не стерти
І смерті.

Михайло Орест

В И С Л О В И

де б не	wherever
колі б не	whenever
що б не	whatever
хто б не	whoever
який би не	whichever
живі квіти	natural flowers
плесті косу	to plait, braid
стерти піт з обличчя	to mop one's face

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition PAST:

1. повз, мімо (of motion)

The boy was running past the house. Хлопець біг повз будинок (мімо будинку).

2. на (of time)

It's half past six. Зараз пів на шосту.
It's a quarter past seven. Зараз чверть на восьму.

3. понад (of age)

He (she) is past 50. Йому (їй) понад 50.

Translation of the Preposition THROUGH:

1. кризь, через

The Dnieper flows through the whole of Ukraine. Дніпро протікає через усю Україну.
She smiles through her tears. Вона всміхається кризь слізи.

2. через, за допомогою, завдяки (of means)

She succeeded through our help. Вона має успіх завдяки нашій допомозі.

We spoke through an interpreter. Ми розмовляли через (за допомогою) перекладача.

The Preposition ЗАВДЯКИ. This preposition requires the dative case of a noun or pronoun:

Ми добре говоримо по-українському завдяки нашим учителям. Thanks to our teachers we speak Ukrainian well.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

We passed through the gate. We saw a man running past the church. It was twenty minutes past nine in the evening. The man was past 40. We passed the next house and turned right. This happened in the past week. The Saskatchewan flows through Edmonton. Did you speak to him through an interpreter?

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Скільки площі в Україні займають рівнини? Як називаються найбільші низовини України? Як називаються височини? Де знаходяться болота в Україні? Яка довжина Дніпра? Куди впадає ця річка? Куди течуть Бог і Дністер? Куди впадає ріка Кубань? Де є ліси в Україні? Який клімат України? Чому кримський клімат відомий на весь світ?

С Л О В Н И К

айстра, <i>f.</i>	aster
айстри	
барвінок, <i>m., coll.</i>	periwinkle
безмежний, -а, -е, -і	boundless, infinite
болото, <i>n.</i>	swamp, marsh, bog
болоті	
височина, <i>f.</i>	elevation, hill
височини	

відривати —	відірвати	to tear off
відриваю	відірву	
відриваєш	відірвеш	
відриває	відірвє	
відриваємо	відірвемо	
відриваєте	відірветє	
відривають	відірвуть	
відсоток, <i>m.</i>		% , percentage; interest
відсотки		
вінок, <i>m.</i>		wreath, chaplet
вінкі		
волошка, <i>f.</i>		cornflower
волошки		
ворожити		to tell fortunes
ворожۇ		
ворожиш		
ворожить		
ворожимо		
ворожите		
ворожать		
впадати		to fall into
впадає		
впадають		
гвоздика, <i>f.</i>		carnation
гвоздики		
горб, <i>m.</i>		hill
горби		
діброва, <i>f.</i>		grove
діброви		
Дінець, <i>m.</i>		Donets, a river
завдяки, <i>prep. + dat.</i>		thanks to, on account of
зеленіти		to grow green, to look green
зеленію		
зеленієш		
зеленіє		
зеленіємо		
зеленієте		
зеленіють		

зумовлювати —	зумовити	to cause, to predetermine
зумовляю	зумовлю	
зумовляєш	зумовиш	
зумовляє	зумовить	
зумовляємо	зумовимо	
зумовляєте	зумовите	
зумовляють	зумовлять	
квітучий, -а, -е, -і		blossoming, flourishing
квітчати —	заквітчати	to flower
квітчаю	заквітчаю	
квітчаєш	заквітчаєш	
квітчає	заквітчає	
квітчаємо	заквітчаємо	
квітчаєте	заквітчаєте	
квітчають	заквітчають	
кряж, <i>m.</i>		ridge, mountain range
кряжі		
лікувальний, -а, -е, -і		medicative, medicinal
мак, <i>m.</i>		poppy
маки		
Мелітопіль, <i>m.</i>		Melitopil, a city
найпівденніший, -а, -е, -і		the most southern
найсхідніший, -а, -е, -і		the most eastern
наслідок, <i>m.</i>		result
наслідки		
неоднаковий, -а, -е, -і		unequal, different
низовина, <i>f.</i>		low place, lowland
низовини		
пелюстка, <i>f.</i>		petal
пелюстки		
перетинати —	перетнути	to crosscut, to intersect;
перетинаю	перетну	to flow through
перетинаєш	перетнеш	
перетинає	перетне	
перетинаємо	перетнемо	
перетинаєте	перетнете	
перетинають	перетнуть	

півник, <i>м.</i> півники	iris
пізній, -я, -е, -і	late
піт, <i>м.</i> поті	sweat
плесті плету плетеш плетє плетемо плетете плетуть	to braid, to plait; to knit, to net
поверхня, <i>ф.</i> поверхні	surface; territory
подільський, -а, -е, -і	of Podillya, a region
поліський, -а, -е, -і	of Polissya, a region
Правобережжя, <i>п.</i>	the right bank of the Dnieper
придніпрянський, -а, -е, -і	at the Dnieper
приозівський, -а, -е, -і	at the Sea of Oziv (Azov)
Прий'ять, <i>ф.</i>	Prypyat, a river
притока, <i>ф.</i> притоки	tributary
причорноморський, -а, -е, -і	at the Black Sea
рівнина, <i>ф.</i> рівнини	plain, flat place
різноманітність, <i>ф.</i>	variety, diversity
ромашка, <i>ф.</i> ромашки	daisy
Рось, <i>ф.</i>	Ros, a river
скорбота, <i>ф.</i> скорботи	sorrow
смуга, <i>ф.</i> смуги	stripe, strip; zone
сосновий, -а, -е, -і	pine

стирати —	стерти	to erase; to wipe off;
стираю	зітру	to mop
стираєш	зітреш	
стирає	зітрє	
стираємо	зітремо	
стираєте	зітрете	
стирають	зітруть	
Сулá, <i>ф.</i>		Sula, a river
текти		to flow
течє		
течуть		
тройнда, <i>ф.</i> тройнди		rose
тюльпáн, <i>м.</i> тюльпáни		tulip
фотокартка, <i>ф.</i> фотокартки		photograph
чебрець, <i>м.</i> чебреці		thyme
чорнобривець, <i>м.</i> чорнобривці		marigold

LESSON

Д І Я Л О Г

(Найкорисніша їжа)

- МАТИ: Чому не їси разового хліба? Why don't you eat brown bread?
- СИН: Я хочу білого. I want some white bread.
- М.: Який же ти нерозумний! Це ж хліб із разового борошна. What a silly boy you are! This bread is made from roughground flour.
- С.: Ну, то що? Well, so what?
- М.: А те, що разовий хліб із висівками дуже корисний для здоров'я. Well, brown bread with the germ is very healthful.
- С.: Наша вчителька говорила, що треба часто їсти печінку й сир. Our teacher told us that one should eat liver and cheese often.
- М.: Правильно! Печінка має багато заліза. Завтра я тобі зісмажу. А сьогодні мусиш з'їсти ось цей мовок на маслі з цибулею. Right! Liver has a great deal of iron. Tomorrow I'll fry some liver for you. But today you must eat this brain prepared with onion and butter.
- С.: Ну, гаразд. Уже з'їм, тільки не кричіть на мене. All right. I'll eat it, but don't shout at me.
- М.: Хто їсть мовок, той буде розумний. He who eats brain will be clever.
- С. (усміхається): А, вигадуйте! You're just making that up.
- М.: Зовсім не вигадую. Лікарі радять їсти мовок. Not at all. Doctors advise us to eat brain.
- С.: Що ви маєте на десерт? What do you have for dessert?
- М.: Випий чашку молока і з'їж пару сирників. Drink a cup of milk and eat some cheese cakes.

- С.: Чи є в нас мед? Do we have honey?
- М.: Он там, на полиці біля соли. Мاستі, скільки хочеш. Right there on the shelf next to the salt. Spread as much as you wish.
- С.: Дякую, мамо. Я люблю сирники. Thank you, mother. I like cheese cakes.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Україна здавна відома як житниця Європи. Київська „Літературна газета” від 6-го листопада 1959-го р. повідомляла, що з урожаєм за цей рік „колгоспи і радгоспи республіки” продали державі понад 450 мільйонів пудів зерна, в тому числі 371 мільйон пудів пшениці.

Врожаї в Україні дуже високі. Тут сіють пшеницю, жито, ячмінь, овес, просо, гречку, кукурудзу, соняшник, льон, коноплі, тютюн та інші зернові й технічні культури. Недавно почали сіяти риж на Кубані й біля гір Дніпра.

В Україні вирощують дуже велику кількість цукрового буряку, з якого виробляють цукор і малярс. Картоплю садять у кожному селі, але на південно-східних землях, де опади менші, вона дає невисокий урожай.

Останнім часом на півдні України почали вирощувати бавовну. Як відомо, з бавовни виробляють різноманітну матерію.

На півдні України великі площі землі залишають під баштани, на яких добре родять кавуні.

У ріках та морях України є багато риби. У прісних водах водяться коропи й карасі. У Керченській протоці щороку ловлять велику кількість оселедців.

Досить поширене в Україні скотарство й свинарство. Вівці дають вовну, з якої виробляють матерію для одягу. Коні й волі тепер виходять з ужитку, бо сільське господарство стає все більше й більше механізованим. У жнив на полях України можна бачити багато комбайнів та вантажних автомашин із зерном.

ТАЄМНИЦЯ

Їде дядько, назустріч йому кум.
 — Що везеш, куме?
 Кум устав з воза, підійшов і на вухо:
 — Овес.
 — А чому ж так таємничо говориш?
 — Щоб кобила не чула.

В И С Л О В И

разовé борошно	rough-ground flour
разовий хліб	brown bread
ні те, ні се (= це)	neither one thing, nor the other
то що?	then what? so what?
бути корисним	to be of use (service)
корисний для здоров'я	healthful
чи не можу я бути вам ко- рисним?	can I be of any service to you?
технічні культури	special crops
зернові культури	grain crops
прісна вода	fresh (river) water
питна́ вода	drinking water
солона́ вода	briny water; brine
в цій річці водиться багато риби	this river abounds in fish
в цих полях водяться зайці	hares inhabit these fields
на моє здивування	to my surprise
в тому числі	including
ми йшли в супроводі Богдана	we were accompanied (escorted) by Bohdan

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition TILL (UNTIL):

до (of time)

I must wait until next month. Мені треба чекати до на-
ступного місяця.

Translation of the Preposition TO:

1. до, на, в (of direction or place)

This railroad leads to Uzhhorod.	Ця залізниця веде до Ужгорода.
He fell to the ground.	Він упав на землю.
Let us go to the museum.	Ходімо в музей (до музею).
He is driving to the post office.	Він їде на пошту.

2. (of destination or relation) + dat.

I sent a letter to my mother.	Я написав матері листа.
My uncle has always been a second father to me.	Мій дядько завжди був ме- ні другим батьком.
To my surprise, the bus was late.	На моє здивування, авто- бус спізнився.

3. щодо (of approach and feeling)

This is my duty to my native country.	Це мій обов'язок щодо моєї батьківщини.
I took a fancy to this girl.	Ця дівчина мені сподоба- лася.

4. до (of time)

We are in school from eight to twelve.	Ми буваємо в школі від восьмої до дванадцятої.
--	---

5. в супроводі (of accompaniment)

It's good to sing to the music of a piano.	Добре співати в супроводі (музики) піаніно.
--	--

6. до, по (of quantity, size, etc.)

They succeeded only to a certain degree.	Вони досягли меті тільки до певної міри.
The soldiers were up to their knees in water.	Вояки були в воді по ко- ліна.

7. при, на, у (of belonging, peculiarity, etc.)

I keep my opinion to myself.	Я тримаю свою думку при собі.
------------------------------	----------------------------------

They have the right to this land. Вони мають право на цю землю.

A daughter was born to them. У них народилася дочка.

8. на, до (of comparison)

Her son is similar to her (resembles her). Її син схожий на неї (подібний до неї).

The verb ДОСЯГАТИ (ДОСЯГТИ). This verb requires the genitive case of a noun, pronoun or numeral.

Ми досягли успіху в навчанні. We attained (achieved) success in learning.

The Preposition НА. In expressing location, на is followed by the locative case of a noun or pronoun:

Книжки на письмовому столі. The books are on the desk.

In expressing motion, на requires the accusative case of a noun:

Я впав на землю. I fell to the ground.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

Wait until tomorrow. I waited for him till evening. Let's go to the theater. The airplane fell to the ground. My mother wrote a letter to me. He has always been like a brother to me. She took a fancy to my older brother. She succeeded only to a certain degree. She likes to sing to the music of a piano. I am up to my shoulders in water. Keep your opinion to yourself. She is similar to (resembles) her mother.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Скільки пудів зерна продали колгоспи й радгоспи України? Скільки кілограмів має один пуд? Що сіють в Україні? Де сіють риж? З чого виробляють цукор в Україні? Де почали вирощувати бавовну? Де добре родять капусти? Де водяться коропи й карасі? Де ловлять багато оселедців? Які домашні тварини виходять з ужитку й чому? Де й коли можна бачити комбайни?

СЛОВНИК

баштан, <i>m.</i>	melon field
баштани	"
борошно, <i>n.</i>	flour
вигадувати — вигадати	to invent, to make up;
вигадую	to gain
вигадуєш	вигадую
вигадує	вигадеш
вигадуюмо	вигадает
вигадуете	вигадаете
вигадують	вигадают
виросувати — виростити	to cultivate; to bring up;
виросую	to raise
виросуєш	виросу
виросує	виросиш
виросуємо	виросить
виросуете	виросим
виросують	виросите
висівки, <i>pl.</i>	siftings, bran; germs
вівця, <i>f.</i>	sheep
вівці	
вовна, <i>f.</i>	wool
водитися	to live, to exist; to keep
водиться	company
водяться	
господарство, <i>n.</i>	husbandry; agriculture
господарства	
гречка, <i>f., coll.</i>	buckwheat
досягати — досягти	to achieve, to succeed,
досягаю	to attain
досягаєш	досягну
досягає	досягнеш
досягаємо	досягне
досягаєте	досягнемо
досягають	досягнете
житниця, <i>f.</i>	breadbasket, granary
житниці	

жнивá, <i>pl.</i>	harvesting, reaping; harvest
здавна, <i>adv.</i>	long since
здивува́ння, <i>n.</i>	surprise, wonder, astonish- ment
зерновíй, -á, -é, -í	grain
кав'у́н, <i>m.</i> кавуни́	watermelon
кара́сь, <i>m.</i> карасі́	crucian
коби́ла, <i>f.</i> коби́ли	mare
колго́сп, <i>m.</i> колго́спи	collective farm
комба́йн, <i>m.</i> комба́йни	combine
ко́роп, <i>m.</i> коропи́	carp
крича́ти — крикнути кричу́ крикну кричи́ш крикнеш кричи́ть крикне кричимо́ крикнемо кричите́ крикнете крича́ть крикнуть	to shout, to cry
кукурудза, <i>f., coll.</i>	corn, maize
кум, <i>m.</i> куми́	godfather of one's child
кума́, <i>f.</i> куми́	godmother of one's child
льон, <i>m. coll.</i>	flax
маля́с, <i>m.</i>	molasses
мате́рія, <i>f.</i>	fabric, cloth; substance
мед, <i>m.</i>	honey; mead
мета́, <i>f.</i>	goal, aim

механі́зований, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	mechanized
мільйо́н, <i>m.</i> мільйо́ни	million
назу́стріч, <i>adv.</i>	towards somebody
нерозу́мний, -а, -е, -і	unwise, foolish, silly
опа́ди, <i>pl.</i>	precipitations
оселе́дець, <i>m.</i> оселе́дці	herring
питни́й, -á, -é, -í	drinking
повідомля́ти — повідомити	to inform, to notify
повідомля́ю повідомлю	
повідомля́єш повідоми́ш	
повідомля́є повідоми́ть	
повідомля́ємо повідоми́мо	
повідомля́єте повідоми́те	
повідомля́ють повідоми́лять	
при́сний, -а, -е, -і	fresh
про́со, <i>n.</i> проса́	millet
радго́сп, <i>m.</i> радго́спи	state farm
разови́й, -á, -é, -í	done (made) only once
ри́ж, <i>m., coll.</i>	rice
роді́ти ро́дить ро́дять	to yield; to give birth
сади́ти — посади́ти	to plant
саджу́ посаджу́	
сади́ш посади́ш	
сади́ть посади́ть	
сади́мо посади́мо	
сади́те посади́те	
садя́ть поса́дять	
свина́рство, <i>n.</i>	swine breeding
си́рник, <i>m.</i> си́рники	cheese cake

сіль, <i>f.</i>	salt
скотарство, <i>n.</i>	livestock, cattle breeding
смажити — зісмажити	to roast, to fry, to toast
смажу	зісмажу
смажиш	зісмажиш
смажить	зісмажить
смажимо	зісмажимо
смажите	зісмажите
смажать	зісмажать
супровід, <i>m.</i>	accompaniment
таємниця, <i>f.</i> таємниці	secret, secrecy, mystery
таємничо, <i>adv.</i>	secretly, mysteriously
цибуля, <i>f., coll.</i>	onion
цукровий, -а, -е, -і	sugar, sugary
чашка, <i>f.</i> чашки	cup

Д І Я Л О Г

(У дорозі до заводу)*

- ТУРИСТ: Скажіть, будь ласка, який трамвай іде до заводу "Запоріжсталь"?
 РОБІТНИК: Туді йде шістка. Біля мосту пересядьте на вісімку.
 Т.: Дякую.
 Р.: Будь ласка... Вам треба зійти з трамвая біля Будинку Профспілки.
 Т.: А потім?
 Р.: Потім поверніть ліворуч і пройдіть пару хвилин. Праворуч буде вхід до „Запоріжсталь”.
 Т.: Я хочу оглянути цей завод.
 Р.: Чи ви вже маєте перепустку?
 Т.: Ще ні.
 Р.: В такому разі зайдіть до канцелярії й покажіть свої документи.
 Т.: Чи там довго треба чекати?
 Р.: Ні, вам зразу видадуть перепустку.
 Т.: Дякую за інформації.
 Р.: Немає за що. Бажаю успіху! Там є на що подивитися. Це величезний завод із багатьма цехами.
 Т.: Дякую ще раз.
- Please tell me which streetcar goes to the Zaporizhstal plant?
 No. 6 goes there. Change to No. 8 at the bridge.
 Thank you.
 You're welcome. You have to get off the streetcar at the Trade Union House.
 And then?
 Then turn to your left and walk for a couple of minutes. On the right will be the entrance to the Zaporizhstal plant.
 I want to look over this plant.
 Do you have an admission card?
 Not yet.
 In that case, drop in at the office and show your credentials.
 Do I have to wait there for a long time?
 No, you will be given an admission card at once.
 Thank you for the information.
 Don't mention it. Good luck! There is a lot to see. This is a huge plant with many departments.
 Thank you again.

ПРОМИСЛІВІСТЬ УКРАЇНИ

Протягом останніх трьох десятиріч дуже розвинулася промисловість України.

Насильно об'єднана з Радянським Союзом, Україна має велике значення в економіці цієї штучно створеної советської імперії.

„На частку Української РСР в 1956-му р. припадало 32% загально-союзного видобутку вугілля і майже 56% залізної руди, майже 53% виробництва коксу, понад 48% виплавки чавуну і майже 38% сталі, 38.8%* виробництва прокату, близько 25% виробництва машинобудування, 46% металургійного устаткування, 38.9% виробництва тракторів, понад 81% тепловозів, 17.7%** виробництва електроенергії, 20% цементу...” (Ол. Т. Діброва, „Географія Української РСР”, Київ, 1958, стор. 7).

Промисловість України зосереджена навколо великих міст, де виросли такі велетні: Дніпрогес, або Дніпрельстан, у Запоріжжі; металургійний завод „Озівсталь” у Маріюполі; металургійний завод „Запоріжсталь” у Новому Запоріжжі; Криворізький металургійний завод; Запорізький алюмінієвий завод; Краматорський завод важкого машинобудування; харківські заводи — тракторний, турбогенераторний, сільськогосподарського машинобудування, електромеханічний, гірничого устаткування; дуганські заводи — паровозобудівний, машинобудівний; Запорізький завод комбайнів; київські заводи — верстатобудівний, суднобудівний; Горлівський завод гірничого устаткування та інші.

Україна добуває тепер кам'яного вугілля в півтора рази більше, ніж Франція та Італія, витоплює чавуну більше, ніж Франція та Італія разом узяті; виробляє сталі й прокату в три рази більше, ніж Італія, і значно більше, ніж Франція.

Останнім часом почали в Україні поширювати застосування природного газу.

* 38 цілих і вісім десятків (частин) відсотка.

** 17 цілих і сім десятків відсотка.

На жаль, текстильна промисловість України ще й досі відстає, бо про це не дбає радянський уряд. Тому українці мають не досить одягу і взуття.

ВИСЛОВИ

це припало мені до смаку	it suited my taste
він припав їй до серця	he caught her fancy
текстильні вироби	textile fabrics

ГРАМАТИКА

Translation of the Preposition TOWARDS:

1. в напрямку до (of motion)

We moved towards the lake. Ми рухалися в напрямку до озера.

2. до, щодо (of treatment)

What is your attitude towards her? Яке ваше ставлення (що) до неї?

The same as towards her father. Такé як до її батька.

3. над (of time)

We arrived home towards evening. Ми прибули додому надвечір.

4. для (of goal)

Do something towards bringing this matter to an end. Зробіть щось для закінчення цієї справи.

5. близько, коло (of quantity)

There were towards a hundred of us. Нас було близько сотні.

The phrase *будь ласка* is used in two meanings: “please” and “you are welcome”.

A.: Будь ласка, дайте мені трішки паперу. Give me some paper, please.

B.: Беріть, скільки хочете. Take as much as you want.
 A.: Дякую. Thank you.
 B.: Будь ласка. You are welcome.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

Don't drive towards that deep pit. Let's walk towards that tree. Who is that coming towards us? I know what my attitude will be towards this event. My grandfather arrived home towards evening. There were towards five thousand students. This car costs towards two thousand dollars. My attitude is not good towards him.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Яке значення має Україна в економіці Радянського Союзу? Скільки відсотків загальносоюзного видобутку вугілля й заліза дає Україна? Хто автор книги „Географія Української РСР”? Як називаються металургійні заводи в Запоріжжі й Маріуполі? Де знаходиться алюмінієвий завод? Які заводи є в Харкові? Де виробляють комбайни? Хто добуває більше вугілля — Україна чи Франція? Як працює текстильна промисловість в Україні? Чому? Чи в Канаді та США досить текстильних виробів?

С Л О В Н И К

алюмінієвий, -а, -е, -і	aluminium
в'єлетень, т.	giant
в'єлетні	
верстатобудівний, -а, -е, -і	tool construction
взятий, -а, -е, -і, р. р. р.	taken
виплавка, ф., вітоп, т.	melting (of metal)
виробництво, п.	production
вітоп, т.	melting (of metal)

ВІТОПЛЮВАТИ —	ВІТОПИТИ	to melt
ВІТОПЛЮЮ	ВІТОПЛЮ	
ВІТОПЛЮЄШ	ВІТОПИШ	
ВІТОПЛЮЄ	ВІТОПИТЬ	
ВІТОПЛЮЄМО	ВІТОПИМО	
ВІТОПЛЮЄТЕ	ВІТОПИТЕ	
ВІТОПЛЮЮТЬ	ВІТОПЛЯТЬ	

вісімка, ф.	No. 8
вісімки	
газ, т.	gas
гірничий, -а, -е, -і	mining
горлівський, -а, -е, -і	of Horlivka, a city
десятиріччя, п.	decade, decennary
Дібр'ова, О.	O. Dibrova, Ukrainian geographer
Дніпрог'єс, т.	The Dnieper, hydro-electric station
(Дніпрельст'ан, т.)	
документ, т.	document
документи	
економіка, ф.	economics
електроенергія, ф.	electrical energy
електромеханічний, -а, -е, -і	electromechanic
загальносоюзний, -а, -е, -і	of the Soviet Union
„Запоріжсталь”	Zaporizhstal, an industrial plant
застосування, п.	application, use
зосереджений, -а, -е, -і, р.р.р.	centered, concentrated
імперія, ф.	empire
імперії	
Італія, ф.	Italy
кокс, т.	coke
краматорський, -а, -е, -і	of Kramatorske, a city
криворізький, -а, -е, -і	of Kryvy Rih, a city

луга́нський, -а, -е, -і	of Luhanske, a city
машинобудівний, -а, -е, -і	of machinery construction
машинобудува́ння, <i>n.</i>	machinery construction
металургі́йний, -а, -е, -і	metallurgic
на́двечір, <i>adv.</i>	towards evening
„Озівста́ль”, <i>m.</i>	Osivstal, a plant
паровозобудівний, -а́, -е́, -і́	of locomotive construction
перепу́стка, <i>f.</i> перепу́стки	permit, admission card
припада́ти — припа́сти припада́є припаде́ припада́ють припадуть	to fall to one's lot
приро́дний, -а, -е, -і	natural
прока́т, <i>m.</i>	blooms, rolled metal
промисло́вість, <i>f.</i>	industry
профспі́лка, <i>f.</i> профспі́лки	trade union
ру́хати(ся) ру́хаю(ся) ру́хаєш(ся) ру́хає(ться) ру́хаємо(ся) ру́хаєте(ся) ру́хають(ся)	to move, to go, to travel
сі́льськогоспода́рський, -а, -е, -і	agriculture, farming
ста́влення, <i>n.</i>	approach, attitude
суднобудівний, -а́, -е́, -і́	ship building (yard)
тексти́льний, -а, -е, -і	textile
теплові́з, <i>m.</i> парові́з, <i>m.</i> теплові́зи парові́зи	motor locomotive, steam engine
тра́кторний, -а, -е, -і	tractor
турбогенера́торний, -а, -е, -і	turbogenerator

тури́ст, <i>m.</i> тури́сти	tourist
узя́тий, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	taken
устаткува́ння, <i>n.</i>	outfit, equipment
ха́рківський, -а, -е, -і	of Kharkiv, a city
це́мент, <i>m.</i>	cement
цех, <i>m.</i> цехи́	department (in the plant)
ча́стка, <i>f.</i> частки́	part; fraction; particle
ші́стка*, <i>f.</i> ші́стки	No. 6
штúчно, <i>adv.</i>	artificially, not properly

* Accordingly: оді́нка, дві́йка, трі́йка, четві́рка, п'я́тка, сі́мка...

Д І Я Л О Г

(Паропла́вом до Кана́ди)

- СИН: Ма́мо, розкажіть, як ви їхали з Євро́пи до Кана́ди.
 МА́ТИ: Це було́ давно́, си́ну. Я була́ тоді́ дуже ма́лою, наймоло́дшою в ро́дині.
 С.: А ви пригада́йте.
 М.: При́їхали ми до О́деси во́зом...
 С.: То ви ма́ли й ко́ні з со́бою?
 М.: Ні, наш дядько приві́з нас кіньми пря́мо в порт. Ми сі́ли там на океа́нський паро́плав...
 С.: Скільки́ днів трива́ла ва́ша по́дорож?
 М.: Бі́льш як два ти́жні. Спо́чатку наш паро́плав плив че́рез Чо́рне мо́ре й Семе́дземне мо́ре спо́кійно, без ніяких при́го́д...
 С.: Чи ба́чили ви Гре́цію?
 М.: Ба́чили. Гре́цію, Іта́лію та Еспа́нію. Ко́ли ми ви́пливли на во́ди А́тлантійського океа́ну, поча́лася вели́ка бу́ря.
 С.: І поча́ло колиха́ти паро́плав?
 М.: Так. Ме́не поча́ло нуди́ти. Наш ба́тько поча́в блюва́ти. У ньо́го дуже бо́лів живі́т. Бо́же мій! Ми ду́мали, що наста́в кіне́ць сві́ту.
- Mother, tell me how did you get from Europe to Canada?
 It was a long time ago, my son. I was very small at that time, the youngest in the family.
 Try to remember.
 We came to Odessa by cart...
 Did you have horses with you also?
 No, our uncle brought us by carriage right to the port. We boarded an oceanliner there...
 How many days did your journey last?
 More than two weeks. At first our liner sailed over the Black and Mediterranean Seas quietly, without incident...
 Did you see Greece?
 Yes, we saw Greece, Italy, and Spain. When we were on the Atlantic ocean, a big storm arose.
 And it started to rock the liner?
 Yes. I began to feel sick. Our father began to vomit. He was very sick at his stomach. My goodness! We thought that doomsday had come.

- С.: Чи були́ висо́кі хви́лі?
 М.: Завби́льшки з ха́ту! Ко́ли я ви́йшла на па́лубу подиві́тися на океа́н, ме́не ма́ло не зми́ло хви́лями.
 С.: Як до́вго трива́ло це пе́кло?
 М.: Дві до́бї. Ко́ли бу́ря вщухла, ми були́ дуже ра́ді. Сиді́ли на па́лубі й диві́лися на аку́л, що пливлі́ навкру́гї.
 С.: Чи ба́чили кита́?
 М.: Ба́чила. Пуска́в уго́ру во́ду — як з водогра́ю.
 С.: До яко́го пор́ту прича́лив ваш паро́плав?
 М.: До пор́ту Га́ліфа́кс. Зві́д-ти ми по́їхали залі́зни-цею до То́ронта.
- Were the waves high?
 As high as a house. When I went on deck to see the ocean, I could have been washed away by the waves.
 How long did this storm (hell) last?
 Two days and nights. When the storm abated, we were glad. We sat on deck and looked at the sharks swimming around.
 Did you see a whale?
 I did. It sprayed the water up like a fountain.
 At which port did your liner arrive?
 At the port of Halifax. From there we went to Toronto by railroad.

ТРАНСПОРТ УКРАЇНИ

Ще в дев'ятнадцятому сторіччі основним видом транспорту в Україні були коні й волі. Першу залізницю на українській землі збудували 1861-го р. біля Львова. Тепер уся країна покрита густою мережею різноманітного транспорту.

Залізничний транспорт — основний в сучасній Україні. Паровози (паротяги) й потужні електровози день і ніч перевозять вантажі з одного міста в інше. Крім вантажних, є багато пасажирських і швидких поїздів (потягів). Останнім часом розвивається автомобільний транспорт. Замість трамваїв по містах усю частіше й частіше появляються швидкі й зручні автобуси.

Морський транспорт дуже важливий для ввезу (імпорту) й вивезу (експорту). Найбільший і найважливіший український порт — Одеса. Річковий транспорт в Україні незначний, бо взимку більшість рік замерзає. Річкові пароплави плавають, головним чином, по Дніпру.

Авіаційний транспорт треба вважати найновішим в Україні. Великі аеродроми є біля таких міст: Київ, Харків, Дніпропетровське, Одеса, Львів і Запоріжжя.

* * *

(Уривки з відомої пісні)

Коли по́тяг у даль¹ загурко́че,²
пригада́ються зно́ву мені
дзвін гіта́ри у місячні но́чі,
поцілу́нки й жоржі́ни³ сумні . . .

Я ка́зав, що верну́сь безумо́вно,
хоч і во́рог — на на́шій пу́ті . . .⁴
Патронта́ш мій патро́нами по́вний,
ти́хі о́чі твої зо́лоті . . .

Володі́мир Сосю́ра

В И С Л О В И

мене́ нудить	I feel sick, I feel like vomiting
завбі́льшки з ха́ту (а́вто)	as big as a house (car)
океа́нський паро́плів	oceanliner
що у вас бо́літь?	where do you have a pain?
у мене́ бо́літь живі́т	I have a stomach ache
у мене́ бо́літь го́рло	I have a sore throat
кіне́ць сві́ту	doomsday
бі́лий сві́т	wide world
ви́пустити в сві́т кні́гу	to publish a book
з усі́х кінці́в сві́ту	from every corner of the world
наста́в час	the hour has struck
бу́ря вщухла	the storm abated
вітер у́щух	the wind fell
не пуска́йте його́ (її) сю́ді	don't let him (her) in
до ньо́го (не́ї) не пуска́ють	no one is allowed to see him (her)
сиді́ть спо́кійно!	keep (be) quiet!
ма́ло не	almost, nearly, narrowly
мені́ пригада́ється	I'll remember
я не мо́жу його́ (її) терпі́ти	I cannot stand him (her)
по́тяг до зна́ння	aspiration for knowledge

1 distance. 2 will thunder (roll). 3 dahlias. 4 way.

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition UNDER:

1. під (of place or motion)

We sat under the green tree and talked. Ми сиді́ли під зе́леним де́ревом і розмовля́ли.

The road passes under the railroad bridge. Доро́га прохóдить під за́лізничним мосто́м.

2. нижче, ме́нше (of quantity, price, etc.)

He is under twenty. Йому́ ме́нше два́дцяти.

They sell cars under (below) cost. Вони́ прода́ють а́вта ни́жче ва́ртости.

3. під, за, при (of regime, protection, etc.)

There is no freedom under the Soviet regime. Під ра́дянським режі́мом не́має свобо́ди.

Ukraine politically suffered under the rule of Russian tsarism. Украї́на політи́чно терпі́ла за ро́сійського ца́рату (при ро́сійському ца́ра́ті).

4. за (of circumstances)

Under such circumstances I couldn't do anything. За та́ких обста́вин я не мі́г нічо́го зроби́ти.

ДОМАШНЯ РОБОТА

1. Перекладіть з англійської мови на українську:

It's good to be under a roof in rainy weather. I like to swim under water in summer. This railroad passes under the huge bridge. He is under her influence. She is under 25. She sells candy under (below) cost. Is there freedom of speech under the Soviet regime? Ukraine was independent under Hetman Bohdan Khmelnytsky. Under the law, it is forbidden to smoke in class. Everyone of us can do that under these circumstances.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Коли й де збудували першу залізницю в Україні? Який транспорт основний в сучасній Україні? Що роблять паровози (паротяги)? Які є потяги (поїзди) в Україні? Чим краще їздити — автобусом чи трамваєм? Для чого важливий морський транспорт? Який порт найбільший в Україні? Де плавають річкові пароплави? Який транспорт найновіший в Україні? Де є аеродроми в Україні?

С Л О В Н И К

авіаційний, -а, -е, -і	aviation
аку́ла, <i>f.</i>	shark
аку́ли	
атланти́ський, -а, -е, -і	Atlantic
безу́мовно, <i>adv.</i>	sure, undoubtedly, fairly
блюва́ти	to vomit
блюю́	
блюе́ш	
блюе́	
блюемо́	
блюете́	
блюю́ть	
важли́вий, -а, -е, -і	important
ванта́ж, <i>m.</i>	load, freight, cargo
вантажі́	
ва́ртість, <i>f.</i>	cost, worth, price
вві́з, <i>m.</i>	import
віві́з, <i>m.</i>	export
виплива́ти — впли́вти	to swim out; to sail out
вплива́ю	впливу́
вплива́єш	впливеш
вплива́є	впливе
вплива́ємо	впливемо́
вплива́єте	впливете́
вплива́ють	впливуть

водогра́й, <i>m.</i>	fountain
водогра́й	
всху́хати — всху́хнути	to subside, to abate, to quiet
всху́хає	всху́хне
всху́хають	всху́хнуть
Галифа́кс, <i>m.</i>	Halifax, a city
гіта́ра, <i>f.</i>	guitar
гіта́ри	
го́рло, <i>n.</i>	throat
го́рла	
Гре́ція, <i>f.</i>	Greece
густий, -а, -е, -і	dense, thick
дзві́н, <i>m.</i>	bell; sound
дзвони́	
е́кспорт, <i>m.</i> (віві́з, <i>m.</i>)	export
електрові́з, <i>m.</i>	electric locomotive
електрово́зи	
живі́т, <i>m.</i>	stomach, belly
животи́	
замерза́ти — замерзну́ти	to freeze
замерза́ю	замерзну́
замерза́єш	замерзнеш
замерза́є	замерзне
замерза́ємо	замерзнемо́
замерза́єте	замерзнете́
замерза́ють	замерзнуть
зми́вати — зми́ти	to wash off (away)
зми́ваю	зми́ю
зми́ваєш	зми́єш
зми́ває	зми́є
зми́ваємо	зми́ємо
зми́ваєте	зми́єте
зми́вають	зми́ють
і́мпорт, <i>m.</i> (вві́з, <i>m.</i>)	import, importation
ки́т, <i>m.</i>	whale
кити́	

колиха́ти — колихну́ти	to sway, to swing, to shake; to rock
колиха́ю колихну́	
колиха́єш колихне́ш	
колиха́є колихне́	
колиха́ємо колихнемо́	
колиха́єте колихнете́	
колиха́ють колихну́ть	
ма́ло, <i>adv.</i>	little, few, not enough
мере́жа, <i>f.</i>	net, network, system
мере́жі	
найважли́вий, -а, -е, -і	the most important
наймоло́дший, -а, -е, -і	the youngest
наста́вати — наста́ти	to come, to begin
наста́є наста́не	
наста́ють наста́нуть	
ні́який, -а, -е, -і	no, not any, none
ну́дити	to feel like vomiting
ну́дить	
ну́дять	
обста́вина, <i>f.</i>	circumstance
обста́вини	
океа́нський, -а, -е, -і	of ocean
па́луба, <i>f.</i>	deck
па́луби	
патро́нташ, <i>m.</i>	cartridge belt
патро́нташі	
парові́з, <i>m.</i>	locomotive
парово́зи паротя́г, <i>m.</i>	
паротя́ги	
пе́кло, <i>n.</i>	hell
перево́зити — перевезти́	to convey, to carry
перево́жу перевезу́	
перево́зиш перевезе́ш	
перево́зить перевезе́	
перево́зимо перевеземо́	
перево́зите перевезете́	
перево́зять перевезу́ть	

пого́да, <i>f.</i>	weather
поту́жний, -а, -е, -і	powerful
по́тяг, <i>m.</i>	train; longing, craving
потяги́	
поцілу́нок, <i>m.</i>	kiss
поцілу́нки	
прича́лювати — прича́лити	to moor; to come
прича́люю прича́лю	
прича́люєш прича́лиш	
прича́лює прича́лить	
прича́люємо прича́лимо	
прича́люєте прича́лите	
прича́люють прича́лять	
річко́вий, -а, -е, -і	river
Середзе́мне мо́ре	Mediterranean Sea
спо́кійно, <i>adv.</i>	quietly, calmly
терпі́ти	to endure, to suffer; to stand; to tolerate
терплю́	
терпи́ш	
терпи́ть	
терпимо́	
терпите́	
терпля́ть	
тра́нспорт, <i>m.</i>	transport
тра́нспорти	
цара́т, <i>m.</i>	tsarism
ча́стіше, <i>adv.</i>	more often

Д І Я Л О Г

(Футбóльний матч)

- А.: Чи ти був учора на футбóльному мáтчі?
 Б.: Ні. А що таке?
 А.: Менé огортáє почуття сóрому за на́шу футбóльну ко́манду. Я б розігна́в їх на всі чо́тири сто́рони.
 Б.: Блі́жче до те́ми. Що ста́лося?
 А.: „Спарта́к” програв на ко́ристь „Дина́мо”.
 Б.: „Спарта́к” же хоті́в зайня́ти пе́рше місце в ре́спубліка́нських змага́ннях. Чи не так?
 А.: У всьóму винен ворота́р.
 Б.: А хва́лилися, що він до́брий граве́ць і бере́ м'яч пра́мо з-під но́г.
 А.: Я не передбача́в тако́ї гане́бно́ї порáзки.
 Б.: Власне ка́жучи, які по́дробиці мáтчу?
 А.: Лóвлячи м'яч, ворота́р злама́в собі ніго́ть і по́ранив па́лець. По́тім по́чав обтира́ти кров носо́вою ху́сточкою . . .
 Б.: І, ма́буть, но́жицями об́різувати зла́маний ні́готь?
 А.: Ну, я́сно! А в цей час центр на́паду налеті́в, мов ку́ля, і забі́в гол.
- Did you see the football game yesterday?
 No. What happened?
 I am very ashamed of our team. I would like to chase them off the face of the earth.
 Be clearer (keep to the topic). What happened?
 The Spartaks lost to the Dynamos.
 Spartak wanted to get first place in the republic competitions. Isn't that so?
 The goalkeeper was the only guilty one.
 They boasted that he is an alert player and handles the ball well (takes the ball from under foot).
 I didn't expect such a shameful defeat.
 Just what are the details of the game?
 While catching the ball, the goalkeeper tore his fingernail. After that he began to wipe the blood off with his handkerchief . . .
 And probably had to cut off the broken nail with scissors?
 Yes, of course. And at this time the center of the attack flew in like a bullet and scored a goal.

- Б.: А мо́же в ньóго бу́ла серйóзна ра́на . . .
 А.: Яка́ там ра́на мо́же бу́ти на па́льці! Та́кі ра́ни го́яться без лікува́ння.
 Б.: А що ж робі́в за́хист „Спарта́ка”?
 А.: Лóвив гав... О́днім сло́вом, ганьба́! Не футбо́лісти, а парта́чі!
 Б.: Чо́му ти так пере́ймаєш-ся порáзкою „Спарта́ка”?
 А.: Е, що́ там гово́рити! Про́щай, дру́же.
 Б.: Ти що́, йдеш то́питися?
 А.: Будь ла́ска, без жа́ртів! Ме́ні так бо́ляче! На до́брані́ч!
 Б.: На до́брані́ч!
- Maybe he was hurt badly (had a serious injury). . .
 What kind of injury could there be on the finger! Such wounds heal without treatment.
 And what kind of defense did Spartak use?
 They just gaped... In short, it's a shame! They are not footballplayers, but bunglers!
 Why are you so worried about Spartak's defeat?
 Eh, let's not talk about it any longer! Good-bye (farewell), my friend.
 What are you going to do? Drown yourself?
 Please, no joking! I am very upset (pained)! Good night!
 Good night!

СПОРТ В УКРАЇНІ

Спорт відомий в Україні з найдавнішого часу. В літописах є згадки про полювання зі списом на ведмедя, ловлю диких коней тощо. Один араб, який подорожував уздовж Дніпра в X-му ст., писав, що українські чоловіки добре стріляли з луків, уміли плавати, а в метанні списом „були кращі від римлян”. Козаки на Запоріжжі завжди вправлялися в стрільні, їзди верхи тощо.

В XIX-му ст. спорт дуже поширився в західній Україні. Тут постали спортові товариства, напр., „Сокіл”.

Що пізніше, то більше розвивалися такі види спорту: футбол (копаний м'яч), волейбол (відбиванка), баскетбол (кошиківка), теніс (ситківка), плавання.

В Карпатських горах узимку можна бачити лижварів, що ходять на лижах і стрибють із трамплінів. У повітрі вони схожі на великих птахів. Гімнастичні вправи, стриб-

кй в довжину й висоту, метання диска, — це звичайні речі для спортсменів (спортівців) в Україні.

Майже в кожному селі є одна або кілька футбольних команд. Заводи й фабрики також мають свої футбольні команди (футбольні дружини).

В И С Л О В И

(на) добраніч!	good night!
мені огорнув жаль	I was overcome with grief
почуття сорому	sense of shame
почуття міри	sense of proportion
почуття жалю	(feeling of) pity
рідна сторона	native land; birthplace
чужа сторона	foreign country
він говорив на вашу користь	he spoke in your favor
лікування електрикою	electrotherapy
одним словом	in short
згідно з його (її) словами	according to his (her) story
е, ні, тут щось не так	oh, no, there is something wrong here
без жартів!	no joking!
футбольна команда	(football) team
у всіх подробицях	in every detail

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition WITH:

1. з (із, зі), на (of unity and disagreement)

I like coffee with sweet cream.	Я люблю каву зі сметанкою (з вершками).
I am in full agreement with you.	Я повністю згоден із вами.
He doesn't agree with my opinion.	Він не згоджується з моєю думкою.
I am not angry with him.	Я не гніваюсь (не серджусь) на нього.
Come along with us!	Ходімо разом із нами!

2. з (of comparison)

We compared our homework with theirs.	Ми порівняли наші домашні роботи з їхніми.
---------------------------------------	--

3. в, у (of place)

I live with my parents.	Я живу в моїх батьків.
We stayed with our uncle.	Ми гостювали в нашого дядька.

4. з (of presence)

Do you have any money with you?	Чи ви маєте гроші з собою?
---------------------------------	----------------------------

5. від (of cause)

She is pale with anger.	Вона бліда від гніву.
We trembled with cold.	Ми тремтіли від холоду.

6. з (of circumstances)

He speaks Ukrainian with an English accent.	Він розмовляє українською мовою з англійським акцентом.
---	---

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

She lives with her aunt. They have two big rooms with a small bath. Why are you angry with me? Come along with me to the theater. She doesn't agree with anybody. I compared my fountain pen with Mary's. Do you have a pencil with you? How long did you stay with your friend? My brother was pale with anger. He speaks French with a pronounced (great) accent. I speak Ukrainian with no accent.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Які згадки є в українських літописах про спорт? Що писав один араб про українців? Який спорт мали козаки на Запорозжі? В якій частині України вперше поширився спорт? Які види спорту ви знаєте? Де можна бачити лижварів в Україні? Що є звичайною річчю для спортсмена в Україні? Чи є футбольні команди в українських селах?

С Л О В Н И К

акце́нт, <i>m.</i>	accent
баскетбо́л, <i>m.</i>	basketball
блідий, -а́, -е́, -і́	pale
бо́ляче, <i>adv.</i>	painfully
ве́рхи, <i>adv.</i>	on horseback
верши́к, <i>pl.</i>	sweet cream
волейбо́л, <i>m.</i>	volleyball
воро́та́р, <i>m.</i> воро́та́рі	goalkeeper; porter
вправля́тися вправля́юся вправля́єшся вправля́ється вправля́ємося вправля́єтеся вправля́ються	to exercise oneself, to practice
гане́бний, -а, -е, -і	shameful
гні́в, <i>m.</i>	anger, wrath
гні́ватися — розгні́ватися гні́ваюся розгні́ваюся гні́ваєшся розгні́ваєшся гні́вається розгні́вається гні́ваємося розгні́ваємося гні́ваєтеся розгні́ваєтеся гні́ваються розгні́ваються	to be angry; to rage
го́їти(ся) — заго́їти(ся) го́їть(ся) заго́їть(ся) го́ять(ся) заго́ять(ся)	to heal
гостюва́ти гостю́ю гостю́єш гостю́є гостю́ємо гостю́єте гостю́ють	to be a guest, to visit; to stay
го́л, <i>m.</i> (<i>in sport</i>)	goal

граве́ць, <i>m.</i> гравці́	player
„Дина́мо”, <i>n.</i>	Dynamo, a sport team
диск, <i>m.</i> ді́ски	disk, discus
добра́ніч	good night
за́хист, <i>m.</i>	defence, protection, shelter
згі́дний (зго́ден), -а, -е, -і	agreeable
зла́маний, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	broken
змага́ння, <i>n.</i>	competition
ко́ристь, <i>f.</i> ко́ристі	benefit, profit, use, favor
лі́жва, <i>f.</i> лі́жви	ski
лижва́р, <i>m.</i> лижва́рі	skier
лікува́ння, <i>n.</i>	treatment, medication
ло́вля, <i>f.</i>	catching, hunting
матч, <i>m.</i> ма́тчі	match
мета́ння, <i>n.</i>	throwing, flinging
мото́рний, -а, -е, -і	prompt, alert, quick
налі́тати — налеті́ти налі́таю налету́ налі́таєш налеті́ш налі́тає налеті́ть налі́таємо налетимо́ налі́таєте налетите́ налі́тають налетя́ть	to fly at; to rush; to collide
ні́готь, <i>m.</i> ні́гті	finger nail

ножиці, <i>pl.</i>	scissors
носовий, -а, -е, -і	pertaining to the nose
о(б)гортати — о(б)горнути	to wrap up, to embrace, to envelop
о(б)гортає о(б)горне	
обрізувати — обрізати	to cut off
обрізаю обріжу	
обрізуєш обріжеш	
обрізує обріже	
обрізуємо обріжемо	
обрізуєте обріжете	
обрізають обріжуть	
обтирати — обтерти	to wipe, to rub off
обтираю обітру	
обтираєш обітреш	
обтирає обітре	
обтираємо обітремо	
обтираєте обітрете	
обтирають обітруть	
партач, <i>m.</i>	bungler
партачі	
передбачати — передбачити	to foresee, to expect
передбачаю передбачу	
передбачаєш передбачиш	
передбачає передбачить	
передбачаємо передбачимо	
передбачаєте передбачите	
передбачають передбачать	
перейматися — перейнятися	to be worried (stopped)
переймаюся переймуся	
переймаєшся переймешся	
переймається перейметься	
переймаємося переймемося	
переймаєтесь перейметесь	
переймаються переймуться	
плавання, <i>n.</i>	swimming
подробиця, <i>f.</i>	detail
подробиці	

почуття, <i>n.</i>	sense, feeling
почуття	
прощай(те)!	farewell*
рана, <i>f.</i>	wound
рани	
ранити — поранити	to wound
раню пораню	
раниш пораниш	
ранить поранить	
ранимо поранимо	
раните пораните	
ранять поранять	
республіканський, -а, -е, -і	republic
римлянин, <i>m.</i>	Roman
римляни	
розганяти — розігнати	to drive away, to disperse
розганяю розжену	
розганяєш розженеш	
розганяє розжене	
розганяємо розженемо	
розганяєте розженете	
розганяють розженуть	
сором, <i>m.</i>	shame
„Спартак”, <i>m.</i>	Spartak, after Spartacus
спорт, <i>m.</i>	sport
спортівний, -а, -е, -і	sport
спортсмен (спортовець), <i>m.</i>	sportsman
спортсмени (спортівці)	
стрибок, <i>m.</i>	jump, leap
стрибки	
стріляння, <i>n.</i>	shooting

стріляти стріляю стріляєш стріляє стріляємо стріляєте стріляють	to shoot
теніс, <i>т.</i>	tennis
топітися — втопітися топлюся втоплюся топишся втопишся топиться втопиться топимосся втопимосся топитеся втопитеся топляться втопляться	to drown oneself
трамплін, <i>т.</i> трампліни	ski jump
тремтіти тремчу тремтиш тремтять тремтимо тремтите тремтять	to tremble, to shake, to shiver
фабрика, <i>ф.</i> фабрики	factory
футболіст, <i>т.</i> футболісти	footballplayer
футбольний, -а, -е, -і	football
хвалитися хвалюся хваляшся хваляться хвалимосся хвалитеся хваляться	to boast
хусточка, <i>ф.</i> хусточки	handkerchief, wipe

Д І Я Л О Г

(Культура мови).

- A.: Є нове число газети . . . Here is the latest issue of the newspaper.
- B.: Я не хочу читати тієї шпаргальки.* I don't want to read that stuff.
- A.: Не гнівайся, прохолонь... Don't be angry, cool off . . .
- Хіба це погана газета? Is it a bad newspaper?
- B.: У ній дуже погана мова. The language in it is poor.
- A.: Проти чого ти маєш застереження? What reservations do you have against it?
- B.: Багато застережень. A lot of reservations. First
- Перш за все, там не мова — а якийсь дивний діалект (говір). of all, that is not a language, but a strange dialect.
- A.: Говори конкретно. Be specific, please.
- B.: Будь ласка. Ця газета не вживає апострофа.** As you wish. This newspaper doesn't use the apostrophe.
- A.: Хіба це так важливо? Is that really so important?
- B.: Дуже важливо! Наприклад, слова „цвях” і „в'янути” вимовляються по-різному. Треба ж якось відрізнити їх на письмі. Very important. For example, the words „цвях” and „в'янути” are pronounced differently. They must be distinguished somehow in writing.
- A.: Це правда. Вимова зовсім різна: „цвях” і „в'янути”. That's true. The pronunciation is completely different.
- B.: Бачиш, і ти згоден зі мною. Всі правописи вимагають уживати апострофа. You see, you also agree with me. All orthographies require the use of the apostrophe.
- A.: Треба написати редактору. We should write to the editor about it.
- B.: Писали вже йому. Всі газети дотримуються нормативної мови, а він не хоче. We wrote him already. All newspapers follow the standard language, but this editor doesn't want to.

* a work in poor language; crib; pony.

** apostrophe is used in Ukrainian since the 17th century.

- A.: Це погана справа. Виходить, що редактор Н. не дбає про чистоту й культуру української мови. That's too bad. It seems that the editor N. doesn't make any effort to preserve the purity and fine points of the Ukrainian language.
- Б.: Більше того, він псує мову. І за що йому платять? У кожній його передовиці сотні граматичних помилок. А фразеологія — жах та й годі! Moreover, he spoils the language. What is he paid for? Every editorial of his has hundreds of grammatical errors. His phraseology is terrible!
- A.: Тут ще більше друкарських помилок. Їхній коректор, мабуть, неуважний. There are even more misprints. Their proofreader probably is not attentive.

ГАЗЕТНА МОВА

ВЕЛИЧЕЗНИЙ УСПІХ УКРАЇНСЬКИХ ТАНЦЮРИСТІВ ЗА КОРДОНОМ

Ось один із кращих концертних залів Парижу — Альгамбра. В ньому 2.400 місць. Але жодного вільного крісла.

Перед будинком театру завжди натовп. Кожен сподівається: може вдасться¹ придбати квитка. Тих, що мріяли про такий успіх, ставало щоразу більше: почали прибувати в Париж жителі з інших міст і сіл Франції. І в Бельгії знайшлося² багато людей, які на автобусах рушили в закордонну подорож із єдиною метою — побачити виступ українських артистів.³ Щастило не всім. Багато людей змушені були задовольнитись читанням і розглядом реклам, що прикрашали фасад⁴ Альгамбри. Тут же відбувалось і перше знайомство глядачів із киянами.

Для парижан і киян став пам'ятним той вечір, коли почались гастролі⁵ Державного заслуженого ансамблю танцю України. В Парижі — на вулицях і площах, в автобусах і в вагонах метро, в квартирах і на шпальтах⁶ газет

в один голос заговорили про квітуче народне мистецтво України. Найчастіше повторювали слова: „біс”, „браво”, „овація”. . . Всі афіші повідомили про те, що в місті гастролює⁷ „Балет українських козаків”. В його репертуарі⁸ були „Запорожці” — танець, що зображає військову гру, і танці війська Богдана Хмельницького. На кожному кроці відчувалося:⁹ глядачі й преса¹⁰ зі щирістю й любов'ю називали наших мистців „українськими козаками”, слава про відвагу й переможність яких долетіла на французьку землю у давню минулу сторіччя. Видатний¹¹ французький поет Гійом Апполінер у своїх поемах щиро оспівав хоробрих і волелюбних синів України.

Не важко уявити собі, чому зал так часто дрижав від оплесків. Одна газета захоплено повідомляла: „Зал був підкочений надзвичайною відвагою київських танцюристів; не вистачає слів, щоб описати танцюриста, що йде по колу в шаленому темпі . . .”¹² наче насміхаючись над законами фізики. . .”

Щоразу на зміну хлопцям на сцену вибігав живий вінок українського танцю „Гуцулка”. Молодістю життя, чистотою карпатського неба, веселкою яскравих фарб народного вбрання сяяв цей танець, що полонив серця усіх глядачів . . .

Танець — як пісня. Тільки в ньому роллю слів виконують рухи — в супроводі музики вони розповідають про радість і журбу, про любов і щастя, про перемоги й поразки . . .

Після вистави, на якій були присутні 25 послів чужоземних держав, натовп глядачів „атакував” артистів на сцені . . . Це була атака¹³ дружніх потисків рук, світлих усмішок і поздоровлень! . .

1 пощастить. 2 were found. 3 акторів. 4 facade, front. 5 tours. 6 columns (in a newspaper). 7 gives concerts. 8 repertoire, repertory. 9 was felt. 10 press. 11 визначний. 12 tempestuous speed. 13 attack.

Одного дня українські митці відвідали старовинне місто Сенліз. Тут у 1024-му р. жила дружина короля Генріха I — киянка Ганна Ярославівна — дочка князя Ярослава Мудрого.

(Журнал „Україна”, Київ, 1959, ч. 11).

В И С Л О В И

не гнівайся (не сёрдсья)	don't be angry
це дуже просто	it is quite simple
що тут відбувається?	what is going on here?
цього мені вистачить на місяць	this will last me a month
чай уже прохолонув	the tea is cold
без застережень	without reserve
на письмі	in writing, by letter
чи ви згодні зі мною?	do you agree with me?
я не згоден із вами	I disagree with you
я дотримуюсь цих правил	I follow these rules
правила вуличного руху	traffic regulations
друкарська помилка	misprint
бути на розгляді	to be under discussion
пам'ятний день	field day
потиск рукі	handshake
більше того	moreover

Г Р А М А Т И К А

Translation of the Preposition WITHIN:

1. в межах, на відстані (of place)

Speeding is forbidden within the city limits. Швидко їздити в межах міста заборонено.

Our school is within five minutes bicycling. Наша школа знаходиться на відстані п'яти хвилин їзди на велосипеді.

2. за (через), протягом, не більш як за (of time)

We shall be back within a month. Ми повернемося за (не більш як за) місяць.

He will do it for you within a week. Він зробить це для вас протягом тижня.

Translation of the Preposition WITHOUT:

I wrote my homework without any mistakes. Я написав свою домашню роботу без жодної помилки.

She did it without my help. Вона зробила це без моєї допомоги.

That goes without saying. Ясно без слів.

The Verb ДОТРИМУВАТИСЯ. This verb requires the genitive case of a noun.

Чому ви не дотримуєтесь цього правила? Why don't you follow this rule?

The Verb ЗАДОВОЛЬНЯТИСЯ. This verb requires the instrumental case of a noun:

Я задовольняюся читанням. I am satisfied with reading.

Use of APOSTROPHE. Apostrophe is used:

1. after bilabial consonants (б, в, м, п, ф) before iotated vowels (є, ї, ю, я): б'є, солов'ї, п'ю, б'ю, м'яч, п'ять, пам'ять, в'янути, ім'я, м'ясо, м'який, полум'я, п'ятниця . . .

Note. If the bilabial consonant is preceded by another consonant, the apostrophe is not used: цвях, свято, святий. No iotated element is used in pronouncing these words.

If the bilabial is preceded by a prefix, the apostrophe must be used: зв'язок, зв'язати, зв'язаний . . . (з is the prefix, в'яз is the root).

2. after p at the end of the syllable: бур'ян, м'ягир'ю.

Apostrophe is not used if p begins the syllable or is within it: буря, буряк, прямо, ряд (бу-ря, бу-ряк, пря-мо).

3. after prefixes before iotated vowels: з'єднати, з'їсти, об'єднаний, об'ява.

ДОМАШНЯ РОБОТА

I. Перекладіть з англійської мови на українську:

My friend lives within a kilometer of me (my house). He can come to me within fifteen minutes. His brother will arrive within a week. Our church is within ten minutes walking (ходьбі). I can complete my homework within fifteen minutes. Yesterday I did it without my mother's help. The homework was without any mistakes. I shall go to Saskatoon within two months. This is within my possibilities.

II. Напишіть повні відповіді на питання:

Як називається столиця Франції? Який успіх мали українські танцюристи в цьому місті? Якими словами зустрічали глядачі український ансамбль? Що було в репертуарі цього ансамблю? Який французький поет щиро оспівав хоробрих українських козаків? Як писали французькі газети про українських танцюристів? Як ставилися посли чужоземних держав до українських артистів? Яке старовинне місто відвідали українські артисти? Чому вони це зробили?

С Л О В Н И К

ансамбль, <i>м.</i>	ensemble
ансамблі	
апостроф, <i>м.</i>	apostrophe (')
апострофи	
афіша, <i>ф.</i>	poster, placard
афіші	
важливо, <i>adv.</i>	important
вбрання, <i>п.</i>	costume, dress
вибігати — вибігти	to run out, to appear
вибігаю	вибіжу
вибігаєш	вибіжиш
вибігає	вибіжить
вибігаємо	вибіжимо
вибігаєте	вибіжете
вибігають	вибіжять
вимовляти — вимовити	to pronounce; to be pronounced
вимовляю	вимовлю
вимовляєш	вимовиш
вимовляє(ться)	вимовить(ся)
вимовляємо	вимовимо
вимовляєте	вимовите
вимовляють(ся)	вимовлять(ся)
виступ, <i>м.</i>	appearance; departure
виступи	
відбуватися — відбутися	to take place, to happen
відбувається	відбудеться
відбуваються	відбудуться

відвага, <i>ф.</i>	courage, bravery
відстань, <i>ф.</i>	distance, space
волейбóльний, -а, -е, -і	volley-ball
в'янути — зів'янути	to fade
в'яну	зів'яну
в'янеш	зів'янеш
в'яне	зів'яне
в'янемо	зів'янемо
в'янете	зів'янете
в'януть	зів'януть
газетний, -а, -е, -і	newspaper
граматичний, -а, -е, -і	grammatical, grammar
діалéкт, <i>м.</i>	dialect
діалéкти	
долітати — долетіти	to fly up to; to be heard
долітаю	долечу
долітаєш	долетиш
долітає	долетить
долітаємо	долетимо
долітаєте	долетите
долітають	долетять
дотримуватися	to follow, to stick to
дотримуюся	
дотримуєшся	
дотримується	
дотримуємося	
дотримуєтеся	
дотримуються	
дрижати	to shake, to tremble
дрижу	
дрижиш	
дрижить	
дрижимо	
дрижите	
дрижать	
дружній, -я, -е, -і	friendly
друкарський, -а, -е, -і	printing
жах, <i>м.</i>	terror, horror, fright
журба, <i>ф.</i>	sorrow

задовольня́тися — задовольни́тися	to be satisfied
задовольня́юся задовольни́юся	
задовольня́єшся задовольни́шся	
задовольня́ється задовольни́ться	
задовольня́ємося задовольни́мось	
задовольня́єтеся задовольни́теся	
задовольня́ються задовольня́ться	
закордо́нний, -а, -е, -і	foreign
зал, <i>м.</i> (за́ля, <i>ф.</i>)	hall
за́ли (за́лі)	
заслу́жений, -а, -е, -і	honored, merited
застере́ження, <i>н.</i>	reservation, reserve
зму́шений, -а, -е, -і, <i>р. р. р.</i>	forced
знайо́мство, <i>н.</i>	acquaintance; familiarity
конкрéтно, <i>adv.</i>	specifically, concretely
конце́ртний, -а, -е, -і	concert
корéктор, <i>м.</i>	proofreader
корéктори	
метро́, <i>н., indecl.</i>	subway
найча́стіше, <i>adv.</i>	the most frequently
насмiхáтися	to mock, to ridicule
насмiхáюся	
насмiхáєшся	
насмiхáється	
насмiхáємося	
насмiхáєтеся	
насмiхáються	
на́товп, <i>м.</i>	crowd, multitude
на́товпи	
неперемо́жність, <i>ф.</i>	invincibility
описува́ти — описáти	to describe, to depict
опису́ю опису́	
опису́єш опису́єш	
опису́є опису́є	
опису́ємо опису́ємо	
опису́єте опису́єте	
опису́ють опису́ють	

оплески, <i>пл.</i>	applause
оспiвувати — оспiвáти	to sing*praises, to praise
оспiвую оспiвáю	
оспiву́єш оспiвáєш	
оспiву́є оспiвáє	
оспiву́ємо оспiвáємо	
оспiву́єте оспiвáєте	
оспiвують оспiвáють	
пам'ятний, -а, -е, -і	memorable, commemorative
парижа́нин, <i>м.</i>	Parisian
парижа́ни	
передови́ця, <i>ф.</i>	editorial, leading article
передови́ці	
письмо́, <i>н.</i>	writing
пiдкорéний, -а, -е, -і, <i>р. р. р.</i>	conquered, subjugated
повто́рювати — повторiти	to repeat
повто́рюю повторю́	
повто́рюєш повтори́ш	
повто́рює повтори́ть	
повто́рюємо повторимо́	
повто́рюєте повторите́	
повто́рюють повторять	
поздорóвлення, <i>н.</i>	congratulation
поздорóвлення	
полони́ти	to capture
полоню́	
полони́ш	
полони́ть	
полонимо́	
полоните́	
полонять	
по-рiзному, <i>adv.</i>	differently
посóл, <i>м.</i>	ambassador
послi	
по́тиск, <i>м.</i>	pressure; shake, see вiслови
пра́вило, <i>м.</i>	rule, regulation; principle
пра́вила	

прикрашати — прикрасити	to embellish, to beautify,
прикрашаю прикрашу	to decorate
прикрашаєш прикрасиш	
прикрашає прикрасить	
прикрашаємо прикрасимо	
прикрашаєте прикрасите	
прикрашають прикрасять	
прохолонутися, <i>perf.</i>	to cool off; to get cold
прохолону	
прохолонеш	
прохолоне	
прохолонемо	
прохолонете	
прохолонуть	
реклама, <i>f.</i>	dodger; advertisement
реклами	
розгляд, <i>m.</i>	observation; investigation
рушати — рунити	to set off (out), to start forth
рушаю руну	
рушаєш рунеш	
рушає рунить	
рушаємо рунимо	
рушаєте руните	
рушають рунять	
танець, <i>m.</i>	dance
танці	
танцюрист, <i>m.</i>	dancer
танцюристи	
усмішка, <i>f.</i>	smile
усмішки	
уявляти — уявити	to imagine
уявляю уявлю	
уявляєш уявиш	
уявляє уявить	
уявляємо уявимо	
уявляєте уявите	
уявляють уявлять	
чистота, <i>f.</i>	purity; cleanliness
щирість, <i>f.</i>	sincerity
щиро, <i>adv.</i>	sincerely
щоразу, <i>adv.</i>	every time

Д І Я Л О Г

(Електронний стетоскоп)

- МЕДСЕСТРА: Що це за новий прилад? What kind of device is it?
- ЛІКАР: Це електронний стетоскоп. This is an electronic stethoscope.
- М.: Замість звичайної трубки для вислуховання хворих? Instead of the usual primitive trumpet for checking the sick?
- Л.: Так. Із його допомогою можемо спостерігати за биттям серця. Yes. With the help of this, we can listen to the heart pulsation.
- М.: Чи правда, що цей прилад виконує функцію автоматичного стимулятора? Is it true that this device performs the function of an automatic stimulator?
- Л.: Електронний стетоскоп виконує цю функцію досконало. Як тільки серце хворого перестане битися, механізми стетоскопа автоматично вмикають стимулятор. The electronic stethoscope performs this function perfectly. As soon as the heart of the sick man stops pulsating, the stethoscope's mechanism automatically turns on the stimulator.
- М.: І серце хворого починає працювати безпереривно? And the heart of the sick man beats without any interruption?
- Л.: Як серце здорової людини. Just like the heart of a healthy man.
- М.: Чудовий прилад! This is a wonderful device!
- Л.: Електронний стетоскоп також рахує червоні й білі кров'яні тільця в двадцять разів швидше, ніж будь-який інший механізм. The electronic stethoscope also counts the red and white corpuscles twenty times quicker than any other mechanism.

М.: Таким чином, він допомагає регулювати кров'яний тиск? Thus, it helps to regulate the blood pressure?

Л.: Авжеж. Крім того, електронний стетоскоп показує кількість азоту й фосфору в крові. Certainly. In addition, the electronic stethoscope registers the quantity of nitrogen and phosphorus in the blood.

М.: Я вже не дивуюся. Живемо в атомовій добі. Тепер усе можливе. I am not surprised. We live in the atomic age. Everything is possible now.

НАУКОВА МОВА

Одним із важливих відчуттів людини є слух. Навколо нас різноманітних звуків. Вони дають нам змогу пізнавати характер предметів. Наприклад, наше вухо легко розрізняє, що саме впало в кімнаті на підлогу — столова ложка¹ чи чайна ложечка², книжка чи монета, ніж чи тарілка. Ми майже точно можемо відрізнити звук металевого предмета від скляного, звучання повної пляшки від порожньої, цілої миски від розбитої тощо.

Для слуху не існує майже ніяких обмежень. Різні звуки ми чуємо в нічній пітьмі і в густому тумані. Високо в небі летить літак, якого ми не бачимо, але по звуку знаємо, що він над нами. Густою пеленою⁴ вкрив море туман: світловий промінь маяка не в силі його пробити⁵, але пароплави спокійно тримають курс за звуком сирени.

Людське вухо — складний слуховий орган. Наука встановила, що воно сприймає низькі звуки в межах від 32-ох до 64-ох коливань і високі — в межах 16—20 тисяч коливань на секунду.

Втрастити слух легко, а відновити його дуже важко. Ось чому так важливо запобігати всяким захворюванням слухового органу, вчасно йти до лікаря, якщо в слуховому апараті⁶ виникають ненормальні явища.

Що ж являє собою слуховий орган людини? Він складається з багатьох важливих частин: вушної раковини⁷,

слухового проходу⁸, барабанної перетинки⁹, барабанної порожнини¹⁰, молоточка¹¹, коваделка¹² та інші.

Хвороба слухового органу викликається¹³ багатьма причинами: застудами, які призводять¹⁴ до запалень середнього вуха, нещасними випадками¹⁵, контузіями¹⁶, травмами¹⁷ черепа, склерозом¹⁸ мозкових судин¹⁹ тощо...

(За журналом „Наука і знання”, Київ, 1958, „Лікування отосклерозу”, ч. 12, стор. 27).

1 визнавати. 2 table spoon. 3 tea spoon. 4 covering, shroud. 5 to pass through. 6 apparatus. 7 helix. 8 acoustic duct. 9 eardrum. 10 ear cavity. 11 dim. of молоток; malleus. 12 dim. of ковадло — anvil. 13 called out, caused. 14 lead, result. 15 accidents. 16 contusion. 17 trauma. 18 sclerosis. 19 cerebral vessel.

ВИСЛОВИ

виконати обіцянку
виконувати обов'язки

to keep one's promise
to execute the functions, to carry out the duties

кров'яні тільця
кров'яний тиск
ні слуху, ні духу про нього
не маю змоги це зробити
світлова реклаमा
бути в курсі справ

(blood) corpuscles
blood pressure
neither hide nor hair of him
I am unable to do this
illuminated signs
to have knowledge of, to be acquainted with

дівне явище
запалення легенів

strange occurrence
pneumonia

ГРАМАТИКА

Найголовніші правила пунктуації

Крапка(.)

Крапку (period) ставимо в кінці розповідного речення (declarative sentence) та після незакінченого слова:

Агапій Гончаренко прибув до Бостону в 1865-му р.
Це був перший український іммігрант у США.

Крапки (. . .)

Крапки (row of dots) ставимо, коли речення незакінчене або перерване:

Я хочу спитати вас про . . .

Сьогодні я . . . дуже хворий.

Знак питання (?)

Знак питання (question mark) ставимо в кінці питального речення (interrogative sentence):

Де ви були вчора ввечері?

Знак оклику (!)

Знак оклику (exclamation mark) ставимо в кінці окличного речення (exclamatory sentence):

Як тут гарно! Рятуйте!

Дужки /()/

В дужки (parentheses) беремо вставні слова (parenthetic words), пояснення та прізвища авторів після цитат:

Ми вивчаємо правопис (ортографію).

Садок вишневий коло хати (Т. Шевченко).

Лапки („ ")

У лапки (quotation marks) беремо цитати, назви книг і установ, а також слова з іронією:

„Формування основ новітньої української літературної мови закінчилося творчістю Т. Шевченка . . .” (Юрій Шерех).

Чи ви маєте повість „Сині землі” І. Киричка?

Я вже оглянув завод „Запоріжсталь”.

Твої „успіхи” мені не подобаються.

(далі буде)

ДОМАШНЯ РОБОТА

Перепишіть і поставте розділові знаки (punctuation marks) й великі літери (capitals), де треба:

я люблю ходити в кіно чи ви любите також ні а де ви були позавчора в тому селі немає кінотеатру як жаль там є лише малий клуб це не зовсім добре як приємно сидіти й дивитися фільм чому вам не подобається фільм дивно може ви любите ходити до театру опери й балету дуже дивно я ще не бачив такої людини до побачення

С Л О В Н И К

авжеж	certainly
автоматичний, -а, -е, -і	automatic
автоматично, <i>adv.</i>	automatically
азот, <i>m.</i>	nitrogen
атомовий, -а, -е, -і	atomic
безперервно, <i>adv.</i>	without interruption
биття, <i>n.</i>	pulsation, beating, throb
будь-який, -а, -е, -і	any
вислухування, <i>n.</i>	medical hearing, examination
вислухування	tion
відновлювати — відновити	to renew
відновлюю	відновлю
відновлюєш	відновиш
відновлює	відновить
відновлюємо	відновимо
відновлюєте	відновите
відновлюють	відновлять
встановлювати — встановити	to establish, to determine;
встановлюю	встановлю to mount
встановлюєш	встановиш
встановлює	встановить
встановлюємо	встановимо
встановлюєте	встановите
встановлюють	встановлять

відчуття, <i>n.</i>	sensation, sense
дивувáтися — здивувáтися	to wonder, to surprise
диву́юся здиву́юся	
диву́ешся здиву́ешся	
диву́ється здиву́ється	
диву́ємося здиву́ємося	
диву́єтеся здиву́єтеся	
диву́ються здиву́ються	
електро́нний, -а, -е, -і	electronic
запа́лення, <i>n.</i>	inflammation
запо́бігати — запо́бігти	to prevent; to court
запо́бігаю запо́біжу	
запо́бігаєш запо́біжиш	
запо́бігає запо́біжить	
запо́бігаємо запо́біжимо	
запо́бігаєте запо́біжите	
запо́бігають запо́біжать	
засту́да, <i>f.</i>	cold, chill
захво́рювання, <i>n.</i>	illness, sickness
захво́рювання	
звучáння, <i>n.</i>	sounding
змо́га, <i>f.</i>	possibility, chance
колива́ння, <i>n.</i>	vibration
кров'яни́й, -а́, -е́, -і́	blood
людськи́й, -а́, -е́, -і́	human, man
мая́к, <i>m.</i>	lighthouse
маяки́	
медсестра́, <i>f.</i>	(hospital) nurse
медсестри	
меха́нізм, <i>m.</i>	mechanism
меха́нізми	
можли́вий, -а, -е, -і	possible
монéта, <i>f.</i>	coin
монéти	
навко́лишній, -я, -е, -і	surrounding

неза́кінчений, -а, -е, -і, <i>p.p.p.</i>	unfinished
ненормáльний, -а, -е, -і	abnormal
оби́цянка, <i>f.</i>	promise
оби́цянки	
обме́ження, <i>n.</i>	limitation, restriction
óрган, <i>m.</i>	organ
óргани	
перéрваний, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	torn, broken
пітьма́, <i>f.</i>	darkness
пля́шка, <i>f.</i>	bottle
пляшки́	
поро́жній, -я, -е, -і	empty
про́мінь, <i>m.</i>	ray
про́мені	
прохі́д, <i>m.</i>	passage, pass, lane
проходи́	
регу́лювати	to regulate
регулю́ю	
регулю́єш	
регулю́є	
регулю́ємо	
регулю́єте	
регулю́ють	
розбі́тий, -а, -е, -і, <i>p. p. p.</i>	broken
розрі́зняти — розрі́знити	to distinguish
розрі́зняю розрі́знію	
розрі́зняєш розрі́зниш	
розрі́зняє розрі́знить	
розрі́зняємо розрі́знимо	
розрі́зняєте розрі́зните	
розрі́зняють розрі́знять	
світло́вий, -а́, -е́, -і́	light
секúнда, <i>f.</i>	second
секúнди	

скла́датися склада́ється склада́ються	to form, to consist of
скляни́й, -а́, -е́, -і́	made of glass
слух, <i>м.</i>	hearing; ear
слухови́й, -а́, -е́, -і́	hearing
спов́ннений, -а, -е, -і, <i>р. р. р.</i>	full of, filled with
спостері́гати — спостере́гти спостері́гаю спостере́жу спостері́гаєш спостере́жеш спостері́гає спостере́же спостері́гаємо спостере́жемо спостері́гаєте спостере́жете спостері́гають спостере́жуть	to observe; to listen
сприйма́ти — сприйня́ти сприйма́ю сприйму́ сприйма́єш сприймеш сприйма́є сприйме сприйма́ємо сприймемо сприйма́єте сприймете сприйма́ють сприймуть	to perceive, to take
стетоско́п, <i>м.</i> стетоско́пи	stethoscope
стимуля́тор, <i>м.</i> стимуля́тори	stimulator
тиск, <i>м.</i>	pressure
ті́льце, <i>н.</i> ті́льця	corpuscle
тру́бка, <i>ф.</i> тру́бки	trumpet; roll
устанóва, <i>ф.</i> устанóви	establishment
фóсфор, <i>м.</i>	phosphorus
фúнкція, <i>ф.</i> фúнкції	function

харáктер, <i>м.</i> харáктери	character
цитáта, <i>ф.</i> цитáти	quotation *
чéреп, <i>м.</i> чeрeпí	skull
я́вище, <i>н.</i> я́вища	phenomenon; occurrence

Д І Я Л О Г

(Нешасливий випадок)

- ГАННА МИХАЙЛІВНА: Добридень, Василю Кириловичу! Як живеться? Що чувати?
- В. К.: Добридень, добридень... Справи погані...
- Г. М.: Що сталося?
- В. К.: Онук знову попав у халепу. В нещасливому випадку пошкодив своє авто й зовсім розбив інше.
- Г. М.: Сподіваюся, жертв не було.
- В. К.: Дякувати Богу, люди живі й здорові, але з чужого авто — купа заліза. Хоч викинь на смітник. Тепер клічуть онука в суд.
- Г. М.: Ну, це ще не велика біда.
- В. К.: Як не велика? Треба ж заплатити потерпілому відшкодування. А в нас немає страхування від нещасливих випадків. Прямо серце крається з горя... І в кого він удався? Адже ж батько й мати — статечні люди.
- Good day, Vasyl Kyrylovych!
- How's life? What's new?
- Good day... I feel bad...
- What happened?
- My grandson got into trouble again. He damaged his car in an accident and completely smashed another.
- I hope there were no victims.
- Thank God, the people are uninjured (safe and sound), but only a pile of iron is left of the other car. It's only good for the garbage dump. And my grandson is being given a subpoena.
- Well, then the situation is not too bad.
- You say not bad? We have to pay compensation to the victim. And we don't have any insurance against accidents. It just breaks my heart... Whom did he take after? His father and mother are sedate people.

- Г. М.: Не журіться, Василю Кириловичу! Ваш онук ще молодий. Він ще зміниться.
- В. К.: У нього не всі вділа! Казна-що! До науки ледачий, але автом літає — як божевільний. Зійшов хлопець на манівці...
- Г. М.: А скільки йому років?
- В. К.: Уже вісімнадцять.
- Г. М.: Ну, для таких немає ради, крім в'язниці.
- В. К.: Мені вже однаково. Хай беруть на перевиховання.
- Г. М.: Жаль хлопця. Гарний на вроду, а такий розбишака. Співчуваю вам, Василю Кириловичу.
- В. К.: Дякую, Ганно Михайлівно. На все добре!
- Г. М.: Бувайте здорові!
- Don't be upset, Vasyl Kyrylovych. Your grandson is still young. He will change.
- He has a screw loose. The devil only knows what he is! He is lazy in his studies, but he flies with his car like a mad man. He went astray...
- How old is he?
- He is already 18.
- Well, nothing can help him but prison.
- It makes no difference to me. Let them take him for reeducation.
- I am sorry for the boy. He is very handsome, but such a ruffian. You have my sympathy, Vasyl Kyrylovych.
- Thank you, Hanna Mykhailivna. Good-bye!
- Good-bye!

П Р О Т О К О Л

Засідання вчительської ради Середньої школи ч. 23 м. Кієва, що відбулося 10-го жовтня 1959-го р. Присутніх 11 осіб. Голова засідання — С. Гончар, секретар — Г. Малишко.

Слухали:

Повідомлення директора школи П. Дмитренка про поведінку учня 10-го класу Івана Дейнеки.

Директор школи повідомив присутніх про те, що учень І. Дейнека має незадовільні оцінки, зовсім не виявляє бажання вчитися, часто приходить до школи п'яний і влаштовує бійки в класі. Розмови з І. Дейнекою та його батьками не дали жодних наслідків. Керівник 10-го класу О. Ткаченко додала, що за останні 6 тижнів І. Дейнека був відсутній 10 разів без поважних причин. З огляду на руйнівний вплив І. Дейнеки на учнів, О. Ткаченко пропонує виключити його зі школи.

Ухвалили:

З огляду на вищеподані¹ факти, вчительська рада одноголосно ухвалює:

1. Виключити І. Дейнеку зі школи.
2. Відібрати в нього учнівський квиток.
3. Повідомити батьків І. Дейнеки.
4. Передати справу органам міської міліції.
5. Вивісити ухвалу вчительської ради на дошці об'яв.
6. Скликати загальні збори всіх учителів та учнів для обговорення випадків порушення дисципліни.

Голова засідання (С. Гончар)
Секретар (Г. Малишко)

¹ given above.

ОБ'ЯВА

Доводиться до відома всіх учителів та учнів середньої школи ч. 23 про те, що в шкільному клубі 15-го жовтня о 4-й годині дня відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ.

Порядок денний:

1. Про дисципліну учнів нашої школи — доповідач П. Дмитренко, директор школи ч. 23.

2. Організація екскурсії до м. Канева на могилу Т. Шевченка — доповідач Я. Рильська.
- Присутність учнів та учителів обов'язкова.

Учительська Рада.

ВИСЛОВИ

як (вам, тобі) живеться?	how are you? how's life?
що чувати?	what's new?
страхування від нещасливих випадків	insurance against accidents
страхування від вогню	fire insurance
страхування життя	life insurance
доводити до відома	to notify
доводиться до відома	it has been announced
з (без) мого відома	with (without) my knowledge
серце крається	it breaks (my) heart
він удався в батька (в матір)	he took after his father (mother)
вони вдалися до сіли	they resorted to force
у нього (неї) не всі вдома	he (she) has a screw loose
зійти на манівці	to go astray
гарний на вроду (= вродливий)	very handsome
гарна на вроду (= вродлива)	very beautiful
казна-що (= кат знає, що)!	the devil knows what it is!
казна-хто (= кат знає, хто)!	the devil knows who he (she) is!
немає ради	it can't be helped
скринька для сміття	dust bin
мені однаково	it makes no difference to me
жаль мені його (її)	I am sorry for him (her)
який жаль!	what a pity!
відсутній з поважних причин	absent for valid reasons
з огляду на	on account of
він впливає на неї	he influences her
учнівський квиток	pupil's certificate
вивісити об'яву (оголошення)	to put (post) up a notice
денна вистава	matinée
живий і здоровий	safe and sound

Г Р А М А Т И К А

Найголовніші правила пунктуації

(продовження)

Ко́ма (,)

Ко́му (comma) ста́вимо:

1. Між однорядними членами речення (items of a series of words or clauses in the sentence):

Біля хати росли дерева, кущі, квіти.

Квіти були червоні, білі, жовті й сині.

Ми ходили по місту, бачили багато людей, оглядали вітрини та їли цукерки.

- Перед сполучниками (conjunctions) **і (й, та), чи** ко́ми не ста́вимо. Але якщо вони повторюються, ко́му треба ста́вити перед другим і всіма наступними сполучниками:

Я бачив і небо, і зорі, і землю, і море.

Чи працюю, чи сплю, чи їм, чи п'ю . . .

2. Між однорядними членами речення перед протиставними (adversative) сполучниками: **а, але, та (= але):**

День був соняшний, але холодний.

Не тільки ви, а також я знаю його.

3. При повторенні слова:

З театру йдуть люди, люди, люди.

4. Для виділення (set off) звертання (address):

Пётре, йди сюди! Принеси мені води, Оксано!

5. Після вигуків (exclamations):

О, не забуду я тих днів!

6. Після слів **так, ні, гаразд** на початку речення:

Так, я під'їзжу до крамниці.

Ні, він не говорить французькою мовою.

Гаразд, я куплю для вас ту книгу.

7. Для виділення вставних (inserted) слів:

Ви, може, краще знаєте граматику.

До речі, мій брат зовсім не знає граматики німецької мови.

8. Для виділення порівняльних зворотів (comparative phrases):

Я був лютіший, як звір.

9. Для виділення прикладки (apposition):

Правопис, або орфографія, навчає правильно писати.

10. Для виділення зворотів, що починаються словами **крім, замість, за винятком і т. п.**

Я не бачив там нікого, крім брата.

Він спав увесь день, замість того щоб учитися.

(далі буде)

ДОМАШНЯ РОБОТА

Напишіть десять речень за аналогією до тих, що подані в десяти параграфах (paragraphs) граматики.

С Л О В Н И К

бійка, *f.*

scuffle, brawl, fight

бійки

божевільний, **-а, -е, -і**

mad, crazy

вивішувати —

вивісити

to hang out

вивішую

вивішу

вивішуєш

вивісиш

вивішує

вивісить

вивішуємо

вивісимо

вивішуєте

вивісите

вивішують

вивісять

виділення, *n.*

separation

викида́ти — вики́нути	to throw out (away)
викида́ю вики́ну	
викида́єш вики́неш	
викида́є вики́не	
викида́ємо вики́немо	
викида́єте вики́нете	
викида́ють вики́нуть	
виклю́ча́ти — ви́ключити	to expel, to eliminate, to exclude, to turn out
виклю́чаю ви́ключу	
виклю́чаєш ви́ключиш	
виклю́чає ви́ключить	
виклю́чаємо ви́ключимо	
виклю́чаєте ви́ключите	
виклю́чають ви́ключать	
виявля́ти — ви́явити	to reveal, to discover, to display, to show
виявля́ю ви́явлю	
виявля́єш ви́явиш	
виявля́є ви́явить	
виявля́ємо ви́явимо	
виявля́єте ви́явите	
виявля́ють ви́являть	
відсу́тній, -я, -е, -і	absent
відшкодува́ння, <i>n.</i>	compensation; damages
вплива́ти — впли́нути	to influence
вплива́ю впли́ну	
вплива́єш впли́неш	
вплива́є впли́не	
вплива́ємо впли́немо	
вплива́єте впли́нете	
вплива́ють впли́нуть	
вро́да, <i>f.</i>	beauty, good looks
вродли́вий, -а, -е, -і	handsome, pretty
вчи́тельський, -а, -е, -і	teacher's
Га́нна, <i>f.</i>	Ann
дисци́пліна, <i>f.</i>	discipline
екскурсія, <i>f.</i> екскурсії	excursion, trip

задовільний, -а, -е, -і	satisfactory
засіда́ння, <i>n.</i>	conference, meeting, session
збо́ри, <i>pl.</i>	meeting; assembly
кері́вник, <i>m.</i> кері́вникі	leader; supervisor
клуб, <i>m.</i> клуби	club
кра́яти (ся) кра́ю кра́єш кра́є (ться) кра́ємо кра́єте кра́ють (ся)	to cut; to break (of heart)
леда́чий, -а, -е, -і	lazy
мані́вці, <i>pl.</i>	roundabout ways
незадовільний, -а, -е, -і	unsatisfactory, inadequate
о́гляд, <i>m.</i>	examination, inspection, review, survey
одна́ково, <i>adv.</i>	equally, all one
одноголо́сно, <i>adv.</i>	unanimously
ону́к, <i>m.</i> ону́ка, <i>f.</i> ону́ки ону́ки	grandson, granddaughter
організа́ція, <i>f.</i> організа́ції	organization
оста́нній, -я, -е, -і	last
перевихова́ння, <i>n.</i>	re-education
пова́жний, -а, -е, -і	valid, dignified, respectable
поведі́нка, <i>f.</i>	behavior, conduct
повідомле́ння, <i>n.</i> повідомле́ння	information
повто́рення, <i>n.</i> повто́рення	repetition

попада́ти — попада́ти	to get in; to find oneself,
попада́ю попада́у	to hit
попада́єш попада́єш	
попада́є попада́є	
попада́ємо попада́ємо	
попада́єте попада́єте	
попада́ють попада́ють	
пору́шення, <i>n.</i>	breach, breaking, violation
потерпі́лий, -а, -е, -і	victim
прису́тній, -я, -е, -і	present
прису́тність, <i>f.</i>	presence
протоко́л, <i>m.</i>	record of proceedings;
протоко́ли	protocol
п'я́ний, -а, -е, -і	drunk, intoxicated
розби́шака, <i>m.</i>	ruffian
розби́шаки	
руйну́ючий, -а, -е, -і	destroying, destructive
склика́ти — склика́ти	to call together; to convene
склика́ю склика́чу	
склика́єш склика́єш	
склика́є склика́є	
склика́ємо склика́ємо	
склика́єте склика́єте	
склика́ють склика́ють	
смі́тник, <i>m.</i>	garbage dump
смі́тникі	
смі́ття, <i>n., coll.</i>	litter, dust, garbage
співчува́ти	to feel for, to sympathize
співчува́ю	
співчува́єш	
співчува́є	
співчува́ємо	
співчува́єте	
співчува́ють	
статéчний, -а, -е, -і	sedate, staid
страхува́ння, <i>n.</i>	insurance

та (=але), <i>conj.</i>	but, however
удавáтися — удáтися	to resemble; to apply to;
(вдавáтися — вдáтися)	to resort
(rather not conjugated)	
ухва́ла, <i>f.</i>	resolution, decision
ухва́ли	
ухва́лювати — ухва́лити	to resolve, to decide
ухва́люю ухва́лю	
ухва́люєш ухва́лиш	
ухва́лює ухва́лить	
ухва́люємо ухва́лимо	
ухва́люєте ухва́лите	
ухва́люють ухва́лять	
учи́тельський, -а, -е, -і	teacher's
учні́вський, -а, -е, -і	pupil's, student's
факт, <i>m.</i>	fact
фа́кти	
хале́па, <i>f.</i>	trouble, misfortune
чува́ти	to hear (repeatedly)
(rather not conjugated)	
шкі́льний, -а, -е, -і	school

Д І Я Л О Г

(Одруження)

- КАТЕРИНА: Чи ти чула, що Ольга виходить заміж? Did you hear that Olga is going to be married?
- МАРІЯ: Так швидко? Чи в неї здоровий розум? За кого ж вона виходить? So soon? Doesn't she have any common sense? Whom is she going to marry?
- К.: За Миколу Пилипенка, студента Київського університету. Цього року він закінчує фізико-математичний факультет і буде працювати математиком у якомусь інституті. Mykola Pylypenko, a student of the University of Kyiv. This year he will be graduated from the University Department of Physics and Mathematics; he will work as a mathematician in an institute.
- М.: Я знаю того хлопця. Високий, стрункий і вродливий... I know that boy. Tall, slender, and handsome...
- К.: Та й Ольга вродлива і струнка. Щастить їй. Такого хлопця знайшла! Olga is very beautiful and slender also. She is lucky. She has found such a good boy!
- М.: Хто шукає, той знайде. Seek and ye shall find!
- К.: А ти вже знайшла? Have you found one already?
- М. (сумно): Знайшла і втратила... I have found and lost him...
- К.: Ну, годі про це. Удар лихом об землю! Завтра баль у студентському клубі. Ти йдеш також? Well, enough about this. Toss your troubles to the winds! There will be a dance in the student club tomorrow. Are you going, too?
- М.: Неодмінно... Ой, лишенько*, я й забула! By all means... How terrible! I almost forgot!

* dim. of лихо.

- К.: Що такé? What is it?
- М.: Треба ж забрати бальну сукню з чистки. Ходімо відразу, бо знову забуду. I must get my formal from the cleaners. Let's go right away, otherwise I'll forget it again.
- К.: Та й мені треба зайти в аптеку по ліки для молодшої сестри. I also have to drop in at the drugstore to get some medicine for my younger sister.
- М.: А що з нею? What happened to her?
- К.: Застудилася й тепер має нежить. She caught a cold and her nose is stopped up.
- М.: Мабуть, ішла під дощем без парасолі? I bet she walked in rain without an umbrella.
- К.: Вона завжди її десь забуває. She always forgets it somewhere.

ПОРЯДОК РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ

(з книги „Побутові поради”, Київ, 1957)

Для одруження потрібна наявність таких умов:

а) досягнення шлюбного віку (16 років для жінок, 18 років для чоловіків);

б) відсутність законних перешкод для одруження з причини перебування в зареєстрованому шлюбі з іншими особами;

в) взаємна згода тих, хто одружується, висловлена у формі особистого спільного присуття для реєстрації шлюбу в бюро ЗАГС;

г) відсутність психічного захворювання і повне розуміння значення своїх дій;

д) взаємна обізнаність тих, хто одружується, про стан здоров'я один одного (без подання медичних довідок в орган ЗАГС);

е) відсутність близького споріднення між особами, що одружуються, як по прямій лінії (батько з дочкою, мати з сином, дід з онукою), а також по побічній лінії (брат із сестрою — як рідні, так і звідені¹).

Нарешті, останньою умовою одруження є реєстрація шлюбу в органах ЗАГС.

При бажанні одружитися ті, що одружуються, подають заяву про реєстрацію шлюбу в бюро ЗАГС.

Через 5 днів після подання заяви бюро ЗАГС проводить реєстрацію шлюбу. При реєстрації шлюбу в паспортів кожного з подружжя обов'язково записують про шлюб із зазначенням² прізвища, імені, по батькові і року народження дружини, місця й часу реєстрації шлюбу.

¹ не рідні, unparented
² with indication of

ДОРУЧЕННЯ НА ПРОДАЖ ВЕЛОСИПЕДА

м. Київ

11-го січня 1960-го р.

Я, нижчепідписаний, Григорій Михайлович Жученко (мешкаю в м. Києві, вул. Лесі Українки, буд. ч. 37, квартира 6) доручаю громадянинові Василеві Степановичу Швецеві продати належний мені велосипед "Україна" (на підставі технічного паспорта ч. 961 від 31-го серпня 1958-го р.) за суму 350 карб., а також виконати всі дії та формальності, зв'язані з даним дорученням.

Григорій Жученко.

Note. The noun *шовець* has the following changes in the oblique cases: шевця, шевців, шевця, з шевцем, на шевців, шовче.

В И С Л О В И

виходити (вийти) заміж	to marry
за спільною згодою	by common consent
здоровий розум	common sense
хто шукає, той знайде	he who searches, finds

не згадуйте мене ліхом
віддати пальто в чистку
побутові умови
побутове явище
при наявності бажання
тонкий стан
побічне значення
рідний брат
віддайте належні мені гроші
в даний момент
дані

remember me kindly
to have one's coat cleaned
living conditions
everyday occurrence
if there is a wish (desire)
slender waist
connotation (of words)
own brother
pay me my due
at present, now, actually
facts, data

Г Р А М А Т И К А

Найголовніші правила пунктуації

(продовження)

11. Для відокремлення (separation) дієприкметників (participles) і прикметників (adjectives), що стоять після іменника (noun) і мають при собі пояснювальні (explanatory) слова:

Я дав учителеві домашню роботу, написану синім олівцем.

У хату зайшов чоловік, високий на зріст.

Якщо дієприкметники і прикметники не мають пояснювальних слів, але становлять окреме значення, зокрема стоять після іменника чи займенника (pronoun), тоді також ставимо кому:

На небі стояв високий місяць, ясний і півний.

Ми, втомлені, сіли на траву.

12. Для виділення слів, що дають додаткове (additional) пояснення:

У саму спеку, опівдні, сідая в човен.

На вулиці, недалеко від школи, стояли два учні.

13. Для виділення дієприслівників, що мають пояснювальні слова, або не мають їх:

Поснідавши, я пішов до школи.

Петро, йдучи до театру, зайшов до Богдана.

Ідучи до театру, Петро зайшов до Богдана.

14. Між прізвищами авторів, назвами книжок і т. п.:
Тарас Шевченко, „Кобзар”, Київ, 1939, том I, стор. 43.
15. Для відокремлення (separation) одного речення від іншого:
Світло ясне сонце, по небу пливли білі хмари.
Учні заходили в клас, і вчителі виходили з канцелярії.
16. Для відокремлення головного речення (main clause) від підрядного (subordinate clause):
Я бачу студента, що йде до школи.
Він іде до школи, щоб учитися.
Біля школи, де ростуть дерева, зупинилося авто.
Роби добре, то й добре буде.
Надвечір стало темно, через те що хмара закрила сонце.
Вона не хоче його бачити, бо вона гнівається на нього.

ДОМАШНЯ РОБОТА

Напишіть дванадцять речень — по два речення за аналогією до кожного розділу граматики.

С Л О В Н И К

баль, <i>м.</i>	ball
балі	
бальний, -а, -е, -і	ball
бюро, <i>н.</i>	office
бюра	
взаємний, -а, -е, -і	mutual
висловлений, -а, -е, -і, <i>р.р.р.</i>	expressed, said
відсутність, <i>ф.</i>	absence
даний, -а, -е, -і	given, present
довідка, <i>ф.</i>	certificate; reference
довідки	

доручати — доручити	to entrust
доручаю доручу	
доручаєш доручиш	
доручає доручить	
доручаємо доручимо	
доручаєте доручите	
доручають доручать	

доручення, <i>н.</i>	trust deed, commission
доручення	

досягнення, <i>н.</i>	achievement, attainment
досягнення	reaching

забирати — забрати	to take
забираю заберу	
забираєш забереш	
забирає заберє	
забираємо заберемо	
забираєте заберете	
забирають заберуть	

ЗАГС (запис актів громадянського стану) registry office

законний, -а, -е, -і	lawful, legal
зámіж	marriage (see expressions)
zareєcтpований, -а, -е, -і, <i>р.р.р.</i>	registered

застуджуватися — застудітися	to catch cold (a chill)
застуджуюся застуджуся	
застуджуєшся застудишся	
застуджується застудиться	
застуджуємося застудимосся	
застуджуєтесь застудитесь	
застуджуються застудяться	

зв'язаний, -а, -е, -і, <i>р. р. р.</i>	connected; tied, bound
інститут, <i>м.</i>	institute, college
інституту	
лінія, <i>ф.</i>	line
лінії	
медичний, -а, -е, -і	medical

мешкати мешкаю мешкаєш мешкає мешкаємо мешкаєте мешкають	to reside, to dwell, to live
належний, -а, -е, -і	belonging
нежить, <i>f.</i>	catarrh; cold
неодмінно, <i>adv.</i>	for certain, without fail
нижчепідписаний, -а, -е, -і	the undersigned
обізнаність, <i>f.</i>	familiarity, competency
обов'язково, <i>adv.</i>	without fail, as a rule
одруження, <i>n.</i>	marriage, matrimony
парасоля, <i>f.</i> парасолі	parasol
пашпорт, <i>m.</i> пашпорти	passport; certificate
перебування, <i>n.</i>	stay, sojourn
побічний, -а, -е, -і	illegitimate; collateral
побутовий, -а, -е, -і	of life, of the people
подання, <i>n.</i>	presentation
подружжя, <i>n.</i>	spouses, married couple
прибуття, <i>n.</i>	arrival
психічний, -а, -е, -і	mental, psychic
реєстрація, <i>f.</i> реєстрації	registration
розуміння, <i>n.</i>	understanding
споріднення, <i>n.</i>	relationship (of family)
стан, <i>m.</i>	condition; mill; stature
стрункий, -а, -е, -і	slender
студентський, -а, -е, -і	student's

сума, <i>f.</i> суми	sum
тонкий, -а, -е, -і	thin, fine; slender, slim
факультет, <i>m.</i> факультети	faculty, department
фізико-математичний, -а, -е, -і	of physics and math
форма, <i>f.</i> форми	form
формальність, <i>f.</i> формальності	formality
чистка, <i>f.</i> чистки	cleaning; clean out
швець, <i>m.</i> шевці	shoemaker
шлюбний, -а, -е, -і	matrimonial

Д І Я Л О Г

(У крамниці меблів)

- ЮХИМЧУК: Чи продаєть меблі в кредит? Do you sell furniture on credit?
- ПРОДАВЕЦЬ: Так. Але тільки тим, хто має постійну працю. Yes. But only to those who have steady work.
- Ю.: Будь ласка, ось моя довідка. Here is my certificate (please).
- П. (дивиться на довідку): Гарзд. Що ви хочете взяти в кредит? All right. What do you wish to take on credit?
- Ю.: Ось це двоспальне ліжко з матрацом і он той диван із двома кріслами. The double bed with the mattress right here and the sofa with two chairs over there.
- П.: Добре. Якщо переходите на нову квартиру, то вам пригодиться також кухонний стіл. Good. If you move to a new apartment, then a kitchen table will be of use to you.
- Ю.: Ви вгадали. За тиждень я матиму весілля, а тепер умеблювую свою нову квартиру. You're right. In a week I am having a wedding, and I am furnishing my new apartment now.
- П.: О, поздоровляю! Бажаю щастя й добробуту. Oh, congratulations! I wish you happiness and prosperity.
- Ю.: Дякую... Скільки ж коштує той кухонний стіл? Thank you... How much does that kitchen table cost?
- П.: Двісті п'ятдесят карбованців. 250 karbovanetses.
- Ю.: Дорогуватий*. Не вистачить у мене грошей. Доведеться користуватися старим, бо мені дуже потрібний пилосмбк. Rather expensive! I am short of money. I'll have to use an old table, because I still have to buy a vacuum cleaner.

- П.: Напроти нас продають дуже добрі пилосмбки... There are very good vacuum cleaners in the store opposite ours.
- Ю.: Гарзд, я зайду й туди. Тепер до справи. Ось моя адреса, на яку привезіть меблі. Чи вистачить вам завдатку п'ятсот карбованців? Well, I'll drop in there also. Now to our matter. Here is my address to which the furniture should be delivered. Would 500 karbovanetses be enough for you as a down payment?
- П.: Вистачить. Зараз випишу квиток. Решту будете сплачувати щомісяця. Меблі привезуть вам завтра. It will be enough. Right now I'll give you my receipt. You will pay the rest in monthly instalments. The furniture will be delivered to you tomorrow.
- Ю.: Дуже добре. Привозьте о п'ятій годині вечора. Я спеціально чекатиму на вас у квартирі. Very good. Please deliver it at 5.00 P. M. I will be waiting specially in the apartment.
- П.: Гарзд. Я замовлю вантажну автомашину на завтра. All right. I'll order a truck for tomorrow.
- Ю.: До побачення! Good-bye!
- П.: До побачення! Good-bye!

ЗРАЗОК АДРЕСИ Й ЛИСТА

Адреса	Зворотна адреса
(на лицьовому боці конверта):	(на зворотному боці конверта):
Дніпропетровська область м. Нікопіль вул. ім. Т. Шевченка, буд. ч. 21 Василеві Міщенкові	Запорізька область м. Запоріжжя вул. І. Сірка, буд. ч. 26 Юхимові Ващенко

* The suffix -yva- (-yva-) in adjectives indicates some of the quality: чорнуватий - blackish, синюватий - bluish.

м. Запоріжжя
15-го липня 1960 р.

Дорогий друже Василю!

Повідомляю тебе, що я вже влаштувався на працю в доменному цеху заводу „Запоріжсталь”. Інженер цеху дуже задоволений мною.

Працюю щодня, за винятком неділі, у першій зміні: від шостої години ранку до другої дня. Вживаю всіх заходів, щоб записатися на вечірній відділ інженерно-технічного інституту. Заняття почнуться 1-го вересня ц. р.

А як у тебе? Що нового? Чи Маруся вже вийшла заміж? Передай їй щірий привіт від мене.

Пиши до мене частіше. Бувай здоров!

Твій друг Юхим.

ЗРАЗОК ЗАЯВИ

До Правління Клубу
інженерно-технічних
працівників заводу
„Запоріжсталь”.

Від Юхима Ващенко, технік
доменного цеху заводу
„Запоріжсталь”.

Заява

Прошу прийняти мене в члени Клубу інженерно-технічних працівників. Цього року я закінчив Криворізький металургійний технікум. Тепер працюю техніком у доменному цеху заводу „Запоріжсталь”.

Додаю до цієї заяви відповідну довідку.

Юхим Ващенко,

м. Запоріжжя,
вул. Івана Сірка, буд. ч. 26

1-го серпня 1959-го р.

ЗРАЗОК ДОВІДКИ

Штам:

Доменний цех
заводу „Запоріжсталь”,
м. Запоріжжя
28-го липня 1959
ч. 109

Довідка

Цим свідчитьсся, що гр. Юхим Ващенко працює техніком у доменному цеху заводу „Запоріжсталь”.

Довідка видана для подання до правління Клубу інженерно-технічних працівників заводу „Запоріжсталь”.

Головний інженер (Т. Мовчан)
Секретар канцелярії (Л. Письменна)

(напис на круглій печатці:
Доменний цех заводу „Запоріжсталь”)

ЗРАЗОК ПЕРЕПУСТКИ

Перепустка

Пред'явник цієї перепустки, технік Юхим Ващенко, має право входу в доменний цех заводу „Запоріжсталь”.

Перепустка дійсна до 31-го грудня 1959-го р.

Головний інженер (Т. Мовчан)
Секретар канцелярії (Л. Письменна)

30-го червня 1959-го р.

(кругла печатка
повітря фотокартки)

В И С Л О В И

вантажна автомашіна
продавати в кредит
продавати в роздріб
двоспальне ліжко

truck
to sell on credit
to sell by retail
double bed

цим свідчиться, що	it is certified that
гр. (громадянин)	citizen
довідка дійсна до	the certificate is valid until
за підписом і печаткою	signed and sealed
зворотна адреса	return address
вжити заходів	to take measures
не вистачає грошей	I am short of money
ц. р. (цього року)	this year
ч. (число)	No.

Г Р А М А Т И К А

Найголовніші правила пунктуації

(закінчення)

Крапка з комою, або середник (;)

Крапку з комою (semicolon) ставимо між реченнями, що мають у собі розділові знаки або багато слів:

Сонце, високе й кругле, стояло над селом; проміння стелилося по землі без кінця, без краю.

Двокрапка (:)

Двокрапку (colon) ставимо перед однорядними членами речення або коли друге речення пояснює перше:

У тумані зникало все: земля, небо, поля й ліси.

У нього сьогодні велике свято: він склав іспит до університету.

Ріска, або тире (—)

Ріску, або тире (dash), ставимо:

1. Між підметом (subject) і присудком (predicate), коли вони обидва іменники (nouns) або дієслова (verbs): Київ — столиця України.

Жити в Радянському Союзі — завжди бути в небезпечі.

2. Коли пропущено присудок:

На полюсі під снігом спить мерзлота, а над снігом — сильний мороз.

3. Перед узагальнюючим (generalizing) словом:
Читання, писання, графіка — ніщо йому не подобається.
4. Перед другим реченням, що показує наслідок першого речення:
Минали літа — росли сині.
Весняний день — радіє все.
Подув зимовий вітер — буде сніг.
5. Між реченнями, коли їхній зміст дуже протилежний (contradictory):
Зайшов я до Петра — немає його вдома.
Гармата — це не кулемет!
6. Для того щоб дати слову логічний (emphatic) наголос (accent, stress):
Народ український — безсмертний! (П. Тичина).

РОЗДІЛКА (-)

Розділку, або дефіс (hyphen), ставимо в деяких прийменниках (prepositions), прислівниках (adverbs) і складних словах (compounds): з-під, по-українському, фізико-математичний.

ДОМАШНЯ РОБОТА

Напишіть десять речень — два речення з крапкою й комою, три речення з двома крапкою і п'ять речень із ріскою.

С Л О В Н И К

весілля, <i>n.</i>	wedding
весняний, <i>-a, -e, -i</i>	vernal, spring
випісувати —	виписати
випісую	випишу
випісуєш	випишеш
випісує	випише
випісуємо	випишемо
випісуєте	випишете
випісують	випишуть
	to write out; to copy out;
	to write for

відділ, <i>m.</i> відділи	department; branch
відповідний, -а, -е, -і	concerning
вроздріб, <i>adv.</i>	apart, scattered; retail
гармата, <i>f.</i> гармати	gun, cannon
двоспальний, -а, -е, -і	double (of bed)
дійсний, -а, -е, -і	valid; actual, real
добробут, <i>m.</i>	prosperity
доменний, -а, -е, -і	of a blast furnace
дорогуватий, -а, -е, -і	rather expensive
завдаток, <i>m.</i> завдатки	down payment
заняття, <i>n.</i>	school hours; business
заходи, <i>pl.</i>	measures, actions
заява, <i>f.</i> заяви	application; statement
зворотний, -а, -е, -і	reverse, returning
зимовий, -а, -е, -і	winter's, wintry
кредит, <i>m.</i> кредити	credit
кулемет, <i>m.</i> кулемети	machine gun
лицьовий, -а, -е, -і	facial
матрац, <i>m.</i> матраци	mattress
напис, <i>m.</i> написи	inscription
печатка, <i>f.</i> печатки	(round) stamp, seal
пилосмок, <i>m.</i> пилосмоки	vacuum cleaner

підпис, <i>m.</i> підписи	signature
постійний, -а, -е, -і	constant, permanent, steady
правління, <i>n.</i>	board of administration, management
працівник, <i>m.</i> працівники	(skilled) worker; industrious person
пред'явник, <i>m.</i> пред'явники	bearer
пригодитися, <i>perf.</i> пригодиться пригодяться	to be of use
свідчити(ся) свідчу свідчиш свідчить(ся) свідчимо свідчите свідчать	to witness, to testify
свято, <i>n.</i> свята	holiday
спеціально, <i>adv.</i>	specially, especially
сплачувати — сплатити сплачую сплачуєш сплачує сплачуємо сплачуєте сплачують	to pay by instalments
сплатиш сплатить сплатимо сплатите сплатять	
технік, <i>m.</i> техніки	technician; mechanic
технікум, <i>m.</i> технікуми	technical (professional) school
умеблювати — умебльовую умебльовуєш умебльовує умебльовуємо умебльовуєте умебльовують	умеблювати умеблюю умеблюєш умеблює умеблюємо умеблюєте умеблюють
	to furnish

член, <i>м.</i> члени	member
штамп, <i>м.</i> штампи	stamp, cliché; punch
щомісяця, <i>adv.</i>	every month, monthly
Юхім, <i>м.</i>	Euphemius

абетка	alphabet
апостроф	apostrophe
безособове речення	impersonal sentence
буква (=літера)	letter
вигук	interjection, exclamation
вищий ступінь	comparative degree
відміна	declension
відмінок	case
відмінювати	to decline (a noun), to conjugate (a verb)
вказівний займенник	demonstrative pronoun
говір (=говірка)	dialect
головне речення	main clause
голосний (звук)	vowel (sound)
давальний (відмінок)	dative (case)
двоїна	dual (number)
дієвідміна	conjugation
дієвідмінювати (=відмінювати)	to conjugate
дієприкметник	participle
дієприслівник	verbal adverb, adverbial
дієслово	verb
дійсний спосіб	indicative mood
додаток	object
доконаний вид	perfective aspect
дужки	parentheses
живий предмет	animate object
жіночий рід	feminine gender
займенник	pronoun
закінчення	ending
заперечення	negation
збірний іменник	collective noun
звичайний ступінь	positive degree
зворот	phrase, idiom. expression
зворотний займенник	reflexive pronoun
зворотне дієслово	reflexive verb
звук	sound
знак м'якшення	soft sign
знак оклику	exclamation mark
знак переносу	syllabification, hyphen
знак питання	question mark
знахідний (відмінок)	accusative (case)
іменник	noun

інфінітив (=неозначена форма дієслова)	infinitive
йотований	iotated
кількісний числівник	cardinal numeral
клічний (відмінок)	vocative (case)
кома	comma
корінь слова	verb root
крапка	period
крапка з комою (=середник)	semicolon
лапки	quotation marks
літера (=буква)	letter
майбутній час	future tense
милослівність	euphony
минулий час	past tense
місцевий (відмінок)	locative (case)
множина	plural
морфологія	morphology
м'який знак	soft sign
м'який приголосний	soft consonant
м'яка основа	soft stem
наголос	stress, accent, emphasis
називний (відмінок)	nominative (case)
найвищий ступінь	superlative degree
наказовий спосіб	imperative mood
нарісток (=суфікс)	suffix
невідмінюване слово	indeclinable word
недоконаний вид	imperfective aspect
неживий предмет	inanimate object
неозначений займенник	indefinite pronoun
неперехідне дієслово	intransitive verb
однина	singular
оклічне речення	exclamatory sentence
орудний (відмінок)	instrumental (case)
основа слова	stem of the word
особа (перша, друга, третя)	(first, second, third) person
особовий займенник	personal pronoun
перехідне дієслово	transitive verb
питальний займенник	interrogative
питальне речення	interrogative sentence
підмет	subject
підрядне речення	subordinate clause
порядковий числівник	ordinal numeral
правило	rule
правопис	orthography
приголосний (звук)	consonant

прийменник	preposition
прикметник	adjective
прирісток (=префікс)	prefix
присвійний займенник	possessive pronoun
прислівник	adverb
присудок	predicate
просте речення	simple sentence
прямá мова	direct speech
речення	sentence
рід	gender
родовий (відмінок)	genitive (case)
розділка	hyphen
розділовий знак	punctuation mark
розповідне речення	declarative sentence
середник (=крапка з комою)	semicolon
середній рід	neuter gender
синтакса	syntax
склад	syllable
складне речення	compound sentence
складне слово	compound word
сполучник	conjunction
спосіб	mood
ступінь порівняння	degree of comparison
тверда основа	hard stem
твердий приголосний	hard consonant
теперішній час	present tense
узгодження	agreement
умовний спосіб	conditional mood
фонетика	phonetics
частика	particle
числівник	numeral
чоловічий рід	masculine gender

APPENDIX

DECLENSION OF NOUNS

MASCULINE GENDER — HARD DECLENSION

1. Animate Nouns

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. робітник	ба́тько	робітник-и́	ба́тьк-и́
G. робітник-а́	ба́тьк-а	робітник-ів	ба́тьк-ів
D. робітник-ові	ба́тьк-ові	робітник-ам	ба́тьк-ам
A. робітник-а́	ба́тьк-а	робітник-ів	ба́тьк-ів
I. робітник-ом	ба́тьк-ом	робітник-ами	ба́тьк-ами
L. робітник-ові	ба́тьк-ові	робітник-ах	ба́тьк-ах
V. робітник-е	ба́тьк-у	робітник-и́	ба́тьк-и́
	(робітнику)		

2. Inanimate Nouns

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. го́динник	час	го́динник-и	час-и́
G. го́динник-а	ча́с-у	го́динник-ів	час-ів
D. го́динник-ові	ча́с-ові	го́динник-ам	час-ам
A. го́динник	час	го́динник-и	час-и́
I. го́динник-ом	ча́с-ом	го́динник-ами	час-ами
L. го́динник-у*	ча́с-і	го́динник-ах	час-ах
V. го́динник-у	ча́с-е	го́динник-и	час-и́
N. сті́л	сад	стол-и́	сад-и́
G. сті́л-у(-а́)	са́д-у	стол-ів	сад-ів
D. стол-ові	са́д-ові	стол-ам	сад-ам
A. сті́л	сад	стол-и́	сад-и́
I. стол-ом	са́д-ом	стол-ами	сад-ами
L. стол-і	са́д-у*	стол-ах	сад-ах
V. сті́л-е	са́д-е	стол-и́	сад-и́

* Some monosyllabic nouns and those which end in г, к, х have -у in the locative singular: в сад́у, в лісу́, в бігу́, в міху́. But: на язи́ці, на ро́зі, на бе́резі, в поро́сі.

MASCULINE GENDER — SOFT DECLENSION

1. Animate Nouns

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. учи́тель	носі́й	учител-і́	носі-і́
G. учи́тел-я	носі-я́	учител-ів	носі-ів
D. учи́тел-еві	носі-еві́	учител-ям	носі-ям
A. учи́тел-я	носі-я́	учител-ів	носі-ів
I. учи́тел-ем	носі-ем	учител-я́ми	носі-я́ми
L. учи́тел-еві	носі-еві́	учител-я́х	носі-я́х
V. учи́тел-ю	носі-ю	учител-і́	носі-і́
N. учи́нь	кінь	учн-і́	ко́н-і́
G. учи́н-я	ко́н-я́	учн-ів	ко́н-ей
D. учи́н-еві	ко́н-еві́	учн-ям	ко́н-ям
A. учи́н-я	ко́н-я́	учн-ів	ко́н-ей(-і)
I. учи́н-ем	ко́н-ем	учн-я́ми	кі́н-ьми
L. учи́н-еві	ко́н-еві́(-і)	учн-я́х	ко́н-я́х
V. учи́н-ю	ко́н-ю	учн-і́	ко́н-і́

2. Inanimate Nouns

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. оліве́ць	край	олівц-і́	кра-і́
G. олівц-я	кра-ю	олівц-ів	кра-ів
D. олівц-еві	кра-еві́	олівц-ям	кра-ям
A. оліве́ць	край	олівц-і́	кра-і́
I. олівц-ем	кра-ем	олівц-я́ми	кра-я́ми
L. олівц-і	кра-ю́(-і)	олівц-я́х	кра-я́х
V. олівч-е	кра-ю	олівц-і́	кра-і́

MASCULINE GENDER — MIXED DECLENSION

1. Animate Nouns

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. чита́ч	хрущ	чита́ч-і́	хрущ-і́
G. чита́ч-а́	хрущ-а́	чита́ч-ів	хрущ-ів
D. чита́ч-еві	хрущ-еві́	чита́ч-ам	хрущ-ам
A. чита́ч-а́	хрущ-а́	чита́ч-ів	хрущ-ів
I. чита́ч-ем	хрущ-ем	чита́ч-а́ми	хрущ-а́ми
L. чита́ч-еві	хрущ-еві́(-і)	чита́ч-а́х	хрущ-а́х
V. чита́ч-у	хрущ-е	чита́ч-і́	хрущ-і́

2. Inanimate Nouns

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. ніж	дош	нож-і	дош-і
G. нож-а	дош-у	нож-ів	дош-ів
D. нож-éвi	дош-éвi	нож-ам	дош-ам
A. ніж	дош	нож-і	дош-і
I. нож-ém	дош-ém	нож-ами	дош-ами
L. нож-і	дош-і	нож-ах	дош-ах
V. нож-е	дош-е	нож-і	дош-і

FEMININE GENDER — HARD DECLENSION

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. жінк-а	шкóл-а	жінк-й	шкóл-и
G. жінк-и	шкóл-и	жінóк*	шкіл**
D. жінц-і	шкóл-і	жінк-ам	шкóл-ам
A. жінк-у	шкóл-у	жінóк, <i>an.</i>	шкóл-и, <i>inan.</i>
I. жінк-ою	шкóл-ою	жінк-ами	шкóл-ами
L. жінц-і	шкóл-і	жінк-ах	шкóл-ах
V. жінк-о	шкóл-о	жінк-й	шкóл-и

FEMININE GENDER — SOFT DECLENSION

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. учениця	наді-я	учениц-і	наді-ї
G. учениц-і	наді-ї	учениц-ь	наді-й
D. учениц-і	наді-ї	учениц-ям	наді-ям
A. учениц-ю	наді-ю	учениц-ь, <i>an.</i>	наді-ї, <i>inan.</i>
I. учениц-ею	наді-ею	учениц-ями	наді-ями
L. учениц-і	наді-ї	учениц-ях	наді-ях
V. учениц-е	наді-е	учениц-і	наді-ї

FEMININE GENDER — MIXED DECLENSION

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. меж-а	плóщ-а	мéж-і	плóщ-і
G. меж-і	плóщ-і	меж	плóщ
D. меж-і	плóщ-і	мéж-ам	плóщ-ам
A. меж-у	плóщ-у	мéж-і	плóщ-і
I. меж-ею	плóщ-ею	мéж-ами	плóщ-ами
L. меж-і	плóщ-і	мéж-ах	плóщ-ах
V. меж-ó	плóщ-е	мéж-і	плóщ-і

* o or e (сестёр) is inserted for smoother pronunciation.

** o changes to i in closed syllables.

FEMININE GENDER — NOUNS ENDING
IN A CONSONANT

<i>sing.</i>			<i>pl.</i>		
N. ніч	óсiнь	крóв	ноч-і	óсен-і	—
G. нóч-і	óсен-и	крóв-и	ноч-éй	óсен-ей	—
D. нóч-і	óсен-і	крóв-і	ноч-ам	óсен-ям	—
A. ніч	óсiнь	крóв	ноч-і	óсен-і	—
I. ніч-чю	óсiн-ню	крóв'ю	ноч-ами	óсен-ями	—
L. нóч-і	óсен-і	крóв-і	ноч-ах	óсен-ях	—
V. нóч-е	óсен-е	крóв-е	ноч-і	óсен-і	—

NEUTER GENDER — HARD DECLENSION

<i>sing.</i>			<i>pl.</i>		
N. міст-о	слóв-о	сел-ó	міст-а	слóв-а	сёл-а
G. міст-а	слóв-а	сел-а	міст	слів*	сіл*
D. міст-у	слóв-у	сел-у	міст-ам	слóв-ам	сёл-ам
A. міст-о	слóв-о	сел-ó	міст-а	слóв-а	сёл-а
I. міст-ом	слóв-ом	сел-óm	міст-ами	слóв-ами	сёл-ами
L. міст-і	слóв-і	сел-і	міст-ах	слóв-ах	сёл-ах
V. міст-о	слóв-о	сел-ó	міст-а	слóв-а	сёл-а

Note. In the genitive plural e or o are inserted between two consonants for smoother pronunciation: крісел, вікон...

*o and e change to i in closed syllables.

NEUTER GENDER — SOFT DECLENSION

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. місц-е	поясненн-я	місц-я	поясненн-я
G. місц-я	поясненн-я	місц-ь	поясненн-ь
D. місц-ю	поясненн-ю	місц-ям	поясненн-ям
A. місц-е	поясненн-я	місц-я	поясненн-я
I. місц-ем	поясненн-ям	місц-ями	поясненн-ями
L. місц-і	поясненн-і	місц-ях	поясненн-ях
V. місц-е	поясненн-я	місц-я	поясненн-я

NEUTER GENDER — MIXED DECLENSION

<i>sing.</i>		<i>pl.</i>	
N. прізвищ-е	плеч-е́	прізвищ-а	плéч-і
G. прізвищ-а	плеч-а́	прізвищ	плеч-е́й (пліч)
D. прізвищ-у	плеч-у́	прізвищ-ам	плéч-ам
A. прізвищ-е	плеч-е́	прізвищ-а	плéч-і
I. прізвищ-ем	плеч-е́м	прізвищ-ами	плеч-и́ма
L. прізвищ-і	плеч-і́	прізвищ-ах	плéч-ах
V. прізвищ-е	плеч-е́	прізвищ-а	плéч-і

NEUTER GENDER — SPECIAL DECLENSION

<i>sing.</i>		
N. ім'я́	дит-я́	курч-а́
G. імен-и	дит-я́ти	курч-а́ти
D. імен-і	дит-я́ті	курч-а́ті
A. ім'я́	дит-я́	курч-а́
I. ім'я́м	дит-я́м	курч-а́м
(імен-ем)		
L. імен-і	дит-я́ті	курч-а́ті
V. ім'я́	дит-я́	курч-а́

<i>pl.</i>		
N. імен-а́	дит-я́та	курч-а́та
G. імен	дит-я́т	курч-а́т
D. імен-а́м	дит-я́там	курч-а́там
A. імен-а́	дит-я́т (-а)	курч-а́т (-а)
I. імен-а́ми	дит-я́тами	курч-а́тами
L. імен-а́х	дит-я́тах	курч-а́тах
V. імен-а́	дит-я́та	курч-а́та

NOUNS USED IN PLURAL ONLY

N. гру́д-и	двер-і́	гро́ш-і	окуля́р-и	воро́т-а
G. груд-е́й	двер-е́й	гро́ш-е́й	окуля́р-ів	ворі́т
D. гру́д-ям	двер-я́м	гро́ш-ам	окуля́р-ам	воро́т-ам
A. гру́д-и	двер-і́	гро́ш-і	окуля́р-и	воро́т-а
I. груд-и́м	двер-и́ма (двер-и́м)	гро́ш-и́ма (грі́ш-и́м)	окуля́р-ами	ворі́ть-и́м
L. гру́д-ях	двер-я́х	гро́ш-ах	окуля́р-ах	воро́т-ях
V. гру́д-и	двер-і́	гро́ш-і	окуля́р-и	воро́т-а

DECLENSION OF ADJECTIVES

1. HARD STEM ADJECTIVES

<i>masculine</i>	<i>feminine</i>	<i>neuter</i>	<i>plural for all genders</i>
N. до́бр-ий	до́бр-а	до́бр-е	до́бр-і
G. до́бр-ого	до́бр-ої	до́бр-ого	до́бр-их
D. до́бр-ому	до́бр-ій	до́бр-ому	до́бр-им
A. до́бр-ого, <i>an.</i>	до́бр-у	до́бр-е	до́бр-их, <i>an.</i>
до́бр-ий, <i>inan.</i>			до́бр-і, <i>inan.</i>
I. до́бр-им	до́бр-ою	до́бр-им	до́бр-ими
L. до́бр-ому (-ім)	до́бр-ій	до́бр-ому (-ім)	до́бр-их
V. до́бр-ий	до́бр-а	до́бр-е	до́бр-і

2. SOFT STEM ADJECTIVES

<i>masculine</i>	<i>feminine</i>	<i>neuter</i>	<i>plural for all genders</i>
N. си́н-ій	си́н-я	си́н-е	си́н-і
G. си́н-ього	си́н-ьої	си́н-ього	си́н-их
D. си́н-ьому	си́н-ій	си́н-ьому	си́н-им
A. си́н-ього, <i>an.</i>	си́н-ю	си́н-е	си́н-их, <i>an.</i>
си́н-ій, <i>inan.</i>			си́н-і, <i>inan.</i>
I. си́н-ім	си́н-ьою	си́н-ім	си́н-ими
L. си́н-ьому (-ім)	си́н-ій	си́н-ьому (-ім)	си́н-их
V. си́н-ій	си́н-я	си́н-е	си́н-і

Note. The ordinal *третій* (*третя, трете, треті*), is declined like soft stem adjectives. Other ordinals are declined like hard stem adjectives.

DECLENSION OF PRONOUNS

1. DEMONSTRATIVE PRONOUNS

<i>masculine</i>	<i>feminine</i>	<i>neuter</i>	<i>plural for all genders</i>
N. цей	ця	це	ці
G. цього	цієї	цього	цих
D. цьому	цій	цьому	цим
A. цього, <i>an.</i>	цю	це	цих, <i>an.</i>
цей, <i>inan.</i>			ці, <i>inan.</i>
I. цим	цією	чим	цими
L. цьому (цим)	цій	цьому (чим)	цих

<i>masculine</i>	<i>feminine</i>	<i>neuter</i>	<i>plural for all genders</i>
N. той	та	те	ті
G. того	тієї	того	тих
D. тому	тій	тому	тим
A. того, <i>an.</i>	ту	те	тих, <i>an.</i>
той, <i>inan.</i>			ті, <i>inan.</i>
I. тим	тією	тим	тими
L. тому (тим)	тій	тому (тим)	тих

2. INTERROGATIVE PRONOUNS

<i>Animate</i>	<i>Inanimate</i>
N. хто	що
G. когo	чогo
D. кому	чому
A. когo	що
I. ким	чим
L. кому (ким)	чому (чим)

<i>masculine</i>	<i>feminine</i>	<i>neuter</i>	<i>plural for all genders</i>
N. чий	чия	чیه	чиї
G. чийого	чией	чийого	чиїх
D. чийому	чийий	чийому	чиїм
A. чийого, <i>an.</i>	чию	чیه	чиїх, <i>an.</i>
чий, <i>inan.</i>			чиї, <i>inan.</i>
I. чийм	чиейю	чиїм	чиїми
L. чийому (чийм)	чийий	чийому (чийм)	чиїх

Note: який (яка, яке, які) and котрий (котра, котре, котрі) are declined like hard stem adjectives.

3. POSSESSIVE PRONOUNS

<i>masculine</i>	<i>feminine</i>	<i>neuter</i>	<i>plural for all genders</i>
N. мій	моя	моє	мої
G. мого	моєї	мого	моїх
D. моєму	моїй	моєму	моїм
A. мого, <i>an.</i>	мою	моє	моїх, <i>an.</i>
мій, <i>inan.</i>			мої, <i>inan.</i>
I. моїм	моєю	моїм	моїми
L. моєму (моїм)	моїй	моєму (моїм)	моїх

Note: свій (своя, своє, свої) and твій (твоя, твоє, твої) are declined like мій (моя, моє, мої).

наш (наша, наше, наші) and ваш (ваша, ваше, ваши) are declined like hard stem adjectives.

їхній (їхня, їхнє, їхні) is declined like soft stem adjectives.

4. INDEFINITE PRONOUNS

<i>masculine</i>	<i>feminine</i>	<i>neuter</i>	<i>plural for all genders</i>
N. ввесь (увесь)	вся (уся)	все (усе)	всі (усі)
G. всього	всій	всього	всіх
D. всьому	всій	всьому	всім
A. всього, <i>an.</i>	всю	все	всіх, <i>an.</i>
ввесь, <i>inan.</i>			всі, <i>inan.</i>
I. всім	всійю	всім	всіма
L. всьому, всім	всій	всьому, всім	всіх

<i>masculine</i>	<i>feminine</i>	<i>neuter</i>	<i>plural for all genders</i>
N. якийсь	якась	якесь	якісь
G. якогось	якоїсь	якогось	якихось
D. якомусь	якійсь	якомусь	якимсь
A. якогось, <i>an.</i>	якусь	якесь	якихось, <i>an.</i>
якийсь, <i>inan.</i>			якісь, <i>inan.</i>
I. якимсь	якоюсь	якимсь	якимись
L. якомусь	якійсь	якомусь	якихось

<i>an.</i>	<i>inan.</i>	<i>an.</i>	<i>inan.</i>
N. хтось	щось	дехто	дешо
G. когось	чогось	декого	дечого
D. комусь	чомусь	декому	дечому
A. когось	щось	декого	дешо
I. кимсь	чимсь	деким	дечим
	(кімось)		(чімось)
L. комусь	чомусь	декому	дечому
		(де на кому,	(де на чому,
		де на кім)	де на чім)

N. хтонєбудь	щонєбудь	ніхто	ніщо
G. когонєбудь	чогонєбудь	нікого	нічого
D. комунєбудь	чомунєбудь	нікому	нічому
A. когонєбудь	щонєбудь	нікого	ніщо
I. кимнєбудь	чимнєбудь	ніким,	нічим,
		ні з ким	ні з чим
L. комунєбудь	чомунєбудь	ні на кому	ні на чому
		ні на кім	ні на чім

5. PERSONAL PRONOUNS

N. я	ти	він	вона	вонó
G. менé	тебé	йогó	її (неї)	йогó
		(нього)		(нього)
D. мені	тобі	йому́	їй	йому́
A. менé	тебé	йогó	її (неї)	йогó
		(нього)		(нього)
I. мно́ю	тоб́ою	ним	не́ю	ним
L. мені	тобі	ньо́му	ні́й	ньо́му
		(нім)		(нім)

N. ми	ви	вони́
G. нас	вас	їх (них)
D. нам	вам	їм
A. нас	вас	їх (них)
I. на́ми	ва́ми	ні́ми
L. нас	вас	них

Note. In the accusative case: *про нього* (m.), *про неї* (f.), *про нього* (n.), *про них* (plural for all genders).
In the genitive case: *до нього*, *до неї*, *до них*.

DECLENSION OF NUMERALS

<i>masculine</i>	<i>feminine</i>	<i>neuter</i>	<i>plural for all nouns</i>
N. одін	одна́	одне́	одні́
G. одно́го	одні́єї	одно́го	одні́х
D. одно́му	одні́й	одно́му	одні́м
A. одно́го, <i>an.</i>	одну́	одне́	одні́х, <i>an.</i>
оді́н, <i>inan.</i>			одні́, <i>inan.</i>
I. одні́м	одні́єю	одні́м	одні́ми
L. одні́му	одні́й	одні́му	одні́х
(одні́м)		(одні́м)	

N. два, <i>m.</i> , дві, <i>f.</i>	три	чоти́ри
G. двох	трьох	чотирьо́х
D. двом	трьом	чотирьо́м
A. двох, два, <i>m.</i>	трьох, три	чотирьо́х,
двох, дві, <i>f.</i>		чоти́ри
I. двома́	трьома́	чотирма́
L. двох	трьох	чотирьо́х

N. п'ять	шість
G. п'яти́, п'ятьо́х	шесті́, шістьо́х
D. п'яти́, п'ятьо́м	шесті́, шістьо́м
A. п'ять, п'ятьо́х	шість, шістьо́х
I. п'ятьма́, п'ятьома́	шістьма́, шістьома́
L. п'яти́, п'ятьо́х	шесті́, шістьо́х

N. сім	вісім
G. семі́, сімо́х	восьмі́, вісьмо́х
D. семі́, сімо́м	восьмі́, вісьмо́м
A. сім, сімо́х	вісім, вісьмо́х
I. сьома́, сімома́	вісьма́, вісьмома́
L. семі́, сімо́х	восьмі́, вісьмо́х

N. со́рок	п'ятдеся́т	сто
G. сорока́	п'ятдеся́ти, п'ятдесятьо́х	ста
D. сорока́	п'ятдеся́ти, п'ятдесятьо́м	ста
A. со́рок	п'ятдеся́т, п'ятдесятьо́х	сто
I. сорокма́,	п'ятдесятьма́, п'ятдесятьома́	стомá, ста́ми
сорокома́		
L. сорока́	п'ятдеся́ти, п'ятдесятьо́х	ста

N. двісті	п'ятсót	скі́льки	кі́лька
G. двох сот	п'яті́ сот	скі́лькох	кі́лькох
D. двом стам	п'яті́ стам	скі́льком	кі́льком
A. двісті	п'ятсót	скі́льки	кі́лька
I. двома́ ста́ми	п'ятьма́ ста́ми	скі́лькома́	кі́лькома́
L. двох стах	п'яті́ стах	скі́лькох	кі́лькох

CONJUGATIONS

First Conjugation

я	ід-у́	чу́-ю	кол-ю́
ти	ід-еш	чу́-еш	кол-еш
він	ід-е́	чу́-є	кол-е
ми	ід-емо́	чу́-ємо	кол-емо
ви	ід-е-те́	чу́-ете	кол-ете
вони	ід-у́ть	чу́-ють	кол-ють

Second Conjugation

я	робл-ю́	ба́ч-у	го́-ю
ти	роб-иш	ба́ч-иш	го́-иш
він	роб-ить	ба́ч-ить	го́-ить
ми	роб-имо	ба́ч-имо	го́-імо
ви	роб-ите	ба́ч-ите	го́-іте
вони	робл-ять	ба́ч-а́ть	го́-я́ть

INDEX TO GRAMMAR

(All references are made to the grammar sections of the lessons.
If necessary, refer to appendix)

Accent (Stress)

"dual" stressing, 14

Adjectives

general remarks, 1

masculine

nom., see vocabularies

gen. sing., 2, pl., 22

dat. sing., 13, pl., 24

acc. sing., 8, pl., 29

instr. sing., 11, pl., 26

loc. sing., 13, 36, pl., 28

feminine

nom., see vocabularies

gen. sing., 2, pl., 22

dat. sing., 13, pl., 24

acc. sing., 4, 8, pl. 29

instr. sing., 11, pl., 26

loc. sing., 13, pl., 28

neuter

nom., see vocabularies

gen. sing., 2, pl., 22

dat. sing., 13, pl., 24

acc. sing., 8, pl., 29

instr. sing., 11, pl., 26

loc. sing., 13, 36, pl., 28

degrees of comparison, 20

compound of comparison, 45

declension of comparatives

and superlatives, 20

diminutive adjectives, 26

used as nouns, 18

повинен + infinitive, 41

потрібний + dat., 13

Adverbs

degrees of comparison, 21

gen. after багато, мало... 22

багато, declension of, 24

вдома, 8

вниз, внизу, 39

всередині, всередину, 43

де, 1

додому, 8

досить + gen., 15

і (й) = також, 10

заборонено + dat., 37

згідно + з + instr., 18

куди, 1

надворі, надвір, 43

нагорі, нагору, 39

немає + gen., 8

соромно, 36

там, 1

треба, 9

туди, 1

Apostrophe, 71

Change of Consonants

г — з, к — ц, х — с, 9

Change of Meaning Caused
by Stress, 51

Conjunctions

або... або..., 11

і..., і..., 11

щоб, 35

чи, 10

Demonstratives

declension of, see appendix

Destination and Location, 15